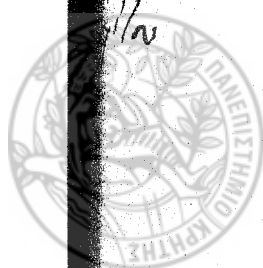

Η Εραγία τῶ Χορτάζου
ἐκδιδ. ἀπὸ Εὐκλ. Ζανδονίδου (1928).—

Γύραρις ἐκδ. ἀπὸ Ἑμμ. Κριαρᾶ (1940).—

Μεγέθηματι καὶ τὰς καὶ τῶ
Ἑρωσπίτῳ ἀπὸ Ἑμμ. Κριαρᾶ (1938).

Παγ. φάκ. 1/2. 1941.

TEXTE UND FORSCHUNGEN
ZUR BYZANTINISCH - NEUGRIECHISCHEN PHILOLOGIE
Zwanglose Beihefte zu den „BYZANTINISCH-NEUGRIECHISCHEN JAHRBÜCHER“
Herausgegeben von Prof. Dr. NIKOS A. BEES (Béng)

Nr. 9

ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ε Ρ Ω Φ Ι Λ Η

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΟΡΤΑΤΖΗ

(1600)

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΩΝ ΠΗΓΩΝ
ΜΕΤ' ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

ΥΠΟ

ΣΤΕΦ. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΟΥ Δ. Φ.
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

P. D. SAKELLARIOS
KUNSTDRUCKEREI & VERLAG
ATHEN
1928

TEXTE UND FORSCHUNGEN
ZUR BYZANTINISCH - NEUGRIECHISCHEN PHILOLOGIE
Zwanglose Beihefte zu den „BYZANTINISCH-NEUGRIECHISCHEN JAHRBÜCHERN“
Herausgegeben von Prof. Dr. NIKOS A. BEES (Βέης)

Nr. 9

ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ε Ρ Ω Φ Ι Λ Η

ΤΡΑΓΩΔΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΟΡΤΑΤΖΗ

(1600)

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΩΝ ΠΗΓΩΝ
ΜΕΤ' ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

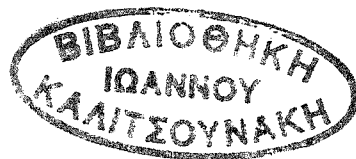
ΥΠΟ

ΣΤΕΦ. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΟΥ Δ. Φ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

P. D. SAKELLARIOS
KUNSTDRUCKEREI & VERLAG
ATHEN
1928

232597

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΡΩΦΙΑΗΣ.

Ποιητής της τραγωδίας Ἐρωφίλης εἶναι ὁ ἐκ Ρεθύμνου τῆς Κρήτης Γεώργιος Χορτάτζης. Αἱ περὶ τούτου μαρτυρίαι εἶναι ρηταὶ καὶ ἀξιόπιστοι. Οἱ δύο πρῶτοι ἐκδοταὶ τοῦ ποιήματος Κιγάλας κατὰ τὸ 1637 καὶ Γραδενίγος κατὰ τὸ 1676 τὸν ὀνομάζουσι διαρρήδην· ὁ πρῶτος λέγει ὅτι ἡ Ἐρωφίλη εἶναι ποίημα «τοῦ λογιωτάτου ἐν σπουδαίοις κυροῦ Γεωργίου Χορτάτζη Κρητός», καὶ ὁ δεύτερος «τοῦ λογιωτάτου καὶ εὐγενεστάτου κυρίου Γεωργίου Χορτάτζη τοῦ Κρητικοῦ».

Δὲν εἶναι δὲ μόνον αἱ μαρτυρίαι τῶν δύο ἐκδοτῶν· ἔχομεν καὶ ἄλλας συγχρόνους σχεδὸν καὶ ἀξιόπιστους μαρτυρίας τὰς ἐξῆς·

Ὁ Κρήης καθηγητὴς τοῦ Παταβικοῦ Γυμνασίου Νικόλαος Κομνηνὸς Παπαδόπουλος εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Γυμνασίου¹⁾ εἰς σελ. 306 τοῦ δευτέρου τόμου βιογραφῶν τὸν τρόφιμον τοῦ Γυμνασίου τὸν περιφανῆ ἱατρὸν Γεώργιον Χορτάτζην ἀποθανόντα ἐν Χάνδακι κατὰ τὸ 1658 (καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ἐπίσης διάσημον Μελέτιον Χορτάτζην Ἀρχιεπίσκοπον Φιλαδελφείας ἤτοι Ἐνετίας) λέγει ὅτι ὁ ἱατρὸς Χορτάτζης «ἔσχε θεῖον πρὸς πατρὸς ὁμώνυμον, ποιητὴν ἐνδοξότατον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίᾳ γλώσσῃ, τοῦ ὁποίου ἡ τραγωδία Ἐρωφίλη κυκλοῖται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἡμετέρων. Ἐδημοσιεύθη, καὶ ὥς ἐνθυμοῦμαι, πολλάκις δημοσίᾳ ἐδιδάχθη ἐν τῇ πόλει Κρήτῃ (τῷ Χάνδακι) καὶ πάντοτε ἤρесе». Ὁ Παπαδόπουλος ἄρα βεβαίῳ ὅτι νεανίσκος ὢν πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ Χάνδακος εἰς τοὺς Τούρκους κατὰ τὸ 1669 εἶδε διδασχομένην ἐκεῖ δημοσίᾳ τὴν Ἐρωφίλην τοῦ Γεωργ. Χορτάτζη

¹⁾ Nicolai Comneni Papadopoli, Historia Gymnasii Patavini, Venetiis MDCXXXVI.

θείου τοῦ ὁμωνύμου ἱατροῦ καὶ τοῦ Μελετίου Φιλαδελφείας.
 Ἄλλη σπουδαία μαρτυρία ὀλίγον πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ
 Χάνδακος εἶναι ἡ τοῦ Ρεθύμνιου Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλῆ
 τοῦ ποιητοῦ τοῦ Κρητικοῦ πολέμου¹⁾. Εἰς τὴν Φιλονικίαν δηλ.
 τοῦ Χάνδακος καὶ τοῦ Ρεθύμνου τὴν εὐρισκομένην εἰς τὸ τέλος
 τοῦ Κρητικοῦ πολέμου (σελ. 588 στ. 5 ἐξ.) λέγει τὸ Ρεθύμνον:

Ἐνα παιδί μου παλαιόν, ὅπου θελα γεννήσει,
 κ' ἐκεῖνο μὲ πολλὴν τιμὴν ἤθελε μὲ στολίσαι,
 Γεώργιον Χορτάκιον ἐκράζαν τ' ὄνομά του,
 κ' οἱ στίχοι του φημίζονται καὶ τὰ ποιήματά του,
 κ' ἔκαμε τὴν πανώριαν του μὲ ζαχαρένια χεῖλη
 μαζί μὲ τὸν Κατζάροπον τὴν ἄξιαν Ἐρωφίλη.

Καὶ ὁ πολυῖστωρ Χῖος Λέων Ἀλλάτιος (De Georgiis, Paris 1651, σελ. 441) ὁμιλῶν περὶ τοῦ Γεωργίου Χορτάτζη λέγει,
 ὅτι ἔγραψεν εἰς τὴν πάτριον γλῶσσαν κομπὴν καὶ λίαν τιμωμένην
 τὴν Ἐρωφίλην κλπ.

Αἱ ἀνωτέρω μαρτυρίαι περὶ τοῦ Γεωργ. Χορτάτζη ὡς ποιη-
 τοῦ τῆς Ἐρωφίλης εἶναι πλέον ἢ ἐπαρκεῖς· εἰδήσεις ὅμως ἄλλας
 περὶ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ καὶ τῶν ποιημάτων του δὲν ἔχομεν
 ἀτυχῶς. Ὁ μακαρίτης Σάθας λέγει²⁾ ὅτι «κατὰ πᾶσαν πιθανό-
 τητα ἀνῆκεν ὁ Γεώργιος Χορτάτζης εἰς τὸν ὁμώνυμον οἶκον,
 ὅστις διεδραμάτισεν ἔξοχον πρόσωπον ἐν τῇ ἀλληλουχίᾳ τῶν κατὰ
 τῶν Ἑνετῶν ἐπαναστάσεων τῆς Κρήτης», ἀλλὰ τεκμήριον οὐδὲν
 ἔχομεν, ὅτι οἱ Χορτάτζαι τοῦ 16 καὶ 17 αἰῶνος ἦσαν ἀπόγονοι
 τῶν Χορτατζῶν ἐκείνων τοῦ 13 αἰῶνος, τῶν ἀπογόνων ἑνὸς τῶν
 τῶν 12 Ἀρχοντοπούλλων (τοῦ Εὐσταθίου Χορτάτζη) τῶν ἐκ
 Βυζαντίου μετοικησάντων εἰς Κρήτην κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα³⁾, ὅπως

¹⁾ Ἐκδοσις Ἀγαθαγγέλου Ξηρουχάκη, ἐν Τεργέστη 1908.

²⁾ Κ. Σάθα, Κρητικὸν Θέατρον, Βενετία 1879, Προλεγόμενα σελ. νξ'.

³⁾ Περὶ τῶν 12 Ἀρχοντοπούλλων καὶ τοῦ Εὐσταθίου Χορτάτζη ἰδ. Ε. Gerland, Histoire de la noblesse Cretoise, Paris 1907 σελ. 48, 85, 105, 115. Περὶ τῶν ἀδελφῶν Χορτατζῶν Θεοδώρου καὶ Γεωργίου τῶν ἀρχηγῶν τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Ἑνετῶν κατὰ τὸ 1273 καὶ ἐξῆς ἰδ. Συνθήκηνη Ἀλεξίου Καλλιέργη ἐν Ἀθηνᾶ τομ. ΙΔ'. (1902) σελ. 290, καὶ Laurentius de Monacis, Chronicon de rebus Venetis, Venetiis 1758 σελ. 160, καὶ Σ. Ζαμπελίου, Ἱστορικὰ Σκηνογραφήματα, Ἀθῆναι 1860, σελ. 11 ἐξ.

δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι καὶ οἱ σήμερον ἀκουόμενοι
 Χορτάτζηδες τοῦ χωρίου Μέσης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ρεθύμνης εἶναι
 ἀπόγονοι τῶν Χορτατζῶν τοῦ 16 καὶ 17 αἰῶνος, ἀν καὶ φαίνε-
 ται τὸ πρᾶγμα πιθανόν.

Β'. ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΡΩΦΙΛΗΣ.

Περὶ τοῦ ἀκριβοῦς χρόνου, καθ' ὃν ὁ Χορτάτζης ἐποίησε
 τὴν Ἐρωφίλην, οὐδεμίαν ἔχομεν πληροφορίαν. Ὁ Μπουνιαλῆς
 εἰς τοὺς προηγουμένως μνημονευθέντας στίχους, ἐν οἷς ἀναγράφει
 τὸν Χορτάκιον καὶ τὴν πανώριαν τοῦ Ἐρωφίλην, ἀποκαλεῖ
 τὸν ποιητὴν παλαιὸν παιδί τοῦ Ρεθύμνου, ὃ δηλοῖ ὅτι θὰ εἶχον
 παρέλθει πολλὰ ἔτη μέχρι τοῦ 1665, ὅτε ἐγράφησαν οἱ στίχοι
 αὐτοί. Ὁ Ν. Παπαδόπουλος, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἀναγράφει
 ὅτι πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ Χάνδακος (1669) ἤκουσε διδασκο-
 μένην ἐκεῖ τὴν Ἐρωφίλην, καὶ ὅτι ὁ ποιητὴς ἦτο θεῖος πρὸς πα-
 τρὸς τοῦ ἱατροῦ Γεωργίου Χορτάτζη, ἀποθανόντος ἐν Χάνδακι
 κατὰ τὸ 1658, καὶ τοῦ Μελετίου Χορτάτζη, γενομένου Μητροπο-
 λίτου Φιλαδελφείας κατὰ τὸ 1657. Ἐξ ἄλλου γνωρίζομεν, ὅτι ὁ
 ποιητὴς εἶχεν ἤδη ἀποθάνει, ὅτε κατὰ τὸ 1637 ὁ Κύπριος ἱε-
 ρεὺς Κιγάλας ἐτύπωσε τὸ πρῶτον ἐν Βενετίᾳ τὴν Ἐρωφίλην.
 Ἐπειδὴ δέ, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ὁ Bursian ἀπέδειξεν ὅτι ὁ
 Χορτάτζης ἐν τῇ Ἐρωφίλῃ ἀπεμιμήθη τὴν τραγωδίαν Orbec-
 che τοῦ Ἰταλοῦ δραματικοῦ Giraldis τὴν δημοσιευθεῖσαν κατὰ
 τὸ 1561, καὶ εἰς τὰ Ἰντερμέδια τὴν Ἐλευθερωθεῖσαν Ἱερουσα-
 λὴμ τοῦ Τάσου κατὰ τὸ 1581, πρέπει ἀσφαλῶς νὰ δεχθῶμεν
 ὅτι χρόνος τῆς ποιήσεως τῆς Ἐρωφίλης εἶναι ὁ μεταξὺ τοῦ 1581
 καὶ τοῦ 1637, ὡς παρετήρησε καὶ ὁ Krumbacher (Geschich. By-
 zant. Litteratur σελ. 871—872). Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρονολογικῶν
 δεδομένων στηριζόμενοι δυνάμεθα νὰ θέσωμεν ὡς πιθανὸν μέ-
 σον ὄριον τῆς ποιήσεως τῆς Ἐρωφίλης τὸ 1600 μὲ βεβαιότητα
 σχεδὸν ὅτι ὀλίγα ἔτη πρὸ αὐτοῦ ἢ μετ' αὐτὸ θὰ ἐποιήθη ἡ τρα-
 γωδία. Ὁ Ἰωάννης Μούρμουρης (ἢ ἄλλως Μόρμορης), ὁ ἐπιφα-
 νὴς δικηγόρος (ρῆτωρ ἀξιότατος), εἰς τὸν ὁποῖον ἀφιερώνει ὁ
 Χορτάτζης τὴν τραγωδίαν του μετὰ τόσης εὐλαβείας καὶ τόσων

ἐγκωμίων, γνωρίζομεν μόνον ὅτι ἦτο ἐκ Χανίων (Κύδωνίας¹⁾) καὶ ὅτι εἶχε σπουδάσει τὰ Νομικὰ εἰς τὸ Γυμνάσιον Παταβίου κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, ἀγνοοῦμεν ὅμως κατὰ ποῖον ἀκριβῶς ἔτος.

Γ'. ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ ΕΡΩΦΙΛΗΣ.

Ἡ τραγωδία ἀποτελεῖται ἐκ πέντε πράξεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι τέσσαρα χορικά ἄσματα καὶ παρεμβάλλονται καὶ τέσσαρα Ἰντερμέδια. Τὰ χορικά ἄσματα ἄδονται ὑπὸ τῶν γυναικῶν τοῦ χοροῦ καὶ σχετίζονται πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς τραγωδίας, τὰ Ἰντερμέδια ὅμως ἀποτελοῦσιν ἐν ἐμβόλιμον δραμάτων, οὗ ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη ἐκ τῆς «Ἐλευθερωθείσης Ἱερουσαλήμ» τοῦ Τάσου, καὶ οὐδεμίαν συνάφειαν ἔχουσι πρὸς τὴν τραγωδίαν, ἀπλῶς δὲ κατὰ συνήθειαν τῆς Ἱταλικῆς δραματικῆς παρεμβάλλονται μεταξὺ τῶν πράξεων τοῦ κυρίου δράματος πρὸς ψυχαγωγίαν τοῦ θεατοῦ καὶ συνοδεύονται ὑπὸ μουσικῆς καὶ τοῦ χοροῦ *Μορέσκα*²⁾.

Ἡ ὑπόθεσις τῆς τραγωδίας εἶναι περίπου ἡ ἀκόλουθος, Φιλόγονος ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου· εἶχε φονεύσει τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν καὶ νόμιμον βασιλέα καὶ σφετεριστῇ τὸν θρόνον καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Ἐρωφίλην, ἐξ ἧς ἐγέννησε κόρην περικαλλῇ Ἐρωφίλῃν ἐπίσης κληθεῖσαν. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Φιλόγονου ἀνετράφη μετὰ τῆς Ἐρωφίλης παῖς ὀρφανὸς (γέννημα τοῦ ποτὲ Θρασυμάχου βασιλέως τῆς Τζέρτζας συμμάχου τοῦ Φιλόγονου) καλούμενος Πανάρετος. Φιλία καὶ συμπάθεια καὶ ὕστερον σφοδρὸς ἔρως ἀνεπτύχθη μεταξὺ τῶν δύο ὁμηλικῶν. Ὁ Πανάρετος διαπρέπει ἐπὶ ἀνδρείᾳ καὶ φρονήσει καὶ ὡς στρα-

¹⁾ Κ. Σάθα, Νεοελλην. Φιλολογία, Ἀθῆναι 1868, σελ. 341 καὶ 418. Legrand, Bibliothéque, Grecque II, Paris 1881, σελ. LXXV VIII ἐξ.—Υἱὸς ἢ ἀνεψιὸς τοῦ Ἰωάννου θὰ εἶναι ὁ Γεώργιος Μούρμουρης, κάτοικος Χανίων, ὅστις ἀφιέρωσεν ὅλην του τὴν περιουσίαν διὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς Μονῆς Θεοτόκου Ὁδηγητρίας (Κερά Γωνιάς) καὶ ἀναγράφεται μετὰ τῶν πρώτων κτιρῶν κατὰ τὸ 1630 (Χριστ. Κρήτη, Β' σελ. 3, 8, 31).

²⁾ *Μορέσκα* (Ἱταλ. *moresca* καὶ ἐπιρρ. *morescanto*) ἦτο χορὸς ἐνόπλιος (χορὸς Μαύρων τῆς Ἰσπανίας), εἶδος παντομίμου ὀρχήσεως συχνὸς εἰς τὴν Ἱταλικὴν δραματικὴν ποίησιν καὶ μάλιστα τὴν Βουκολικὴν. Πρβλ. Σάθα, Προλεγ. Κρητ. θεάτρου, σελ. πθ' σημ. 1 καὶ Molmenti, Storia di Venezia nella vita privata, Bergamo 1910, I σελ. 232 καὶ II 1911 σελ. 437, καὶ Boerio, Dizionario εἰς τὴν λέξιν, *moresca*.

τηγὸς τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων κατατροπώνει τοὺς εἰς τὴν χώραν τοῦ Φιλόγονου εἰσβαλόντας δύο βασιλεῖς τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐλευθερώνει τὴν χώραν. Εἰς τὴν ἐπινίκειον γιοστράν (κονταροκτύπημα) ὁ Πανάρετος ἀναδεικνύεται νικητῆς καὶ τελεῖ μυστικᾶ τὸν γάμον του μετὰ τῆς Ἐρωφίλης. Ὁ Φιλόγονος θέλει νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν μονογενῆ κόρην μεθ' ἐνὸς ἐκ τῶν δύο ἀντιπάλων βασιλέων, οἱ ὅποιοι καὶ ἔστειλαν προξενητὰς ζητοῦντας τὴν φιλίαν του καὶ τὴν βασιλόπαιδα εἰς γάμον. Ἡ Ἐρωφίλη, πρὸς ἣν ἀνακοινοῖ τὴν πρόθεσίν του, ἀρνεῖται, προφασίζομένη ὅτι δὲν θέλει ν' ἀποχωρισθῇ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς πατρίδος. Ὁ Βασιλεὺς ὅμως ἀνακαλύπτει τὸν ἔνοχον ἔρωτα καὶ γάμον τῆς θυγατρὸς μετὰ τὸν Πανάρετον καὶ προβαίνει εἰς τρομερὰν ἐκδίκησιν. Βασανίζει σκληρότατα καὶ φονεύει τὸν ἐραστὴν τῆς θυγατρὸς, ἀποκόψας δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας καὶ ἀποσπᾶσας τὴν καρδίαν αὐτοῦ θέτει ἐντὸς λεκάνης καὶ καλέσας τὴν κόρην προσφέρει αὐτὰ ὡς γαμήλιον δῆθεν δῶρον εἰς αὐτήν. Ἡ Ἐρωφίλη αὐτοκτονεῖ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, αἱ δὲ γυναῖκες τῆς ἀκολουθίας φονεύουσι τὸν σκληρὸν τύραννον, ἐν ᾧ ἡ σκιά τοῦ δολοφονηθέντος ἀδελφοῦ ἐμφανίζεται καὶ ἐκδηλοῖ τὴν ἱκανοποίησίν του διὰ τὴν δικαίαν τιμωρίαν τοῦ ἀπανθρώπου ἀδελφοῦ. Ὁ Χορὸς ἀποτελούμενος ἐκ γυναικῶν τῆς ἀκολουθίας τῆς Ἐρωφίλης συμπαθεῖ πρὸς τὸ ἐρωτικὸν ζεῦγος, καὶ εὐχεται διαρκῶς εἰς τοὺς θεοὺς νὰ μὴ πάθῃ τι κακὸν παρὰ τοῦ σκληροῦ βασιλέως, καὶ παρηγορεῖ τὴν Ἐρωφίλην διὰ λόγων παραμυθητικῶν.

Τὸ ἐμβόλιμον δραμάτιον εἰς τέσσαρας μικρὰς πράξεις παρεμβالλομένας μεταξὺ τῶν πέντε διεξοδικῶν πράξεων τῆς τραγωδίας ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τῆς Ἀρμίδας καὶ τοῦ Ρινάλδου. Τὸ γνωστὸν αὐτὸ ἐπεισόδιον τελευτᾷ μετὰ τὴν νίκην τῶν Σταυροφόρων τοῦ Γοφρέδου Ντὲ Μπουλλίων καὶ τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστιανισμοῦ πόλεως.

Ἡ κατὰ μέρη ἀνάλυσις τῆς Ἐρωφίλης εἶναι ἡ ἀκόλουθος:

Πρόλογος.

Τὸν πρόλογον ἐκ στίχων 318 κάμνει ὁ Χάρος μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν καὶ φοβερὸς τὴν θεὰν παρερχόμενος εἰς τὴν

σκηνήν στυγνός, σκοτεινός καὶ σκελετώδης καὶ κρατῶν δρέπανον ὅπως τὸν εἰκονίζει ὁ Χορτάζτης κατ' ἐπίδρασιν μᾶλλον Φραγκικήν. ¹⁾ Ὁνομάζει ἐαυτόν, περιγράφει τὴν παντοδυναμίαν του, δι' ἧς τόσαι βασιλεῖαι, τόσαι δυνάμεις καὶ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, πλούτη, ὠραιότητες κατελύθησαν γενόμενα κόνις. Ἐνθαρρύνει ἐν τούτους τοὺς θεατὰς λέγων, ὅτι δὲν ἦλθε σήμερον διὰ κανένα ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἦλθε διὰ νὰ καταλύσῃ τὸν μέχρι τοῦδε εὐτυχῇ θεωρούμενον βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐν ζεῦγος ἔρωτικόν, τὴν κόρην τοῦ βασιλέως καὶ τὸν σύζυγόν της στρατηγὸν ἔξοχον καὶ υἱὸν καὶ αὐτὸν βασιλέως. Λιὰ τῶν λόγων τούτων προλογίζων ὁ Χάρος προειδοποιεῖ τοὺς θεατὰς περὶ τοῦ τέλους τοῦ δράματος.

Πρᾶξις Α'.

Ἡ πρώτη πρᾶξις ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων σκηνῶν. Εἰς τὴν πρώτην σκηνὴν μονολογῶν ὁ Πανάρετος περιγράφει τὴν λυπηρὰν ψυχικὴν κατάστασιν, εἰς ἣν παραδόξως εὐρίσκεται, διότι ἐν ᾧ ἀπέλαυσε τὴν ὑψίστην εὐτυχίαν συνδεθεὶς δι' ἀμοιβαίου ἔρωτος καὶ διὰ γάμου μὲ τὴν περιπαθῶς ἀγαπῶσαν αὐτὸν περικαλλῇ κόρην τοῦ βασιλέως Ἐρωφίλην, εὐρίσκεται ἐν τούτοις εἰς μεγίστην ταραχὴν τῆς ψυχῆς καὶ ἀγωνίαν, καὶ τοῦτο διότι τώρα βλέπει καὶ ἀναγνωρίζει τὸ σφάλμα του νὰ συνάψῃ τὸν γάμον αὐτὸν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ βασιλέως. Ἡ δευτέρα σκηνὴ ἐκ 500 περίπου στίχων διεξάγεται μεταξὺ τοῦ Παναρέτου καὶ τοῦ πιστοῦ του φίλου Καρποφόρου. Οὗτος ἐκθειάζει τὴν ἀνδρείαν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τοῦ Παναρέτου, αἱ ὁποῖαι τοῦ ἐδώρησαν τόσῃν δόξαν καὶ τιμᾶς, καὶ οὐχὶ ἡ μοῖρα, ὡς φρονοῦσιν ἄλλοι· βλέπων ὁμῶς τὸν Πανάρετον περιφρονεῖν ἔρωτᾷ τὴν αἰτίαν τῆς λύπης του, καὶ ὁ Πανάρετος ἱστορεῖ κατὰ μικρὸν εἰς τὸν φίλον του τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν βασιλόπαιδα, καὶ τὸν ἐπακολουθήσαντα μυστικὸν γάμον καὶ τὸν σημερινὸν μετᾶμελον καὶ τὴν παροῦσαν στενοχωρίαν του, διότι ἡ θὰ τὰ μάθῃ ὁ βασιλεὺς καὶ σκληρῶς, ὡς εἶναι τὸ φυσικόν του, θὰ τὸν φονεύσῃ, ἢ ἂν δὲν τὸ μάθῃ θὰ

¹⁾ Πρὸβλ. Ν. Πολίτου, Μελέτη ἐπὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, Νεοελλ. Μυθολογία, Ἀθήναι 1874, σελ. 237 ἐξ. καὶ Hesselring, Charos σελ. 43 ἐξ.

ὑπανδρεύσῃ τὴν κόρην μὲ ἄλλον βασιλέα. Ζητεῖ διὰ τοῦτο τὴν συμβουλήν καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ φίλου, ὅστις τὸν παρηγορεῖ καὶ τοῦ λέγει νὰ ἔχῃ θάρρος καὶ ὑπομονήν, καὶ μὲ τὸν καιρὸν, ὡς συμβαίνει συχνά, θὰ διορθωθοῦν τὰ πράγματα, ὑπισχνεῖται δὲ καὶ αὐτὸς πᾶσαν συνδρομὴν εἰς τὸν φίλον.

Εἰς τὴν τρίτην σκηνὴν ὁ βασιλεὺς ἐκθέτει εἰς τὸν Σύμβουλον ὅτι ἐσκέφθη, ἀφ' οὗ κατελήφθη ὑπὸ τοῦ γήρατος καὶ δὲν ἔχει ἄλλο τέκνον παρὰ τὴν Ἐρωφίλην ὥριμον νῦν διὰ γάμον, νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ μ' ἓνα ἐκ τῶν δύο βασιλέων ποὺ τὴν ζητοῦν καὶ σκοπεύει νὰ καλέσῃ καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους συμβούλους, ἵνα σκεφθῶσι τίς ἐκ τῶν δύο βασιλέων πρέπει νὰ προτιμηθῇ, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ αὐτὸς θὰ μεταβῇ διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν κόρην καὶ ζητήσῃ τὴν γνώμην της, ποῖον ἐκ τῶν δύο προκρίνει ὡς σύζυγον.

Εἰς τὴν τετάρτην σκηνὴν μονολογῶν ὁ Σύμβουλος λέγει ὅτι ἂν δὲν ἦτο ἡ Τύχη ἀσύστατος καὶ δὲν ἀνέτρεπε συχνὰ τοὺς θεωρουμένους εὐτυχεῖς, θὰ ἔλεγεν ὅτι ὁ βασιλεὺς του θὰ ἦτο ὁ εὐτυχέστερος εἰς τὸν κόσμον. Παρακαλεῖ τὸν θεὸν ποτὲ νὰ μὴ συμβῇ μεταβολὴ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ βασιλέως, καὶ νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν κόρην μὲ σύζυγον ἄξιον καὶ ἐνάρετον ὡς εἶναι καὶ αὐτή.

Χορικὸν Α'.

Εἰς τὸ πρῶτον Χορικὸν ἐκ στίχων 67 ᾄδουσιν αἱ γυναῖκες τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ἔρωτος· πάντα τὰ πλάσματα, ἄνθρωποι, ζῷα, φυτὰ καὶ αὐτὸς ὁ Ζεὺς ἀκόμη ὑπόκεινται εἰς τὰ πλήγματα αὐτοῦ. Ὑπὸ τοῦ Ἐρωτος πληγεῖς καὶ ὁ Πανάρετος ἐπέτυχε τὸν ἄξιον θησαυρὸν (τὴν Ἐρωφίλην), ἀλλ' ἔχει καὶ καημοὺς καὶ βάρη, δι' ὃ παρακαλεῖ ὁ Χορὸς τὸν Ἐρωτα τὴν μὲν κόρην νὰ φυλάσῃ, ἀπὸ τὸν Πανάρετον δὲ νὰ ἀπομακρύνῃ κάθε κίνδυνον, διότι ὁ Χορὸς φοβεῖται τὴν πικραμένην προξενειάν, καὶ παρακαλεῖ ν' ἀποτραπῇ ἀπ' αὐτῶν ἡ κακὴ Τύχη.

Ἰντερμέδιον Α'.

Τὸ πρῶτον Ἰντερμέδιον ἐκ μιᾶς σκηνῆς ἐκτυλισσομένης εἰς μέρος ἔρημον μακρὰν τῆς Ἱερουσαλήμ. Εἰς τῶν Λαιμόνων προ-

λογίζων διηγείται πῶς ὄντες ποτὲ Ἄγγελοι εἰς τὸν Οὐρανὸν κατεκρημνίσθησαν εἰς τὰ σκότη τοῦ Ἄδῃ καὶ τὴν Κόλασιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ εἰς τὴν γῆν σταλέντος Υἱοῦ του, ἐρχόμενος εἰς τὰ παρόντα λέγει ὅτι οἱ ἐξοχώτεροι τῶν Χριστιανῶν εὐρίσκονται πολεμοῦντες πρὸ τῶν Ἱεροσολύμων, ἵνα ἀφανίσωσι τοὺς Τούρκους καὶ ἐλευθερώσωσι τὴν Ἱερὰν πόλιν, τὸ ὅποιον καὶ θὰ εἶχε γίνεαι, ἂν ἡ σύμμαχος των ἡ περικαλλὴς Ἀρμίντα δὲν εἶχε σαγηνεύσει καὶ ἀπαγάγει τὸν ἐξοχώτερον τῶν Χριστιανῶν στρατηγῶν, τὸν Ρινάλδον. Λιὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐστάλη εἰς τὸν μακρινὸν τοῦτον τόπον νὰ ἐτοιμάσῃ ὥραϊον περιβόλι πρὸς διαμονὴν καὶ τέρψιν τοῦ ἐρωτικοῦ ζεύγους, παραγγέλλει δὲ εἰς τοὺς ἄλλους δαίμονας, ἄλλοι μὲν νὰ μεταμορφοῦνται εἰς ὀδρικά πτηνὰ, ἄλλοι δὲ εἰς κορασίδας, ἵνα τέρπωσι καὶ ὑπηρετώσι τοὺς ἐραστάς. Ἐκ νεφέλης ἐξέρχονται ὁ Ρινάλδος καὶ ἡ Ἀρμίντα. Αὐτὴ δεικνύει τὸν ὥραϊον τόπον εἰς τὸν Ρινάλδον, καὶ καλεῖ αὐτὸν εἰς ἀπόλαυσιν, ὃ δὲ Ρινάλδος, σαγηνευμένος ἐκ τοῦ κάλλους καὶ τῆς γοητείας τῆς Ἀρμίντας παραδίδεται ὅλος εἰς αὐτήν, καὶ οἱ Δαίμονες μεταμορφωμένοι εἰς κορασίδας ἔρχονται καὶ προσκυνοῦσι τὸν Ρινάλδον, ἀφοπλίζουν αὐτὸν καὶ ἐνδύουσι φορέματα γαμήλια ἐν μέσῳ χοροῦ καὶ ᾠσμάτων, παραθέτουσιν οἶνον καὶ ὀπωρικά εἰς τὸ ζεῦγος, μετὰ ταῦτα δὲ οἱ ἐρώμενοι ἀποχωροῦσιν εἰς τὰ ἰδιαίτερα δωμάτια.

Πρᾶξις Β'.

Ἡ δευτέρα πρᾶξις σύγκειται ἐξ ἑπτὰ σκηνῶν.

Εἰς τὴν πρώτην σκηνὴν μονολογῶν ὁ Βασιλεὺς ἐκφράζει τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν κόρην Ἐρωφίλην, ἥτις μετὰ δακρύων τὸν παρεκάλεσε νὰ μὴν τὴν ἀποχωρίσῃ διὰ τοῦ γάμου ἀπὸ πλησίον του. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὁ γάμος αὐτός, θὰ στείλῃ πρὸς αὐτὴν τὸν πιστὸν φίλον Πανάρετον, ὃ ὅποιος θὰ τὴν πείσῃ νὰ δεχθῇ ὡς σύζυγον τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο βασιλέων, ποὺ τὴν ζητοῦν.

Εἰς τὴν δευτέραν σκηνὴν ἡ Νένα, ἥτις τώρα μόνον μανθάνει τὸν ἔρωτα τῆς Ἐρωφίλης πρὸς τὸν Πανάρετον, προσπαθεῖ νὰ τὴν πείσῃ νὰ παραιτηθῇ αὐτοῦ δεικνύουσα τὸ ἄτοπον τοῦ

πραγματος καὶ τὸν ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως φοβερὸν κίνδυνον. Ἡ Ἐρωφίλη ἀρνεῖται διαρρήδην, καὶ δίδει εἰς τὴν Νέναν νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ ὑποχώρησις εἶναι πλέον ἀδύνατος, καὶ προτρέπει τὴν Νέναν νὰ τὴν βοηθήσῃ εἰς τὴν δεινὴν αὐτὴν θέσιν, ποὺ βασανίζεται διαρκῶς ἀπὸ κακὰ σημεῖα καὶ ὄνειρα ἀπαίσια, τὰ ὅποια προμηνύουσι κακὸν τέλος, οἷον εἶναι τὸ ὄνειρον τῶν δύο περιστερῶν, ὧν ἡ ἑτέρα κατεσπαράχθη ὑπὸ ὄρνέου, ἡ δὲ ἄλλη μετὰ τοῦτο ἠτύοκτόνησεν. Ἡ Νένα τὴν παρηγορεῖ λέγουσα, ὅτι ὁ Πανάρετος ὡς φρόνιμος θὰ εὕρῃ τρόπον νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς προξενείας, καὶ ἡ Ἐρωφίλη παραγγέλλει εἰς τὴν Νέναν νὰ τὸν στείλῃ πρὸς αὐτὴν ἵνα σκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου.

Εἰς τὴν τρίτην σκηνὴν ἡ Νένα μονολογοῦσα λέγει, ὅτι πρέπει νὰ βοηθήσῃ τὴν Ἐρωφίλην εἰς τὴν δεινὴν αὐτὴν περίστασιν, διὰ νὰ μὴ τὴν ἴδῃ σφαζομένην, οἰκτεῖρει τὴν τύχην τῶν ἀνθρώπων, ἥτις τόσα πάθη καὶ συμφορὰς φέρει καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς βασιλεῖς, ποῦ νομίζει ὁ κόσμος εὐτυχεῖς, ἐν ᾧ ἀκριβῶς αὐτοὶ εἶναι μᾶλλον δυστυχεῖς, αὐτοὶ ὑφίστανται τὰς μεγαλυτέρας καταδρομάς, πολέμους, θανάτους, φθόνους, ὅπως καὶ εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν, ὅταν μάθῃ ὁ Βασιλεὺς τὴν πρᾶξιν τῆς κόρης.

Εἰς τὴν τετάρτην σκηνὴν ὁ Πανάρετος οἰκτεῖρει τὴν τύχην, ἥτις διαλύει τὰς ἐλπίδας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως κάμνει τώρα καὶ εἰς αὐτόν, ποὺ τὸν ἔβαλε νὰ ἀγαπήσῃ καὶ ἀπολαύσῃ τὴν Ἐρωφίλην, καὶ τώρα θέλει νὰ τοῦ τὴν ἀφαιρέσῃ μὲ τὰς προξενείας τῶν δύο βασιλέων, καὶ ποὺ αὐτὸς διετάχθη νὰ πείσῃ τὴν σύζυγόν του νὰ δεχθῇ τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο. Ἡ Νένα εἰδοποιεῖ τὸν Πανάρετον κατὰ παραγγελίαν τῆς Ἐρωφίλης νὰ μεταβῇ παρ' αὐτῇ.

Εἰς τὴν πέμπτην σκηνὴν ὁ Πανάρετος περιγράφει τὴν δεινὴν θέσιν του, νὰ χάσῃ δηλ. τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαράν, ἃ εἶχε χαρίσει εἰς αὐτόν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἔνωσις μὲ τὴν Ἐρωφίλην. Προτιμᾷ μᾶλλον ν' ἀποθάνῃ παρὰ νὰ στερηθῇ τὴν εὐτυχίαν αὐτῇ.

Ἡ ἕκτη σκηνὴ εἶναι διάλογος τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Πανάρετου. Ὁ Βασιλεὺς ἐπιθυμεῖ σφόδρα νὰ τελειώσῃ τὸν γάμον τῆς κόρης καὶ ἡσυχάσῃ ἀπὸ τὰς φροντίδας, ἃς εἶχε πολέμῳ μὲ τοὺς βασιλεῖς τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ποὺ τόσοι ἄνθρωποι ἐχάθησαν καὶ οἱ χώραί του ἡρημώθησαν. Διὰ τοῦτο λέγει εἰς

τὸν Πανάρετον, ὅτι τὸν ἐκάλεσε διὰ τὰ ὑποδείξει εἰς τὴν κόρην τοῦ ποῖος ἐκ τῶν δύο βασιλέων εἶναι προτιμητέος. Ὁ Πανάρετος θέλει νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἄρνησιν τῆς Ἐρωφίλης καὶ ὑποδεικνύει εἰς τὸν Βασιλέα, ὅτι ἀπὸ φόβον οἱ ἐχθροὶ τοῦ βασιλεῖς ζητοῦσι τὸν γάμον αὐτόν, ὁ Βασιλεὺς τὸν διακόπτει, καὶ τὸν προστάσσει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πρὸς τὴν κόρην παραγγελίαν.

Εἰς τὴν ἐβδόμην σκηνὴν ὁ Πανάρετος ταλανίζει ἑαυτόν, διότι ὁ Βασιλεὺς στέλλει αὐτὸν τὸν ἄνδρα τῆς Ἐρωφίλης προξενητὴν ἂν ἡ κόρη ἐκ φόβου δεχθῇ νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ, μόνη τοῦ καταφυγῇ εἶναι ὁ θάνατος.

Χορικὸν Β'.

(Ο) Χορὸς περιγράφει καὶ ἐξυμνεῖ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ λεγομένου Χρυσοῦ αἰῶνος. Ἄνευ κόπου ἢ γῆ ἔδιδε κοινὰ εἰς ὅλους τὰ ἀγαθὰ, οἱ πόλεμοι καὶ οἱ τρόμοι καὶ τὰ ἄλλα κακὰ ἦσαν ἄγνωστα· ὁ καθεὶς εἶχεν ὅ,τι ἐπόθει ἢ κόρη ἦτο ἐλευθέρη νὰ δώσῃ τὴν καρδίαν τῆς εἰς τὸν ἐκλεκτόν τῆς. Ἦλθεν ὅμως ἡ μισητὴ Ὑπερηφάνεια εἰς τὸν κόσμον καὶ τὸν βασανίζει, φέρει πολέμους καὶ ἐχθρας, σύγχυσιν καὶ φθόνους καὶ πᾶσιν. Λιὰ τοῦτο αὐτὴ καὶ τώρα κυριεύει τὴν ψυχὴν τοῦ Βασιλέως, καὶ θέλει νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν κόρην παρὰ τὴν θέλησίν τῆς, καὶ ἂν δὲν βοηθήσῃ ὁ Οὐρανός, δυστυχία θὰ τὴν εὕρῃ. Ἐν τέλει ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τοῦ Λιὸς νὰ λυπηθῇ αὐτὴν καὶ νὰ μὴ βλάβῃ τὸν σύζυγόν τῆς.

Ἰντερμέδιον Β'.

Ἡ Τύχη (Φορτοῦνα) ὑπὸ μορφήν κορασίδος ὁδηγεῖ δύο Χριστιανοὺς Καβαλιέρους εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἡ Ἀρμίντα κρατεῖ αἰχμάλωτον τῶν θελγέτρων τῆς τὸν Ρινάλδον. Λίδει ὁδηγίας εἰς τοὺς δύο Ἰππότες, τί πρέπει νὰ πράξωσι πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ρινάλδου. Λύο δαίμονες ὑπὸ μορφήν κορασίδων πειρῶνται νὰ δελεάσωσι τοὺς δύο Ἰππότες, οἱ ὅποιοι τοὺς ἀποδιώκουσιν. Ἐρχονται ἕξ κορασίδες καὶ ἐτοιμάζουσι μὲ ἄνθη καὶ τάπητας κλπ. τὸν χώρον, ὅπου ἔρχεται ἡ Ἀρμίντα ὁδηγοῦσα τὸν Ρινάλδον τὸν ἀφίνει δι' ὀλίγην ὥραν ἐκεῖ κοιμώμενον, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ

μίαν τῶν κορασίδων τῆς ἀσθενοῦσαν, οἱ δύο Καβαλιέροι ἐμφανίζονται τότε, ἀλλὰ δύο θηρία (δαίμονες μεταμορφωμένοι) θέλουσι νὰ τοὺς ἐμποδίσωσιν· οἱ Ἰππότες μονομαχοῦν μὲ τὰ θηρία ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἄνευ ἀποτελέσματος, ἐννοήσαντες ὅμως ὅτι εἶναι δαίμονες, τὰ θίγουσι διὰ τῆς μαγικῆς ράβδου, ἣν εἶχε δώσει ἡ Φορτοῦνα καὶ ταῦτα θνήσκουσιν· ἐξυπνοῦσιν οἱ Ἰππότες τὸν Ρινάλδον, ὁ ὅποιος συνεχόμενος ἐκ τῶν λόγων τῶν Ἰπποτών, οἱ ὅποιοι τὸν καλοῦσιν ἐκ μέρους τοῦ Γοφρέδου εἰς τὸ μέγα ἔργον, σχίζει τὰ φορέματα τῆς ἀκολασίας, καὶ φεύγει μετὰ τῶν Ἰπποτῶν. Ἡ Ἀρμίντα ἔρχεται καὶ νοήσασα τὰ γενόμενα ὀρκίζεται φοβεράν ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ ἀπίστου Χριστιανοῦ, ἐνῶ οἱ δαίμονες μετὰ θορύβου πολλοῦ χαλοῦσι τὸ περιβόλι, καὶ ἀπάγουσιν ἐκεῖθεν τὴν Ἀρμίνταν.

Πρᾶξις Γ'.

Σύγκειται ἡ τρίτη πρᾶξις ἐκ πέντε σκηνῶν.

Ἡ πρώτη σκηνὴ εἶναι μονόλογος τῆς Ἐρωφίλης· ἐκθέτει πῶς ἐπὶ πολὺν χρόνον ἠγωνίσθη ν' ἀπορρίψῃ τὰ πλήγματα τοῦ Ἐρωτος, καὶ πῶς μετὰ δεινὸν ἀγῶνα ἐνικήθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἠγάπησε, καὶ πῶς τώρα ἀρχίζει νὰ μεταβάλλῃ τὴν χαρὰν τῆς εἰς λύπην.

Δευτέρα σκηνή. Διάλογος Παναρέτου καὶ Ἐρωφίλης. Ὁ Πανάρετος λέγει ὅτι εἰς τὴν σημερινὴν ἀπειλουμένην καταιγίδα θ' ἀγωνισθῇ ὡς ὁ καλὸς ναύκληρος εἰς τὴν τρικυμίαν, βλέπων δὲ τὴν Ἐρωφίλην περίφροντιν ἐρωτᾷ διὰ ποῖον λόγον εἰς τὴν στιγμὴν αὐτὴν τῆς τρικυμίας παρουσιάζεται ἀντὶ νὰ προφυλαχθῇ, καὶ ἡ Ἐρωφίλη λέγει ὅτι ἦλθε νὰ τὸν ἴδῃ καὶ ἐλαφρωθῇ ἐκ τῆς στενοχωρίας. Τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Πανάρετος, ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς τὸν ἐκάλεσε καὶ τοῦ ἀνέθηκε τὴν σκληρὰν ἐντολὴν νὰ τὴν εὕρῃ καὶ τὴν πείσῃ νὰ δεχθῇ τὴν πρότασιν γάμου μεθ' ἐνὸς ἐκ τῶν δύο βασιλέων. Ἡ Ἐρωφίλη ἀπαντᾷ ὅτι μόνον ὁ θάνατος δύναται νὰ τοὺς ἀποχωρίσῃ· ἐξακολουθεῖ ἡ ἀμοιβαία διαβεβαίωσις τῆς μέχρι θανάτου ἀφοσιώσεως.

Τρίτη σκηνή. Μονόλογος τοῦ Παναρέτου περιγράφοντος τὴν ταραχὴν καὶ τὴν ἀμφιβολίαν τῆς ψυχῆς του, πότε ἀναθαρρούσης καὶ πότε μεταπιπτούσης εἰς δεινὴν ἀπελπισίαν· ἐπικαλεῖται τὴν

βοήθειαν τῆς Ἀφροδίτης, ἵνα εὖρη τρόπον νὰ ματαιώσῃ τοὺς σχεδιαζομένους ὑπὸ τοῦ Βασιλέως γάμους.

Σκηνὴ τετάρτη. Ἐμφανίζεται ἡ σκιά τοῦ δολοφονηθέντος ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἀδελφοῦ ἀναγνωρίζει τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ποτὲ ὡς νόμιμος βασιλεὺς ἐβασίλευσε, καὶ ὅπου ὁ σκληρὸς ἀδελφός του Φιλόγονος, τὸν ὁποῖον ἐπιεικῶς εἶχε μεταχειρισθῇ παρὰ τὴν συνήθειαν τῆς χώρας, καὶ τοῦ εἶχε δώσει τόσῃν ἐξουσίαν, ἐδολοφόνησε καὶ αὐτὸν καὶ δύο μικρά του τέκνα καὶ ἐσφετερίσθη τὸν θρόνον λαβὼν καὶ τὴν σύζυγόν του Ἐρωφίλην ὡς ἰδίαν γυναῖκα. Ἐκ τοῦ γάμου τούτου ἀπέκτησε μονογενὴ κόρην· σήμερον πρόκειται ὁ τύραννος νὰ πληρώσῃ τὰ κακουργήματά του· θὰ ἴδῃ τὴν κόρην του εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἐραστοῦ, θὰ φονεύσῃ τὸν ἐραστὴν, ἀλλὰ καὶ ἡ κόρη του θ' αὐτοκτονήσῃ, καὶ αὐτὸς δὲ θὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ Διὸς, καὶ ὁ Πλούτων βλέπων τὴν χαρὰν του τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον νὰ παραστῇ μάρτυς τῆς τιμωρίας του καὶ νὰ χαρῇ ἡ ψυχὴ του.

Εἰς τὴν πέμπτην σκηνὴν μονολογῶν ὁ Βασιλεὺς ἐκθειάζει ὡς τὴν μεγίστην ἀρετὴν, ἣν δύναται νὰ δώσῃ ὁ θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὴν μεγάλην τόλμην (δυνατὴν ἀποκοτιάν). Αὕτῃ ἀνυψοῖ τὸν ἄνθρωπον, αὕτῃ τὸν ἔκαμε νὰ πῆξῃ πλοῖα καὶ νὰ πλέῃ τὴν θάλασσαν, αὕτῃ νικᾷ εἰς τοὺς πολέμους, καὶ δίδει τὰ πλούτη καὶ τὰς τιμὰς. Αὕτῃ τὸν ἔκαμεν βασιλεῖα καὶ εὐτυχῇ ὑπὲρ πάντα θνητόν. Ὑπελείπετο μόνον ὁ γάμος τῆς θυγατρὸς, ἀλλὰ καὶ τοῦτον τελειώνει σήμερον, καὶ οὕτως θεωρεῖ ἑαυτὸν ὡς τὸν εὐτυχέστερον καὶ ἰσχυρότερον ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ σκιά τοῦ ἀδελφοῦ ἀκούσασα τοὺς ὑπερηφάνους λόγους τοῦ τυράννου ἐπικαλεῖται τὸν Δία νὰ τιμωρήσῃ τὸν καυχηματίαν, καὶ τὸν Πλούτωνα νὰ στείλῃ πικρίας, βάσανα, κλαυθμοὺς καὶ θανάτους καὶ νὰ κατακαύσῃ καὶ ἐρημώσῃ τὸ Παλάτι. Εἰς τὴν ἐπὶ κλησιν ταύτην ἐμφανίζονται εἰς τὴν σκηνὴν αἱ Ἐρινύες (Φούριες) με φωτιᾶς καὶ θόρυβον.

Χορικὸν Γ'.

Ὁ χορὸς ἐκθέτει τὰ κακὰ τὰ προξενούμενα εἰς τὸν κόσμον

ὑπὸ τῆς δίψης τοῦ πλούτου καὶ ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας· αὐτὰ φέρουσι τοὺς πολέμους καὶ τὰς ἔχθρας καὶ καταλύουσι τὸ δίκαιον καὶ τὸ πρέπον· οἱ ἀδελφοὶ μισοῦσι τοὺς ἀδελφούς, καὶ τὰ τέκνα τὸν πατέρα, αὐτὰ φθείρουσι καὶ τὸν ἔρωτα καὶ προξενοῦσι τοὺς ἀναστεναγμούς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Οὐρανὸς ἐχθαίρει τοὺς τοιούτους καὶ τοὺς στέλλει βάσανα καὶ τιμωρίας. Τοῦναντίον ἡ χαριτωμένη Φτώχεια φέρει τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸν γλυκὺν ὕπνον καὶ τὰς ἀναπαύσεις εἰς δύο ἀγαπώμενα σώματα χωρὶς φθόνους καὶ φροντίδας. Ταχέως θὰ πληρώσῃ ὁ Φιλόγονος τὰ πολλὰ του κρίματα· καὶ θὰ χάσῃ τὰ ἀρπαξιμὰ καὶ αἱματωμένα πλούτη καὶ βασιλεία. Λυπεῖται μόνον ὁ Χορὸς βλέπων τὸν κίνδυνον καὶ τῆς ἀθῶας κόρης, καὶ ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τοῦ Διὸς ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἰντερμέδιον Γ'.

Ἡ Ἀρμίντα παρουσιασθεῖσα εἰς τὸν Σολιμάνον λέγει ὅτι ἔρχεται νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα, ὅπως ἔπραξε καὶ ἄλλοτε αἰχμαλωτίσασα εἰς τὰς μάχας πολλοὺς Χριστιανοὺς στρατιώτας, τοὺς ὁποῖους ὁ ἄθλιος Ρινάλδος ἀπηλευθέρωσε με πολὺν φόνον τῶν ἰδικῶν τῆς ζητεῖ ἐκδίκησιν κατ' αὐτοῦ καὶ ὑπισχνεῖται ἑαυτὴν καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς εἰς ἐκεῖνον, ὅστις θὰ τῆς φέρῃ τὴν κεφαλὴν του. Δύο Τοῦρκοι στρατηγοὶ ἐν ἀμίλλῃ προσφέρονται νὰ ἐκτελέσωσι τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἀρμίντας. Ὁ Σολιμάνος καθησυχάζει τὴν Ἀρμίνταν, καὶ παρακινεῖ τοὺς Τούρκους εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐκδικήσεως. Ὁ Γοφρέδος προσκαλεῖ τὸν Ρινάλδον καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὸ ἱερὸν ἔργον τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἁγίου Τάφου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ρινάλδος καὶ οἱ σύντροφοί του μονομαχοῦσι με τοὺς ἀνωτέρω Τούρκους, καὶ τοὺς φονεύουσιν, καὶ οἱ δαίμονες ἐρχόμενοι εἰς τὴν σκηνὴν τοὺς σηκώνουν.

Πρᾶξις Δ'.

Ἐξ ἐπὶ σκηνῶν. Ἡ πρώτη εἶναι διάλογος τῆς Νένας καὶ τοῦ Συμβούλου. Ἡ Νένα ἐκθέτει εἰς τὸν Σύμβουλον τὰ κατὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὸν μυστικὸν γάμον τῆς Ἐρωφίλης με τὸν Πανάρετον, τὴν ὀργὴν τοῦ Βασιλέως ἀνακαλύψαντος τὸ πρᾶγμα, καὶ ζητεῖ τὴν βοήθειάν του, ἣν αὐτὸς ὑπισχνεῖται.

Ἡ δευτέρα σκηνὴ εἶναι μονόλογος τοῦ Συμβούλου ἐκπλητομένου διὰ τὸ σφάλμα τῆς τόσον συνετῆς Ἐρωφίλης, καὶ ἀποδίδει μέγα μέρος τῆς εὐθύνης εἰς τὴν ἀφροσύνην τοῦ Βασιλέως, ὅστις ἀφῆκε τοὺς δύο νέους νὰ συναναστρέφονται μὲ τόσῃ ἐλευθερίαν.

Σκηνὴ τρίτη. Ὁ Βασιλεὺς ἐκθέτει εἰς τὸν Σύμβουλον, πῶς ἀνεκάλυψε τὸ ἔγκλημα τοῦ Παναρέτου ὁ ἴδιος, καὶ ποίαν τρομερὰν ἐκδίκησιν θὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ διὰ τὴν προσβολὴν αὐτῇ, ὁ δὲ Σύμβουλος πρόκειται νὰ δώσῃ ἐπιεικὴ συμβουλὴν εἰς τὸν Βασιλέα, ὅτε προσέρχεται ἡ Ἐρωφίλη περίλυπος, καὶ εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν τετάρτην σκηνὴν ἐξομολογεῖται τὸ σφάλμα τῆς, καὶ ζητεῖ συγχώρησιν παρὰ τοῦ πατρός, προσπαθεῖ δὲ μάτην νὰ πείσῃ τὸν ἐξηγριωμένον πατέρα, ὅτι δὲν ἔπραξε κακὸν γενομένη σύζυγος νέου μὲ τόσας ἀρετὰς καὶ προτερήματα, καὶ ὅτι εὐκόλως δύναται ὁ Βασιλεὺς νὰ ἀνυψώσῃ τὸν Πανάρετον καὶ τὸν καταστήσῃ ἄξιον τῆς θυγατρὸς καὶ τῆς βασιλείας. Ὁ Βασιλεὺς μένει ἄκαμπτος, καὶ ὑποδηλοῖ τὴν τρομερὰν ἐκδίκησιν, καὶ ἀποδιώκει τὴν κόρην.

Εἰς τὴν πέμπτην σκηνὴν ὁ Σύμβουλος προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὸν Βασιλέα, ὅτι εἶναι προτιμότερον νὰ συγχωρήσῃ τὸν Πανάρετον καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν κόρην, παρὰ νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς τὸν ἓνα ἐκ τῶν δύο ἐχθρῶν βασιλέων, οἱ ὅποιοι ἐξ ὑστεροβουλίας διὰ νὰ τὸν βλάψωσιν ἐπιζητοῦν τὸ συνοικέσιον αὐτό, καὶ ἃς ἐνθυμήθῃ πόσα κακὰ καὶ συμφορὰς καὶ αἱματοχυσίας ἐπροξένησαν εἰς τὴν χώραν τοῦ Βασιλέως οἱ δύο ἐκεῖνοι θανάσιμοι πολέμοι, καὶ ἐξ ἀντιθέτου πόσας ὑπηρεσίας προσέφερον ὁ Πανάρετος, καὶ ὅτι ἂν θανατώσῃ τὸν Πανάρετον θὰ φονεύθῃ καὶ ἡ Ἐρωφίλη, καὶ τὸ βασίλειον θὰ μείνῃ ἔρημον κληρονόμου. Ὁ Βασιλεὺς ἀποκρούει τὸν Σύμβουλον καὶ μὲ ἀπειλὰς τὸν ἀποπέμπει.

Σκηνὴ ἕκτη. Ὁ Βασιλεὺς μονολογῶν λέγει τὸν Σύμβουλον μωρόν, καὶ προλέγει τὸν τρόπον τῆς ἐκδικήσεως τὸν μὲν Πανάρετον θὰ φονεύσῃ μετὰ βασάνων καὶ θὰ διαμελήσῃ, τὴν κόρην δὲ θὰ τιμωρήσῃ προσφέρων εἰς αὐτὴν τὰ κεχωρισμένα μέλη τοῦ Παναρέτου, διὰ νὰ βασανίζεται καὶ λυπῇται καθ' ὅλην τὴν ζωὴν.

Εἰς τὴν ἑβδόμην σκηνὴν προσάγουσιν ἄλυσσόδετον τὸν Πανάρετον πρὸ τοῦ Βασιλέως, ὅστις σαρκαστικῶς τὸν ἀποκαλεῖ γαμβρόν του, καὶ τὸν λοιδορεῖ. Ὁ Πανάρετος ἐκφράζει τὴν πρὸς τὸν Βασιλέα εὐγνωμοσύνην διότι τὸν ἐδέχθη εἰς τὸ Παλάτι καὶ τὸν ἀνέθρεψεν, ὁμολογεῖ τὸ σφάλμα του, εἰς ὃ τὸν ὠδήγησεν ὁ Ἔρως καὶ ἡ ὠραιότης τῆς κόρης, ἀποκαλύπτει ὅμως ὅτι δὲν εἶναι ἀνάξιος γαμβρός, διότι εἶναι καὶ αὐτὸς υἱὸς Θρασυμάχου, βασιλέως τῆς Τζέρτζας, φίλου ποτὲ καὶ συμμάχου τοῦ Φιλογόνου, καὶ ζητεῖ ἐπιείκειαν. Ὁ Βασιλεὺς διαψεύδει τὴν βασιλικὴν καταγωγὴν τοῦ Παναρέτου, καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Παναρέτου ὑπόμνησιν τῶν ἐκδουλεύσεών του ὁ Βασιλεὺς διατάσσει τοὺς φρουροὺς νὰ τὸν ὀδηγήσωσιν εἰς τὸν τόπον τῆς τιμωρίας.

Χορικὸν Δ'.

Ὁ Χορὸς ἐξυμνεῖ τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας τὸν εὐεργέτην Ἥλιον τὸν δημιουργὸν παντὸς ἀγαθοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Αὐτὸς εἰς τὸν περασμένον καιρὸν εἶδε τὰ πάθη καὶ τὰ αἵματα εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Παναρέτου σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Οὗτος ὅμως ὑπέπεσεν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς βασιλόπαιδος, καὶ τῶρα ἄλυσσοδεμένος κρατεῖται εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ τὸν περιμένει σκληρὸς θάνατος. Ὁ Χορὸς καλεῖ τὸν Ἥλιον νὰ σκοτίσῃ τὸ φῶς του καὶ νὰ ῥίψῃ κεραυνὸν νὰ χαλάσῃ τὸ παλάτι, διὰ νὰ τρομάξῃ ὁ Βασιλεὺς, καὶ μὲ φοβερὰς βροντὰς νὰ τὸν κάμῃ ν' ἀλλάξῃ γνώμην, διὰ νὰ φανῇ καλὸς πατὴρ εἰς τὴν κόρην καὶ τὸν ταλαίπωρον νέον.

Ἰντερμέδιον Δ'.

Ὁ Γοφρέδος προσφωνεῖ τὸν στρατὸν του πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ παρορμᾷ νὰ καταβάλῃ τὴν τελευταίαν γενναίαν προσπάθειαν, ἵνα κυριεύσῃ καὶ ἐλευθερώσῃ τὴν ἱερὰν τοῦ Χριστοῦ πόλιν, καὶ κρεμάσῃ τὰ ὅπλα των εἰς τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος. Ὁ Ρινάλδος ἀπαντῶν βεβαιοῖ τὴν προθυμίαν τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν ἀσφαλῆ ἐπιτυχίαν. Ἔρχεται Τοῦρκος μαντατοφόρος ἐκ τῆς πόλεως προσκαλῶν τὸν Ρινάλδον καὶ

τρεις του συντρόφους νὰ μονομαχήσωσι μετέσσαρας Τούρκους στρατηγούς. Γίνεται ὁ ἀγὼν καὶ φονεύονται οἱ Τούρκοι. Μετὰ ταῦτα προσερχόμενος ὁ Σολιμάνος ὁμολογεῖ τὴν νίκην τῶν Χριστιανῶν, καὶ παραδίδει εἰς τὸν Γοφρέδον τὰς κλεῖδας τῆς πόλεως, καὶ ζητεῖ μόνον τὴν ἐπιείκειαν τοῦ Χριστιανοῦ Ἡγεμόνος, καὶ ὁ Γοφρέδος φέρεται μεγαλοψύχως πρὸς τὸν ἡττηθέντα Σουλτάνον.

Πρᾶξις Ε'.

Εἰς σκηνὰς πέντε. Εἰς τὴν πρώτην διεξοδικὴν σκηνὴν ἔρχεται ὁ αὐτόπτης τῶν βασανιστηρίων καὶ τοῦ φόνου τοῦ Παναρέτου μαντατοφόρος, καὶ ἀρχόμενος δι' ἀρῶν κατὰ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καὶ σχετλιασμῶν ἐκθέτει εἰς τὸν ἀνυπομονοῦντα ν' ἀκούσῃ Χορὸν τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ τύραννος ἐβασάνισε διὰ τῶν δημίων του καὶ ἐφόνευσεν τὸν Πανάρετον, καὶ ἡρωτηρίασεν τὸ σῶμά του, καὶ ἀφ' οὗ ἐκράτησεν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας καὶ ἀπέσπασεν τὴν καρδίαν ἔδωκε τὸ λοιπὸν σῶμα βορὰν εἰς τοὺς λέοντας.

Σκηνὴ δευτέρα. Ὁ Βασιλεὺς μονολογῶν ἐκφράζει τὴν εὐχαρίστησίν του διὰ τὴν ἐκδίκησιν τῆς προσβληθείσης τιμῆς του· ὁ βασιλεὺς πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται διὰ τοῦ φόβου καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἀγαθότητος, ἂν θέλῃ νὰ ἔχῃ τὴν τιμὴν του καὶ νὰ διατηρήσῃ τὸν θρόνον του, οὐδεμίαν προσβολὴν πρέπει ν' ἀφίνη ἀτιμώρητον· σύμφωνα πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐτιμώρησε σήμερον τὸν ἄπιστον Πανάρετον.

Εἰς τὴν τρίτην σκηνὴν ἡ Ἐρωφίλη ἔρχεται κατὰ πρόσκλησιν τοῦ πατρὸς τῆς· πρὸ τούτου ἐκφράζει εἰς τὴν Νέναν τῆς τὰ κακὰ προαισθήματα τὰ προμηνύοντα τὸν θάνατόν τῆς, ἡ δὲ Νένα τὴν παρηγορεῖ. Ὁ Βασιλεὺς προσποιεῖται ὅτι συγχωρεῖ εἰς τὴν κόρην τὸ σφάλμα καὶ συγχωρεῖ καὶ τὸν Πανάρετον καὶ ἀπεφάσισε νὰ τελέσῃ τοὺς γάμους των, καὶ προσφέρει καὶ ὡς γαμήλιον δῶρον τὸ σκεπασμένον βατσέλλι, τὸ ὅποῖον παρακινεῖ τὴν κόρην ν' ἀποκαλύψῃ. Εἰς τὴν φρικτὴν θέαν τῶν μελῶν τοῦ Παναρέτου ἡ Ἐρωφίλη ἀπολοφύρεται ἐν ᾧ ὁ σκληρὸς πατὴρ σαρκάζων καὶ ἐπιχαίρων ἀποχωρεῖ.

Σκηνὴ τετάρτη. Ὁ θαυμάσιος κομμὸς τῆς Ἐρωφίλης πρὸ τῶν μελῶν τοῦ Παναρέτου, μεθ' ὃ λαμβάνουσα τὴν ἰδίαν μάχαιραν, δι' ἧς ἐφονεύθη ὁ σύζυγος, αὐτοκτονεῖ ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

Σκηνὴ πέμπτη. Αἱ κορασίδες τῆς Ἐρωφίλης ἐλθοῦσαι εὐρίσκουσιν αὐτὴν νεκρὰν καὶ κρατοῦσαν ἀκόμη τὴν μάχαιραν. Ὁ Χορὸς ἐξηγεῖ τὴν αἰτίαν τῆς αὐτοχειρίας. Ἔρχεται καὶ ἡ Νένα καὶ ἀπολοφύρεται. Αἱ γυναῖκες τοῦ Χοροῦ σχεδιάζουσι τὸν φόνον τοῦ τυράννου.

Σκηνὴ ἕκτη. Ὁ Βασιλεὺς ἀκούσας τὸν θρήνον καὶ τοὺς κλαυθμούς ἔρχεται καὶ μαθὼν τὴν αὐτοχειρίαν τῆς θυγατρὸς ἐκφράζει τὴν χαρὰν του, καὶ ἀπειλεῖ τὰς γυναῖκας. Αὗται προσποιοῦνται μεταμέλειαν καὶ πίπτουσιν εἰς τοὺς πόδας του, τοὺς ὁποίους σφίγγουσι καὶ τὸν ρίπτουσι χαμαί, καὶ πλήττουσαι αὐτὸν τὸν φονεύουσιν. Ἡ σκιά τοῦ ἀδελφοῦ προσκαλεῖ τὸν τύραννον εἰς τὸν ἄδην, ἵνα ὑποστῇ τὴν τιμωρίαν τῶν κακουργημάτων του. Αἱ γυναῖκες καὶ ἡ Νένα μεταβαίνουσιν, ἵνα ἐτοιμάσωσι τὴν κηδεῖαν τῆς Ἐρωφίλης.

Ὁ χορὸς ἐν τῇ Ἐξόδῳ ταλανίζει τοὺς νομιζομένους εὐτυχεῖς εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἐνῶ πλούτη, δόξαι, τιμαὶ εἶναι μόνον σκιά καὶ πομφόλυξ καὶ ἀναλαμπὴ πυρὸς ἐξαφανιζομένη εἰς μίαν στιγμήν.

Δ'. ΠΗΓΑΙ ΤΗΣ ΕΡΩΦΙΛΗΣ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ.

Ὅτι ἡ Ἐρωφίλη ἐποιήθη κατὰ μίμησιν Ἰταλικοῦ δράματος πρῶτος εἶπεν ὁ Ἀγγλος περιηγητὴς Leake¹⁾ «Τὰ Ἰντερμέδια καὶ οἱ ἐν τῇ Ἐρωφίλῃ χαρακτηρὲς καὶ ἡ αἵματηρὰ ὑπόθεσις τῆς τραγωδίας πάντα μαρτυροῦσιν, ὅτι εἶναι ἀπομίμησις Ἰταλικῶν δραμάτων τοῦ 17^{ου} αἰῶνος, καὶ καθιστῶσι πιθανόν, ὅτι συνετάχθη κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἢ ὀλίγον κατόπιν. Ἡ Ἰταλικὴ τραγωδία, πρὸς ἣν μάλιστα ὁμοιάζει καὶ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὴν φρίκην τῶν γεγονότων εἶναι ἡ Ἰσιφίλη τοῦ Modello δημοσιευθεῖσα ἐν Βερώνῃ κατὰ τὸ 1583. Εἰς τὴν πρώτην πρᾶξιν τοῦ δράματος

¹⁾ W. Martin Leake, Researches in Greece, London 1814, σελ. 117—122.

τούτου, ἡ Ἥρα ὁδηγεῖ τὰς Ἑρινύας (Furies) νὰ ἐρεθίσωσι τὸν Μουσταφᾶν τὸν ἀρχιστράτηγον τῶν Τούρκων κατὰ τῆς Κύπρου, νὰ καταστρέψῃ τὴν Κύπρον, τὸ βασίλειον τῆς ἀντιζήλου θεᾶς Ἀφροδίτης. Εἰς τὸ τέλος αἱ χεῖρες τοῦ Λανδόλου τοῦ διοικητοῦ τῆς Σαλαμῖνος φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Μουσταφᾶ καὶ αἱ κεφαλαι τῶν τέκνων του προσφέρονται ὡς δῶρα εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Λανδόλου Ἰσιφίλην».

Τὸ ζήτημα ὁμῶς τοῦτο ἐπραγματεύθη διὰ μακρῶν ὁ Bursian¹⁾, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ὡς πρότυπον τῆς Ἑρωφίλης ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν Χορτάτζην ἡ περίφημος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τραγωδία Orbecche τοῦ Giral di (Giov. Battista Giral di, τοῦ ἐπιλεγομένου Cinthio). Ἡ τραγωδία αὕτη ἡ τόσης φήμης ἀξιωθείσα καὶ ὡς πρότυπον τῆς Ἱταλικῆς τραγωδίας θεωρηθεῖσα παρεστάθη τὸ πρῶτον κατὰ μαρτυρίαν αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ ἐν ἔτει 1541 ἐν Φερράρᾳ ἐνώπιον τοῦ Ἡρακλέους II τῆς Ἑσθης ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ποιητοῦ καὶ κατόπιν πολλάκις, ἐτυπώθη δὲ τὸ πρῶτον ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὸ 1547 καὶ ἔπειτα κατὰ τὸ 1561. Ὁ Bursian ἀναλύει λεπτομερῶς τὰς δύο τραγωδίας καὶ ἀνευρίσκει καὶ παραθέτει τὰς ὁμοιότητας καὶ εἰς τὴν γενικὴν ὑπόθεσιν τῶν δύο δραμάτων καὶ εἰς πλεῖστα αὐτῶν χωρία. Εἰς τὰ χορικά ὁμῶς τῆς Ἑρωφίλης ἀνευρίσκει μιμήσεις τῶν χορικῶν τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους. Μόνον τὰ Ἰντερμέδια τῆς Ἑρωφίλης δὲν ἔχουσιν ἀνάλογα εἰς τὴν Orbecche, ἀλλὰ ταῦτα ἀποδεικνύει πάλιν ὁ Bursian ὅτι ἐποίησεν ὁ Χορτάτζης παραλαβὼν τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Ρινάλλου καὶ τῆς Ἀρμίντας ἐκ τῆς ἐλευθερωθείσης Ἱερουσαλὴμ τοῦ Τάσσου²⁾ καὶ ἀναγράφει ἐκ τίνων ἁσμάτων τοῦ ἔπους τοῦ Τάσσου ἐνεπνεύσθη εἰς ἕκαστον Ἰντερμέδιον.

Μετὰ τὴν λεπτομερῆ παραβολὴν τῶν δύο τραγωδιῶν, δι' ἧς εἶρε καὶ τὰς ὁμοιότητας καὶ τὰς διαφοράς, καὶ τὰς ὁποίας θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν παραπέμποντες εἰς τὴν ἀξιόλογον μελέτην τοῦ σοφοῦ Γερμανοῦ, καταλήγει οὕτως ὡς ἑξῆς,

¹⁾ Conrad Bursian, Erophile. Vulgärgr. Tragödie von Georg Chortatzes aus Kreta, Leipzig 1870. N. VII. des V. Bandes der Abhandl. der philolog. - histor. Klasse der Königl. Sächs. Gesellschaft der Wissenschaften).

²⁾ T. Tasso. La Gerusalemme liberata, Parma 1581.

«Τὸ Ἱταλικὸν δράμα ὑπερέχει τοῦ Ἑλληνικοῦ κατὰ τὴν δραματικὴν πλοκὴν καὶ τὴν σκηρικὴν δράσιν, ἀλλ' εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ὑπερισχύει τὸ γνωμολογικὸν καὶ ἐρωτοελεγειακὸν στοιχεῖον ἀπὸ τὸ κυρίως δραματικόν. Ἐλάττωμα τοῦ Ἱταλικοῦ δράματος (σύμφωνον ὁμῶς πρὸς τὴν ἐποχὴν του καὶ πρὸς τὸ κοινόν), εἶναι ἡ συσσώρευσις σκληρῶν καὶ ἀπαισίων πράξεων, καὶ ἡ ἐπὶ τῆς σκηνῆς διεξαγωγὴ τῶν φρικαλεοτήτων αὐτῶν· εἰς τὸ ἑλληνικὸν δράμα ἡ σκληρότης αὕτη μετριάζεται. Τὰ χορικά ἄσματα (τὰ ὁποῖα ἄλλως δὲν ἔχουσι πολλὰς ὁμοιότητας εἰς τὰς δύο τραγωδίας) διακρίνονται εἰς τὸ ἑλληνικὸν δράμα διὰ τὸν μείζονα πλοῦτον τῶν ἰδεῶν καὶ τὴν γνησίαν ποιητικὴν των πνοήν».

Διὰ μακρῶν ἐπίσης μετὰ τὸν Bursian ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ μακαρ. Σάθας εἰς τὰ Προλεγόμενα τοῦ Κρητικοῦ Θεάτρου (σελ. ξς' ἑξῆς). Παραδέχεται τὴν γνώμην τοῦ Bursian, ὅτι δηλ. ἡ Orbecche τοῦ Giral di ὑπῆρξεν ἡ κυρία πηγὴ τῆς Ἑρωφίλης, ἀλλ' ἀνευρίσκει ὅτι καὶ ἄλλα Ἱταλικά δράματα ἀπεμιμήθη πολὺ ἢ ὀλίγον ὁ Χορτάτζης λ. χ. τὴν Σοφονίσβην τοῦ Τρισσίνου, πολὺ δὲ περισσότερον ἀκόμη ἐπέδρασεν ἡ Φαίδρα τοῦ Κρητὸς νεανίου Φραγκίσκου Βότσα, καὶ εἰς τὰ χορικά καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη. Ἀκόμη ὁ Σάθας ὑποδεικνύει ὁμοιότητας τῆς Ἑρωφίλης πρὸς παλαιὰν τραγωδίαν τοῦ Καμέλλη τὴν ἐπιγραφομένην Φιλόστρατος καὶ Παμφίλη¹⁾. Καταλήγει δὲ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ Σάθας εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Χορτάτζης εἰς τὴν ποιήσιν τῆς Ἑρωφίλης ἀπεμιμήθη τὴν Orbecche, ἀλλ' ὅτι καὶ ἄλλα Ἱταλικά δράματα ἐπέδρασαν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ προσθέτει ὡς κατακλείδα τὰ ἑξῆς. «Ἡ ξενικὴ αὕτη ἐπιρροὴ δὲν ὑπεδούλωσεν ἐντελῶς αὐτόν, ἀφ' οὗ καὶ ὑπὸ τὸ ξενικὸν τοῦτο βάρος κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ ἀρετὴν ἀνεξαρτησίαν ἐκδηλουμένην ἐν σειρᾷ πρωτοτύπων εἰκόνων μετὰ πολλῆς τέχνης ἀνθολογήσας ἐκ τοῦ Ἱταλικοῦ λειμῶνος ποιητικά τινα ἄνθη ἐνεφύσησεν εἰς αὐτὰ τὸ ἑλληνικὸν ἄρωμα». Διὰ τὰ Ἰντερμέδια παραδέχεται καὶ ὁ Σάθας ὅτι εἶναι δραματοποιήσεις τοῦ ἐπεισοδίου τῆς Ἀρμίντας ἐκ

¹⁾ Antonio di Pistoja, Filostrato e Pamphile, Venezia 1508. Πρβλ. καὶ K. Dieterich, Gesch. der Byz. und Neugr. Litteratur. Leipzig 1909 σελ. 82.

τῆς Ἐλευθερωθείσης Ἱερουσαλήμ τοῦ Τουρκουάτου Τάσσου.

Τὸ ζήτημα τῶν πηγῶν τῶν χορικῶν τῆς Ἐρωφίλης ἐξήτασεν ἐπιτυχῶς ὁ φίλος καθηγ. Στυλιανὸς Δεινάκις ἐν τῇ «Χριστιανικῇ Κρήτῃ» (τομ. Α' Ἡράκλειον 1912 σελ. 435-447). Παραδεχόμενος κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ ἀνωτέρω συμπεράσματα τοῦ Bursian καὶ τοῦ Σάθα, διὰ τὸ κύριον δρᾶμα καὶ τὰ Ἰντερμέδια, εὗρισκει ὅτι τὸ α' χορικὸν «Ἐρωτα κλπ.» πολὺ μᾶλλον παρὰ πρὸς τὸ γνωστὸν χορικὸν τῆς Ἀντιγόνης «Ἐρως ἀνίκατος κλπ.» ὁμοιάζει πρὸς τὸ α' χορικὸν τῆς Φαίδρας τοῦ Σενέκα στιχ. 274 ἐξ., ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχουσι πάντα τὰ στοιχεῖα τὰ καὶ ἐν τῷ χορικῷ τῆς Ἐρωφίλης. Ἐπίσης διὰ τὸ δ' χορικὸν τῆς Ἐρωφίλης «Ἀκτίνα τ' οὐρανοῦ χαριτωμένη κλπ.» τὸ παραβαλλόμενον πρὸς τὸ γνωστὸν χορικὸν τῆς Ἀντιγόνης «Ἀκτὶς Ἀελίου κλπ.» ὁ καθηγ. Δεινάκις ἀναφέρων τὴν γνώμην τοῦ Σάθα (Προλεγ. σελ. ξη' ἐξ.) παραβάλλοντος πρὸς χορικὸν τῆς ἰταλικῆς τραγῳδίας Σοφοκρίστῃς τοῦ Τρισίνου, δέχεται ὅτι μᾶλλον πρὸς χορικὰ τῆς Φαίδρας τοῦ Σενέκα ὁμοιάζει. Καὶ εἰς τὸ β' χορικὸν τῆς Ἐρωφίλης. «Ὡ πλῆσα καλορρίζικη κλπ.», ὅπου ἐξυμνεῖται ἡ εὐδαιμονία τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος, πιστεύει ὁ κ. Δεινάκις ὅτι ὁ Χορτάτζης ἀπεμνήθη τὴν Φαίδραν. Κατὰ τὸν Δεινάκιν αἱ παρατηρούμεναι ὁμοιότητες τῶν χορικῶν τῆς Ἐρωφίλης πρὸς χορικὰ τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους ἐξηγοῦνται, διότι καὶ ὁ Σενέκας ἀπεμνήθη εἰς τὰ χορικά αὐτὰ τὸν Σοφοκλέα. Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ κ. Δ. προβάλλει τὸ ἐρώτημα, ἂν ἂπ' εὐθείας ἐκ τοῦ Σενέκα ἦντλησεν ὁ Χορτάτζης, ἢ μᾶλλον, ὥς πιστεύει, ἐκ τῶν Ἰταλῶν δραματικῶν τῶν μιμητῶν τοῦ Σενέκα, ὧν σήμερον τὰ δράματα εἶναι τόσον δυσεύρετα, διὰ νὰ γίνῃ ὁ ἀναγκαῖος ἔλεγχος.

Καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς ἡρωίδος τοῦ δράματος Ἐρωφίλη μ' ὅλον τὸ ἑλληνοφανές του παρέλαβεν ὁ Χορτάτζης ἐκ τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας. Παρατήρησεν ἤδη ὁ Σάθας (Προλεγ. σελ. πε' σημ. 1), ὅτι τοῦ ὀνόματος τούτου συχνὴ ἐγένετο χρῆσις ἐν τῇ Ἰταλικῇ ποιήσει κατὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα. Οὕτως, ὥς λέγει, Ἐρωφίλην ὀνομάζει ὁ Ἀριόστος τὴν ἡρωίδα μιᾶς τῶν κωμῳδιῶν του, ὁ δὲ Sforza d' Odo ἐπέγραψεν Erophilomachia τὸ ἐν ἔτει 1572 ἐκδοθὲν ποίημά του, τὸ περιγράφον τὴν πρὸς τὸν ἔρωτα πάλην

τῆς φιλίας. Ἐρωφίλη ἀναφέρεται καὶ εἰς βουκολικὸν Κρητικὸν ποίημα ἔχον ὑπόθεσιν τοὺς ἔρωτας αὐτῆς πρὸς τὸν Κάλλιστον καὶ τὴν ἀπιστίαν τούτου (Προλεγ. σελ. λθ' καὶ Γύπαρις πραξ. Δ' στιχ. 47-50). Τὰ ἑλληνικὰ καὶ ἑλληνοφανῆ ταῦτα ὀνόματα συνήθιζον νὰ παραλαμβάνωσιν ἢ νὰ πλάττωσιν οἱ Ἰταλοὶ ποιηταὶ ἀπὸ τοῦ Βοκακίου καὶ ἐξῆς. Ὅμοια εἶναι καὶ τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα Ἰωφίλη τοῦ Mondella καὶ Παμφίλη τοῦ Camelli. Ἐρωφίλη καλεῖται καὶ ἡ σύζυγος τοῦ γέροντος φιλαργύρου Senile, ἣν κατακτᾷ ὁ Πολύδωρος (Γάσπαρη, Ἱστορία τῆς Ἰταλικῆς Λογοτεχνίας· μεταφρ. Ἀγγ. Βλάχου τομ. Β' (1903) σελ. 791).

Ὁ Bursian ἐκφέρει μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν πηγῶν τῆς Ἐρωφίλης τὴν ἐξῆς συμπληρωματικὴν κρίσιν:

«Τὴν τραγῳδίαν τοῦ Γιώρδη ἐπεξεργάσθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 16^{ου} ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ὑπὲρ τῶν συμπατριωτῶν του ὁ Χορτάτζης κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἀπέρριψε μὲν μετ' εὐστόχου σκέψεως τὰ προσκρούοντα εἰς τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν τραγικὰ μέρη τὰ μὴ χρήσιμα εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ δράματος, ἀλλὰ καὶ ἐξησθένησε τὸν δραματικὸν χαρακτήρα διὰ μακρῶν μᾶλλον λυρικῶν παρὰ δραματικῶν ἐπεισοδίων καὶ ἐπὶ νενεγκε ταραχὴν τῆς τραγικῆς δράσεως. Προσέθηκε δὲ καὶ τὰ τέσσαρα Ἰντερμέδια ἐκ τῆς Ἐλευθερωθείσης Ἱερουσαλήμ, ἵνα ὁ θεατὴς ψυχαγωγῇται κατόπιν τῶν μακρῶν λόγων διὰ τῆς μουσικῆς, τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ ἄσματος (μορέσκα, μορεσκάντο), τὰ ὁποῖα συνοδεύουσι τὰ Ἰντερμέδια. Καὶ τὰ ξενικὰ ἀνατολικὰ ὀνόματα τῆς Orbecche ἀντικατέστησεν ὁ Χορτάτζης δι' ἑλληνικῶν εἰς τὴν Ἐρωφίλην, καὶ ἀντὶ τῆς Νεμέσεως τοῦ Προλόγου, ἥτις δὲν ἦτο πολὺ γνωστὴ εἰς τὸ ἀκροατήριόν του, ἔθηκε τὸν Χάρον τῆς Νεοελληνικῆς μυθολογίας, καὶ μετέφερε καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς τραγῳδίας ἀπὸ τὰ Σοῦσα τῆς Περσίας εἰς τὴν Μέμφιν τῆς Αἰγύπτου» (Bursian, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 624).

Κρίσις Krumbacher. Τὰ συμπεράσματα καὶ τὴν κρίσιν τοῦ Bursian παραδέχεται πλήρως καὶ ὁ διαπρεπὴς μεσαιωνολόγος Κρουμβάχερ γράφων: ¹⁾

¹⁾ K. Krumbacher, Geschichte der byzant. Litteratur, 2 Auflage, München 1897, σελ. 871-872.

«*Ερωφίλη* ἔργον Γεωργ. Χορτάτζη ἐκ Ρεθύμνου εἶναι τὸ ὀνομαστότατον προῖον τῆς γονίμου Κρητικῆς δραματικῆς. Χρόνος τῆς ποιήσεως μεταξὺ τοῦ 1581-1637. Τὸ περιεχόμενον τοῦ δράματος εἶναι αἱ ἐρωτικαὶ περιπέτειαι καὶ τὸ τραγικὸν τέλος τῆς *Ερωφίλης*, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Φιλογό-νου. Ὅπως καὶ ἐν τῷ *Ερωτοκρίτῳ* διαφαίνεται καὶ ἐν τῇ *Ερωφίλῃ* ὁ ρομαντικὸς χαρακτήρ μάλιστα εἰς τὴν γιόστραν, εἰς τὴν ὁποίαν νικᾷ ὁ Πανάρετος ὁ ἐραστὴς τῆς *Ερωφίλης*. Γίνεται μυστικὸς γάμος αὐτοῦ μετὰ τὴν βασιλόπαιδα. Ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀνακαλύπτῃ τὸ πρᾶγμα, φονεύει μετ' ἐξεζητημένης σκληρό-τητος τὸν Πανάρετον, ἡ δ' *Ερωφίλη* γίνεται αὐτόχειρ. Μεταξὺ τῶν πράξεων παρεμβάλλονται τέσσαρα *Ἰντερμέδια*, τὰ ὁποῖα ἄνευ οὐδεμιᾶς συναφείας μετὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τραγωδίας ἔχουσι θέμα τὴν ἱστορίαν τοῦ Ρινάλδου καὶ τῆς Ἀρμίδας καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ Γοδοφρέδου Ντὲ Μπουλλιόν.... Ὁ Χορτάτζης ἔλαβε τὴν ὕλην τῆς τραγωδίας του ἐκ τοῦ ἰτα-λικοῦ, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς *Orbecche* τοῦ Giral-di, ἣτις ἐτυπώθη τὸ πρῶτον ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὸ 1547 καὶ ὕστερον κατὰ τὸ 1561. Ἄλλ' ὁ Χορτάτζης ἐξησθένησε τὴν δραματικὴν ἐνέργειαν τοῦ πρωτοτύπου διὰ τῆς πλατείας ἐκτελέσεως γνωμολογικῶν καὶ ἐρω-τικῶν διαλόγων. Τὰ τέσσαρα *Ἰντερμέδια* προέρχονται ἐκ τῆς *Ἐλευθερωθείσης Ἱερουσαλὴμ* τοῦ Τάσσου, ἣτις ἐφάνη ἐν Πάρισι πλήρης κατὰ τὸ 1581».

Λιὰ τὸ ἐμβόλιμον δραμάτιον ἦτοι τέσσαρα *Ἰντερμέδια* ὑπέ-θεσαν ὁ μακαρίτης Σάββας ὅτι τὰ συνέταξεν Κατζάροπος τις, βα-οισθελς εἰς τὸ ἀνώτερον μνημονευθὲν δίστιχον τοῦ Μπουνιαλῆ περὶ τοῦ Γεωργ. Χορτάτζη:

κ' ἔκαμε τὴν πανώριαν του μετὰ ζαχαρένια χεῖλη
μαζὶ μετὰ τὸν Κατζάροπον τὴν ἄξιαν *Ερωφίλη*,
ἐκλαμβάνει δηλ. τὸν Κατζάροπον ὡς συνεργάτην τοῦ Χορτάτζη εἰς τὴν ποίησιν τῆς *Ερωφίλης*, καὶ θεωρεῖ πιθανόν, ὅτι ὁ Κα-τζάροπος θὰ ἐπεξεργάσθῃ τὰ *Ἰντερμέδια*. Ἀντιθέτως ὁ Bursian πιστεύει ὅτι καὶ τὰ *Ἰντερμέδια* προέρχονται ἐξ αὐτοῦ τοῦ Χορ-τάτζη καὶ πραγματικῶς δὲν παρατηρεῖται εἰς αὐτὰ διαφορὰ κατὰ τὸ λεκτικὸν καὶ τὸ ὕφος ἀπὸ τὸ κύριον δράμα, καὶ ἐξ ἄλλου

ποιητῆς Κατζάροπος οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν εἶναι γνωστός. Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸ δίστιχον τοῦ Μπουνιαλῆ; Ἦδη ὁ Legrand (*Biblogr. Hellen. du XVII siècle* I σελ. 360-σημ. 5 καὶ II σελ. 86 σημ. 1) ἐξέφρασε τὴν γνώμην, ὅτι ἂν ὁ Κατζάροπος δὲν ἦτο συνεργάτης τοῦ Χορτάτζη, πρέπει νὰ ἐρ-μηνεύσωμεν ὅτι ἦτο ὁ Κατζάροπος τίτλος κωμωδίας τινός, ἣν πλὴν τῆς *Ερωφίλης* ἐποίησεν ὁ Χορτάτζης, διότι ὡς ἔχει ὁ στί-χος τοῦ Μπουνιαλῆ ἀμφότεραι αἱ ἐρμηνεῖαι εἶναι δυναταί. Ὅτι ἡ δευτέρα ἐρμηνεία τοῦ στίχου εἶναι ἡ πιθανωτέρα⁽¹⁾ πειθόμεθα ἐκ τῶν ἑξῆς:

Εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ παρασκευαζομένου ἐν Ἀθήναις ἱστο-ρικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἑλλ. γλώσσης ὑπάρχει χειρόγραφον ὑπ' ἀριθ. 171/41α σταλὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας κ. Βεργωτῆ, ὁ ἀντέ-γραφεν αὐτὸς ἐκ παλαιοῦ χειρογράφου (πρὸ δύο αἰώνων γρα-φέντος κατ' αὐτόν), ἐν ᾧ μεταξὺ ἄλλων περιέχονται καὶ τέσσαρα *Ἰντερμέδια* τῆς Κρητικῆς βουκολικῆς κωμωδίας *Γύπαρη*· εἰς τὰ δύο πρῶτα ἐμφανίζεται τὸ κωμικὸν πρόσωπον *Κατζοῦρμπος* ἀκό-λουθος καὶ δοῦλος τοῦ μπράβου Κουστουλιέρη (ὅπως εἶναι εἰς τὴν κωμωδίαν *Φορτουνᾶτον* ὁ δοῦλος Μπερναμποῦτζος τοῦ κα-πετὰν Τζαβάρα). Εἰς τὸ αὐτὸ χειρόγραφον ὑπάρχει καὶ κωμω-δία αὐτοτελὴς ἐπιγραφομένη «*Κομεδία ρυδικολόζα τοῦ Κα-τζοῦρμπου*». Ἦτο ἄρα ὁ Κατζοῦρμπος κωμικὸν πρόσωπον καὶ τίτλος κωμωδίας. Ἡ φράσις ἄρα τοῦ Μπουνιαλῆ *μαζὶ μετὰ τὸν Κατζάροπον* πρέπει νὰ νοηθῇ ὅτι ὁ Χορτάτζης εἶχε ποιήσει καὶ κωμωδίαν μετὰ τὸν τίτλον Κατζάροπος ἢ Κατζοῦρμπος, ἂν, ὡς φαίνεται πιθανόν, τὰ ὀνόματα αὐτὰ εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό. Ἀν ἀποκλείεται καὶ ἡ πιθανότης εἰς τὸ κείμενον τῆς *Ερωφίλης*, πού ἐγνώρισεν ὁ Μπουνιαλῆς τὸ ἐμβόλιμον δραμάτιον νὰ ἦτο ὁ Κατζοῦρμπος (ἢ Κατζάροπος).

Κρίσεις περὶ τῆς *Ερωφίλης* ἔχομεν καὶ ἄλλων φιλολόγων παλαιότερων τε καὶ νεωτέρων· ἀναγράφομεν κεφαλαιωδῶς αὐ-τὰς κατωτέρω.

(1) [Πρβλ. καὶ Νίκον Α. Βένν ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ὑπὸ Στοχαστῇ ἐκδόσεως τῆς *Ερωφίλης* (ιδὲ κατωτέρω)].

Κρίσις Βαρθόλδη. Δυσμενέστατα ἐκφράζεται ὁ Βαρθόλδη ⁽¹⁾ καὶ περὶ τοῦ Κρητικοῦ ιδιώματος καὶ περὶ τῆς Ἑρωφίλης. Ὁμολογεῖ ὅτι μετὰ πολλοῦ κόπου κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς τραγωδίας ἕνεκα τοῦ Κρητικοῦ ιδιώματος, τὸ ὁποῖον λέγει ὡς «τὴν μάλιστα ἐκφυλισμένην καὶ κακὸν διάλεκτον τῆς νέας ἑλληνικῆς» καὶ κατωτέρω προσθέτει, «οὐδὲν ἀθλιέστερον ἀπὸ τὸ λεκτικὸν τῆς τραγωδίας αὐτῆς, καὶ οὐδὲν μᾶλλον τετριμμένον καὶ μᾶλλον μονότονον τῶν ιδεῶν της. Μολονότι ἡ σκηνὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἐμπιστὸς τις διηγεῖται τὸ φρικαλέον τέλος τοῦ Παναρέτου προώριστο νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν τρόμον, αἱ λεπτομέρειαι εἶναι τόσον ἀποκρουστικαί, ὥστε ἐμπνέει μόνον τὴν ἀηδίαν. Ὅστις ἐν μιᾷ λέξει λάβῃ τὸν κόπον ν' ἀναγνώσῃ τὸ ἔργον αὐτό, θὰ τὸ ἐκλάβῃ μᾶλλον ὡς σάτιραν ἢ παρὰ τὴν τραγωδίαν, παρὰ τὴν τραγωδίαν, τὴν ὁποίαν σοβαρῶς ἐσκέψθῃ νὰ συντάξῃ ὁ ποιητής». Ὁ ἀνὴρ προφανῶς οὔτε τῆς γλώσσης τοῦ δράματος ἦτο κάτοχος, οὔτε τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἐποιήθη τὸ ἔργον ἔλαβεν ὑπ' ὄψει, καὶ ἡ κρίσις του καταντᾷ νὰ εἶναι ἀκρισία ἀνθρώπου μελαγχολῶντος.

Κρίσις Ραγκαβῆ. Οὐχὶ πολὺ εὐμενὴς εἶναι καὶ ἡ κρίσις τοῦ ἡμετέρου Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ ⁽²⁾:

«Ἄλλο δράμα (πλὴν τοῦ Ἑρωτοκρίτου) ἄξιον μνείας εἶναι ἡ Ἑρωφίλη, τραγωδία τοῦ Γεωργ. Χορτάτζη· εἶναι γεγραμμένη καὶ αὐτὴ εἰς τὸ δημοτικὸν ἰδίωμα τῆς Κρήτης συγκερασμένον με φράσεις καὶ λέξεις ἰταλικάς. Τὸ θέμα πιθανῶς εἶναι ἠντλημένον ἐκ δράματος ἰταλικοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης. . . . Τὸ δράμα τοῦτο ἔχει μεγαλύτερα ἐλαττώματα, ἀλλὰ καὶ μεγαλυτέρας καλλονὰς ἀπὸ τὸν Ἑρωτόκριτον. Ὁ ποιητὴς ἔχει χρῆσμά τι παιδείας ἠντλημένης ἀναμφιβόλως ἐξ ἰταλικῶν βιβλίων. Ἡ οἰκονομία τοῦ δράματος κακὴ· ἡ δέσις του παιδαριώδης, καὶ ἡ λύσις του σφαγεῖον. Ὁ διάλογός του ἄχαρις καὶ κουραστικός, ἀλλ' οἱ χοροὶ οἱ μεταξὺ τῶν πράξεων αἴρονται εἰς ὕψος ποιητικόν, εἰς τὸ ὁποῖον

¹⁾ J. L. S. Bartholdy, Voyage en Grèce fait dans les années 1803 et 1804 traduit de l' allemand par A. du. C. Paris 1807, II vol. p. 118 ἔξ.

²⁾ A. R. Rangabé, Histoire littéraire de la Grèce moderne. Paris 1877 σελ. 19 ἔξ.

δὲν θὰ ἐπίστευέ τις ἱκανὸν ἐκ τοῦ ἄλλου δράματος τὸν ποιητήν. Ὁ Χορτάτζης οὐδὲν ἐνόει ἐκ τῆς δραματικῆς τέχνης, ἥτις ἦτο ἄλλως ἀναχρονισμὸς διὰ τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' ὅταν παραδίδεται ὁ ποιητὴς εἰς τὴν λυρικὴν του ἔμπνευσιν εὐρίσκει ωραίας ιδέας, ἃς ἐκφράζει με τρόπον ὀλίγον συγκεχυμένον εἰς στίχους πεποιημένους κατὰ τρίμετρα ἰταλικά». Ὁ λόγιος καὶ ἀρχαιομαθὴς Ραγκαβῆς ἀδικεῖ βεβαίως τὸν Χορτάτζη, διότι μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐποιήθη τὸ δράμα, καὶ τὰς ἐπικρατούσας τότε περὶ δραματικῆς τέχνης ιδέας καὶ τὸ κοινόν, δι' ὃ προωρίζετο ἡ τραγωδία, ἀλλὰ κρίνων καὶ ἀναμετρῶν τὸ δράμα τοῦ Χορτάτζη πρὸς τὰ δράματα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ θεάτρου προάγεται εἰς τὴν ἄστοχον καὶ ἄδικον αὐτὴν κρίσιν.

Κρίσις Dieterich ¹⁾. Ὁ Dieterich, ἀφ' οὗ εἶπε γενικῶς περὶ τῆς Κρητικῆς δραματικῆς καὶ ιδίως τῆς βουκολικῆς, ἦν ὀρθῶς θεωρεῖ ὡς ἀπομίμησιν τῆς Ἰταλικῆς δραματικῆς τοῦ 15 αἰῶνος, λέγει:

«Ἡ Ἑρωφίλη τοῦ Κρητὸς Χορτάτζη περὶ τὸ 1600 δὲν εἶναι πλέον βουκολικὸν ἀλλὰ ἐρωτικὸν δράμα. Προφανῶς συνεπλήχθη ἐκ δύο Ἰταλικῶν τραγωδιῶν, ὧν τὸ κύριον θέμα συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ πατὴρ φονεύει τὸν ἐραστὴν τῆς θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα προσφέρει εἰς αὐτὴν ὡς δῶρον τὰ μέλη καὶ τὴν καρδίαν τοῦ φονευθέντος. Εἶναι δὲ αὗται ἡ τότε περίφημος τραγωδία Orbecche τοῦ Giraldis (1547) τοῦ αἰμοχαροῦς ἀνακαινιστοῦ τῆς ρωμαϊκῆς τραγωδίας καὶ ὁ Filostrato e Pamfile τοῦ Antonio di Pistoja Camelli (1508). Ἡ διαφορὰ τοῦ Κρητικοῦ δράματος ἀπὸ τὴν Orbecche εἶναι ὅτι εἰς ταύτην ὑπάρχουσι καὶ τέκνα ἐκ τοῦ μυστικοῦ γάμου, τὰ ὁποῖα ἐπίσης φονεύονται, καὶ ὅτι ἡ θυγάτηρ Ὁρβέκκη φονεύει αὐτὴ τὸν πατέρα καὶ ἔπειτα αὐτοκτονεῖ, ἐν ᾧ εἰς τὴν Ἑρωφίλην λείπουσι τὰ τέκνα καὶ ἡ πατροφονία. Ὁ Ἕλλην διασκευαστὴς ἐπεχείρησε νὰ κολάσῃ καὶ μετριάσῃ τὴν σκληρότητα, διότι φονεύεται μὲν καὶ ἐδῶ ὁ πατὴρ τῆς Ἑρωφίλης Φιλόγονος, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὸ τῆς θυγατρὸς (τοῦτο

¹⁾ K. Dieterich, Geschichte der Byzant. und Neugriech. Litteratur. Leipzig 1909 σελ. 82—83.

θὰ ἦτο ἀντίθετον πρὸς τὸ εὐσεβὲς ἑλληνικὸν αἶσθημα), ἀλλ' ὑπὸ τῶν γυναικῶν τοῦ Χοροῦ· ἐπίσης τὰ μὴ ἐκ νομίμου γάμου νόθα τέκνα εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς τὸ ἑλληνικὸν αἶσθημα. Οὕτως ἡ Ἐρωφίλη εἶναι μὲν ἀγνοτέρα ἀπὸ αἰσθητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀπόψεως παρὰ ἡ Ὀρβέκκη, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ ὀλιγώτερον δραματικῶς δραστηρὴ, καὶ μᾶλλον προσηρμοσμένη εἰς λυρικὸν τόνον. Εἰς τὴν λυρικὴν δὲ ταύτην ἀνάγκην συμβάλλουσι καὶ τὰ ἐπίσης ἐκ τῆς Ἱταλικῆς δραματικῆς ληφθέντα χορικά τὰ προστιθέμενα εἰς τὸ τέλος ἐκάστης πράξεως. . . . Ἡ προτίμησις τοῦ Ἑλλήνου δραματικοῦ διὰ τὸ εἰδυλλιακὸν ἐλεγειακὸν εἶδος ὠδήγησεν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν προσθήκην τῶν λεγομένων Ἰντερμεδιῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς συναφείας πρὸς τὴν ὑπόθεσιν περιέχοντα τὸ ἐρωτικὸν ἐπεισόδιον τοῦ Ρινάλδου καὶ τῆς Ἀρμίντας ἐκ τῆς Ἐλευθερωθείσης Ἱερουσαλὴμ τοῦ Τάσσου».

Κρίσις Σάθα. Ὁμιλῶν ἐν τῇ Νεοελληνικῇ Φιλολογίᾳ τοῦ ὁ μακαρ. Σάθας (σελ. 339) περὶ τοῦ Χορτάτζη λέγει περὶ αὐτοῦ ὅτι, «πεπρωτισμένος ἐκ φύσεως μὲ λαμπρὰν φαντασίαν ἔγραψεν εἰς τὸ Κρητικὸν ἰδίωμα τὴν τραγωδίαν Ἐρωφίλην, ἐν ἣ διαλάμπει ἡ ποιητικὴ χάρις, ἡ ζωνηρότης καὶ ποικιλία τῶν εἰζόνων. Καὶ ὄντως ὁ Χορτάτζης ἐγένετο ὁ ἐπισημότερος Ἑλλήν ποιητὴς τοῦ 17' αἰῶνος, δυνάμενος νὰ ὑπερβῇ κατὰ τὴν φαντασίαν πολλοὺς τῶν ὕστερον ἀναφανέντων».

Κρίσις Ψυχάρη. (Essai de grammaire historique néogrecque, Paris 1889, II 286). «Ἡ Ἐρωφίλη δὲν σημειώνει μόνον τὸ κάλλιστον μνημεῖον τῆς Κρητικῆς γραμματείας· ὡς γλωσσικὸν μνημεῖον (document) εἶναι τὸ πρῶτον γραφέν εἰς νεωτέραν γλῶσσαν».

Πιστεύω ὅτι ἡ δικαιότερα κρίσις περὶ τοῦ δράματος τοῦ Ρεθυμνίου ποιητοῦ θὰ εἶναι περίπου ἡ ἑξῆς:

Ἡ τραγωδία τοῦ Χορτάτζη ἔχει βεβαίως τὰ ἐλαττώματα τῆς ἐποχῆς τῆς καὶ τῶν ἰταλικῶν δραμάτων, ἐξ ὧν ἐπήγασεν. Λί σκληραὶ καὶ ἀπαίσiai σκηναί, ὡς ἡ ἐμφάνισις τοῦ φοβεροῦ καὶ σκελετώδους Χάρου εἰς τὸν Πρόλογον, ἡ τρομερὰ διήγησις τῶν φρικτῶν βασάνων καὶ τοῦ φόνου καὶ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τοῦ Παναρέτου, καὶ μάλιστα πάντων ἡ προσφορὰ τῶν μελῶν

του ὑπὸ τοῦ τυράννου εἰς τὴν Ἐρωφίλην καὶ ἡ ἐπίδειξις αὐτῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἰς τοὺς θεατάς, ὁ φόνος τοῦ Φιλογόνου ὑπὸ τῶν γυναικῶν ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν θεατῶν καὶ ἡ ἐπὶ τῆς σκηνῆς αὐτοχειρία τῆς ἡρωίδος τοῦ δράματος θεωροῦνται σήμερον ἀποτρόπαια πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐξανίσταται τὸ αἶσθημα τοῦ σημερινοῦ θεατοῦ. Τοιαῦτα ὅμως τραγικὰ στοιχεῖα ἀπετέλουν κατὰ τὸν 17' αἰῶνα τὸν κύριον χαρακτῆρα καὶ οὐσιώδεις γνώρισμα τῆς ἰταλικῆς τραγωδίας, καὶ ὁ Χορτάτζης ἠκολούθησεν ἐν τούτῳ τὸ παράδειγμα τῆς ἐποχῆς του καὶ τῶν προτύπων του, ἵνα συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν συγχρόνων του θεατῶν, προσπαθήσας μόνον νὰ μετριάσῃ καὶ ὑπογλυκάνῃ, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, τὸ ἄγαν ὠμὸν τῶν φρικτῶν αὐτῶν σκηνῶν, συμφώνως πρὸς τὸ ἡμερώτερον ἑλληνικὸν αἶσθημα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἠλάττωσε τὴν τραγικὴν δρᾶσιν τοῦ Ἱταλικοῦ προτύπου. Τὸ ἐλάττωμα ἄρα τοῦτο ἦτο ἀπαίτησις τῶν περὶ τραγωδίας ἀντιλήψεων τῶν συγχρόνων του. Ἐτερον μειονέκτημα τῆς Κρητικῆς τραγωδίας κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν εἶναι τὸ πλάτος τῶν διαλόγων καὶ μονολόγων καὶ τὸ ἐκ τούτου χαλαρὸν καὶ ἄτονον τῆς δράσεως, φέρον τὸν κόρον καὶ τὴν καταπόνησιν τῶν ἀκροατῶν. Οἱ σχοινοτενεῖς διάλογοι μεταξὺ Παναρέτου καὶ τοῦ Καρποφόρου ἐν τῇ α'. Πράξει, ὁ μεταξὺ Ἐρωφίλης καὶ τῆς Νένας ἐν τῇ δευτέρᾳ, καὶ πάλιν ὁ μεταξὺ Παναρέτου καὶ Ἐρωφίλης ἐν τῇ τρίτῃ κλπ. κρίνονται σήμερον, ὅτε ἐπικρατεῖ ἐν τοῖς δράμασιν ὁ γοργὸς φυσικὸς καὶ σύντομος διάλογος, ὡς ἀνιαιοὶ καὶ ἐστερημένοι διαφέροντος καὶ ζωῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ πλατεϊασμὸς αὐτὸς ἦτο συνήθεια καὶ ἀπαίτησις τῆς τότε ἐποχῆς· εἰς τὴν παλλιλογίαν καὶ πολυλογίαν αὐτὴν, ἣν εἶδομεν καὶ εἰς τὸν Ἐρωτόκριτον, εἶναι βέβαιον ὅτι δὲν προσέκρουον ἄνθρωποι ἀπλοῖκοι καὶ μικρὰς μορφώσεως, καὶ τοιοῦτοι ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ ἀκροαταὶ τῶν δραμάτων τοῦ αἰῶνος ἐκείνου. Οὐχὶ ἄρα ἀνίαν καὶ κόπωσιν ἐπροξένουν οἱ πλατεϊασμοὶ αὐτοί, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαρίστησιν. Τὸ καθ' ἡμᾶς ἄρα τοὺς σημερινοὺς μειονέκτημα αὐτὸ τῆς Ἐρωφίλης δὲν εἶναι δίκαιον νὰ καταλογισθῇ εἰς τὸν Χορτάτζην.

Καὶ τὸ ἄφθονόν γνωμολογικὸν στοιχεῖον τῆς Ἐρωφίλης

θεωρεῖται ὅτι ἐξασθενεῖ τὴν γοργότητα τῆς δράσεως καὶ δίδει τὴν ἐντύπωσιν γνωμολογικοῦ ἢ διδακτικοῦ ποιήματος εἰς τὸ δράμα· εἶναι καὶ τοῦτο συνήθεια τῆς τότε δραματικῆς· ὁ δραματικός ποιητὴς εἶναι τρόπον τινὰ καὶ διδάσκαλος τῶν συγχρόνων του καὶ ἐνομιζέτο ὅτι ἔπρεπε διὰ τοῦ γνωμολογικοῦ στοιχείου νὰ διδάσκη αὐτοὺς τὴν ἀρετὴν καὶ ἀποτρέπη ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὴν κακίαν, καὶ νὰ καθιστᾷ αὐτοὺς διὰ τῶν ἠθικῶν παραδειγμάτων μᾶλλον ἠθικοὺς καὶ ἐναρέτους.

Πρὸς ἀντιστάθμισιν ὁμως τῶν ἀνωτέρω μειονεκτημάτων, καὶ ἂν τὰ δεχθῶμεν ὡς τοιαῦτα, ἔχομεν ἔξοχα ἄλλα προσόντα τῆς τραγωδίας τοῦ Χορτάτζη· ἔχομεν τὴν ζῶσαν, ἀληθῆ, φυσικήν, ποικίλην, καὶ πλήρη λαμπρῶν εἰκόνων γλῶσσαν τῆς Ἑρωφίλης, τὸν πλούσιον φραστικὸν κόσμον αὐτῆς, τὴν ἀρμονικήν, ρέουσάν καὶ ἀψογὸν στιχουργίαν καὶ ρίμαν αὐτῆς, τὸν γλυκὺν καὶ τρυφερὸν λυρισμὸν τῶν χορικῶν ᾠσμάτων, μαργαρίτας ὑψηλῆς λυρικῆς ἐμπνεύσεως. Τὰ λαμπρὰ ταῦτα προτερήματα κατέστησαν τὴν Ἑρωφίλην ἀγαπητοτάτην εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, καὶ ἔκαμαν ὥστε αὐτὴ μόνη ἐξ ὅλης τῆς ἀφιθόνου Κρητικῆς δραματικῆς ποιήσεως νὰ τιμᾶται, διδάσκεται ἀπὸ θεάτρου καὶ νὰ ἀναγινώσκεται ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰῶνας μάλιστα ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ ἐν Κρήτῃ. Λικαίως διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς τοῦ Κρητικοῦ πολέμου Μπουνιαλῆς, ὡς εἶδομεν προηγουμένως, λέγει ὅτι ὁ Χορτάτζης ἔκαμε «πανώριαν μὲ ζαχαρένια χεῖλη τὴν ἄξιαν Ἑρωφίλην», καὶ ὡς παρατηρεῖ ὁ Σάθας (Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς, σελ. 283) καὶ ἀπομιμεῖται πολλάκις αὐτήν. Εἶδομεν καὶ ἀνωτέρω ὅτι ὁ Παπαδόπουλος ἀποκαλεῖ τὸν Χορτάτζην ἐνδοξότατον, διὰ δὲ τὴν Ἑρωφίλην μαρτυρεῖ ὅτι ἐκυχλεῖτο εἰς τὰς χεῖρας πάντων, καὶ ὅτι ἐδιδάσκετο εἰς τὰ θεάτρα τῆς Κρήτης καὶ πάντοτε ἤρεσκε. Τὴν φήμην ταύτην τῆς Ἑρωφίλης συνεμερίζοντο οἱ σύγχρονοι λόγιοι καὶ μετ' αὐτῶν μέγα μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ μέχρι σχεδὸν τῆς ἐποχῆς μας. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, διατὶ μόνη ἡ Ἑρωφίλη ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων δραμάτων τῆς μεσαιωνικῆς μας φιλολογίας ἐξηκολούθει νὰ τυπώνεται ἐν Βενετίᾳ, ν' ἀναγινώσκεται καὶ νὰ διδάσκεται ἐνιαχοῦ ἀπὸ θεάτρου μάλιστα ἐν Ἑπτανήσῳ, καὶ νὰ καταστῇ τόσον δημοφιλὴς, ὥστε καὶ μέρη αὐτῆς

καὶ δίστιχα νὰ ψάλλωνται ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ Σάθας ἀναγράφει ὅτι ὁ περιηγητὴς Guys ἤκουσε κατὰ τὴν 18 ἑκατονταετηρίδα πολλοὺς στίχους τῆς Ἑρωφίλης ᾄδομένους ὑπὸ τῶν παρθένων τοῦ Αἰγαίου κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ κληδόνου¹⁾, καὶ ὅτι πολλὰ δίστιχα ἐκ τῆς Ἑρωφίλης καὶ τοῦ Ἑρωτοκρίτου ψάλλονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καθ' ὅλην τὴν ἐλευθέραν καὶ δούλην Ἑλλάδα, ὡς τοιαῦτα δὲ συλλεχθέντα συμπεριελήφθησαν εἰς πολλὰς συλλογὰς δημοτικῶν ᾠσμάτων.

Εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἑρωτοκρίτου εἶπον ὅτι ἡ Ἑρωφίλη, ἣν θεωρῶ ὀλίγον προγενεστέραν τοῦ Ἑρωτοκρίτου ἐπέδρασε μέγας ἐπὶ τοῦ Κορνάρου (Εἰσαγ. σελ. CXXIV-CXXIV) καὶ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὴν ἀντιστοιχίαν τῶν κυρίων προσώπων, καὶ εἰς ἀπομιμήσεις μερῶν τῆς Ἑρωφίλης ἐν τῷ Ἑρωτοκρίτῳ.

Καὶ μέχρι σήμερον διατηροῦνται ἀναμνήσεις τῆς τραγωδίας τοῦ Χορτάτζη, καὶ ψάλλονται μέρη ἢ δίστιχα ἐξ αὐτῆς ἐν Κρήτῃ τοῦλάχιστον. Εἰς τὸν «Κρητικὸν λαόν» (μικρὸν περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ἐν Ἡρακλείῳ κατὰ τὸ 1909) ἐν σελ. 70—72 ἐδημοσιεύθησαν ὑπαγορευθέντα ὑπὸ Χρυσῆς Πατακοπούλλας, κατοίκου Ἄνω Μέρους Ἀμαρίου, πολλὰ δίστιχα τῆς Ἑρωφίλης λίαν παρηλλαγμένα καὶ ἐνιαχοῦ συμπεφυρμένα μὲ στίχους τοῦ Ἑρωτοκρίτου. Εἶναι δὲ ταῦτα τὸ ὄνειρον τῆς Ἑρωφίλης περὶ τῶν δύο περιστερῶν, λόγοι Νεροφίλης καὶ Παναρέτου, προσφορὰ τῶν μελῶν τοῦ Παναρέτου μέσα εἰς τὸ βατσέλλι, ἡ αὐτοχειρία τῆς Ἑρωφίλης καὶ ὁ φόνος τοῦ βασιλέως.

Καὶ ὁ σεβ. καθηγητὴς Γ. Χατζηδάκης²⁾ ἀναγράφει ὅτι παιδίον ὦν ἤκουσε παρὰ νέας μαζώκτρας τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος καὶ οὐκ ὀλίγους στίχους αὐτοῦ, λ. χ.:

τὴ γλῶσσα καὶ τὴν κεφαλὴ ἐβάλα στὸ βατσέλλι,
μηνᾶ τῆς θυγατέρας του νὰ πάη πῶς τὴ θέλει.

¹⁾ Σάθας, Προλεγόμενα σελ. 8'. Περὶ. Guys, Voyage littéraire de la Grèce, 1783 I. 231—233, II 35—36. Καὶ ὁ Legrand, Biblioth. gr. vulg. II. p. LXXXVIII ἀναγράφει στίχους παρὰ Fauriel καὶ Passow ἐκ τῆς Ἑρωφίλης.

²⁾ Εἰς ἄρθρον ἐπιγραφόμενον «Καθήκοντα καὶ ἐλπίδες», δημοσιευθὲν εἰς τὸ περιοδικὸν «Πρόοδος», 5 Ἰανουαρίου 1897.

Ὁ κ. Κώστας Φωτιάδης, σπουδαστὴς τῆς Φιλολογίας, μοὶ ἀνεκοίνωσε τελευταῖον ὅτι κατὰ τὰς Ἀπόκρεω ἐγίνοντο πρὸ ὀλίγων ἔτων ἀκόμη παραστάσεις λαϊκαὶ ἐκ τῆς Ἑρωφίλης εἰς Ἀρταίαν, Ζαγόρι καὶ εἰς τὰ Τρίκαλα Θεσσαλίας.

Πάντα ταῦτα μαρτυροῦσιν, ὥς εἴπομεν, πόσον ἡ τραγωδία τοῦ Χορτάτζη ὑπῆρξε προσφιλεῖς εἰς τὸν ἐλληνικὸν λαόν, καὶ πῶς διέσωσε τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας ἑκατονταετηρίδας.

Ε'. ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΡΩΦΙΑΗΣ.

Α'. Χειρόγραφα.

Χειρόγραφον Χαρέρη - Κιγάλα.

Ταχέως, ὥς ἦτο φυσικόν, ἡ λαμπρὰ τραγωδία τοῦ Χορτάτζη διεδόθη εὐρέως ἐν χειρογράφοις, ἐξ ὧν ἐδιδάσκετο εἰς τὰ θέατρα μάλιστα τῆς πρωτεύουσας Χάνδακος¹⁾, ὥς μαρτυρεῖ ὁ Παπαδόπουλος, καὶ ἀνεγινώσκετο ἀπλήστως. Ὁ πρῶτος αὐτῆς ἐκδότης, ὁ Κύπριος ἱερεὺς Ματθαῖος Κιγάλας, λέγει, ὅτι ὁ ποιητὴς ἔγραψε τὴν τραγωδίαν μὲ γράμματα Ἰταλικά, καὶ ὅτι τὸ αὐτόγραφον αὐτὸ τοῦ ποιητοῦ εὗρεθὲν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀρχοντος Φιλίππου Χαρέρη, Ζακυνθίου, ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτόν, ἵνα τὴν μεταγράψῃ μὲ γράμματα Ρωμαϊκά καὶ τὴν τυπώσῃ. Ὅτι ὁ Χορτάτζης ἔγραψε τὴν Ἑρωφίλην μὲ ἰταλικά γράμματα δὲν εἶναι ἀπίθανον, ἀφ' οὗ τοιαύτη συνήθεια ἐπεκράτει κατὰ τὴν ἐποχὴν του ἐν Κρήτῃ²⁾, ὅτι ὅμως τὸ χειρόγραφον Χαρέρη ἦτο τὸ αὐτόγραφον τοῦ ποιητοῦ εἶναι τελείως ἀπίθανον, ἀφ' οὗ ἦτο τόσον ἐμφαυμένον καὶ ἐλαττωματικόν, ὥς μαρτυρεῖ ἡ ἐξ αὐτοῦ γενομένη ἐκδοσις τοῦ Κιγάλα. Τὸ χειρόγραφον αὐτὸ δὲν γνωρίζομεν τί ἀπέγινε μετὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ γενομένην ἐκδοσιν τοῦ Κιγάλα.

¹⁾ Ὁ Legrand παρανοῶν τὸ Candia γράφει Χανία, ἀντὶ τοῦ Χάνδακος (τοῦ σημερινοῦ Ἡρακλείου) (Biblioth. gr. vulg. II. p. LXXXVI--VII).

²⁾ Πρβλ. Legrand, Biblioth. gr. vulg. II σελ. XCIII καὶ 335—399 καὶ Σάββα Προλεγ. Κρητ. Θεάτρ. σελ. 5 σημ. 1. Οὕτως ἔγραψε καὶ ὁ Φώσκολος τὴν κομωδίαν τοῦ Φορτσουναίου (ἐκδ. Ξανθοῦ. Ἀθην. 1922, σελ. 6. σημ. 1).

Χειρόγραφον Legrand. Ὅμοιον πρὸς τὸ ἀνωτέρω χειρόγραφον παλαιὸν τῆς Ἑρωφίλης ἐσώθη μέχρι ἡμῶν κολοβὸν τὸ λεγόμενον χειρόγραφον Legrand γεγραμμένον καὶ τοῦτο δι' ἰταλικῶν γραμμάτων. Τοῦτο ἐξέδωκεν ὁ Legrand κατὰ τὸ 1875 καὶ ὕστερον κατὰ τὸ 1881¹⁾, διατηρήσας καὶ τὴν δι' ἰταλικῶν γραμμάτων γραφὴν συνάψας καὶ φωτογραφικὸν πανομοιότυπον μιᾶς σελίδος τοῦ χειρογράφου. Κατόπιν τῆς τυπώσεως ὁ Legrand ἐδωρήσατο τὸ χειρόγραφον εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἑθνολογικῆς Ἑταιρείας ἐν Ἀθήναις, ὅπου καὶ ἀπόκειται σήμερον φέρον τὸν ἀριθμὸν Θ 62 (16). Ἐκ τοῦ χειρογράφου λείπουσιν πολλὰ φύλλα καὶ ἐκ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ τέλους καὶ τινὰ ἄλλα σποραδικῶς, ὥς κατέγραψεν ὁ Legrand εἰς τὴν ἐκδοσίν του, καὶ εἶναι τὸ πρᾶγμα λυπηρόν, διότι τὸ χειρόγραφον αὐτὸ εἶναι μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Γραδενίγου ἡ καλλίστη πηγὴ τοῦ ποιήματος.

Τὸ χειρόγραφον Legrand δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι τὸ αὐτόγραφον τοῦ Χορτάτζη, διότι καὶ σφάλματα καὶ χάσματα ἔχει, καὶ διότι φέρει τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνατολικοῦ ιδιώματος τῆς Κρήτης, ἐν ᾧ ὁ Χορτάτζης ὡς Ρεθύμνιος θὰ ἔγραψε τὸ ποίημα κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς δυτικῆς Κρήτης, τὸ ὁποῖον καὶ διέσωσεν ἐν τοῖς πλείστοις ἡ ἐντυπος ἐκδοσις τοῦ Γραδενίγου. Πολλὰ εἶναι ἐν τῷ χειρογράφῳ τὰ δείγματα τῆς μεταβολῆς τοῦ τυπικοῦ ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ εἰς τὸ ἀνατολικόν, ὧν ἀναφέρομεν τὰ ἑξῆς: Τὴν αὖξιν τῶν ρημάτων, ὅταν τονίζεται, ἔχει τὸ χειρόγραφον κατὰ τὸ ἀνατολικὸν ἰδίωμα λ. χ. ἤλεγα, ἤπεμπα, ἤκουσα, ἤφηκα κλπ. ἀντὶ τοῦ ἔλεγα, ἔπεμπα, ἄκουσα, ἄφηκα κλπ. Ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ τρίτου προσώπου εἰς τὴν γενικὴν πτῶσιν εὑρεται εἰς τὸ χειρόγραφον τως, τὸ πρᾶμα τως, οἱ γυναικῆς τως, ἐν ᾧ κατὰ τὸ δυτικὸν ἰδίωμα εἶναι των, τῶνε, τοὺς ὁποίους τύπους καλῶς διέσωσεν ἡ ἐκδοσις Γραδενίγου. Τὸ χειρόγραφον ἔχει πλούσος, πλούσα, πλήσος, κοράσα, περίσος, ἴσος, ἐξά, ἄξος, ἄξα, κλπ. κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τυπικόν, ἐν ᾧ ὁ Χορτάτζης θὰ ἔγραψε κατὰ τὸ δυτικὸν ἰδίωμα πλούσιος, πλούσια, πλήσιος, κοράσια, περίσιος,

¹⁾ Legrand, Bibl. gr. vulg. II Paris 1881 σελ. 335—399.

ἴσιος, ἐξιά, ἄξιος, ἄξια, ὅπως δηλ. διέσωσε καὶ ἡ ἔκδοσις Γραδενίγου. Τὸ χειρόγραφον ἔχει *χρυσός, χρυσάφι* ἀντὶ τῶν δυτικῶν *χρυσός, χρυσάφι*, κλπ. Λιὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι τὸ χειρόγραφον Legrand οὐδαμῶς δύναται νὰ εἶναι οὐδὲ πόρρωθεν τὸ αὐτόγραφον τοῦ Χορτάτζη, ἀλλ' εἶναι ἐν τῶν πολλῶν ἀντιγράφων τῶν γραφέντων εἰς τὸν Χάνδακα, τὰ ὅποια ἐχρησίμευον πρὸς ἀνάγνωσιν εἴτε πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐκεῖ θεάτρου διδασκαλίαν.

Χειρόγραφον Μονάχου Codex gr. 590. Εὐρίσκεται εἰς τὴν Δημοσίαν Βιβλιοθήκην τοῦ Μονάχου καὶ συνίσταται ἐκ φύλλων 98 μικροῦ 4^{ου} σχήματος. Τὸ ἐμελέτησέ καὶ τὸ κατέστησε γνωστὸν ὁ Bursian εἰς τὴν ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαν πολλάκις μελέτην του περὶ τῆς Ἑρωφίλης δημοσιεύσας ἐξ αὐτοῦ καὶ ἀρκετὰ ἀποσπάσματα. Τοῦ χειρογράφου τούτου ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν φωτογραφικὸν πανομοιότυπον ληφθὲν τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ καθ. Heisenberg. Ὁ κῶδιξ εἶναι γραμμένος κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα διὰ γραμμάτων ἑλληνικῶν, καὶ εἶναι μὲν πλήρης καὶ καλλίγραφος, ἀλλ' ἐσχάτως ἀνορθόγραφος. Μελετήσας τὰς γλωσσικὰς του παραλλαγὰς πείθομαι ὅτι ἐγράφη ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ δὴ ἐν Κεφαλληνίᾳ. Λιὰ τοῦτο τὸ χειρόγραφον ἔχει πολλαχοῦ ἀντὶ τῶν Κρητικῶν λέξεων καὶ τύπων Κεφαλληνιακοὺς λ. γ. *ἐξουρία* καὶ *ξουρισμένος* ἀντὶ *ἐξορία*, *ξορισμένος*, *τύραγνος* καὶ *τούραγνος* καὶ *τουραγνῶ* ἀντὶ *τύραννος*, *τυραννῶ*, *ὄγιος* ἀντὶ *ὄποιος*, *κρυφός* ἀντὶ τοῦ Κρητ. *κρουφός* ἢ *κουρφός*, *τηροῦμαι*, *ἀτήρητα*, ἀντὶ *νηροῦμαι*, *ἀντήρητα*, *ἦτουν*, *ἦτουννα*, *ἦτουννε*, ἀντὶ *ἦτονε*, *ἀπεῖτζι*, ἀντὶ *ἀπεῖτις*, *κυσά* ἀντὶ *κερά*, *κίσστρα* ἀντὶ *γίσστρα*, *γιομίζω*, *γιομῆτος*, ἀντὶ *γεμίζω*, *γεμῆτος*. Ἔχει ἀκόμη τὴν *ὄχ*, *ὄχτη* κλπ. ἀντὶ τοῦ *ἐκ*, *ἐκ τή*, *καθρεπίζω* ἀντὶ τοῦ Κρητικοῦ *καρφιχτίζω*, *ἀποθυμῶ*, ἀντὶ *πεθυμῶ*, *νάν το*, κλπ. ἀντὶ *νὰ τό*, *ἐβολύμωνα* ἀντὶ *ἐμολύβωνα*, *ἀφουγκροῦμαι* ἀντὶ *ἀφουκροῦμαι*, *ἀπάνου*, *κάτου*, *χάμου*, ἀντὶ *ἀπαίνω*, *κάτω*, *χάμαι*, *μόνε* ἀντὶ *μόνο*, *ἀσηκώνω* ἀντὶ *σηκώνω*, *μονοτίρου* ἀντὶ *μονιτάρου* κλπ. Λὲν εἶναι δὲ μόνον αὐτὸ τὸ μειονέκτημα τοῦ χειρογράφου. Σπουδαιότερον ἀκόμη ἐλάττωμα εἶναι ἡ μεγάλη φθορὰ καὶ διαστροφή λέξεων καὶ φράσεων καὶ στίχων ὅλων. Ὁ γραφεὺς τοῦ κώδικος οὐδαμῶς παρηκολούθει τὸν νοῦν

τῶν γραφομένων, καὶ ἐπειδὴ, ὡς φαίνεται, καὶ τὸ ἐξ οὗ ἀντέγραφε χειρόγραφον δὲν ἦτο εὐανάγνωστον, ἢ ἦτο καὶ αὐτὸ ἐφθαρμένον, ἢ ἦτο δι' ἰταλικῶν γραμμάτων γεγραμμένον, ὑπέπεσεν εἰς φρικώδεις παρανοήσεις καὶ στρεβλώσεις τοῦ κειμένου, χωρὶς οὐδὲ ἀπὸ τὴν ρίμαν νὰ ἐμποδίζεται εἰς τὴν στρέβλωσιν αὐτήν. Θεωρῶ περιττὸν νὰ προσθέσω παραδείγματα τῶν ἀπείρων καὶ οἰκτρῶν καὶ πολλάκις γελοίων σφαλμάτων τοῦ κώδικος Μ. Ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ ἴδῃ αὐτὰ εἰς τὰς ὑποσελίδιους τοῦ κειμένου παραλλαγὰς σημειούμενα διὰ τοῦ γράμματος Μ. Τόσα μάλιστα εἶναι τὰ διεστραμμένα χωρία τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ, ὥστε σχεδὸν μετανοῶ τώρα, διότι δὲν τὸ παρέτρεξα, ὅπως ἔπραξα καὶ διὰ τὴν οἰκτρὰν ἔκδοσιν τοῦ Κιγάλα. Φαντάζομαι τί θὰ ἐγένετο, ἂν κατὰ κακὴν τύχην τὸ Κρητικὸν δράμα τοῦ Χορτάτζη μᾶς παρεδίδατο μόνον διὰ τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ, ἢ ἂν οἱ πρῶτοι ἐκδότης εἶχον εἰς χεῖρας τοιοῦτου ποιοῦ χειρόγραφα. Τὸ χειρόγραφον Μ μόνον εἰς δύο ἢ τρία χωρία τῆς ὅλης τραγωδίας ἔσωσεν ὀρθότεραν τῶν ἄλλων κειμένων ἐκφορὰν.

Β'. Ἐντυποὶ ἐκδόσεις.

Ἐκδοσις Κιγάλα 1637.

Πρώτη διὰ τύπου ἔκδοσις τῆς Ἑρωφίλης ἐγένετο ἐν Βενετίᾳ παρὰ τῷ τυπογράφῳ Ἀντωνίῳ Ἰουλιανῷ ὑπὸ τοῦ ἐκ Κύπρου ἱερέως Ματθαίου Κιγάλα κατὰ τὸ 1637 ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος χειρογράφου τοῦ Χαρέρη.¹⁾ Περὶ τῆς ἐκδόσεως ταύτης διέλαβε διὰ μακρῶν ὁ μακ. Σάθας εἰς τὰ Προλεγόμενα τοῦ Κρητικοῦ Θεάτρου (σελ. νθ'-ξγ'), ὅπου κατέδειξε τὴν ἐκ τῆς ἀκρισίας τοῦ Κιγάλα ἐπενεχθεῖσαν βεβήλωσιν καὶ διαστροφήν τοῦ Κρητικοῦ δράματος. Ὁ Κιγάλας λέγει εἰς τὸν πρόλογόν του ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ αὐτόγραφον τοῦ ποιητοῦ γεγραμμένον μὲ γράμματα Ἰταλικά εἰς γλῶσσαν Ρωμαϊκὴν (ἑλληνικὴν), καὶ ὅτι αὐτὸς τὸ μετέγραψε μὲ γράμματα ρωμαϊκά. «Ἄλλ' ὁ ἀμαθὴς ἱερεὺς, λέγει ὁ Σάθας, ἄμοιρος πάσης ποιητικῆς καλαισθη-

¹⁾ Ἀνατύπωσις τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἐγένετο ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὸ 1648.

σίας ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν σχολαστικῶν διορθωτῶν, δι' ὃ καὶ ἐφήρμοσεν ἐπὶ τῆς δυστυχοῦς Ἑρωφίλης τὰς περὶ γλώσσης ἀπλοϊκὰς αὐτοῦ θεωρίας καὶ θελήσας νὰ ἀναδείξῃ ἀντὶ Κρητικοῦ Ἑλληνικὸν δρᾶμα παρεχάραξε τὴν γλῶσσαν, καὶ παρεμόρφωσε τὸ κείμενον». Ἀπαριθμεῖ κατόπιν ὁ Σάβας πλῆθος διαστροφῶν, αὐθαιρέτων μεταβολῶν, παρανοήσεων, παραναγνωσμάτων, καὶ ἄλλων παντοειδῶν σφαλμάτων τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, ἥτις οὕτως ἀποβάλλει πᾶσαν σημασίαν διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ κειμένου ἐν παραβολῇ μάλιστα πρὸς τὰς ἄλλας καλὰς πηγὰς τοῦ ποιήματος. Περὶ τῆς οἰκτρᾶς ταύτης διαστροφῆς τῆς Ἑρωφίλης ὑπὸ τοῦ Κιγάλα ὁμιλεῖ καὶ ὁ Legrand (ἐνθα ἀνωτέρω σελ. XCVI ἐξ.). Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι οὐδὲ πόρρωθεν τὸ χειρόγραφον Χαρέρη-Κιγάλα ἦτο τὸ αὐτόγραφον τοῦ Χορτάτζη. Λιὰ τὰ ἐλαττώματα τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ὁ λόγιος καὶ κριτικώτατος τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1676 ἐπιμελητὴς Ἀμβρόσιος Γραδενίγος σφοδρῶς κατακρίνει τὴν βεβήλωσιν αὐτὴν καὶ διαστροφὴν τοῦ Κρητικοῦ δράματος, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, καὶ δικαιολογεῖ τὴν ἰδίαν ἔκδοσιν.

Ἐκδοσις Γραδενίγου 1676.

Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὴν καλλίστην πασῶν πηγῶν τοῦ Κρητικοῦ δράματος τὴν ἔντυπον ἔκδοσιν τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ λογίου καὶ κριτικοῦ Κρητὸς Ἀμβροσίου Γραδενίγου ἐν Βενετίᾳ κατὰ τὸ 1676. Ὁ Ἀμβρόσιος Γραδενίγος (ἐν τοῖς κοσμικοῖς Ἀλοΐσιος) ἦτο πρωτόπαπας Χανίων πρὸ τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως εἰς τοὺς Τούρκους κατὰ τὸ 1645. Ἦτο Ἕλλην (μ' ὅλον τὸ φραγκικόν του ὄνομα) καὶ ὀρθόδοξος, ἀλλ' ὡς φαίνεται Οὐνίτης, ἤτοι ἀκολουθῶν τὴν ἔνωσιν τῆς Φλωρεντίας, καὶ μετὰ τὴν ὑποδοῦλωσιν τῆς πατρίδος κατέφυγεν εἰς Βενετίαν¹⁾ ὅπου ἐδημοσίευσεν διάφορα βιβλία μάλιστα θρησκευτικά, καὶ ἐγένετο Ἀββᾶς καὶ λογοκριτὴς τῶν ἑλληνιστῶν ἐκδιδομένων ἐκεῖ βιβλίων καὶ Βι-

¹⁾ Σάβας, Νεοελλην. Φιλολογία σελ. 335 ἐξ. Βρετοῦ, Νεοελλην. Φιλολογία Ἀθην. 1854—1857 Β' σελ. 253, Legrand, Bibliogr. Hellénique XVIIe siècle II πολλαχοῦ καὶ τῶν δύο τόμων.

βλιοφύλαξ τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης. Πολυμαθὴς καὶ ὀρθῆς κρίσεως ἀνὴρ, ἔχων δὲ καὶ μητρικὴν γλῶσσαν τὴν Κρητικὴν ἦτο ὁ μάλιστα ἐνδεδειγμένος, ἵνα φιλοπονήσῃ ἀκριβῆ ἔκδοσιν τῆς Κρητικῆς τραγωδίας, καὶ πράγματι ἐξετέλεσε τὸ ἔργον μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας εἰς τὴν ἑλληνικὴν τυπογραφίαν τοῦ Νικολάου Γλυκὺ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων. Συνέβη δηλ. διὰ τὴν Ἑρωφίλην ὅτι μετὰ πολλὰ ἔτη καὶ διὰ τὸν Ἑρωτόκριτον εὔρον τὰ Κρητικὰ αὐτὰ ἔργα Κρητὰς λογίους ἐπιμελητὰς φιλοπονήσαντας τὰς ἐντύπους ἐκδόσεις, καὶ μᾶς τὰ διέσωσαν οὕτως εἰς καλὴν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν μόνον ἡ κατόπιν ἀμάθεια καὶ ἀκρισία καὶ ἀσυνειδησία τῶν ἀνατυπωτῶν ἔβλαψαν. Εὐτυχῶς ἐσώθη καὶ τῆς Ἑρωφίλης ἀντίτυπον τῆς ἐκδόσεως τοῦ Γραδενίγου, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς ἡμᾶς πρὸς γνησίαν ἔκδοσιν. Τὸ μοναδικὸν αὐτὸ ἀντίτυπον τῆς ἐκδόσεως Γραδενίγου τοῦ 1676 κατέχων ὁ λόγιος Ἑνετὸς Emilio Teza¹⁾ ἔδωρήσατο κατὰ τὸ 1896 εἰς τὴν Μαρκιανὴν Βιβλιοθήκην, ὅπου καὶ ἀπόκειται σήμερον. Φωτογραφικὸν πανομοιότυπον τοῦ ἄριστα διατηρουμένου βιβλίου ἔλαβον ἐκ τῆς Μαρκιανῆς τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ φίλου καθηγ. κ. F. Halbherr. Φέρει εἰς τὸ τέλος ἀριθμὸν 14236.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ Γραδενίγου φέρει τὸν ἐξῆς τίτλον:

«Τραγωδία ὀνομαζομένη Ἑρωφίλη, ποίημα τοῦ Λογιωτάτου καὶ Εὐγενεστάτου, Κυρίου, Γεωργίου Χορτάτζη τοῦ Κρητικοῦ. Μετατυπωθεῖσα μὲν μὲ ἔξοδον Κῦ Νικολάου Γλυκέως, τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, διορθωθεῖσα δὲ εἰς τὴν φυσικὴν τῆς γλῶσσαν μὲ κόπον καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ Σοφωτάτου καὶ Πανοσιωτάτου Ἀμβροσίου τοῦ Γραδενίγου, Ἀββᾶ καὶ Βιβλιοφύλακος τῆς Γαληνοτάτης τῶν Ἑνετιῶν Ἀριστοκρατίας, τοῦ Κρητικοῦ, Ἑνετίησιν ΑΧΟϚ'. Παρὰ Νικολάῳ τῷ Γλυκεῖ, τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Con Licenza de' Superiori e Privilegio».

Μετὰ τὸν τίτλον ἔρχεται ἡ πρὸς τοὺς ἀναγνώστας προσφώ-

¹⁾ Καὶ πραγματικῶς ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Teza περὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑρωφίλης. Emilio Teza, Della Erophile di G. Chortatzes, (Roma), 1895 εἰς τὸ Rendiconti dell' Accademia dei Lincei, vol. IV, fascic. 12.

νῆσις τοῦ τυπογράφου, ἣν ἔγραψεν πάντως ὁ Γραδενίγος, καὶ τὴν ὁποίαν μεταγράφομεν ὥς ἔχει διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν τῆς σημασίαν, ὥς μαρτυροῦσαν τὴν ὀρθὴν κρίσιν τοῦ ἐπιμελητοῦ εἰς ἐποχὴν, ὅπου ἦσαν σπάνια τὰ παραδείγματα τόσοι ὕμνοι ἀντιλήψεως εἰς τὴν ἔκδοσιν νεωτέρων φιλολογικῶν μνημείων.

Εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας,

Ὁ Τυπογράφος

Ἡ Παροῦσα Τραγωδία, ὅσον εἶναι μελῶδες καὶ γλυκοδιήγητος εἰς τὴν φυσικὴν τῆς γλῶσσαν τὴν Κρητικὴν, τόσοι εἶναι ἀνοστομίλητοι καὶ συχαδερεῖς εἰς ἑτέραν καὶ ἀλλοδαπὴν ὁμίαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν νὰ ἐτυπώθῃ πρόπαλαι εἰς γλῶσσαν κατὰ πολλὰ διεφθαρμένην¹⁾ ὅπου καμμίαν νοσηλιάδα δὲν ἐπροξένα, μάλιστα ναυτιασμόν καὶ ἀναγουλιασμόν ἐπαράκίνα εἰς ὅλους, ἰδοὺ ὅπου τώρα νεωστὶ μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ἔξοδον ἰδικὴν μου τὴν δίδω εἰς τὸν Τύπον, πρὸς χάριν τῶν ἀναγινωσκόντων, διορθωμένην, ὥς ἔγραψεν, καὶ ἐσυντέθη ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ποιητοῦ. Ὅλοι κοινῶς οἱ φιλομαθεῖς θέλουσι τὴν ἀγοράζῃ μετὰ χαρᾶς, ἀλλ' ἐξαιρέτως οἱ Κρητικοί, καὶ πάντες ὁμοθυμαδὸν θέλουσι χαίρουνται εἰς τὴν εὐθυμίαν τῶν στίχων. Καὶ ἂν κανεὶς δὲν εὐχαριστᾷται εἰς κάποια λόγια καὶ λέξεις Κρητικαῖς, ὥσάν ὅπου δὲν εἶναι τοῦ κανόνος, ἢ τῆς ἐγχωρίου τοῦ ὁμιλίας, ἃς πασχίσῃ νὰ συνθέσῃ καὶ αὐτὸς Ποῦμα μερικὸν τῆς ὀρεξέως του, καὶ ὅχι νὰ νοθεύῃ τὸ φυσικὸν καὶ γνήσιον ἰδίωμα τοῦ παρόντος Ποιήματος μὲ ἀτιμίαν τοῦ Ποιητοῦ, ὅπου ἐστάθῃ εἰς τούτο τὸ γένος ὁ Κορυφαῖος τῶν Ποιητῶν. Πᾶσα γλῶσσα χαίρεται εἰς τοὺς ἰδιωτισμοὺς τοὺς ἰδίους, ὅθεν κανεὶς μὴν ἀποκοτᾷ ποτὲ προπετῶς νὰ συγχύσῃ τὰς γλῶσσας. Ἐρρωσθε.»

Ὁ Γραδενίγος δὲν ἀναφέρει ἐπὶ τίνος ἢ τίνων χειρογράφων ἐστηρίχθη διὰ νὰ δώσῃ τὴν ἔκδοσιν αὐτὴν «διορθωμένην ὥς

¹⁾ Βεβαίως ἐννοεῖ ὁ Γραδενίγος καὶ ὁ Γλυκὺς τὰς δύο προηγουμένας ἐκδόσεις τοῦ Κιγάλα.

ἔγραψεν καὶ ἐσυντέθη ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ποιητοῦ» ὥς λέγει ἄνωτέρω μετὰ τίνος διαφημίσεως, ὥς πιστεύω, τοῦ τυπογράφου. Βεβαίως θὰ εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ἐν ἡ πλείονα χειρόγραφα, οἷον τὸ ἄνωτέρω μνημονευθὲν τοῦ Legrand, διότι ἄλλως θὰ ἦτο ἀδύνατον μόνον ἀπὸ τὴν ἐφθαρμένην καὶ ἡλλοιωμένην ἔκδοσιν τοῦ Κιγάλα νὰ καταρτίσῃ τόσοι ἀκριβὲς καὶ γνήσιον κείμενον. Εἴπομεν ὅτι ἡ δημοτικότης καὶ ἡ διάδοσις τοῦ ποιήματος ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἦτο εὐκόλον εἰς τὸν Γραδενίγον καὶ μάλιστα εἰς τὸν ἐπιχειρηματίαν τυπογράφον Γλυκὺν νὰ προμηθευθῶσι καλὰ χειρόγραφα τῆς τραγωδίας ἀπὸ τοὺς πολυαρίθμους Κρητας πρόσφυγας τῶν χρόνων ἐκείνων τοὺς καταφυγόντας εἰς Ἑπτάνησον καὶ Βενετίαν, καὶ ὁ ἴδιος δὲ ὁ Γραδενίγος ὥς ἀνὴρ λόγιος θὰ εἶχε πιθανῶς ἀντίγραφον, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἄνωτέρω παρατεθεῖσαν μαρτυρίαν τοῦ Παπαδοπούλου, ὅτι ἡ τραγωδία τοῦ Χορτάτζη ἐκυκλοῦτο εἰς τὰς χεῖρας τῶν Κρητῶν.

Ὁ Γραδενίγος ἐξετέλεσε τὴν ἀνακάθαρσιν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ἄριστα. Ὀλίγιστα εἶναι τὰ χωρία τὰ μὴ ἀκριβῶς ἀποδοθέντα εἴτε ἐνεκα κακῆς καταστάσεως τοῦ χειρογράφου, ὁ μετεχειρίσθη, ἢ παραγνώσματος ἢ καὶ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας. Ἀναγράφομεν τὰ σημαντικώτερα:

Εἰς Πράξ. Α' στ. 177 φέρεται «πιάν' ἢ φωτιά τοῦ πόθου» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «ποιά 'ναι ἢ φωτιά τοῦ πόθου», εἰς Α 269 «τέλος στὸ κορμί μου» ἀντὶ «τέλος τοῦ κορμιοῦ μου» (ἢ κάλλιον «τοῦ καημοῦ μου»), εἰς Α 468 «πόσες φορὲς» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «πόσες φωτιές», Α 490 «φύσις χάρι» ἀντὶ «ζῆσις χάρι». Συχνὰ ἔχει «ἀξιά, τῆς ἀξιάς σου» ἀντὶ τῶν ὀρθῶν «ἐξιά, ἐξιάς σου», Α 489 «ἐρρωμένη» ἀντὶ «ἐχρωμένη ἢ ὠχρωμένη», Α 316 «τὴ χέρα σου» ἀντὶ «τὴ χάρι σου», Γ 76 «θαρῶ» ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «θαρωῶ», Δ 316 «τάσσωμεν» ἀντὶ «σάσωμεν», Δ 631 «τὸ λοιπὸν» ἀντὶ «τὸ πρεπὸν», Δ 479 «τὰ πλουμιστά σου» ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς «τὰ πλασματά σου», καὶ τινὰ ἄλλα ὀλιγώτερον σημαντικά, ἃ βλέπει τις εἰς τὰς ὑποσελιδίους παραλλαγὰς ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Γ.

Ὁ Γραδενίγος διετήρησεν, ὥς εἴπομεν, ἀλώβητον τὸν ἰδιωματικὸν γλωσσικὸν τύπον τῆς δυτικῆς Κρήτης. Φαίνεται ὅμως

ὅτι τύπους τινὰς δημῶδεις μετέβαλε μικρόν, ἵνα τοὺς προσαρμόσῃ εἰς τὴν λογιωτέραν χρῆσιν τῆς γραφομένης, εἰσήγαγε δηλ. εἰς τὸ κείμενον καθαρεύοντάς τινας τύπους, ἵνα κολάσῃ ὀλίγον τὸ ἄγαν ἰδιωματικὸν τοῦ κειμένου. Εὐτυχῶς αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ δὲν εἶναι πολλάι, καὶ τὸ σπουδαιότερον δὲν ἐγένοντο καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν ἀλλὰ μᾶλλον σποράδην· οὕτω λ. γ. φέρεται ἐνιαχοῦ *κάμνω* ἀντὶ τοῦ *κάνω*, *κίνδυνος* ἀντὶ *κίντυνος*, *δοκιμάζω* ἀντὶ *δικιμάζω*, *τρέφω* - *τροφή* ἀντὶ τοῦ *θρέφω* - *θροφή*, *εὐχή* καὶ *καύχῃσις* ἀντὶ *εὐκή*, *καύχῃσις*, *πάσχω* ἀντὶ *πάσκω*, *πασκίζω*, *εὐχαιρα* ἀντὶ *εὐκαιρα*, *γιατὶ* ἀντὶ τοῦ *γιάντα*, *κληρονόμος* ἀντὶ *κλερονόμος*, *δύρεσθε*, *σχισθῇ* ἀντὶ *δύνεστε*, *σμιστῇ* καὶ ὀλίγα τινὰ ἀκόμη. Δὲν εἶναι ὅμως ἀπίθανον νὰ εἰσῆχθῃσαν ταῦτα ὑπὸ τοῦ τυπογράφου ἢ τοῦ διορθωτοῦ τῶν δοκιμίων, ἂν, ὡς δὲν εἶναι ἀπίθανον, δὲν ἐπεστάτησεν ὁ ἴδιος ὁ Γραδενίγος κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ κειμένου. Αἱ ἀνωτέρω σημειωθείσαι μικραὶ ἐλλείψεις, αἱ ὁποῖαι ἄλλως ὥς μὴ συστηματικῶς γενόμεναι κατ' ὅλον τὸ κείμενον διορθοῦνται εὐκόλως, εἶναι τὸ μόνον μικρὸν μειονέκτημα τῆς καλλίστης ἄλλως ἐκδόσεως τοῦ λογίου καὶ κριτικοῦ ἐπιμελητοῦ.

Τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐκδόσεως τοῦ Γραδενίγου πρὸ πολλοῦ ἐτόνισαν καὶ ὁ Σάβας καὶ ὁ Legrand χωρὶς μάλιστα νὰ γνωρίζωσι τὴν πρώτην ἐκδοσιν τοῦ 1676, ἀλλ' εἰκάζοντες τοῦτο ἐκ τῶν κατόπιν ἀνατυπώσεων αὐτῆς τοῦ 1746 καὶ 1772. Καὶ οἱ δύο ἐθεώρησαν ὡς ἀπαραίτητον τὴν ἐκδοσιν τοῦ 1676 διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ γνησίου κειμένου τῆς Ἑρωφίλης. Ὁ Legrand δικαιολογῶν τὴν ἐκδοσιν τοῦ κολοβοῦ χειρογράφου λέγει, ὅτι ἀπέσχε τῆς ἐκδόσεως τῆς ὅλης τραγωδίας ἐλπίζων νὰ ἐπιτύχῃ τέλος ἀντίτυπον τῆς πρώτης τοῦ Γραδενίγου ἐκδόσεως (Bibliogr. gr. vulg. σελ. CVII).

Ἐκδόσεις τοῦ 1746 καὶ 1772.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἐπανειλημμέναι ἀνατυπώσεις τῆς ἐκδόσεως τοῦ Γραδενίγου ἐγένοντο κατόπιν. Ἐκ τούτων γνωσταὶ εἰς ἡμᾶς εἶναι ἡ τοῦ 1746 ἐν Βενετίᾳ παρὰ Ἀντωνίῳ Βόρτολι. Ἀντίτυπον ταύτης εὗρίσκεται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἑλλην. Βου-

λῆς. Ἀκόμη γνωριμωτέρα εἶναι ἡ τοῦ 1772, γενομένη ἐν Βενετίᾳ παρὰ Δημητρίῳ Θεοδοσίου τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. Εἶναι καὶ αὕτη ἀνατύπωσις τῆς ἐκδόσεως τοῦ Γραδενίγου, περιέχουσα τὰ αὐτὰ σφάλματα καὶ τινὰ ἄλλα ἀκόμη ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας. Ἀντίτυπον αὐτῆς εὗρηται εἰς τὴν Μαρκιανὴν βιβλιοθήκην. Τὴν ἐκδοσιν ταύτην ἀνετύπωσεν ὁ Σάβας εἰς τὸ Κρητικόν του Θεάτρου, μετὰ τινων ἀκόμη σφαλμάτων, ἃ σημειοῦνται εἰς τὰς ὑποσελιδίους παραλλαγὰς ὑπὸ τὸ γράμμα Σ.

Ὁ Legrand (ἐνθα ἀνωτέρω σελ. CI) ἀναγράφει καὶ τὰς ἐκδόσεις τοῦ 1804 καὶ 1820. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην παραλείπονται καὶ τὰ Ἰντερμέδια, ὅπως καὶ εἰς τὰς κατόπιν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας σχεδὸν ἀνατυπώσεις τῆς Βενετίας. Σημειῶ μόνον ὅτι παρατήρησα καὶ διὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἐκδόσεις τοῦ Ἑρωτοκρίτου, ὅτι δηλ. αἱ νεώτεραι ἀνατυπώσεις γινόμεναι μόνον χάριν ἐμπορικῆς κερδοσκοπίας, ἐπαναλαμβάνουσι κατὰ κανόνα ἐκάστη τὰ σφάλματα τῆς προηγουμένης, καὶ ἅμα προσθέτουσι νέα, διὰ τοῦτο καὶ ὅσον νεωτέρα εἶναι ἢ ἐκδόσεις ἢ μᾶλλον ἢ ἀνατυπώσεις, τόσοι καὶ χειρότερα εἶναι.

Ἡ παροῦσα ἐκδοσις.

Μετὰ τὰ ῥηθέντα ἀνωτέρω περὶ τῶν χειρογράφων καὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑρωφίλης ἦτο ἐνδεδειγμένων ποῦ ἔπρεπε νὰ στηριχθῶμεν, ἵνα καταρτίσωμεν τὸ κείμενον τῆς παρούσης ἐκδόσεως, ἦτοι κατὰ πρῶτον μὲν λόγον εἰς τὴν ἐξαίρετον τοῦ Γραδενίγου ἐκδοσιν, καὶ ἔπειτα καὶ εἰς τὸ χειρόγραφον Legrand, ὅπου τοῦτο διεσώθη. Τὸ χειρόγραφον τοῦ Μονάχου μολονότι διαρκῶς εἶχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν, ἐλάχιστα ἐβοήθησεν, καὶ δὴ μόνον εἰς δύο ἢ τρία χωρία, ὅπου διέσωσε καλυτέραν ἐκδοχήν. Τὴν ἐκδοσιν Κιγάλα ἐθεωρήσαμεν τελείως ἄχρηστον. Τὴν ἐκδοσιν Σάβα εἶχομεν ἐπίσης ὑπ' ὄψιν, μολονότι αὕτη εἶναι ἀνατύπωσις τῆς τοῦ 1772, καὶ αὕτη πάλιν τῆς τοῦ Γραδενίγου.

Εἵπομεν προηγουμένως ὅτι τὸ χειρόγραφον Legrand, ὃν προφανῶς ἐκ τῶν γραφέντων καὶ κυκλουμένων εἰς τὸν Χάνδακα, ἔχει πολλαχοῦ μεταβάλει τοὺς τύπους τοῦ Ρεθυμνίου ἰδιώματος κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς ἀνατολικῆς Κρήτης ἐν ᾧ ἢ ἐκδόσεις Γρα-

δενίγου διετήρησε τὸ τυπικὸν αὐτὸ ἐν τοῖς πλείστοις⁽¹⁾. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ἄρα ταύτην ἀκολουθοῦμεν τὸ τυπικὸν Γραδενίγου. Ἐξ ἄλλου καὶ ἡ ἔκδοσις αὕτη ἔχει σποραδικῶς, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, καθαρεύοντάς τινας τύπους λέξεων ἀντὶ τῶν γνησίων Κρητικῶν, ἢ διαλαθόντας τὸν σοφὸν ἐκδότην ἢ παρεμβληθέντας ὑπὸ τοῦ τυπογράφου ἢ τοῦ διορθωτοῦ τοῦ τυπογραφείου. Τοὺς νόθους τούτους τύπους ἐπεβάλετο νὰ προσαρμόσωμεν πρὸς τὸ γνήσιον ἰδίωμα τοῦ δράματος, ἀφ' οὗ μάλιστα δὲν εὐρίσκονται καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν ἀλλὰ μόνον ἀραιῶς. Οὕτως ἐργασθέντες πιστεύομεν ὅτι κατηρτίσαμεν κείμενον ὅσον ἦτο δυνατόν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων γνησιώτερον καὶ τὸ μᾶλλον ἐγγίζον πρὸς τὸ κείμενον τοῦ ποιητοῦ, καὶ τοῦτο ἦτο ἀκριβῶς καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τῆς παρούσης ἐκδόσεως. Αἱ διαφοραὶ τῆς παρούσης ἐκδόσεως ἀπὸ τὰς τοῦ χειρογράφου Legrand (X), τοῦ χειρογράφου τοῦ Μονάχου (M), τῆς ἐκδόσεως Γραδενίγου (Γ'), καὶ τῆς ἐκδόσεως Σάθα (Σ), σημειοῦνται εἰς τὰς ὑποσελιδίους τοῦ κειμένου παραλλαγάς, ἵνα ἔχῃ ταύτας προχείρους ὁ φιλόλογος καὶ κριτικὸς μελετητὴς καὶ μὴ καταφεύγῃ εἰς τὰς δυσπροσίτους πηγάς.

Εἰς τὴν γραφὴν τοῦ κειμένου ἠκολουθήσαμεν τὴν ἱστορικὴν ὀρθογραφίαν, ὅπως ἐπράξαμεν καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἑρωτοκρίτου, χωρὶς νὰ δεσμευθῶμεν ἀπὸ τὴν ὀρθογραφίαν τῶν προηγουμένων ἐκδόσεων ἢ τῶν χειρογράφων. Ἐξ ἄλλου ὅμως διετηρήσαμεν πιστῶς τὴν φωνητικὴν παράδοσιν τῶν κειμένων.

Γ. ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΑ ΕΡΩΦΙΛΗΣ

Σποραδικῶς ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Ἑρωφίλης. Εἶδομεν τὰς δυσμενεῖς καὶ ἀκρίτους περὶ αὐτοῦ γνώμας τοῦ Κιγάλα καὶ Βαρθόλδη, καὶ τὴν ἀντίθετον καὶ ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ Γραδενίγου, ἣν σήμερον ἀσπάζονται πάντες οἱ ἐπαίοντες. Εἶναι τὸ γνήσιον Κρητικὸν ἰδίωμα, καὶ δὴ

¹⁾ Καὶ τὸ κείμενον Γραδενίγου ὡς ἀποτελεσθὲν ἴσως ἐκ χειρογράφων τῆς ἀνατολικῆς Κρήτης ἔχει ἐνιαχοῦ τοιοῦτους τύπους· τούτους δὲν ἐθεωρήσαμεν καλὸν νὰ μεταβάλωμεν, ἵνα μὴ ἀπομακρυνθῶμεν καὶ τῶν δύο κυρίων πηγῶν.

εἰδικώτερον τὸ τῆς δυτικῆς Κρήτης, τὸ ἐπικρατοῦν καὶ εἰς τὸ Ρέθυμνον, τὴν γενέτειραν τοῦ Χορτάτζη, καὶ τοῦ ὁποίου τὰς μικρὰς διαφορὰς ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ ἐσημειώσαμεν προηγουμένως, ὁμιλοῦντες περὶ τῶν χειρογράφων καὶ ἐκδόσεων τοῦ δράματος.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Χορτάτζης ἐποίησε τὴν Ἑρωφίλην περὶ τὸ 1600, τὸ Κρητικὸν ἰδίωμα ἦτο τελείως διαμορφωμένον καὶ πάγιον. Ἐπαναλαμβάνομεν ἐδῶ ὅτι εἵπομεν περὶ αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἑρωτοκρίτου (σελ. CLXXV ἐξ.).

«Τὸ ἰδίωμα τοῦ Ἑρωτοκρίτου δὲν εἶναι πλέον ἀνάμεικτον ἐκ παλαιῶν καὶ νέων στοιχείων οὐδὲ κυμαινόμενον μεταξὺ λογίας καὶ δημώδους μορφῆς καὶ ἀκατασκεύαστον, ὅπως εὐρίσκεται εἰς παλαιότερα Κρητικὰ ἔργα μέχρι τοῦ Ἀχέλη, ἀλλ' εἶναι τελείως διαμορφωμένον, ὀρισμένον καὶ πάγιον· τὴν σταθερότητα ταύτην καὶ ὁμογένειαν ἀπέκτησε τὸ Κρητικὸν ἰδίωμα μόνον κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΙΓ'. αἰῶνος, ὡς λέγει καὶ ὁ καθ. Χατζιδάκης⁽¹⁾: «Ἡ γλῶσσα τοῦ Ἑρωτοκρίτου ἔχει μεγίστην ὁμαλότητα καὶ κανονικότητα, εἶναι γνησιωτάτη δημοτικὴ, καὶ εἰς τοιοῦτον μάλιστα βαθμὸν, ὥστε ἀκούων τις ἢ ἀναγινώσκων τὸ ποίημα νομίζει ὅτι ἔχει πρὸ αὐτοῦ δημοτικὸν τραγοῦδι καὶ οὐχὶ λογοτεχνικὸν προῖδν λογίου ποιητοῦ..... ἡ ὁμαλότης αὕτη καὶ τὸ πάγιον τοῦ ἰδιώματος τοῦ Ἑρωτοκρίτου ὀφείλεται οὐχὶ εἰς τὴν ἰδιοφυίαν καὶ τὴν μέθοδον τοῦ Κορνάρου, ἀλλ' εἶναι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ γλωσσικὸν φαινόμενον καὶ ἀποτέλεσμα ὀριστικῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ». Ἴσως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς γλώσσης τῆς Ἑρωφίλης, ὅτι ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τοῦ Ἑρωτοκρίτου καὶ ξενικὰς λέξεις ἔχει ὀλιγωτέρας, καὶ ἀπόχρωσιν τινα ἔχει λογιωτέραν καὶ κατὰ τὸν γλωσσικὸν θησαυρὸν καὶ τὴν τεχνικωτέραν πλοκὴν μάλιστα εἰς τὰ χορικά. Τοῦτο πάντως θὰ προέρχεται ἐκ τῆς ἀνωτέρας μορφώσεως τοῦ Χορτάτζη ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν Κορνάρου. Τῆς λογιωτέρας λ. χ. χρήσεως εἶναι τὰ *μεριμνῶ*, *ἐργάζομαι*, *σκοπῶ*, *ἄκαιρος*, *οὐδὲ ποσῶς* καὶ τὰ συχνὰ ὑπερθετικά εἰς - *τατος* π. χ. *πρικώτατος*, *πιστότατος*, *καλῶτατος*, *πλουσιώτατος*, *ἀπονώτατος*, *ἀξιώτατος* κλπ. Κατ' οὐδὲν ὅμως ἢ λογιωτέρα πως καὶ τεχνικω-

¹⁾ Βυζαντίς, τόμ. Β' (1912) σελ. 511. Ἑπετηρὶς Πανεπιστημίου, τόμ. Γ' σελ. 23.

τέρα μεταχειρίσεις τῆς γλώσσης ὑπὸ τοῦ Χορτάτζη μεταβάλλει τὴν ἀνωτέρω κρίσιν περὶ τῆς ἀκριβείας τοῦ γλωσσικοῦ δημοτικοῦ ιδιώματος τῆς Ἑρωφίλης. Τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ τῆς Ἑρωφίλης καταγράφομεν καὶ ἐρμηνεύομεν εἰς τὸ ἐν τῷ τέλει τοῦ βιβλίου Λεξιλόγιον τὰς σπανιωτέρας καὶ μᾶλλον ιδιωματικὰς λέξεις, πλὴν ἐκείνων ὅσαι ἡρμηνεύθησαν ἤδη εἰς τὸ Γλωσσάριον τῆς μεγ. ἐκδόσεως τοῦ Ἑρωτοκρίτου.

Στιχοθεγία τῆς Ἑρωφίλης.

Περὶ τοῦ στίχου τῆς Ἑρωφίλης δὲν ἔχομεν νὰ εἰπωμεν ἢ ὅτι ἐλέγχθη ἤδη καὶ διὰ τὴν στιχοθεγίαν τοῦ Ἑρωτοκρίτου (Εἰσαγωγῆς σελ. CLXXIX - CLXXXIV). Εἶναι ὁ γνωστὸς καὶ πανελλήνιος πολιτικὸς δεκαπεντασύλλαβος τονικὸς στίχος κατὰ διαστήχους ὁμοιοκαταλήκτους στροφάς. Καὶ ὁ στίχος τῆς Ἑρωφίλης καὶ καθ' ἑαυτὸν εἶναι τέλειος καὶ ἄψογος, καὶ ἡ ῥίμα του ῥέουσα, ποικίλη, πλουσία καὶ ἀβίαστος, ἐξομοιοῦσα ἀπὸ μετρικῆς ὄψεως τὸ ποίημα πρὸς τὰ κάλλιστα δείγματα τῆς δημοτικῆς ποιήσεως. Μόνον οἱ συγχρότατοι διασκελισμοὶ τῶν ἐννοιῶν εἰς τοὺς στίχους διακρίνουσι τὸν τεχνητὸν στίχον τῆς Ἑρωφίλης ἀπὸ δημοτικὰ ᾄσματα. Κατὰ τὸ μέτρον αὐτὸ εἶναι τονισμένα τὰ κύριον ὄραμα καὶ τὰ Ἰντερμέδια πλὴν τῶν χορικῶν.

Τὰ χορικά ᾄσματα τῆς Ἑρωφίλης εἶναι τονισμένα εἰς ἄλλο τονικὸν μέτρον τὸν ἑνδεκασύλλαβον, σπανιώτερον τοῦ δεκαπεντασύλλαβου ἐν τῇ νύκτῃ ἐλλήν. ποιήσει. Τὸ μέτρον τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς τρίμετρον ἱαμβικὸν καταληκτικὸν τῆς ἀρχαίας μετρικῆς.⁽¹⁾ Τὸ ἑνδεκασύλλαβον τοῦτο τονικὸν μέτρον ἐδέχθη, ὅπως καὶ τὸ δεκαπεντασύλλαβον, ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ἐκ τῆς Ρωμανικῆς ποιήσεως καὶ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν (ῥίμαν), καὶ οὕτως ἀπετελέσθη εἰς διαστήχους στροφάς. Εἰς τοιοῦτον ὁμοιοκατάληκτον ἑνδεκασύλλαβον λ. γ. εἶναι τονισμένη ἡ Βοσκοπούλλα τοῦ Λομυτηνοῦ:

μέσα στὰ δένδρη κεῖνα τ' ἀθισμένα,
ποὺ βόσκαν τὰ λαράκια τὰ καημένα

Ὅταν ἰδῇς τὸν κόρακα ν' ἀσπρίσῃ.
καὶ τὸν Αὐγερινὸ ν' ἀποσπερίσῃ.

¹⁾ Σηματίου, Ἑλλήν. Μετρική, Ἀθήναι 1894 σελ. 413.

Ὁ ἑνδεκασύλλαβος ὅμως τῶν χορικῶν τῆς Ἑρωφίλης ἔχει σύνθεσιν καὶ ῥίμαν τεχνικωτέραν, τὴν ὁποίαν παρέλαβεν ὁ Χορτάτζης ἐκ τῆς Ἱταλικῆς ποιήσεως.⁽¹⁾ Εἶναι δὲ οὗτος ὁ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα *terzina* ἢ *terza rima*, ἀποτελοῦσα οἷονεὶ στροφὰς ἐκ τριῶν στίχων ἐκάστην μὲ ῥίμαν τριπλὴν, ἢ εἶναι μᾶλλον ἡμιστροφικαί, καθ' ὅς μὲ κάθε τρίτον στίχον ἐπέρχεται εἶδος ἀναπαύσεως, ἐν κλείσιμον τῆς ἐννοίας. Ὁ πρῶτος μόνον στίχος τῆς πρώτης στροφῆς ὁμοιοκαταληκτεῖ μὲ τὸν τρίτον τῆς αὐτῆς στροφῆς, ἔπειτα συνεχῶς ὁ μεσαῖος ἐκάστης στροφῆς ἔχει τὴν ῥίμαν τοῦ πρώτου καὶ τρίτου τῆς ἐπομένης στροφῆς, ὥστε αἱ τριστιχοὶ αὐταὶ στροφαὶ ἀποτελοῦσι τρόπον τινὰ ἄλυσιν συνεχῇ καὶ ἀδιάσπαστον μέχρι τέλους ἐκάστου ᾄσματος, λ. γ.

- 1) Ἑρωτα, ἀπὸ συχνιὰ 'ς τσι πλιὰ μεγάλους
κι ὁμορφους λογισμοὺς κατοικημένος
βρίσκεσαι, τσι μικροὺς μισῶντας τς ἄλλους,
- 2) κ' ἔτσι 'σαι δυνατὸς καὶ μπορεμένος
καὶ τόση χάριν ἔχου τ' ἄρματα σου,
ποὺ βγαίνεις πάντα μ' ὅλους κερδαημένος.
- 3) Μᾶλλιος τὰ τόσα βρόχια τὰ δικά σου κλπ.

Μόνον ἡ τελευταία στροφή ἐκάστου ᾄσματος ἢ χορικοῦ εἶναι τετράστιχος ἵνα κλείσῃ μὲ ῥίμαν π. γ.

Τούτῃ τὴν τύχῃ, Ἑρωτα, νὰ στρέψῃ
ξοπίσω τὴν κακὴν χάρι τοῦ δῶσε,
καὶ πλιὸ Οὐρανὸς κιαμιὰ μὴ δέν του πέψῃ,
σὰ θέλει, δυσκολιά, παρακαλῶ σε.

Εἶχε πρὸ τριῶν περίπου ἐτῶν λάβει τὴν ὀριστικὴν τῆς μορφὴν καὶ γραφὴν ἡ ἀνωτέρω Εἰσαγωγή, ὅτε περιήλθον εἰς γνῶσίν μου αἱ κατωτέρω τρεῖς ἐργασίαι καὶ δημοσιεύσεις ἐπὶ τῆς Ἑρωφίλης, τῶν ὁποίων ἐθεωρήσαμεν καθήκον νὰ δώσωμεν συντομωτάτην περίληψιν.

Α'. Ὁ κ. Ἀριστος Καμπάνης εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Νέας Ἑλλήν. Λογοτεχνίας (Ἀλεξάνδρεια 1925) ὁμιλῶν περὶ τῆς Ἑρω-

¹⁾ Εἰς τὸ μέτρον τοῦτο ἐποίησεν ὁ Δάντης τὴν Θεῖαν Κωμωδίαν.

φίλης παραδέχεται τὰς περὶ τῶν πηγῶν γνώμας τοῦ Bursian κλπ. καὶ κάμνει αἰσθητικὴν ἀνάλυσιν καὶ κρίσιν τῆς τραγωδίας τοῦ Χορτάτζη, ἐξαίρων ἰδίως τὰ Χορικά αὐτῆς: «Ἡ Ἐρωφίλη εἶναι δίχως ἄλλο τὸ καλύτερο ἔργο τοῦ Κρητικοῦ δραματολόγου..... εἶναι ἐλαττωματικὸν ἔργο βέβαια ἢ Ἐρωφίλη. Οἱ μονόλογοί της κουράζουν. Οἱ παρατραβηγμένοι διάλογοί της χαλαρώνουν τὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον. Ἰδιαιτέρως μ' ἀρέσουνε τὰ Χορικά, γραμμένα σ' ἐνδεκασύλλαβους μοναδικὰ κομψοὺς, λιγερούς, καλοδεμένους, μελωδικούς, ποὺ μποροῦνε νὰ συγκριθοῦνε μὲ τοὺς ἐνδεκασύλλαβους τοῦ Σολωμοῦ. Γιὰ τὴ γλῶσσά της, γιὰ τὴ στιχοιουργία της, γιὰ κάποια λυρικά καὶ δραματικὰ χαρίσματα ἢ Ἐρωφίλη εἶναι ἀπὸ τὰ πολυτιμότερα προϊόντα τῆς Κρητικῆς λογοτεχνίας». Σελ. 48—52.

Β'. Ἐκτενέστερον ἐπραγματεύθη περὶ τῆς Ἐρωφίλης ὁ κ. Ἡλ. Βουτιερίδης, (Βιβλιοθήκη Νεοελλήν. Λογοτεχνίας, ἀριθ. 1 σελ. 111 ἔξ., Ἀθήναι 1927). Λεχόμενος καὶ αὐτὸς τὰς γνώμας τοῦ Bursian, Σάθα κλπ. περὶ τῶν Ἰταλικῶν πηγῶν καὶ μάλιστα τῆς Orbecche τοῦ Giraldi, καὶ συγκεκριλαίων καὶ τὰ ὑπ' ἄλλων εἰρημένα καὶ κρίνων τὴν τραγωδίαν τοῦ Χορτάτζη λέγει:

«Ἡ Ἐρωφίλη ἔχει ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ ψεγάδια τῶν Ἰταλικῶν τραγωδιῶν καὶ τὰ ἄλλα γνωρίσματά τους στὰ πρόσωπα καὶ στὴν τεχνική. Ὑπάρχουν ὅλα τὰ δευτέρω πρόσωπα τῆς Ἰταλικῆς τραγωδίας τοῦ 17' αἰῶνα· ἡ νένα (nutrice), ὁ σύμβουλος (consigliere), ὁ μαντατοφόρος (messaghiero), ποὺ μιλοῦνε παρὰ πολὺ καὶ μονολογοῦνε καὶ ἐξαδυνατίζουν τὴ δράσιν καὶ νὰ κάνουνε συχνὰ τὸ ἔργο μονότονον..... Ὅμως καὶ μ' ὅλη τὴ μίμηση ὁ ποιητὴς τῆς Ἐρωφίλης δὲν παύει νὰ εἶναι ποιητὴς ἀληθινός... τὰ ξένα στοιχεῖα ποὺ παίρνει καὶ τὰ τεχνικὰ μέσα ξέρει νὰ τὰ δουλέψῃ καλὰ καὶ νὰ τ' ἀφομοιώσῃ μὲ τὰ δικά του, νὰ τοὺς δίνῃ φυσικότητα, ὥστε νὰ τὰ παρουσιάξῃ σὰν δική του δημιουργία. Ἡ φράσις εἶναι πάντα ποιητικὴ, ὁ στίχος του πολλὰς φορὲς μοναδικὰ καλοδουλεμένος, καὶ ἡ γλῶσσά του (τὸ Κρητικὸ ἰδίωμα) περιποιημένο καὶ χρησιμοποιημένο μὲ τρόπο ποὺ νὰ γίνετα λογοτεχνικὸ ὄργανο. Καὶ ἅμα στοχαστοῦμε ὅτι δὲν πρέπει

νὰ κρίνουμε τὰ παλιότερα αὐτὰ ἔργα μὲ τὶς σημερινὲς ἰδέες γιὰ τὴν τέχνη τὴ δραματικὴ καὶ γιὰ τὴ λογοτεχνία γενικά, φτάνουμε στὸ συμπέρασμα — τὸ σωστὸ καὶ δίκιο — ὅτι ἡ Ἐρωφίλη εἶναι ἔργο δραματικὸ φτιασμένο τέλεια ἐπάνω στὸ νόημα τῆς τέχνης, ὅπως τὴν ἐνιώθανε στὸν καιρὸ ποὺ γράφηκε. Καὶ γιὰ τοῦτο μένει καὶ αὐτὴ σὰν ἓνα ἀπὸ τὰ λίγα λογοτεχνικὰ δημιουργήματα, ποὺ γεννηθῆκανε κάτω ἀπὸ τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδραση τῆς Ἰταλικῆς λογοτεχνίας».

Γ'. Σημαντικὴ εἶναι ἡ διεξοδικὴ ἐργασία τοῦ διακεκριμένου Βυζαντιολόγου καὶ καθηγητοῦ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου κ.κ. Νίκου Α. Βέη εἰς τὸν Πρόλογον λαϊκῆς ἐκδόσεως τῆς Ἐρωφίλης (Ἐρωφίλη, ἐκδοτικὸς οἶκος Στοχαστή, Ἀθην. 1926).

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς πραγματεύεται πάντα τὰ θέματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὸ γένος καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ποιητοῦ, μὲ τὸ ποίημα καὶ τὸν χρόνον τῆς ποιήσεώς του, ἐκθέτει τὰς ἰταλικὰς καὶ ἄλλας ἐπιδράσεις, τὴν λογοτεχνικὴν του ἀξίαν, κάμνει ἀνάλυσιν τῶν μερῶν τῆς τραγωδίας καὶ κρίνει αὐτὴν καὶ ἐξηγεῖ τοὺς λόγους τῆς λαϊκότητος αὐτῆς, ἀναγράφει τὰς γενομένας ἐκδόσεις καὶ ὑποδεικνύει τὴν ἀνάγκην τῆς παρουσίας κριτικῆς ἐκδόσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀuthenticῶν πηγῶν, ἵνα ἔχωμεν καὶ διὰ τὸ ἔξοχον αὐτὸ Κρητικὸν δράμα τὴν ἀληθὴ καὶ γνησίαν μορφήν, ἣν εἶχε δώσει ὁ δημιουργὸς του ποιητῆς.

Κρίνομεν περὶ τὸν νὰ μακρογορήσωμεν ἐπὶ τῆς μελέτης αὐτῆς τοῦ κ. Βέη, ἀφ' οὗ αἱ γνώμαί του καὶ τὰ συμπεράσματά του ταυτίζονται πρὸς τὰ ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τῆς παρουσίας ἐκδόσεως καὶ τῆς τοῦ Ἐρωτοκρίτου κατὰ πλάτος ἀνεπτυγμένα.

Ἀναφέρομεν ὁμως ὥς χρησιμωτάτας διὰ τοὺς μελετητὰς τῆς Ἐρωφίλης καὶ τῆς Κρητικῆς ἐν γένει ποιήσεως τὰς πλουσίας παραπομπὰς καὶ σημειώσεις τοῦ Προλόγου του, αἱ ὁποῖαι μαρτυροῦσι τὴν ἐννημερότητα καὶ φιλοπονίαν τοῦ κ. Βέη, συγκεντροῦσι δὲ πᾶσαν τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν ἐπὶ τοῦ ποιήματος καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ γενομένων μέχρι τοῦδε μελετῶν.

Κατὰ μῆνα Δεκέμβριον 1927

Σ. Ε.

Πρὸς τὸν εὐγενέστατον
καὶ ἐξοχώτατον κύριον Ἰωάννην τὸν Μούρμουρην
ρήτορα ἀξιώτατον

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο ΧΟΡΤΑΤΖΗΣ

Καθὼς στολίζουν μ' ὁμορφο καὶ λαμπιρὸ χρυσάφι
σὰν ἀποξετελειώσωσι τς εἰκόνες οἱ ζωγράφοι,
καὶ τότε ᾗς τόπο φανερὸ τςὶ πᾶσι καὶ κρεμοῦσι,
κι ὅλοι, πού τςὶ θωροῦσινε θαμάζου κ' ἐπαινοῦσι,
τέτοιας λογῆς πᾶσα καιρὸ κ' ἐκεῖνοι πού τελειώσου
τοῦ νοῦ τως κόπο τίβοτας, πρὶ ὅξω τότε δώσου,
μεγάλ' ἀθρώπου κιανενὸς κι ἀξίου τότε χαρίζου,
καὶ τόσα μὲ τὴ χάριν του πλήσια τότε στολίζου,
π' ὅλοι, πού τὸ γροικῆσουσι, ποθοῦ νὰ τὸν ἀνοίξου,
τςὶ στίχους του νὰ δοῦσινε, τὰ λέσι νὰ γροικῆσουσι. 10
Γιὰ τοῦτ' ἀπείς τὰ πάθη μου κ' οἱ οἱ πόνοι μου οἱ περίσσιοι
τούτῃ κ' ἐμένα κάμασι τὸ νοῦ μου νὰ γεννήσῃ
τὴν Τραγωδία, ἄξιο ποῖημα τςὶ τύχης μου ν' ἀφήσω,
νάβγῃ ὅξω δὲν ἠθέλησα, πρίχου τήνε στολίσω
μ' ὄνομα βγενικώτατο κι ἀξιο, καθὼς τυχαίνει, 15
πᾶσα καιρὸ ἀπὸ λόγου του νὰ στέκῃ βλεπημένη,
κ' ἡ εὐγενειὰ κ' οἱ χάρες του νὰ προσκαλοῦ πᾶς' ἕνα
νὰ τὴ θωρῇ μετὰ χαρᾶς, καὶ νὰ κρατῇ δεμένα
τὰ χεῖλῃ τῶν κακόγλωσσω, τὰ σφάνω νὰ σωποῦσι,
κι' οὐδέναν εἰςὲ ψέγωσι λόγο ποτὲ νὰ ποῦσι. 20
Κ' ἔτσι ἀπὸ χίλια ξακουστὰ κορμιὰ χαριτωμένα
μὲ γράμματα καὶ μ' ἀρετὲς καὶ πλούτῃ στολισμένα,
πού λάμπου ὥς τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ σὲ μιὰ μερὰ καὶ εἰς ἄλλῃ
τςὶ Κρήτης, καὶ τςὶ δόξες τςὶ τςὶ πρωτινές τςὶ πάλι
τςὶ δίδου μὲ τςὶ χάρες τως, κι ὥς τὸν καιρὸν ἐκεῖνο 25

Στ. 1 χρυσάφι Σαθ. (1772), στ. 2 ἀποξετελειώσωσι Σ. στ. 7 κανενός, στ. 19 σφαί-
νω Σ. στ. 23 μεριά Σ.

τιμᾶται, ὅπου'χε ἀφέντη τῷ καὶ βασιλιῷ τὸ Μίνω,
 σ' ἐδιάλεξα, εὐγενέστατε Μούρμουρη ὑψηλοτάτε,
 ρήτορ' ἀπ' ὅλες τς ἀρετὲς καὶ τς τιμὲς γεμᾶτε,
 μὲ τ' ὄνομά σου τοῦτό μου τὸν κόπο νὰ στολίσω,
 καὶ χάρι ἀποὺ τς χάρες σου πλήσια νὰ τοῦ χαρίσω. 30
 Μὰ τὸ 'θέλεν ἡ πεθυμιὰ, κ' ἔζητα ἡ- ὄρεξι μου,
 χίλιοι τοῦ νοῦ μου λογισμοὶ πάλι ἀμποδίσασί μου.
 Ποιὸς μοῦ 'λεγε δὲν πρόκειται νὰ στέκον στολισμένοι
 τοῖχοι ἀσκημοὶ καὶ χαμηλοὶ καὶ κακοσοθεμένοι 35
 φτωχοῦ σπιτιοῦ μ' ὀλόχροισα παννιὰ, μηδὲ νιφίδι
 προσώπου κόρης ἀσκημῆς πλήσιο κανεῖς νὰ δίδῃ.
 Ποιὸς τέτοιο λίγο χάρισμα νὰ πέσω νὰ σοῦ δώσω
 δὲ μ' ἄρνε, τς λογισμοὺς γιὰ νὰ μηδὲ σποδώσω
 τοῦ νοῦ σου τς ψηλότητας, Ποιὸς πλήθος ν' ἀνασώσῃς 40
 γυροῦμαι, μοῦ 'λεγε συχνιά, τς θάλασσας τς τόσης
 μ' ἔνα θολὸ καὶ ἀτόμυρο ποτάμι, π' ἀπορρύσσει,
 πρὶ παρὰ τοῦ τῇ βρύσιν του τὴν ἴδια νὰ κινήσῃ.
 Κ' ἔτσι σὲ δειλοσκόρπισιν ἐστέκουμι μεγαλῇ,
 κ' ὁ νοῦς μου ἐσέρνετο συχνιά σὲ μιὰ μερὰ κ' εἰς ἄλλη, 45
 κ' ἔστεκ' ἀρίφνητο καιρὸ δίχως ν' ἀποφασίσω
 νὰ κάμω τὸ 'χα πεθυμιὰ, γῇ νὰ συρθῶ 'ξοπίσω.
 Ποῦρι τὸ θέλ' ἡ-ὄρεξι συγχλίνω νὰ τς δώσω,
 γιὰτὶ ὅσο σὲ θεωρῶ ψηλὸ, σὲ βλέπω καὶ ἄλλο τόσο
 μὲ σπλάγχθος ἀνεξείκαστο καὶ ἄμετρη καλωσύνη, 50
 κ' εἶσαι 'π' τὴν περηφάνησι μακρὰ τοῦ κόσμου κείνη
 τῇ σκοτεινῇ, ποὺ δὲ γεννᾷ λάβρα, οὐδὲ φῶς χαρίζει,
 μὰ τοῖκνα μόνο καὶ καπνὸ τὰ τρίγυρα γεμίζει.
 Παρακαλῶ τὸ λοιπονὶς τὴν 'ἔξοχότητά σου
 μὲ πρόσωπο πιεσίχαρο τὰ χέρια τς νὰ πιᾶσον 55
 τοῦτο τὸ λίγο χάρισμα, καὶ τ' ὄνομα ν' ἀφήσῃ
 τὸ βγενικὸ καὶ τ' ἄξιο τς στολὴ νὰ τοῦ χαρίσῃ,
 κ' εἰς τοῦτο ὅπου βάλληκα τὸ πέλαγος τὸ πλήσιο
 μ' ἔτσι μικρὸ καὶ ἀνήμερο καρᾶνι τ' ἀρμενίσω,
 γίν' ὁδηγὸς τς στρατῆς μου, νὰ φύγω τοῦ χειμῶνα 60
 τς ἀνεμικῆς, καὶ ὡς πεθυμῶ, ν' ἀράξω στὸ λιμνῶνα.
 Γιατὶ ὅσες θέλου τιμαχῆς καὶ ἀνέμοι νὰ 'γεροῦσι,

Στ. 26 βασιλειᾷ Σ. στ. 19 πόνο Σ. στ. 30 ἀπὸ Σ νὰ σοῦ χαρίσω Σ. στ. 33 μ' ἔλεγε
 Σ. στ. 31 ἀσκημοὶ Γραδ. Σ. στ. 35 ὀλόχρυσα Σ. στ. 36 κανεῖς Σ. στ. 40 συχνά
 Σ. στ. 44 συχνά Σ. μερὰ Σ. στ. 45 κα' ἔστεκε Γραδ. στ. 48 ψηλά Σ. στ. 49 ἀνεξί-
 καχο Σ.

καὶ ὅσα φουσκώσου κύματα, στὸ βράχος δὲ μποροῦσι
 ποτέ πως νὰ μὲ ρίξουσι, γῇ ἄλλιῶς νὰ μὲ ζημιώσου
 θεωρῶντας μόν' ὡς 'Ἄστρο μου λαμπρὸ τὸ πρόσωπό σου. 65
 Κι ἂν εἶναι καὶ ἀποκότησα χάρισμα νὰ σοῦ δώσω
 ἄξιο, καθὼς ἐτύχαινε, καλὰ δὲν εἶναι τόσο,
 τς Τύχης δῶσ' τὸ φταίσιμο, καὶ ὄχι τοῦ θελήματός,
 γιὰτὶ ψηλὲς τς πεθυμιῆς πᾶσα καιρὸν ἐκράτου,
 μὰ κείνη χάμαι τς ἔρριξε, καὶ τὰ φτερά, ποὺ 'σῶνα 70
 'ς ὄρος νὰ μ' ἀνεβάσουσι ψηλὸ ποὺ τ' Ἑλικῶνα,
 μοῦ κόψα ὄνταν ἀρχίσασι καὶ χαμηλοπετοῦσα,
 κ' ἡ-ὄρεξι μ' ἀπόμεινε μόνο σὰν πρῶτας πλούσια
 καὶ ἀντὶς τὰ θάρρειε κ' ἔλπιζε, κ' ἔδειξε κ' ἔτασέ μοι,
 κ' εἰς τς 'Ορανοὺς συγχνᾶτα τὸ νοῦν ἀνέβαξέ μοι, 75
 μοῦ κτίζει πύργους στὸ γιαλὸ, περβόλια στὸν ἀέρα,
 καὶ ὅτι τὴ νύκτα μεριμνῶ, χάνονται τὴν ἡμέρα.

Στ. 74 οὐρανοὺς Σ.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ,

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

Τῆς τραγωδίας καλουμένης Ἑρωφίλης.

Ἀφ'ὅτις ἐσκοτώθη εἰς τὸν πόλεμον Ἑρρασίμαχος¹⁾ ὁ Βασιλεὺς τῆς Τζέρτζας, ἔτυχεν εἰς τὰ χεῖρα Φιλογόνου, τοῦ Βασιλέως τῆς Μέμριδος, ἡγουν τῆς Αἰγύπτου, κάποιον ἀνήλικον παιδί, τ' ὄνομα Πανάρετος, ὁποῦ μονογενὲς καὶ ὄρφανόν ἔμεινε μετὰ τὸν σκοτωμὸν τοῦ πατρὸς του. Καὶ μ' ὅλον ὁποῦ δὲν τὸ ἐγνώριζεν ὁ Φιλόγονος, διὰ παιδί τοῦ Ἑρρασίμαχου²⁾ ὅμως, ἐπρόσταξε νὰ συναναστρέφεται ὁμάδιν μετὰ τὴν κορασίδα Ἑρωφίλην τὴν θυγατέρα του, μονογενὲς καὶ αὐτή. Οὗτος, ὁ Πανάρετος, μετὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἡλικίας, ἠῤῥε κατὰ πολλὰ εἰς φρόνησιν, εἰς βασιλικά ἥθη καὶ εἰς ἀνδρείαν, ὥστε ὁποῦ ταῦτα βλέποντας πρὸς τὸν νέον ὁ Φιλόγονος Βασιλεὺς, ὅχι μόνον τὸν ἐτίμησεν, ἀλλὰ καὶ στρατηγὸν τὸν ἐκατάστειλεν εἰς ὅλα του τὰ φρουράτα. Ὁ ἔρως ὅμως τῆς Ἑρωφίλης ἔσχε τὸν Πανάρετον νὰ τὴν ἀγαπήσῃ τόσο διὰ τὰ περίσσα τῆς κάλλη, ὥστε, κρυφίως ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς, νὰ ἐνεργήσῃ τὰ τοῦ γάμου, καὶ νὰ κοιμηθῇ μετὰ τοῦ λόγου τῆς. Τοῦτο ἐγένη αἰτία μεγάλου κακοῦ· ἐπειδὴ, κόνοντας ὁ Βασιλεὺς νὰ ἀποκεφαλίσουν τὸν Πανάρετον, ὅχι μόνον τὴν κεφαλὴν ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν, καὶ τὰ χεῖρα του, βάνοντας εἰς ἓνα βατζέλλι, τὰ ἔδωκε τῆς θυγατρὸς του διὰ κανίσι. Τὰ ὁποῖα θεωροῦσα μετὰ μεγάλον τρόμον ἡ Ἑρωφίλη, καὶ κρουνηδὸν καταφύουσα ἐλιποψύχησεν ἀπὸ τὸν καημὸν τῆς, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐσφάγη μετὰ τὸ ἰδιὸν τῆς χέρι. Τοῦτο τὸ ἐλεεινὸν θέαμα ἐπροξένησεν εἰς ὅλον τὸ Παλάτι ἀπαραμύθητον τὴν θλίψιν καὶ ἀκράτητα³⁾ τὰ δάκρυα· ὅθεν, γυρίζοντας ὁ Βασιλεὺς νὰ ἰδῇ τὸ ἀποβησόμενον, ὁ χορὸς τῶν Κορασίδων, πρὸς ἐκδίκησιν τῶν ἀδικосκοτωμένων, τὸν ἤρπασεν ἀπὸ τὰ ποδάρια καὶ ῥίχνοντάς τον εἰς τὴν γῆν, τὸν ἐθανάνωσαν καταπατώντας. Ἐτῆς ἔμεινε ἔρημον τὸ Βασίλειόν του ἐν τῇ ἡμῇ ἀνελπίστως. Μετὰ ταῦτα φαίνεται, ὡς σκιά, ἡ ψυχὴ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βασιλέως, καὶ δίδει σημάδι εὐχαριστήσεως διὰ ταύτην τὴν δικαιοτάτην ἐκδίκησιν.

¹⁾ Ἑρρασίμαχος Σ. ²⁾ Ἑρρασίμαχος Σ. ³⁾ ἀκράτητα Σ.

ἡγουν τῆς Τραγωδίας.

Πανάρετος,	Ἀγαφτικός.
Καρπόφορος,	Φίλος του.
Φιλόγονος,	Βασιλέας.
Σύμβουλος,	τοῦ Βασιλέα.
Ἑρωφίλη,	Βασιλοπούλα.
Χρυσόνομη,	Βάγια τζη.
Ψυχὴ,	τ' Ἀδελφοῦ τοῦ Βασιλέα.
Χορὸς,	τῶν Γυναικῶν.
Δαίμονες,	
Μαντατοφόρος,	
Κορασίδες,	τῇ Βασιλοπούλᾳ.

Ἡ αὐτὴ Τραγωδία παρίσταται καὶ προσφέρεται
εἰς τὴν Χώραν τῆς Αἰγύπτου.
Τὸν δὲ Πρόλογον κάνει ὁ Χάρος.

Σημείωσις.—Διὰ τοῦ Χ δηλοῦται τὸ χειρόγραφον Legrand. Μ τὸ χειρόγραφον Μονάχου (690). Σ ἡ ἔκδοσις Σάθα κατὰ τὴν τοῦ 1772, Γ ἡ ἔκδοσις Γραδενίγου τοῦ 1676.

Καρπόφορος Γ. Σύμβουλος σεκρετάριος Μ. Χρυσόνομη νένα Μ. ὁ χάρος κάνει τὸν πρόλογο Μ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

τὸν ὅποιον κάνει ὁ Χάρος.

Ἡ - ἄγρια κ' ἡ ἀνελεύπητη κ' ἡ σκοτεινὴ θωριά μου
 καὶ τὸ δρακὶν' ὅποιον βιασθῶ, καὶ τοῦτα τὰ γδυμένα μου
 κόκκαλα, κ' οἱ πολλὰς βροντὰς κ' οἱ - ἀστραπὲς ὁμάδι,
 ὅποιον τὴ γῆν ἀνοίξαι, κ' ἐβγήκ' ἀπὸν τὸν Ἄδην,
 ποῖός εἰμαι, μοναχά τινε δίχως μιλιὰ μποροῦσι
 νὰ φανερώσῃ σήμερον ἔσ' ὅσους μὲ συντηροῦσι.
 Μ' ὅλον ἐτοῦτο πεθομῶ γιὰ πλιὰ θαράπευσί μου,
 ποῖός εἰμαι νὰ σᾶς διηγῶ, καὶ ποῖά ν' ἡ μπόρεσί μου.
 Ἐγὼ μ' ἐκείνος τὸ λοιπὸν, ἀπ' ὅλοι μὲ μισοῦσι,
 καὶ οὐλοκαίρῃ καὶ τυφλὸ καὶ ἄπονον μὲ λαλοῦσι
 ἐγὼ μ' ἀπὸν τῷ βασιλείῳ τῷ μπορεμένῳ οὐλοῦσι,
 τῷ πλούσιῳ καὶ τῷ ἀνήμερῳ, τῷ ἀρέντῳ καὶ τῷ δούλῳ,
 τῷ νέῳ καὶ τῷ γέροντῳ, μικροῦ καὶ τῷ μεγάλῳ,
 τῷ φρόνιμῳ καὶ τῷ λωλῳ καὶ ὅλους τῷ ἀθρώπῳ τῷ ἄλλῳ
 γαμιά γαμιά, ὅντε μοῦ φανῇ, ῥίχνω καὶ θανατώνω,
 κ' εἰς τὸν ἄθῳ τῷ νύχτῃ τῷ χρόνῳ τῷ τελειῳ.
 Λεῖωνοι τῷ δόξῃ καὶ τιμῇ, τὰ νόματα μαυρίζω,
 τῷ δικαιοσύνῃ διασκορπῶ, καὶ τῷ φιλιῇ χωρίζω
 τῷ ἄγριῃ καρδίῃ καταπονῶ, τῷ λογισμῷ ἀλλάσσω,
 τῷ ὀλίπῳ ῥίχνω ἔσ' μιὰ μερά, καὶ τῷ ἔργῳ κατὰτάσσω
 κ' ἐκεῖ ποῦ μὲ πολὺ θυμὸς τ' ἀμμάτια μου στραφοῦσι,
 χῶρες χαλοῦν ἀλάκρες, κόσμοι πολλοὶ βουλοῦσι.
 Ποῦ τῶν Ἑλλήνων οἱ βασιλεῖς; ποῦ τῶν Ρωμαίων οἱ τόσες
 πλούσιαι καὶ μπορεζάμεναι χῶρες; ποῦ τόσες γνώσεις,
 καὶ πόντος; ποῦ ν' οἱ δόξες τῷ σήμερον ἐκείνῃ
 σι' ἄρματα κ' εἰς τὰ γράμματα οἱ ξακουστὲς Ἀθῆναι;
 Ποῦ ἡ Κωστάγις ἡ δυνατὴ, κ' οἱ πολεμάρχοι οἱ - ἄξιοι
 τῷ Ρώμῃ; ποῦ τὰ κέρδητα, ποῦ ἡ χασιν ἀποτάξει;
 Ποῦ τ' Ἀλεξάνδρου ἡ ἀνδρεία κ' ἡ μπόρεσί του πλήσια;
 ποῦ τῶν Κισσίων οἱ τιμές, ἀπὸν τὸν κόσμ' ὥρῃσα;
 Ὅλα γυλάσαν ἀπὸ μέ, καὶ ὅλ' ἀπὸ μέ χαθῆκα.

Στ. 2 γυμένα Γ. Σ. Μ. σι. 7 θαράπευσι Σ. 27 ποῦ ν. Μ.

χῶμα γινῆκ' ἀψήφιστο, κ' εἰς λησμονιὰν ἐμπῆκα.
 Γι' αὐτὸς λωλοὶ ν', ὅποιοι θαρροῦ μὲ κόπο γῇ μὲ γνῶσι
 νὰ κάμουνσι τὴ χέρα μου νὰ μὴ μπορὰ τελειῶσι
 τὰ νόματά τῷ, γράφοντας στὸν κόσμον παραμύθια
 καὶ ἄλλα πολλὰ καμώματα ψοματινὰ καὶ ἀλήθεια.
 Λωλότεροι, ὅσοι ἀθάνατοι λογιᾶζον ν' ἀπομείνουν,
 κέρδη σὰν κάμουνσι πολλὰ, καὶ ἀρίφνητα πλουτήνουν
 τό νὰ καὶ τ' ἄλλο ἀπὸ μὲ χάνεται καὶ τελειώνει,
 τό νὰ καὶ τ' ἄλλο οἱ καιροὶ χαλοῦσιν κ' οἱ χρόνοι.
 Ποῦ τῷ Χαλδαίῳ τὰ γράμματα, ποῦ κείνοι, ποῦ λογιᾶζα
 νὰ μείνουνσι ἀθάνατοι, γιὰ κείνο ἐσπουδάξα
 μὲ τόσον κόπο τῶν ἄλλῳ νὰ γράφον τῷ πολέμῳ,
 γῇ κείνοι, ποῦ σκορποῦσαν τὰ πλούτη στοὺς ἀνέμους;
 Ποῦ τόση μεγαλότης, ποῦ νὰ τὰ πλούτη τώρα,
 ποῦ ἔχεν ἐκεῖν' ἡ ξακουστὴ καὶ μπορεμένη Χώρα
 τῷ Σεμιράμῃ; πέτε μου, ποῦ κείνοι τῷ οἱ μεγάλοι
 σοφοί; ποῦ τόσοι τῷ ἄρχοντες καὶ τόσοι δούλοι τῷ ἄλλοι;
 μ' ἀπείς στὴ γῇ δὲ φαίνονται οὐδ' εἶναι τὰ κορμιά τῷ,
 σκιάς πέτε μου ἕνα σήμερον ἀπὸ τὰ νόματα τῷ;
 Πέτε μου, ποιοὶ κοπιᾶσαι, κ' ἐκτίσα τὰ Κολόσσα,
 ποιοὶ περμαζῶξα τὰ βουνιά, καὶ μεσοξετελειῶσα
 τὸν πύργον κείνο τῷ Βαβέλ; γῇ ποιοὶ ἔχασιν κάμει
 τοῦτ' εἰς τῷ πυράμιδες, μέρα καὶ νύκτ' ἀντάμῃ
 κοπιᾶζοντας ἔτο' εὐχαιρα; πέτ' ἕνα ἀπὸ κείνα
 τὰ ξακουστά τῷ νόματα, νὰ δοῦμ' ἂν ἀπομείνα
 σὰν ἐλογιάξα ἀθάνατα; ὅλα καὶ αὐτὰ ὁμάδι
 μὲ τὰ κορμιά τῷ βρίσκονται θαμμένα μέσ' στὸν Ἄδην.
 Μὰ γιάντα ξένα καὶ παλιὰ ν' ἀναθιδάνω τώρα
 ἔξομπλια, μακρὰ ποῦ λείπουνται ἐκ τῇ δικῇ μας Χώρα;
 Ποῦ νὰ μοῦ πέτε σήμερον τόσ' ἐδικοὶ ἀκριβοὶ σας,
 ποῦ τόσοι ἀγαπημένοι σας καὶ φίλοι μπιστικοὶ σας;
 Ποῦ τόσοι νιοὶ τῷ Χώρας σας, ποῦ τόσοι ποῦ γυρίζα,
 καὶ μοσκορραῖνα στὰ στενά, καὶ πόθον ἐμυρίζα;
 Ποῦ κείνοι, ἀπὸν τὰ χεῖλη τῷ μέλι ἐκυματοῦσα,
 κ' ἡ νύχτα μέρα νὰ γενῇ νὰ κάμουν ἡμποροῦσα;
 Φτωχοὶ στὸ λάκκον κατοικοῦ, βουβοὶ μὲ δίχως στόμα,
 ψυχῆς γδυμνῆς δὲν ξεύρω ποῦ, στὴ γῇ λιγάκι χῶμα.

Στ. 45 τόσ' ἡ μεγαλότης Γ. Μ. 49 μηδέναι Μ. 55 εὐχαιρα Γ. Σ. Μ. πέτε μ' Μ. 57 ὅλοι Σ. 62 ἐπιστεμένοι σας καὶ φίλοι ἐδικοὶ σας Μ. 64 μόσκο αἰρέναν τὰ στενά Μ. 66 τῇ νύχτῃ Μ. καὶ νύχτα Γ. Σ. 68 νεκραῖς Μ.

Μ' ὅλον ἐτοῦτο μὴδὲ γεῖς ποτὲ σὺ νοῦν· του βάνει,
 πὼς εἰς τὸν Ἄδην θὰ διαβῇ, πὼς ἔχει ν' ἀποθάνῃ· 70
 καὶ ὥσάν τοῦ κόσμου νὰ ἔχασιν νὰ μείνουν κληρονόμοι,
 μὴδὲνα πρᾶμα μπόρεσε νὰ τσι χορτάσῃ ἀκόμη.
 Ὡς πλήσια κακορρίζικοι, καὶ γιάντα δὲ θωροῦσι
 τσι μέρες πὼς λιγαίνουνσι, τσι χρόνους πὼς περνοῦσι!
 τ' ὀψὲς ἐδιαύθη, τὸ προχθὲς πλὺ δὲν ἀνιστορᾶται, 75
 σπύθα μικρὴ τὸ σήμερον στὰ σκοτεινὰ λογαῖται.
 Ὡς ἕναν ἀνοιγοσφάλισμα τῶν ἀμματιῶ ἀποσώνω,
 καὶ δίχως λύπησι κιαμιὰ πᾶς ἄνθρωπο σκοτόνω·
 τὰ κάλλη σθῆνω, καὶ ὁμορφο πρόσωπο δὲ λυποῦμαι,
 τοὺς ταπεινοὺς δὲ λημονῶ, τοὺς ἄγριους δὲ φοβοῦμαι· 80
 τοὺς φεύγου, φτάνω γλήγορα, τοὺς μὲ ζητοῦ, μακραίνω,
 καὶ δίχως νὰ μὲ κραῖζουσι συχνιὰ ἔς τσι γάμους μπαίνω,
 καὶ ἀρπῶ νυφάδες καὶ γαμπρούς, γέροντες καὶ κοπέλλια,
 καὶ κάνω ξόδια τσι χαρὲς, καὶ κλάσματα τὰ γέλια,
 σὲ πρίκα τὴ ξεφάντωσι καὶ κλάσματα γυρίζω 85
 πᾶσι τραγούδι, καὶ ποτὲ λύπησι δὲ γνωρίζω·
 τὴν ἄσπρη σάρκα χόματα καὶ βρόμο καταστένω,
 τὴν ὄψι λειώνω καὶ χαλῶ, καὶ πᾶσα μωρισμένο
 στήθος σκολιῶ κατοικιὰ κάνω ζυμὸ καὶ βρώσι,
 κ' ἡ χέρα μου καθημερνὸ γυρεύγει νὰ τελειώσῃ
 σπύτια, γενιὲς καὶ βασιλεῖς καὶ κόσμους, σὺν τυχαίνει
 ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ νὰ μείνῃ πληρωμένη.
 Μ' ὅλον ἐτοῦτο σήμερον μὴδὲ μὲ φοβηθῆτε,
 ὅσοι σᾶς ἔκαμεν ἐδῶ ἡ τύχη σας νάρθητε,
 γιατί δὲ μ' ἔστειλεν ὁ Ζεὺς τώρα συναφορμὰς σας,
 μὴδὲ γιὰ τοὺς γονέους σας, μὴδὲ γιὰ τὰ παιδιὰ σας·
 γραμμένον εἶναι ἔς τς οὐρανούς χρόνους πολλούς νὰ ζῆτε,
 τιμὲς καὶ πλοῦτη νὰ ἔχετε, χαρὲς πολλὰς νὰ δῆτε·
 μᾶρθα σὲ τοῦτο τὸ ψηλὸ κ' εὐγενικὸ Παλάτι,
 π' ὁ κόσμος καλορρίζικο τόσο περίσσια ἔκρατει, 100
 γιὰ νὰ σκοτώσω, ὥς θέλτε δεῖ, πρὶ νὰ περάσῃ ἡ μέρα
 τὸ Βασιλεῖο, ποὺ στέκ' ἐδῶ καὶ μιὰ ντου θυγατέρα,
 νὰ παίρουνσιν οἱ δόξες του, κ' ἡ ἐπαρχία του ἡ τόση,

Στ. 70 θένανθῃ Μ. Στ. 71 κληρονόμοι Γ. Σ. 72 οὐδὲνα Μ. 73 ὁ πόση κακορρίζικια καὶ γιατί Μ. 74 χαλοῦσι Μ. 75 ἀναστορᾶται Μ. 74 ἐματιῶ Μ. 84 θλίψι στὴ χαρὰ Μ. σὰ γέλια Μ. 85 καὶ κλάμα τὴ γυρίζω Μ. 89 στηθοσκούλη Μ. 92 νὰ μένῃ Μ. 95 γιατί μᾶς ἔστειλε ὁ Ζεὺς Μ. 96 μήτε γιαταῖς γυναῖκαισας Μ. 98 χάρας Μ. 100 τόσα πολλά τὸ Μ. 101 ὅσους θέλετε εἰδεῖ πριχοῦ Μ. 102 μὲ μιὰ Μ.

γιὰ τὰ πολλά του κρίματα σὲ χέρια ἄλλου νὰ δώσῃ,
 κ' ἕνα στρατιώτη ἀκομή, μόνος κι αὐτὸς κλωνάρι 105
 ξερρίζωμένου Βασιλεῖο σὺν κόσμῳ ἀπομονάρι·
 καθὼς νὰ κάμω μ' ἔστειλε τοῦ Ζεῦ ἡ δικαιοσύνη,
 ποὺ κάμωμα ἀπλέρωτο σὺν κόσμῳ δὲν ἀφίνει.
 Λύπη ἀνιμένετε λοιπὸ νὰ πάρετ' ὅλοι τώρα,
 μὲ δάκρυα νὰ γυρίσετε στὴν ἐδική σας Χώρα· 110
 λέγω στὴ Χώρα σας, γιατί δὲν εἶστε, σὰ θαρρεῖτε,
 στὴν Κρήτη πλὺ, μὰ τς Αἴγυπτος τώρα στὴ γῇ πατεῖτε.
 Τοῦτ' εἶν ἡ Μέμφι ἡ ξακουστὴ τόσα ἰνοματισμένη
 γιὰ τς ἄξιες τσι Πυράμιδες ἔς ὅλη τὴν Οἰκουμένη,
 κ' ἐδῶ ξαφνίδια νάρθετε σᾶς ἔκαμεν ἡ χάρι 115
 τοῦ Ζεῦ, ξόμπλι πᾶς ἕνας σας γιὰ νὰ μπορῇ νὰ πάρῃ
 ἔς τς ἔξοδες τοῦ Φιλόγονου, περίσσια νὰ φοβάται
 τ' ἄδικο, καὶ ὅσο δύνεστε ὅλοι σας νὰ μισᾶτε,
 μεγάλοι ν' ἀπομείνετε μὲ τῶν ἄλλῶ τὸν κόπο,
 βλέποντας τὴν ἀσυστασιὰ τσι τύχης τῶν ἀθρώπων. 120
 Ὡς λογισμοί, πὼς σφάλλετε, ὦ γνώμη τυφλωμένη,
 ὦ τῶν ἀθρώπων ὁλῶν ἔλπιδα κομπωμένη!
 Χαρὲς ἐλπίζει ὁ Βασιλεὺς, καὶ γάμους λογαριάζει,
 καὶ πλήσια καλορρίζικο τὸν ἐμάντον του κραῖζει·
 κ' ἐκεῖνο πρίκες καὶ καημοὶ θὲ νὰ τόνε πλακώσου,
 καὶ κορασίδες ἀνήμπορες θάνατο θὰ τοῦ δώσου,
 καὶ ἀνὲ καὶ τοῦτοι οἱ βασιλῆοι, ἀπὸ τὸν κόσμ' ὀρίζου,
 τὴ δύναμί μου τὴν πολλὴ τόσο συχνιὰ γνωρίζου,
 ποιοὺς ἐκ τς ἀθρώπων τσι μικροὺς νὰλπίξῃ πλὺ τυχαίνει
 σὲ δόξες, πλοῦτη καὶ τιμὲς, καὶ δπίσω τως νὰ πηαῖνῃ; 130
 Φτωχοί, τ' ἀρπάτε, φεύγουσι, τὰ σφίγγετε, πετοῦσι,
 τὰ περμαζώνετε, σκορποῦ, τὰ κτίζετε, χαλοῦσι.
 Σὰ σπύθα σθῆν' ἡ δόξα σας, τὰ πλοῦτη σας σὰ σκόνι
 σκορποῦσιν καὶ χάνονται, καὶ τ' ὄνομά σας λειώνει,
 σὰ νὰ ἔτο μὲ τὸ χέρι σας γραμμένο ἔς περιγιάλι 135
 στὴ διάκρισι τσι θάλασσας, γῇ χάμαι στὴν πασπάλη.
 Μ' ἀφίνω σας, γιατί θωρῶ τὸ Στρατηγὸ καὶ βγαίνει
 τοῦτον, ἀπὸ πρικότατο θάνατον ἀνιμένει.

Τέλος τοῦ Πρόλογου.

Στ. 112 τζητέρετζης μας τζὴ αἴγυπτο Μ. 113 τούτη ἐμένφη Μ. 115 ξαφνίδιο Μ. 117 τς ἔξοδες Γ. Σ. Μ. φοβάσται Μ. 119 ἀπομένετοι Μ. 120 ἀσυστασιν τὴν τύχην Μ. 121 ὦ κρήσι Μ. 123 δλπίζει ὁ βασιλεὺς Μ. 126 θὲ νὰ τὸν θανατόσου Μ. 131 πεύτουσι Μ. 133 σβένει Μ. 138 ὀποῦ.

ΠΡΑΞΙΣ Α'

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Πανάρετος μοναχὸς μιλεῖ.

Τέτοιαις λογῇς τὸ λοιπὸν τὰ πάθη μου τὰ τόσα
 τὴν πληγωμένη μου καρδιὰ σήμερον ἐπληγῶσα,
 καὶ δὲ μοῖρῃ ἔς τόση δροσιὰ χαρὰ νὰ δῇ καὶ κεῖνῃ,
 μὰ πλὴν φωτιά καὶ πλὴν καημὸς παρὰ ποτὲ τὴν κρίνει.
 Πῶς εἶναι μπορεζάμενο κ' ἥλιος λαμπρὸς νὰ δίδῃ
 τὸ μεσημέρι τ' ὁμορφο τῶν ἀμματιῶν σκοτείδι;
 Ζέστη πῶς εἶναι μπορετὸ τὸ χιόνι νὰ γεννήσῃ,
 γῆ μαυρισμένα κρυὸ νερὸ φύτρα ποτὲ ν' ἀφήσῃ;
 γῆ πότε ἐγχοιζήθηκε μὴ ἀγάπῃ πλερωμένη
 νὰ κίμῃ ἀγαπτικὸν καρδιὰ νὰ στέλῃ προκαμένη;
 Σὺν κατατάξῃ ἡ θάλασσα, κ' ἡ μάχῃ σὰ σχολαίῃ,
 τοῦ ναυτ' ἡ-ἔγνοια σὲ χαρὰ καὶ τοῦ στρατιώτῃ ἀλλάσσει
 καὶ ὅποιος ποθεῖ, τοῦ πόθου του σὺν πιάσῃ τὸ βοτάνι,
 τὴν πρίντ καὶ τὰ βίσινα καὶ ὅλα τὰ πάθη χάνει
 κ' ἔγω γιὰτὶ νὰ μὴ μπορῶ παρὰ ν' ἀναστεναίξω
 μέσα σὲ τόση μου χαρὰ, καὶ τ' ὅχ' οἶμ' νὰ κραίξω;
 καὶ κείνο, ποῦ ἔναι πλειότερο, γιὰτὶ νὰ μὴ πιστεύω
 ἔς ποῖα βρίζομαι Παράδεισο, κ' εἶναι καλὰ ἀφεντεύγω;
 Στὸ στήθος μ' ἔχω θησαυρὸ, καὶ ὥσ' αἰχμημένος νὰ ἔτο,
 μ' ἔγνοια πολλὴ νὰ τόνε βροῦ γυρίζω ἀπάνω κάτω.

Σημ. Τὸ Μ κατὰ κανόνα ἔχει τοὺς ἰταλικοὺς ὅρους ἄνω ἀντὶ τῶν καὶ ὅσα
 ἀντὶ τῶν ἄλλων κειμένων.

Στ. 1 τὰ πάθη μου τὸ λοιπὸν εἰς τὰ τόσα Μ 2 ἐπὶ αὐτὴν Μ 8 νὰ
 φύσῃ Σ. 9-10. Δὲν ὑπάρχει τὸ δίστιχον εἰς τὸ Μ 13 ὅποιος ποτὲ Μ 14 βγάνει Μ 16
 μέσα στὴ δόλια μου καρδιὰ Μ 18 καὶ ποῖα καλὰ Μ ἔς ποῖο βρίζομαι Σ 19 τὸ στή-
 θος ὡς Μ

Τὸν οὐρανὸ στοχάζομαι καὶ τς ὁμορφίαις τοῦ κόσμου,
 καὶ σκοτεινὸ καὶ δλότυφλο μοῦ φαίνεται τὸ φῶς μου.
 Κόρη περίσσια εὐγενική καὶ ὁμορφοκαμωμένη
 γλυκώτατα ἔς τς ἀγκάλες μου, σὺν ἐπεθύμου, μπαίνει,
 μ' ὅλον ἐτοῦτο τσι καρδιᾶς τὸ βάρος δὲ μ' ἀφίνει.
 σωστὰ νὰ γνῶθω τὸ καλὸ καὶ τὴ δροσιὰν αὐτήν,
 καὶ στέκομαι δὲν ξεύρω πῶς ἔς ἀγάπῃ κ' εἰσὲ μάχῃ,
 καὶ πρίντα ὁ νοῦς μου καὶ χαρὰ ἔς ἕναν καιρὸ σμικτὰ ἔχει.
 Μὰ πρέπει μοι σὲ βάσανα πάντα μου νὰ γυρίζω,
 γιὰτὶ ἔς ποῖο σφάλμα ἔπεσα ἔς ποῖον ἐγχορευμὸν γνωρίζω;
 πρέπει μοι χίλι' ἀγριώτατα θεριὰ νὰ κατοικοῦσι
 μέσα στὴ δόλια μου καρδιὰ νὰ τήνε τυραννοῦσι,
 κ' ἡ-ἴδια ἀγάπῃ σὲ πολλὴ νὰ μοῦ γυρίσῃ μάχῃ,
 καὶ ὁ λογισμὸς μου βάσανα καὶ βάση πάντα νὰ ἔχῃ.
 Μὰ τὸν Καρπόφορο θωρῶ τὸ συνανάθροφόν μου,
 τὸ φίλον μου τὸν ἀκριβὸν τὸν ἴδιον ἀδελφόν μου
 τὸ πρᾶμα ποῦ ἔχονα ὡς ἐδὰ σήμερον μετ' αὐτεῖνο
 νὰ δηγηθῶ ἀποφάσισα, τὸ νοῦ μου ν' ἀλαφρύνω,
 ἔς ὅτι καὶ ἂ λάχῃ νὰ μοῖρῃ μὲ τὴν πολλὴν του γνῶσι
 πιστὰ, σὺν κάνει πάντα του, βοήθεια νὰ μοῦ δώσῃ.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Τῶν ἀρετῶν τὰ πωρικὰ πάντα ἔναι μυρισμένα,
 καὶ ὅλοι οἱ-ἀθροῦποι τὰ ἔχουσι πολλὰ πεθυμισμένα
 δὲν εἶναι κανεῖς νὰ μὴν ποθῇ νὰ ἔχῃ τιμὲς καὶ πλοῦτη,
 καὶ ἀπ' ὅλους μεγαλύτερος νὰ ἔναι στὴ γῆν ἐτούτῃ
 μὰ μόνο μὲ τὴν πεθυμιὰ ποτὲ κανεῖς δὲ φτάνει
 ἔς τόπο μεγάλο καὶ ψηλὸ τὰ πρῶτα του νὰ βάνῃ
 μὰ ἔναι μεσίτης τῆς τιμῆς ἡ προθυμιὰ κ' οἱ κόποι

Στ. 21 ταῖς ὁμορφίαις Μ 24 γλυκώτατη Μ 26 ἐκείνη Μ 28 κίολογισμός μου βάσανα
 μέρα καὶ νύχτα νάχῃ Μ. 30 ἐγχορευμὸν Γ γυρίζω Μ 32 τυραννοῦσι Μ. Οὕτω πάντοτε
 τὸ Μ γράφει τύρανος, τυραννῶ. 33 σὲ χαρὰ Μ. 31 μέρα καὶ νύχτα νάχῃ Μ. 36
 ἀδελφόν μου Μ 37 μετακείνο Μ. στ. 43 κανεῖς Μ. Γ. Σ. 44 μεγαλύτερους Μ. 45 οὐδὲ
 κανεῖς Μ.

κι ὄχι ποτὲ τὸ ριζικό, σὰ θέλουν οἱ - ἄθρῳποι.
 Τὸν ἥλιο καὶ τὸν οὐρανό, τ' ἄστρα καὶ τὸ φεγγάρι
 τῇ γῇ, τ' ἄερί, τὸ γιαλὸ μᾶς ἔδωκεν ἡ χάρι
 τοῦ Ζεῦ κείνα, κι ὅποιος κοπιᾷ, κ' εἰς τὸ καλὸ σπουδάζει,
 τὸν ἔμμαντόν του σὲ τιμὲς καὶ δόξες ἀνεβάξει.
 καὶ πάλι ὅποι' ἔν' ἀνάμελος, δὲν πρέπει ν' ἀνιμένη
 παρὰ ποῦν πάντα σὲ κακὸν ἀπὸ κακὸ νὰ πηαίνει.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Φρόνιμα λόγια τοῦ γροικῶ, γιατί μὲ δίχως κόπο
 τὰ νόματα παντοτινὰ δὲ στέκουν τῶν ἀθρώπων.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Τοῦτο τὸ λέγω μοναχάς, γιατί κρατοῦσιν ἄλλοι
 βλέποντας τὸν Πανάρετο ἔς τόση τιμὴ μεγάλη,
 πὼς μοῖρα τὸν ἐπήλωσε, κι ὅχ' οἱ καλὲς του διαῖξες,
 κ' οἱ κόποι του οἱ καθημερνοὶ κ' οἱ - ἀρετὲς οἱ - ἄξιες.
 σὸ σπῖτι τὸν ἐγύρισα κ' ἔμαθα, πρὶν ἀρχίσῃ
 Αὐγερινὸς τς ἀνατολῆς τὰ μέρη νὰ στολίσῃ,
 μὲ προθυμῶ σηκώθηκε, σὰν εἶ συνηθισμένος,
 κ' εἰς τ' Ἀφρεντὸς τὴ δούλεισι εἶναι κατεβασμένος.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Μεγάλες ἔγνοιες καὶ σκληριὰ τς ἀγάπης προκαμένο
 κι ὄχι ἄλλο πρᾶμα ἔτσι πουργὸ μ' ἔχει ἔδεπὰ φερμένο.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Πὼς εἶναι μπορεζάμενο τοῦ Βασιλοῦ τὴ χάρι
 τώρα καλύτερ' ἀπ' αὐτὸ ποτὲ κινεῖς νὰ πάρῃ;
 Ἀνὲν εἶν τιμὴ, καθὼς θαρῶ, καὶ νὰ μηδὲ τὴν ξιάζῃ,
 κι ἄς πᾶφουν ὅλες οἱ ζηλειές, κι ὅποιος ἄλλιῶς λογιᾶζει.
 Ἐν τὸν ἐπὶ Πανάρετε, καθημερσίματά σου,

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Χίλια καλύτερς ἀπόσωσε, φίλε μου, ἡ - εὐγενειά σου.

Στ. 51 κίςγιος Μ. 54 σὲ κακὸ καὶ ἀπὸ κακο Μ. 59 τάξες Μ. 61 πριχοῦ ἀρχίσῃ
 Μ. 63 σὰνὶ ποθυμισμένος Μ. στ. 65 πρικιαμένο Μ. Οὕτω σχεδὸν πάντοτε τὸ Μ. ἀντὶ
 πρικαμένος. 68 κανεῖς Μ. Οὕτως τὸ Μ. σχεδὸν πανταχοῦ ἀντὶ τοῦ κρητικοῦ τύπου
 κινεῖς κλα. 69 ταξίζι Μ. 71 ἔτονε Μ.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Πανάρετ' ἂν ἡ - ὄψι σου μ' ἀλήθεια κ' ἡ θεωρία σου
 τῶν ἀμματιῶ μου δείχνουνσι τὸ βάρος τς καρδιάς σου,
 κρῖνω τὸ πὼς νὰ βρίσκεσαι σὲ σκότισι μεγάλη
 κ' εἰσὲ περίσσια ταραχὴ παρὰ φορὰ κιαμιὰ ἄλλη.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Σὲ σκότισιν ἀμέτρητη, σὲ βάσανο περίσσιο,
 καθὼς μὲ βλέπεις βρίσκομαι, ἀποῦ νὰ τὸ μετρήσω
 δὲ μοῦ ἔναι μπορεζάμενο, κι ἀληθινὰ φοβοῦμαι,
 μὲ τὸν πρικύ μου θάνατο μὴν ἀποχωριστοῦμε.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Τόσο κακὸ μακριὰ ἀπὸ μᾶς, Πανάρετ' ἀδερφέ μου,
 τόσο κακὸ μὴ δοῦσινε τ' ἀμμάτια μου ποτὲ μου
 μ' ἀπεις γιὰ καλωσύνη σου καὶ χάριν ἐδική σου,
 (καλὰ κ' ἡ τύχη μου ποτὲ μὲ τὴ βασιλική σου
 τύχη δὲν ἔμοιασε), ἀδερφὸ καὶ φίλον ἔκαμές με,
 καὶ μπιστεμένο ὡς ἐδὰ λογιᾶζω ἔγνωρίσες με,
 μὲ θάρρος μὴν τὸ βαρεθῆς ἀνὲν κι ἀποκοτήσω,
 τὴν ἀφορμή, ποῦ σὲ κρατεῖ σὲ βάρος νὰ ρωτήσω,
 γιὰ νὰ συγχλίνω σὰν καλὸς φίλος σου νὰ σηκώσω
 ὅσο μπορῶ ἔκ τὰ πάθη σου νὰ σὲ παραλαφρώσω.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Καρπόφορε, τς χάρες σου καλὰ ἔχω γνωρισμένα,
 καὶ τὰ κουρφά μου πὼς μποροῦ νὰ στέκουν φυλαμένα
 καλύτερ' ἀπὸ λόγου σου παρ' ἀπὸ μὲ κατέχω,
 γιὰ τοῦτο τόσα μπιστικὸ φίλο μου πάντα σ' ἔχω.
 Μ' ὄλον ἐτοῦτο δὲ μπορῶ παρὰ τὰ βάσανά μου
 χωσμένα πάντα νὰ κρατῶ στὴ δόλια τὴν καρδιά μου,
 γιατί σὲ κάποιον φταίσιμον ἔπεσα ἀπατός μου,
 λογιᾶζοντάς το μοναχὰς θαμπώνεται τὸ φῶς μου,
 κ' ἤθελα νὰ ἔτο μπορετὸ ἔς τς γῆς τὰ βάρη κάτω

Στ. 73 ἀνίριμου μαλίθει κι θεωρία σου Μ. 74 καρδιάς μου Μ. 81 μακρ' ἀπὸ μᾶς
 Γ. Σ. ἀδελφέ μου Μ. στ. 83 μοναχῆσου Μ. 84 σὰν τὴ βασιλική σου Μ. 85 ἀδελφός
 Μ. 87 ἀνι Μ. 87—88 ἀποκοτίζω ρωτίξω Μ. 90 ὄχτὰ Μ. Οὕτω πάντοτε τὸ Μ. ἀντὶ
 ἐκ. 90 πριλαφρώσω Μ. 92 κρυφά Μ. Πολλάκις οὕτως τὸ Μ. ἀντὶ τοῦ κρητ. κουρφός
 ἢ κρυφός 97 μοναχός μου Μ.

μὲ τὸ καινόμενον μου κορμὶ θαμμένο πάντα νά 'το.

100

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Φίλε, τὸ σφάλμα σὰ γενῇ κι ὀπίσω δὲ γυρίζῃ,
τόσα πολλὰ ὅποιος τό 'καμε δὲ θὰ κακοκαρδίξῃ,
μὰ δίδοντας τοῦ ριζικοῦ τὸ φταίσιμο, νὰ πιάνῃ
παρηγοριὰ στήν πίκραν του νὰ μὴν τὸν ἀποθάνῃ.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τὸ ριζικόν του, ὡς ἄκουσα, πᾶς ἕνας μοναχός του,
καλὸ κακό, ὡς τοῦ φανῇ, κάνει σιγνὰ ἀπατός του.

105

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Τὸ ριζικό 'χει δόναμι καὶ μπόρεσι μεγάλη,
μὰ τοῦτο θέλωμε τὸ 'δεῖ 'ς ἄδεια καλύτερ' ἄλλῃ
μ' ἀπείς τῇ φίλους τῇ καλοῦς καὶ τῇ πιστοῦς κρατοῦσι
οἱ δυὸ κορμὰ ξεχωριστὰ μὲ μιὰ ψυχὴ πὸς ζῶσι,
παρακαλῶ σ' ὡς φίλος σου κι ὡς δουλευτῆς πιστός σου,
ὅσο κι ἂ θέλῃ νὰ 'ν πολὺ, 'πέ μου τὸ φταίσιμό σου
καὶ λόγιασι, πὸς δὲν ζητῶ γι' ἄλλο νὰ τὸ γροικῆσω,
παρὰ γιὰ νὰ 'βρω τίποτες τρόπο νὰ σοῦ βοηθήσω.

110

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τὰ λόγια σου τὰ σπλαχνικά τὸ θάρρος κ' ἡ φιλιὰ μας,
ὅπου 'ν ἀπόστην εἴμεστα παιδιὰ ἀνάμεσά μας,
μὴ κάνοισιν ἀντήρητα νὰ σοῦ ξεφανερώσω
πράγμα μεγάλο σήμερον τὸ νοῦ μου ν' ἀλαφρώσω,
καὶ δὲ σοῦ λέγω ὅσο μπορεῖς νὰ τὸ κρατῆς χωσμένο,
γιατὶ πὸς εἶσαι μπιστιζὸς καλὰ 'χω γνωρισμένο.

115

120

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Ποῖν ἔβγῃ ἀπὸν τὰ χεῖλη μου, πρὶ μόνο νὰ λογιῶσαι
τὸ θεῖ νὰ πῆς νὰ πῶ ἄλλοῦ, παρακαλῶ νὰ χάσω
τὴ γλῶσσα καὶ τὴν ἐμιλιά, κ' ἡ γῆ σὲ δυὸ ν' ἀνοίξῃ
καὶ μὲ θυμὸ στὰ βάθῃ τῇ καίτω νὰ μὲ ροιφήξῃ.

Στ. 109 τὸ καινόμενον μου Μ. 106 καλὰ κακὰ Μ. 108 κι αὐτήν Μ. 109 Μάφη:
τους φίλους Μ. 110 ζῶσι Μ. 114 στράτα νὰ σοῦ βοηθήσω Μ. βοηθήσω Σ. 115 ὁ
θάρος Μ. 116 ἀπὸτις Μ. ἡμασεν παιδάκια Μ. 117 κάμνουσιν Γ. Σ. Μ. ἀτήρητα Μ.
118 μεγάλο καὶ φριχτὸ Μ. 121 ἀπὸ Μ. 122 τόχεις εἰπεῖς. ἀφέντη μου, Μ. 123 κι γ
ης Μ. 124 βάθῃ του Μ.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Γροίκεσε τώρα τὸ λοιπὸ,

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Μίλειε, γιατί γυρίζεις 125
τὸ πρόσωπό σου ἐδῶ κ' ἐκεῖ, τί 'χεις καὶ δὲν ἀρχίζεις;

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τὰ χεῖλη μου τρομάσσουνι ν' ἀρχίσου νὰ μιλοῦσι,
κ' εἰς τέτοι' ἀθιβολὴ βουβὰ νὰ στέκου πεθυμοῦσι
γιατὶ τὰ ξύλα, τὸ νερό, ἀσβέστης καὶ τὸ χῶμα
τῶ βασιλιάδων ὀλωνῶν ἔχουν ἄφτια καὶ στόμα,
κι ἀποδεκεῖ ποὺ δὲ θαρρεῖ τινάς, τ' ἀκούσιν ἄλλοι,
καὶ ξάφνου σὲ κακομοιριά πέφτει πολλὰ μεγάλη.

130

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Ὅσο φοβᾶς ἐσὺ πολλὰ, ἐμὲ πληθαίνει τόσο
ἡ πεθυμία, τοῦ φόβου σου τὴν ἀφορμὴ νὰ γνώσω.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Καρπόφορ' ἀδερφάκι μου, πέντε χρονῶ δὲν ἤμου, 135
(γιὰ νὰ γροικῆς ἀπ' ἀρχῆς τὴν τύχη τὴ δική μου),
τὴν ὥρα ἀπὸν μ' ἔφερε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μας
'ς τοῦτο τὸ καλορριζικο σπίτι τοῦ βασιλιοῦ μας,
καὶ τίνος ἤμουνε παιδί μονάχας μετὰ σένα,
γιατὶ πιστὸ σ' ἐγνώρισα, ἔχω ὡς ἐδὰ πωμένα.

140

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Ξεύρω πὸς εἶσαι βασιλιοῦ παιδί, καθὼςμποροῦσι
στὲς διάξες κ' εἰς τὲς πράξες σου ὅλοι νὰ τὸ θεωροῦσι,
καὶ μέσα μου πολλὰς φορὲς σὲ παίνεσα περίσσια,
γιατὶ ἄλλοι ἀπὸν τὰ χεῖλη σου ποτὲ δὲν τὸ γροικῆσα.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τοῦτο πᾶς ὅρα μ' ἔσφιγγε νὰ τὸ κρατῶ χωσμένο 145

Στ. 127 νὰ μιλήσου Μ. 131 καὶ κι ποῦ σὲ θαρεῖ κιανεῖς νὰ τὸν ἀκούσιν Μ. 132
ξάφνου εἰσὲ κακομοιριά Μ. 135 παιδάκι μου, πέντε χρονῶ παιδί μου Μ. 136 γιὰ νὰ
γνωρίσης Μ. 137 ἡ χάρι Μ. 138 παλάτι Σ. 140 ἔχω φανερωμένα Μ. 141 ἡσου βα-
σιλῆς Μ. 142 σταῖς τάξαις Μ. πράξαις του ὅλοι νὰ σὲ θεωροῦσι Μ. 144 ἀπὸ Μ.

ἐκεῖνος, ἀπὸ μ' ἔφερε μ' ἀπείς στὸ τιμημένο
 Παλάτι τοῦτο ἔσωσα, σὰ νὰ 'χα 'σται παιδί του,
 μ' ἀγάπησεν ὁ Βασιλεὺς γιὰ χάριν ἔδική του,
 καὶ μὲ τὴν Ἐρωφίλην του μ' ἔστειλε νὰ περνοῦμε
 τὸν κοπελλίστικον καιρὸ, ὥστε ν' ἀναθραυῶμε,
 150 μ' ὅλο ποὺ δὲν ἐκάτεχε ποιοὶ 'σαν ποτὲ οἱ γονεῖ μου,
 ἤξευρε μόν' ἀληθινά, πὼς ἐκ τὴν Τζέρετζαν ἦμου·
 κ' ἡ - Ἐρωφίλη, ἀπὸ 'θελεν ἔχει τρεῖ χρόνους ἴσια,
 σὰ νὰ 'θελε 'σται ἀδέρφρι τζι, μ' ἀγάπησε περίσσια,
 καὶ μετὰ μὲ πᾶσα καιρὸ καματερή καὶ σκόλη
 155 συντροφιασμένη βρίσκετο στὸ σπίτι στὸ περβόλι,
 κ' εἰς ὅποια τς ἤθελε φανῇ τρεῖ χώρας ἄλλα μέρη
 νὰ 'βγῇ γιὰ περιδιάβασι, δὲν ἤθελ' ἄλλο χέρι
 στὴ στράτα νὰ τήνε κρατῇ, μονάχας τὸ δικό μου
 μὲ πρίκα καὶ πολλὴ ζηλειὰ τῷ συνανάθροφῳ μου.
 160 Μ' ἀπείς ἀναθραφήκαμε, καὶ μὲ δίχως σκονάδι
 δὲν ἠμποροῦμα τρεῖ τιμῆς νὰ στέκωμεν ὁμάδι,
 μᾶς 'χώρισεν ὁ Βασιλεὺς μὲ πρίκα μίς μεγάλη,
 καὶ καὶ πάντα σμίγαμεν εἰς τὸ Παλάτι πάλι.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Φρόνιμα τό 'καμε πολλά, γιατί ὡς φωτιά στὴ ράπη
 πιάνει στὴν ἀνακίτωσι συχνὰ τῷ νιῷ ἡ - ἀγάπη.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Μὰ πρᾶμα ἀνεπίστευτον ἐκ τὴ φορὰν ἐκεῖνη
 Καρπόφορε, ἡ - ἀγάπη μας πλειότερα νὰ πληθύνῃ.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Μὴν τό 'χης γιὰ παραῖξενο, γιατί τὸ μποδισμένο
 πρᾶμ' ἀγαπᾶται πλειότερα, καὶ πλιά 'ν πεθυσμένο.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Κι ἄλλιως ν' ἀλλάξῃ τὸ ζιμιό, κι ἄλλες νὰ γεννηθοῦσι

Στ. 146 μὰ φους τὸ τιμημένο Μ. 148 βασιλεὺς Μ. 151 ἤξευρε Μ. οἱ δικοί μου Μ. 152 Τζέρετζαν Γ. Σ. 153 ὅπου μὲ με ἤχε τοὺς χρόνους Μ. 154 σανάχασται ἀδελφί της Μ. 155 καθημερινή Μ. 158 σὲ περιδιάβασι Μ. ἄλη χάρι Μ. 160 τόση ναναθρο φούμας Μ. 161 Μα πίτζη Μ. ψεγάδι Μ. 162 δὲν ἦτουν πρᾶμα τῆς τιμῆς Μ. 164 πάλι σμίγαμε Μ. 166 τοῦ νιοῦ Μ.

μέσα στὸ νοῦ μας πεθυμιές, κι ἄλλιως νὰ μᾶς κρατοῦσι
 τυραννισμένους καὶ τρεῖ δυὸ 'ς μιὰ λόχη, ποὺ ποτὲ μας
 δὲν εἶχαςι πρωτύτερα γνωρίσειν οἱ καρδιέ μας.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Τῶρ' ἀρχινῶ νὰ γρουκῶ, ποῦ θέλει νὰ τελειώσῃ
 175 τοῦτη θαρρῶ ἡ - ἀθιβολὴ κ' ἡ ντήρησί σου ἡ τόση.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Καρπόφορε, 'ς κοντολογία ποιά ν' ἡ φωτιά τοῦ πόθου
 τὰ σωθικά μου ἀρχίσαςι τότες ζιμιὸ νὰ γνῶθου,
 κ' ἐπάσχισα ὅσο μπόρεσα τὴ λόχη τρεῖ τὴν τόση
 'ς τς ἀρχές νὰ σβήσω, πλειότερα πρὶ μὲ καταπλακώσῃ,
 180 μὰ 'τον ὁ κόπος μ' εὐκαιρος, γιατί ἄψε τὴν καρδιά μου
 γιαμιὰ γιαμιὰ δὲν ξεύρω πὼς κι ὅλα τὰ λογικά μου
 μοῦ πῆρε, κι ἄλλη ἀνάπασι νὰ πάρω δὲν ἐμπόρου,
 παρὰ τὴν ὥρα μοναχάς, ποὺ τὴν Κερά μου θώρου.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Δύσκολον εἶν' ἓνα δεντροῦ κιανεῖς νὰ θὰ 'νασπάσῃ
 185 γιαμιὰ, ποὺ 'ς τόπο δροσερὸ φυτρώσῃ καὶ γεράσῃ,
 μὰ πλιά 'ναι δυσκολώτερο μιὰ ἀγάπη, ὅπου φυτρώσῃ
 σὲ κοπελλίστικη καρδιά, κι ἀδυνατὰ ριζώσῃ,
 μὲ μάκριτα πολλοῦ καιροῦ ν' ἀνασπαστῇ νὰ πέσῃ
 190 δίχως μεγάλη δύναμι· κ' ἓναν ὅπου μπορέσῃ
 'κ τέτοια σκλαβιά νὰ λυτρωθῇ, θὰ κράζουσι μεγάλο
 στὸν κόσμον κολορρίζικο παρὰ κιανέναν ἄλλο.
 Μ' ἀληθινά, Πανάρετε, πάντα προφήτευγά το,
 κ' ἴδια καθὼς σοῦ τὸ γρουκῶ, μέσα μ' ἀνίμενά το,
 195 γιατί οἱ θωριές οἱ σπλαχνικὲς τρεῖ πεθυμιές γεννοῦσι,
 κ' εἰς τρεῖ καρδιὲς συργουλιστὰ τὸν πόθο προσκαλοῦσι,
 κ' ἐκεῖνος μόνο μιὰ φορὰ 'ς αὐτὲς νὰ πιάσῃ τόπο,
 νὰ τότε διώξου μπορετὸ δὲν εἶναι τῶν ἀθρώπων.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τοῦτο ν' ἀλήθεια, ξεύρω το, τς ἔξοδες τς ἐδικές μου

Στ. 175 νὰ θορῶ Μ. 176 καὶ τίρησησου Μ. 179 ἐπάσχισα Γ. Σ. Μ. τὴ φλόγα της Μ. 180 περιπλακώσῃ Μ. 181 μὰ ἦτουνα Μ. 182 τὰ σωθικά μου Μ. 184 κυρά. Οὕτως φέρει πάντοτε τὸ Μ. 185 νὰ ξεριζόσῃ Μ. 186 ζιὸ Μ. Λεῖπει ἡ πρό-θεσις 'ς εἰς τὰ καίμενα. 188 σὲ κοπελλίστικαις καρδιαῖς Μ. 190 ἐκεῖνον ὅπου Μ. 191 'Ἡ πρόθεσις 'κ δὲν ὑπάρχει εἰς τὰ καίμενα.

σβήνοντας ἐπληθαίνουσιν οἱ λάβρες κ' οἱ φωτιές μου, 200
 κι ὁ ζυγωμένος Ἑρωτας μὲ μαινίτα μεγάλη
 στὸ νοῦ μου ἐξαναγύριζε κ' ἐπλήγωνέ με πάλι,
 κ' εἰς τὴν ἀγιάτρευτη πληγὴ δὲ μου ἔδωκε βοτάνι,
 κ' ἤλεγα ἢ τόση παιδωμὴ πὼς θέλει μ' ἀποθάνει
 μὰ μέσα 'ς τοῦτο τὸν καιρό, σὰ ξεύρεις, ἐσηκώθη 205
 τῇ Πέρσας ὁ πόλεμος, κ' ἡ-ἐξουσιὰ μου δόθη
 'ς φουρσᾶτο ἐκ τὸ Βασιλιό, κ' ἦτονε χρειὰ στανιῶς μου
 νὰ πύγω καί, ποῦ μ' ὥρισεν Ἀφέντης ὁ δικός μου
 καὶ λόγιασε μὲ ποῖο καημό, πρὶν νὰ τόνε μιλήσω,
 μοῦ 'τονε χρειὰ τὰ κάλλη τῇ ὀπίσω μου ν' ἀφήσω. 210
 Ψυχὴ δὲ βγαίνει ἐκ τὸ κορμὶ μὲ τόση λύπη, κρίνω,
 ὅσ' εἶχα 'γὼ ὄντεν ἄρινα τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο,
 μηδὲ θαρρῶ, Καρπόφορε, κορμὶ νὰ λακταρίση
 τὴν ὥραν, ὅπου βγαίνοντας ψυχὴ, τ' ἀποχωρίση,
 σὰν ἐλακταρίσεν αὐτὴ, βλέποντας, πὼς μισσεύγω 215
 κ' εἰς τόποις ὀγιά λόγου τῇ τόσα μακρὰν ὁδεύγω
 καλὰ κι ἀκόμη 'νοῖς τ' ἄλλου δὲν εἶχε φανερώσει
 τῶν πληγωμένων μας καρδιῶ τὴν παιδωμὴ τὴν τόση,
 γιατί μᾶς κρύπτει, ἢ ντήρησι δειλιὸ πολλὰ τὸ νοῦ μας,
 κ' ἐκεῖν', ἀποῦ 'χε πεθυμιὰ, ἔκρυβε 'νοῦς τ' ἄλλου μας. 220

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Δύσκολο πρᾶμα σοῦ γρουκῶ, Πανάρετ' ἀδερφέ μου,
 κι ἀνὲν καὶ 'πὼ κι ἀπίστευτο, 'ς τοῦτο συμπάθησέ μου,
 γιατί τοῦ πόθου τὴ φωτιὰ κακὰ κιανεῖς τὴ χώνει,
 ἄμ' ὅσο πλιὰ σκεπάζει τη, πλιὰ τήνε φανερώνει
 πὼς εἶναι μπορεζάμενο ν' ἄρτου καὶ νὰ λαβρίζου 225
 τὰ σωθικὰ μᾶς κορασιῶς, καὶ νὰ μηδὲ καπνίζου;
 ποῖος τὸ κρατεῖ γιὰ ἀπαρθινὰ μιὰ κορασίδα νὰ 'χη
 στὸ λογισμό τῇ δυνατὴ τῆς ἐρωτιᾶς τὴ μάχη,
 καὶ νὰ μποροῦ τὰ χεῖλη τῇ νὰ στέκον σφαλισμένα
 δίχως τς ἀγάτης τς ἐμιλιῶς καὶ δίχως τ' ὄχ διμένα; 230

Στ. 200 σβένοντας Μ. 202 ἐξαναγύρισε Μ. 203 δὲ μ' ἄξηζε βοτάνι Μ. 204 ἤλεγε Γ. 207 λείπει ἢ πρόθεσις 'ς ἀπὸ τὸ Μ. 209 μὲ πλιὸ Μ πρὶν νὰ τονελογιάσω Μ. 210 μούτουν Μ. 212 ὡς εἶχα Γ. Σ. σανίχα Μ. 213-214 λακταρίζει-ἀποχωρίζεται Μ. 216 ἀπὸ λόγου τῆς Μ. μακρὰ Γ. Σ. 217 ἕνας τ' ἄλλου Μ. 219 τὸ διὸ πολλὰ Μ. 220 ἢ πεθυμιὰ Γ. Σ. εἰς ταλλοῦ μας Μ. 223 κάκια Μ. 224 μὰ ὅσο πλιὰ σκεπάζεται Μ. 227-228 λείπει τὸ δίστιχον ἀπὸ τὸ Μ. 230 τὸν γκαῖμόν Μ.

κ' ἐσένα μπορεζάμενο πὼς ἦτονε τῇ τόσης
 φωτιᾶς, ὅπου σὲ παίδευγε, σημάδι νὰ μὴ δώσης;

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Οἱ φρόνιμοι τὰ πάθη τῶς κουρφότατα κρατοῦσι,
 κι ὄντα πονοῦσι στὴν καρδιά, τὰ χεῖλη τῶς γελοῦσι
 γιὰ κεῖνον ἔπασχε κι αὐτὴ, τὸν πόνο τὸν περίσσιο 235
 τῷ σωθικῷ τῇ ὡς φρόνιμη νὰ μὴν τόνε γρουκῶσω,
 κ' ἐγὼ μὲ διχωστὰς γιαιρεὰ τὰ πάθη μου θωρῶντας,
 κιὰς ν' ἀποθάνω ἐλόγιασα πὼς εἶν' καλλιὰ σωπῶντας
 μὰ κεῖνο ποῦ 'θελε κουρφὸ νὰ μοῦ κρατῇ ἐσυντήρου
 συχνότατα στὰ μάτια τῇ τὰ πλουμιστὰ τριγύρου. 240
 Λυπητερὰ μ' ἐδλέπασι, γλυκιὰ μ' ἐσυντηροῦσα,
 κ' οἱ πόνοι τῇ σοῦ φαίνεται βοτάνι μοῦ ζητοῦσα,
 κ' ἐχαίρουμου ἀπὸ μιὰ μερὰ, κ' ἔλπιζα ἀποῦ τὴν ἄλλη,
 βλέποντας πὼς μοῦ τύχαινε ν' ἀφήσω τέτοια κάλλη,
 κ' ἐλόγιασα χίλιες φορὲς νὰ 'βρω ἀφορμὴ νὰ μείνω, 245
 γιὰ νὰ θαρῶ τὸ πρόσωπο τ' ἀγγελικὸν ἐκεῖνο,
 καὶ χίλιες πάλι βλέποντας τὴ χρειὰ τοῦ Βασιλιοῦ μου,
 θάνατον εἶχα πλιὰ καλλιὰ νὰ δώσω τοῦ κορμοῦ μου,
 παρ' ἀπὸ κεῖνο νὰ 'χα βγῇ, ποῦ μ' ἤθελεν ὀρίσει,
 κ' εἰς τέτοιο τρόπο 'ς ἄμετρην εὐρίσκουμουνε κρίσι. 250
 Στὸ 'στερον ἐμοιράστηκα, κι ἄφηκα στὴν κερὰ μου
 μὲ πρικαμένα σωθικὰ τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά μου,
 καὶ τὸ κορμὶ στὴ δούλεψι τοῦ Βασιλιοῦ μ' ἐπῆρα
 μὲ χίλια πάθη καὶ καημούς, σὰν ἤθελεν ἢ μοῖρα.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Καθὼς χαρὰ οὐδὲ κιαμιὰ δὲ βρίσκεται νὰ μοιάζῃ
 μὲ τὴ χαρὰν, ἀποῦ κιανεῖς ἔχει, ὄντα δοκιμάζῃ
 γλυκειὰ στὸν κόσμ' ἀντίμεψι, πρίκα δὲν εἶναι πάλι
 σὰν ὄντε διαχωρίζονται, ποῦ 'χα φιλιὰ μεγάλη 255

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Πρίκα τὸν τέτοιο χωρισμό, Καρπόφορε, μὴν κρᾶζης,

Στ. 232 νὰ σοῦ δόσω Μ. 236 τὸν πόθοτῃ ὡς φρόνιμη Μ. 237 μὴν ἔχωντας ἔλπις τὰ πάθη μου κρατῶντας Μ. 240 τὰ μάτιατῃ Μ. 242 σοῦ φαίνοτα Μ. 243 καὶ χαίρο μου ἀπτινάλη Μ. 252 τὰ πρικαμένα Μ.

μὰ θάνατο πολλά πρὶν θῆς νὰ τὸν ὀνομάζῃς.
 260 Λὲ φαίνονται στὸν οὐρανὸ τῇ νύκτα τὴν καθάρια
 τόσ' ἄστρα, μὴδὲ στὸ γυαλὸ τόσα δὲν εἶναι ψάρια,
 μὴδὲ 'ς τῇ κάμπους λούλουδα τόσα μπορὰ βρεθοῦσι,
 μὴδὲ ποτὲ τόσα πουλλιά στὰ δάση κατοικοῦσι,
 265 ὅσ' εἶχε ἡ δόλια μου καρδιά τότες πουργὸ καὶ βράδι
 μὲ τόσους ἀναστεναμοὺς βάσανα πάντ' ἀμάδι,
 τόσ' ἀπὸ πλιά 'παιδεύουμου, καὶ πλειότερ' εἶχα μάχη
 μὲ τὴν ἀγάπη τὴν κουρφή 'ς ὅποια μερὰ 'χα λάχει,
 παρὰ μὲ τς ἴδιους μου ἐχθροὺς, μὰ τέλος τοῦ καημοῦ μου
 270 νὰ δῶ ποτὲ δὲν ὦλπιζα, γιατί' ἔβανα στὸ νοῦ μου
 ποιά 'τονε, ποὺ μὲ παίδευγε δίχως ἐλπίδα τόση
 τὸν πόθο καὶ τὰ πάθη μου νὰ κάμω κίς νὰ γνώσῃ
 γιὰ κεῖνον ἐβουλήθηκα νὰ σκοτωθῶ, γιὰ κεῖνο
 275 στὸν πόλεμ' ὀλομόνιαχος νὰ ἔμπω μὴδὲ κρίνω
 γυρεῖγοντας τὸ θάνατο κ' ἡ τύχη βλέποντάς με
 καὶ στανικῶς μου νικητὴ πάντα γυρίζοντάς με,
 χίλιες φορὲς ἐβίβληκα νὰ βγάλω τὸ σπαθί μου
 καὶ ἄπονα μὲ τὰ χέρια μου νὰ πάρω τὴ ζωὴ μου,
 καὶ χίλιες δὲν ἠθέλησα θροφή νὰ δοκιμάσω,
 280 στὸν Ἄδη τὸ γοργότερο γιὰ νὰ μπορὰ περάσω.
 Συχνὰ πολλὰ ἀναστέναζα, καὶ μὲ περίσσια ζάλη
 τοῦτα τὰ λόγια ἡ γλῶσσά μου τὰ πρικαμένα 'λάλει.
 Ἐλπίδα κάνει τῇ γιωργοῦς καὶ ὀλημερνὶς δουλεύου,
 καρποὺς νὰ σπέρνουνσι στῇ γῇ, καὶ δέντρη νὰ φυτεύου
 285 ἐλπίδα βάνει στὸ γυαλὸ τῇ ναῦτες καὶ κοπιούσι,
 καὶ κιντυεύουσι συχνὰ μὲ φόβο νὰ πνιγοῦσι·
 ἐλπίδα καὶ τὸ δουλειτὴ κάνει καὶ παραδέρνει,
 κ' ἐλπίδα καὶ τὸ στρατηγὸ στὴ μάχη τότε φέρνει
 290 ἐλπίδα κίνει καὶ τῇ νιοῖς τῇ κόρες ν' ἀγαποῦσι,
 πιστὰ νὰ τῶς δουλεύουσι, καὶ νὰ τῇ προσκυνοῦσι·
 κ' ἐμὲ ποιά ἐλπίδα μὲ κρατεῖ, ποιά θάρρος 'ς τέτοια κρίσι,
 καὶ δὲν ἀφίνει τὴ φωτιά τοῦ πόθου μου νὰ σβήσῃ;
 Καὶ τότες βρῶσι γίνονται τὰ μάτια τὰ καημένα,
 καὶ ζωντανὰ τὰ μέλη μου στὸν Ἄδη 'κατεβαῖνα.

Στ. 269 τότε τὸν χορισμόν Μ. 262 καὶ στογιάλ Μ. 265 ὡς εἶχε Γ. Σ. 266
 ἀμάδι Μ. 269 καὶ τέλος τοῦ κορμιού μου Μ. μὰ τέλος στὸ κορμί μου Γ. Σ.
 274 νὰ ἔμπω μὴδὲ κρίνω Γ. Σ. νὰ μπαίνω μὴδὲ κρίνω Μ. 276 Βολαῖς Μ. 278 καὶ
 ἀτός μου μὲ τὸ χέρι μου Μ. 279 τροφή Γ. Σ. 288 τονεπέρνει Μ. 289—290 Λεί-
 πει τὸ δίστιχον ἐκ τοῦ Μ. 293 ἐγένιχαν Μ.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Πόσους καημοὺς καὶ βάσανα χαρίζεις τῶν ἀθρώπων,
 295 πίθουλε Πόθε, ὀλημερνὶς μ' ἓνα καὶ μ' ἄλλο τρόπο.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Μ' ἀπείς ἡ μάχη 'σκόλασε, καὶ μὲ χαρὰ μεγάλη
 300 στὴ χώρα μας ἐστρέψαμε καὶ τῇ κερᾷ μου πάλι
 τὸ πρόσωπο 'δα τ' ὁμορφο, κ' ἡ σπλαχνικὴ θεωρία τῇ
 μοῦ 'δειχνε, πῶς ἐστέρευγε τὸν πόθον ἡ καρδιά τῇ,
 πόσα περίσσια χάρηκα νὰ γνώσῃ δὲ μποροῦσι,
 μόν' ὅσοι μέσα στὴν καρδιά πόθον φωτιά γροικοῦσι.
 Μὰ θέλοντας νάμπω κ' ἐγὼ τότες στὴ γιόστρα κείνη,
 305 ἀπ' ὥρισεν ὁ Βασιλεὺς στὴ χώρας μας νὰ γίνῃ,
 γιατί μὲ νίκην ἤρθαμε καὶ μὲ τιμὴ μεγάλη,
 καὶ δοξασμένον ὄνομα στὸν κόσμον εἶχα βγάλει,
 στὴ κάμερά τῇ 'διάβηκα, καὶ ὁμπρὸς τῇ γονατίζω,
 καὶ ταπεινὰ νὰ τῇ μιῶ τοῦτα τὰ λόγια ἀρχίζω,
 Βασιλιοπούλλα μ' ἀκριβή, καὶ ὁμορφόκαμωμένη,
 310 καὶ πλιά ἀπὸ τς ἄλλες κορασίδες τοῦ κόσμου τιμημένη,
 καθὼς πάντα 'μου σκλάβος σου καὶ δοῦλος πιστικός σου
 οὐδένα πρᾶμα ἔκαμα δίχως τὸν ὀρισμό σου,
 δὲν εἶν πρεπὸ μοῦ φαίνεται καὶ τώρα νὰ θελήσω
 νάμπω στὴ γιόστρα, θέλημα δίχως νὰ σοῦ ζητήσω.
 315 Ἔτσι, Βασιλιοπούλλα μου, πολλὰ παρακαλῶ σε
 θέλημα καὶ τὴ χάρι σου τὴν τὴν ἀκριβή μοῦ δῶσε,
 γιατί μὲ δίχως τς ἐκείνης δὲ μοῦ 'ναι μπορεμένο
 πρᾶμα κιανένα, ὥστε νὰ ζιῶ, νὰ κάμω τιμημένο·
 320 Ὅσον τὰ λόγια συντηρῶ δυὸ τρεῖς φορὲς καὶ ἀλλάσσει
 τὸ πρόσωπό τῇ τ' ὁμορφο, καὶ ἂν εἶδες τὸ θαλάσσι
 τὸ πῶς κτυπᾷ κιὰμὰ φορὰ κάτω στὸ περιγιάλι,
 ὄντα μὲ δίχως ἄνεμο καὶ δίχως πείραξ' ἄλλη,
 τέτοιας λογῆς τὸ στήθός τῇ τὸ μοσκομυρισμένο
 δυὸ τρεῖς φορὲς ἐκτύπησε τοῦ πόθου πληγωμένο.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Καθὼς τὴ θάλασσ' ἄνεμος δύνεται καὶ φουσκώνει,
 325 καὶ θυμωμένα κύματα γιαμιὰ γιαμιὰ σηκώνει,

Στ. 297 σκόλασε Γ. Σ. 299 τὴ σπλαχνικὴ Μ. 302 τοῦ πόθου. 303 κίστρα Μ.
 304 ὁ Βασιλεὺς τὴ χώρα του Μ. 305 γιὰ τὴ μάνα καὶ Μ. 309 εὐγενικὴ Μ. 311
 δουλειτὴς πιστός σου Μ. 316 καὶ τὴ χέρα σου Γ. Σ. 319 βολαῖς Μ. 320 σάνιδες
 τὸ Μ. 324 βολαῖς Μ. γιατίτου Μ.

τέτοιας λογῆς καὶ τὴν καρδίᾳ τὰ λόγια, ποὺ πωθοῦσι
 μὲ τάξι ἀπὸ τς ἀγαφτικούς, τσι κορασιὲς κινουῦσι
 στὸν πόθο πλιὰ παρὰ ποτέ, περιττοπλιάς πομένα
 νά ναι μὲ τέχνη καὶ ὁμορφιά περισσῶς σιθεμένα

330

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τέχνη δὲν ἔβανι κιαμιά, μὰ κεῖνο ἔλάλ' ἡ γλῶσσα
 ποὺ τς ἀρμηνεῦγα μοναχὰς τὰ πάθη μου τὰ τόσα
 καὶ τότες ἀναστένανε, καὶ λέγει, «Δὲν τυχαίνει
 τῇ χάριν, ὅπου μιὰ φορὰ, σὺ ξεύρεις, χαρισμένη
 σῶχω ἀποστὰ σὲ γνώρισα, νὰ σοῦ ξαναχαρίσω,
 γιατί ἤθελ' ἦστον ἄπρεπο κάμωμα καὶ περίσσιο·
 μὰ ἃ μ' ἀγαπᾷς, Πανάρετε, ἔς τούτῃ τῇ γιόστραν ἄμε,
 καὶ κατὰ τὸ συνήθει σου, νά βῆγῃς μὲ νίκη κάμε»,
 καὶ λέγοντάς το ἐσίμωσι, κ' ἐκ τὸ λαμμόν τσι βγάνει
 τοῦτο τὸ γκώρι, ἀπὸν βαστῶ, καὶ ἀπάνω μου τὸ βάνει.

335

340

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Χάρισμαν ἦτον ἀκριβό, καὶ ἀγάπη πλιὰ μεγάλη
 σῶδειξ' ἐτότες, σὺ γροικῶ, παρὰ φορὰ κιαμιά ἄλλη.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Καθὼς εἰς τ' ἀνυδρο δεντρὸ τὰ φυλλαράκια ἀρχίζον
 νὰ πικνοπρασινίζουσι καὶ νὰ μοσκομυρίζον,
 καὶ ἀθουὲς νὰ κάνουν καὶ καρποὺς καὶ ρίζες νὰ πληθαίνουν,
 καὶ πρὸς τὰ ὕψη τ' οὐρανοῦ μὲ τὴν κορρὴ νὰ πηαίνουν,
 σὰν τὸ ποτίσῃ τὸ νερό, τέτοιας λογῆς τ' ἄζάπη
 στὸ λογισμό μ' ἀρχίνισε κ' ἐμέναν ἡ-ἀγάπη,
 γροικῶντας τέτοια εὐγενικά λόγια νὰ ξεφροντῶνουν,
 κ' εἰς τὴν καρδίᾳ μου τὸ ζιμιὸ πλειότερα νὰ ριζώνουν,
 κ' ἐπῆγα κ' ἐπολέμησα, καὶ νικητὴς ἐβγήκα
 κ' ἔδωκα τῷ φιλῷ χαρά, καὶ τῶν ἐχθρῶ μου πρίκα,
 καθὼς θαρρῶ, θημιᾶσαι το· μὰ τοῦτο ὡς τ' ἀρήσω,
 γιατί κινεῖς γιὰ λόγον του δὲ θὰ μιλῇ περίσσιο.

345

350

Στ. 330 συνθεμένα Σ. 336 θελέσται Μ. 337 μὰ μ' ἀγαπᾷς Γ. Μ. νὰ μ' ἀγα-
 πῆς Σ. 340 κῶρι Γ. 341 ἦτου Μ. 343 ἀρχίσου Μ. 347 τὰ ποτίσῃ Μ. 353
 δορῶ Μ.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Κατέχω το πρίχου τὸ πῆς, γιατί εἶδαμὲ σε πλέα
 νὰ κάμῃς πράματα φρικτὰ παρὰ τὸν Ἀχιλλέα,
 καὶ ὅλοι ἀναθυμηθήκαμε κ' ἐφέραμε στὸ νοῦ μας
 τὴν ὥρα, ἀπὸν κ' τῇ Χώρα μας ἐξύγωξες τς ἐχθροῦ μας.

355

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Μ' ἀπείς ἡ γιόστρα ἐσκόλασε, ζιμιὸ ἐπῆγα πάλι
 κ' ἠῦρηκα τς Ἐρωφίλης μου τὰ πλουμισμένα κάλλη,
 καὶ λέγω τσι γονατιστός, «Ἄξια Βασίλισσά μου,
 τσι γιόστρας τὰ χαρίσματα δὲν πρέπει νὰ ν' δικαί μου,
 μὰ πρέπουσι τσι χάρις σου μ' ὅλη τῇ δόξ' ἀντάμη,
 γιατί γνωρίζω νικητὴ μόνια πὼς μ' εἶχε κάμει
 μ' ἂν ἔναι καὶ δὲν τὰ φερα τώρα νὰ σοῦ τὰ δώσω,
 καθὼς τυχαίνει, Ἀφέντρα μου, τὸ δίκιο νὰ πλερώσω,
 τό καμα, πράματα γιατί δὲν εἶναι κορασίδω,
 μ' ἀντὶς ἐκεῖνα τῇ ψυχῇ καὶ τὸ κορμί μου δίδω
 τῆς ἀφεντιάς σου χάρισμα πρόθυμα πάντ' ὁμάδι
 ἔς πᾶσα μικράκι σ' ὄρισμὸ νὰ κατεβῶ στὸν Ἄδη·
 Κ' ἐκεῖνη ἔς τοῦτ' ἀπόκρισι θέλοντας νὰ μοῦ δώσῃ
 ῥόδα ἔδα μὲ τὸ χέριν του τὸν Πόθο νὰ ξαπλώσῃ
 στὰ χιόνια τοῦ προσώπου τῆς, καὶ τότες ἀρχινίζει
 μὲ λόγια σπλαχνικώτατα δρόσος νὰ μὲ ποτίζει,
 τόσ' ἀπὸν πλιὰ παρὰ ποτές πασίχαρος μισσεύγω
 καὶ μὲ καινούργιες πεθυμιὰς τὰ μέλη μου παιδεύγω,
 κ' ἤλεγα, πὼς ἡ μοῖρά μου τοῦτα ἔχε μοῦ χαρίσει,
 νεκρὸ τὸ γληγορότερο γιὰ νὰ μπορᾷ μ' ἀφήσῃ.
 Μὰ τς Ἀφροδίτης τὸ παιδί, ποὺ θέλει καὶ γυρεύγει
 τῷ δουλευτάδω τῶν πιστῶ τσι κόπους ν' ἀντιμείγῃ,
 δέ μ' ἄφηκε τὸν κόπο μου καὶ τῇ ζωῇ νὰ χάσω,
 δίχως τὴν ἄξια πλερωμὴ τς ἀγάπης μου νὰ πιάσω.

360

365

370

375

380

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Πράμα μεγάλο σήμερο φοβοῦμαι μὴ γροικῶσω,
 δυὸ ποὺ ποθοῦ νὰ σμίξουσι, κόπο δὲ θέλου πλῆσιο.

Στ. 356 πλιὰ παρὰ Μ. 358 ἀπὸ τὴν χώρας ἐδιοξαῖς τοὺς Μ. ἀπὸ τὴν χώρα
 μας Γ. Σ. 360 κίβρα τῆς ἐρωφίλης μου Μ. 362 δὲν πρέπουσι Μ. 363 ἀντάμη Μ.
 367 κορασίδα Μ. 368 μαζί ἐκεῖνη Μ. σοῦ δίδω Μ. 372 ὁ Πόθος Σ. τοῦ πύθου Γ.
 374 γιομίζῃ Μ. 376 παιδεύγου Μ. 379 Ἐντεῦθεν ἀρχεται τὸ χειρόγραφον Legrand
 (X). 381 ἔφηκε X. 382 ἄξα X. 384 μὰ ἀπὸν ποθοῦ X. θέλει πλῆσο X.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Μακριά 'ν τὰ λόγια νὰ σοῦ πῶ, τοὺς ὄρκους κι ὅλα τ' ἄλλα, 385
 ἀπὸν τὸ τέλος τ' ἀγαθὸ τς ἀγάπης μας ἐβάλα,
 κ' ἐκεῖνο σὲ κοντολογιὰ τὸ πρᾶμαν, ἀπὸν γίνῃ,
 φίλε μ' ἀγαπημένε μου, 'ς ἐμένα κ' εἰς ἐκείνη
 θέλ' ἡ καρδιά νὰ δηγηθῶ, ν' ἀλαφρωθῶ καμπόσο, 390
 μὰ χάνομαι, καὶ δὲ μπορῶ τοῦ λόγου ἀρχὴ νὰ δώσω,
 ἀναχασκίζω κ' ἡ λαλιὰ χάνεται καὶ λιγαίνει,
 κι' ἡ γλῶσσά μου βοιθαίνεται, κι' ὅξω μιλιὰ δὲ βγαίνει.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Κατὰ τὰ λόγια, ποὺ γροικῶ, ἔμεινε πλερωμένος
 ὁ πόθος σου, Πανάρετε, ὁ πολυμπιστεμένος

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τοῦτο 'ν ἀλήθεια, φίλε μου, μὰ προτ' ἀνήμεσά μας 395
 τὸ δακτυλίδιν ἔκαμε κ' οἱ-ὄρκοι τὴν παντρειά μας
 μὰ κίετρε τὸ πὼς ζυμὸν ἀπὸν τὴν ὥρα κείνη
 πρίκα πολλὴ καὶ βάσανο τὸ λογισμό μου κρίνει,
 γιατί τ' ἀμμάτια, ποὺ 'σανε τόσα τυφλά 'κ τὸν πόθο, 400
 τότες ζυμὸν ἀνοίξαι, κι ἀρχίνισα νὰ γνωθῶ
 τὸ πὼς χωστὰ τοῦ Βασιλιοῦ δὲν ἔπρεπε νὰ κάμω,
 μ' ὅλα τὰ πάθη ποὺ γνωθῶ, μὲ τὸ παιδὶν τον γάμο,
 κ' ἔχω τς μέρες σκοτεινές, τς νύκτες βαρεμένες 405
 μὲ δάκρυα κι ἀναστεναμοὺς πάντα συντροφιασμένες,
 κ' ἐκεῖνον, ὅπου τύχαινε νὰ μὲ καλοκαρδίζῃ,
 μεταγνωμοὺς καὶ βιάσανα περίσσια μοῦ χαρίζει,
 κι ἀληθινὰ ἂ δὲν ἔβλαψα τὴν κόρη τὴ δική μου,
 μὲ τὸ σπαθί μ' ἐτέλειωνα μὲν ὥρα τὴ ζωὴ μου, 410
 γιατί τὸ σφάλμα, ποὺ 'καμα, χίλι' ἂν ἀνταμωθοῦσι
 πρῶτοι τοῦ κόσμου ποταμοί, νὰ πλύνου δὲ μποροῦσι,
 κ' ἐκεῖνον, ἀπὸν μοῦ πονεῖ, εἶναι γιατί στὸ τόσο
 σφάλμα δὲ μοῦ 'ναι μπορετὸ τέλος ποτὲ νὰ δώσω.

Στ. 385 μακριά τὰ λόγια καὶ πολλὰ Μ. μακρὰ τὰ λόγια Γ. Σ. μακρὰ εἰ X. 386
 ἀπὸν X καὶ πολλαχού ἀντὶ τοῦ ἀπὸν τοῦ Γ. καὶ Σ. 391 κιὰν ἀρχηνίσω Γ. Σ. κι
 ἀναχασκίζω X. 391 ὁ πόθος σου X. 396 ἐκάμαμε κι ὄρκοι τῆς παντρειά μας M
 398 βάσανα M. 400 ἐνοίξαι καὶ ἐρχίνισα X. 401 ἔπρεπε X 402 μοῦλα M. νιόθα
 M. 403 πρικαμένες X. 401 ἀναστεναμοὺς M. Σ. 405-406 καλοκαρδίσω· χαρίση
 M. 408 μὲν ὥρα μὲ τὸ χέρι X 410 ὅλοι τοῦ κόσμου οἱ M.

γι' αὐτός δυὸ πάθη δυνατὰ πάντα βαστῶ σμιμένα
 μεταγνωμό, κι ἀμέτρητην ἀγάπη μετὰ μένα, 415
 καὶ δίχως νὰ σκολάσουνι πάσκουνι καὶ κοπιούσι
 στὴν κόλασι νὰ μὲ κρατοῦ καὶ νὰ μὲ τυραννοῦσι·
 θέλει ἡ-ἀγάπη νὰ θωρῶ ποιά κόρη πλουμισμένη
 ποιά βγενικὴ Βασίλισσα ποιά ἀφέντραν ἀξιωμένη
 μοῦ χάρισε, κι ὀρίζει με τς πρίκες νὰ ξορίζω, 420
 κι ὅσο μπορῶ, νὰ χαίρωμαι καὶ νὰ καλοκαρδίζω,
 κι ἀρίφνητος μεταγνωμὸς μὲ κάνει νὰ θυμοῦμαι
 καὶ πίβουλος νὰ κράζωμαι κι ἄπιστος νὰ κρατοῦμαι,
 κι ἄμετρο φόβο μοῦ γεννᾷ καθημερνὸ στὸ νοῦ μου,
 γι' αὐτός δὲν εἶναι βάσανο νὰ μοιάζῃ τοῦ δικοῦ μου· 425
 πὼς τὸ μαθαίνει ὁ Βασιλὸς, καὶ θέλει μὲ σκοτώσει,
 γὴ ἂ δὲν τὸ μάθῃ γλήγορα πὼς θέλει τήνε δώσει
 τινὸς μεγάλου βασιλιοῦ στέκω καὶ λογαριάζω,
 κι ἀναστενάζω μοναχὰς καὶ ν' ἀποθάνω κράζω.
 Καρπόφορε, στὸ δύνεσαι σήμερο βούθησέ μου,
 κ' εἰς τοῦτά μου τὰ βάσανα, πὼς νὰ περάσω πέ μου. 430

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Πανάρετε, τὸ γίνῃκε, ἂν ἦτο μπορεμένο
 νὰ μὴ δὲν ἦτο ἀπὸ σὲ ποτέ του γεναμένο,
 νὰ μὴν τὸ κάμης σοῦ 'θελα δώσει βουλή, ἀδερφέ μου,
 μ' ἄπεις τὸ πρᾶμα γίνῃκε, γιατί νὰ πλήσκης πέ μου;
 δὲ ξάζουν οἱ μεταγνωμοί, τὰ κλάηματα δὲ φτάνου 435
 τὸ πρᾶμαν, ἀπὸν γίνῃκε, μέσα μας νὰ λιγάνου.
 Γιὰ τοῦτο, φίλε μ' ἀκριθέ, θές νὰ παρηγορᾶσαι,
 καὶ γνωστικὸς σὰν πάντα σου στὴ χρειὰν ἐτούτη νὰ 'σαι,
 καὶ νὰ λογιᾶσης μοναχὰς, πὼς Οὐρανὸς κ' ἡ Μοῖρα
 κ' ἐσὲ κ' ἐκείνην ἀκομὴ 'ς τοῦτο τὸ πρᾶμα 'σύρα· 440
 γιατί μηδένα γίνεται κάμωμα σὰν αὐτεῖνο,
 δίχως τὸ θέλημα ἐτουνῶ τῶ δυὸ πρᾶμάτω κρίνω.
 Τὸ πὼς παιδί 'σαι Βασιλιοῦ, λόγιασε σὰν κ' ἐκείνη,
 κι ἀνὲν κ' ἡ τύχη ἄδικη κιαμιὰ φορὰ σοῦ γίνῃ,

Στ. 413 πάθη στὴν καρδιάν... χοςμένα M. 414 καὶ ἀμετρη X. 415 πάσκουνι
 Γ. Σ. 419-420 ξορίζω-καλοκαρδίσω Γ. Σ. 421 μὲ σφίγγει νὰ θυμοῦμαι M. X.
 423 μοῦ μετρεῖ X. 424 μοιάση M. 425 πὼς θέλει X. M. 429 βόησέ μου Σ. 432
 καμωμένο X. 434 μὰ φῖς M. τὸ σφάλμα X νὰ κλαίγης X νὰ πνίξῃς M. 435 ξί-
 ζου M. 440 ἐσὲ X. 442 αὐτουνῶ M.

γιὰ τοῦτο ν' ἀπολπίζεσαι οὐδὲ ποσῶς τυχαίνεις,
 445 μὰ πλειότερες καλομοιριῆς παρ' ἄλλο ν' ἀνιμένῃς·
 τὸ ριζικό ν' ἀσύστατο, κί' ὄντα κιανεῖς λογιᾶζῃ,
 πῶς σὲ περίσσιο βάσανο στέκει, τὸν ἀνεβιάζει
 ἡ ἀμετρη καλορριζικιά, καθὼς μὲ τὸ δικό σου
 450 ἔομπλι καθάρια νὰ τὸ δῆς μορεῖς στὸν ἔμαντό σου.
 Παιδί' ἔσυνε νουὺς βασιλοῦ, σὰν ἔχομε πωμένο,
 κ' ἡ τύχη σὲ κατάφερε ἔς τοῦτο τὸν τόπο ξένο,
 κι ἀγάλλει ἀγάλλει σέ ἡμε, σὰ βρίσκεσαι, μεγάλο
 455 στ' ἀφέντη μας τὴν ἐπαρχιά παρὰ κιανέναν ἄλλο,
 κ' ἔκειν' ἀπ' ὅλες τς ἄλλες σου καλομοιριῆς σφαλίζει,
 μὲ τς Ἐρωφίλης τὴν παντρεῖα στ' ἄστρο ἡ κοριφή σου γγίζει·
 γι' αὐτός τσι πρίκες ζύγωξε, καὶ σπούδασε ν' ἀλπίζης
 καλομοιριῆς παντοτινὲς καὶ νὰ καλοκαρδίξης·
 460 κι ἂν ἔσφαλες, τὰ σφάλματα ἔς τς ἀθρώπους εἰ δοσμένα,
 κι ἀθρώπο δίχως φταίσμοιο δὲ θέλεις βρεῖ κιανένα,
 περιτροπιάς τὰ σφάλματα τοῦ πόθου, ποὺ σηκώνει
 τὸ νοῦ τ' ἀθρώπου τὸ ζιμιό, κι ὅλους μᾶζε κομπώνει

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Γιατί κομπώθηκα κ' ἐγώ, περίσσια ἀναστενάζω,
 κ' ἐπίβουλο τ' ἀφέντη μου τὸν ἔμαντό μου κράζω.
 465 Ὀφου, καὶ ποιὸς τὸ σφάλμα μου τ' ἀμετρο νὰ γρουκῇσι,
 κι αἰτυχῆς γνώμης καὶ κακῆς νὰ μὴ μ' ὀνοματίσῃ;

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Ὅποιος γνωρίζει μιὰ καρδιά τοῦ πόθου πληγωμένη
 πόσες φωτιῆς τὴν καίγοισι, πόσα ν' τυραννισμένη,
 470 λογιᾶζω, ἂν ἔχη διάκρισι, δὲ θέλ' ἀποκοτήσῃ
 λόγο μηδὲνα σὲ κακὸ γιὰ σένα νὰ μιλήσῃ.
 Ἔτσι μηδὲ πρὶκαίνεσαι γιὰ πρᾶμα καμωμένο,
 μὰ κάτεχε νὰ τὸ κρατῇς, ὅσο μορεῖς, χωσμένο·
 ἄφησε, σὰν εὐρίσκειται, τὸ πρᾶμα νὰ περάσῃ,
 γιὰτὶ ὁ καιρὸς τὰ πράγματα καθημερνὸν ἀλλάσσει.

Στ. 445 μὴδὲ ποσῶς X. M. 457 διόξεσαι M. 459 στὸν κόσμῳ X. 460 ἀν-
 θρώπος... βρεῖς μὴ δένα M. 461 τὰ πράματα X. 461, 462 σηκώνου—κομπώνου X.
 463 γιὰ τοῦτο M. γιὰ κείνο X. 464 πύβουλος M. 466 μαρτυρίσει M. 468 πόσαις
 φοραῖς Γ' Σ. πῶς εἰν Γ'.M.Σ. 470 μουδένα X. 472 κάτεχε ὅσο τὸ μορεῖς X. ὅσο
 δύνασαι M. 474 καθημερνῶς M.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Ἐγὼ στὰ φύλλα τσι καρδιάς πάντα τὸ θέλω χώνει,
 475 ἄμ' ὁ καιρὸς κάθε κουρφο εἶν, ἀπὸν φανερώνει·
 μ' ἀπείτις εἶν ἀσύστατο τὸ ριζικό, φοβοῦμαι
 νὰ μὴ ζηλέψῃ στὴν πολλὴ καλομοιριάν, ἀποῦ ἦμαι,
 καὶ ρίξῃ με σὲ βάσανο τόσον, ἀπὸν ποτέ μου
 νὰ μὴν μορεῖσω νὰ γερωθῶ, Καρπόφορ' ἀδερφέ μου,
 480 Ὡ πόσα καλορριζικός νὰ κράζεται τυχαίνει
 γεῖς, ἀπὸν μιὰ καλομοιριά δὲν ἔχει γνωρισμένη,
 γιὰτὶ γνωρίζοντάς τηνε, στό ἴστερο σὰν τοῦ λείψῃ;
 νὰ στέκῃ πλιόν του δὲ μορεῖ δίχως καημὸ καὶ θλίψι.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Πέ μου, νὰ ζῆς, Πανάρετε, μορεῖς νὰ τὴν ἀφήσῃς;
 485 μορεῖς ποτέ σου δίχως τσι μιὰν ὥρα πλιὸ νὰ ζήσῃς;

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Πῶς εἶναι μορεζάμενο κορμί νὰ ξεχωρίσῃ
 ἀπὸν τὴν ἴδιαν του ψυχῇ, καὶ νὰ μορεῖ νὰ ζήσῃ;
 490 χωρὶς ἄερα τὸ πουλλί, χωρὶς νερὸ τὸ ψάρι
 πῶς εἶναι δυνατό· τῶνε νὰ ἔχουσι ζῆσις χάρι;
 κ' ἔμὲ πῶς μοῦ ἔναι μορετὸ μὲ δίχως τὴν κερά μου
 νὰ ζιῶ στὸν κόσμῳ, γῇ ποτέ νὰ ἔχω τὴ λευτεριά μου;
 Χίλια κομμάτια πλιὰ καλλιὰ τὰ μέλη μ' ἄς γενοῦσι,
 κι ὅχι ποτέ τ' ἀμμάτια μου νὰ τήνε στερευτοῦσι.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Λοιπὸν ἂν ἔ και δὲ μορεῖς νὰ τὴν ἀφίσῃς πλιὸ σου,
 495 γιάντα νὰ βασανίζεσαι μὲ τὸ μεταγνωμό σου;
 Λιῶξε τσι πρίκες τς ἄκαιρες σοῦ ξαναλέγω πάλι,
 κι ἀνίμενε τὸν Οὐρανὸ τέλος καλὸ νὰ βάλῃ
 ἔς τούτῃ τὴν ἀρχισμένη σου καλομοιριά τὴν τόσῃ,
 500 τόσες, ἀπὸν ἔχεις μετὰ σέ, χάριτες νὰ πλερώσῃ.

Στ. 476 φουρνό Σ. 478 ποῦ ἦμαι M. 480 γιγρωθῶ M. 483 νὰ τοῦ λείψῃ
 Γ. Σ. 484 καημοῦς X. 486 ποτέ σου πλιὰ X. 490 μορεζάμενο X. φύσις Γ. Σ. M.
 492 νὰ ζῶ X. 494 ὅχι X. 495 ἀνίσως M. ἀπειδῇ X. 496 γιὰτὶ X. M. 497 εὐκαι-
 ρες M. διῶξέ τσι X.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Καρπόφορε, τὰ λόγια σου παρηγοριὰ περίσσια
 στή βαρεμένη μου καρδιά σήμερον ἔχαρισα,
 καὶ χαίρομαι πὼς ἄκουσες τὰ ἔχεν ὁ λογισμὸς μου
 ὅτι μοῦ λήξη νὰ μπορῇς νὰ γίνεσαι βοηθὸς μου.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Τὸ νοῦ μου καὶ τὴ γλῶσσά μου, τὰ χέρια, τὴ ψυχὴ μου,
 καὶ ὅτι ἄλλο πρῶμα βρίσκεται νὰ ἔχω στή μπόρεσί μου,
 σοῦ τάσω ὅς τοῦτῃ τὴ δούλειά, μὰ λόγια δὲν τυχαίνουν,
 φίλοι σὺν εἴμεσταν ἡμεῖ, μέσα μας νὰ πληθαίνουν.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Πὼς μ' ἀγαπᾷς, Καρπόφορε, καλῶτα γινώσκω,
 καὶ εἰς τοῦτά μου τὰ βάρη μόνον ὅς ἐσὲν ὀλιπίζω,
 μὰ στὰ παβίονια πὰ νὰ ἴδω, τί κάνουν οἱ στρατιῶτες,
 καὶ ἀπάνω ὅς τοῦτο θέλωμε μιλήσει πάλι ἐτότες.

ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΣ

Πήγαινε, κ' ἔρχομαι κ' ἐγώ, καὶ πάλ' ἐκεῖ μποροῦμε
 καλύτερα τί ἔχομε νὰ κάμουμε νὰ ἴδωμε.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ὡς ὁ καλὸς οἰκονόμος μὲ προθυμίᾳ σπουδάζει
 πρὶ τὸ χειμῶνα τσι καρποὺς στὸ σπῖτι νὰ σοδιάζῃ,
 καὶ τότες δὲ χρειάζεται τίποτας, μὰ κοιμᾶται
 μὲ δίχως ἔγνοια, καὶ πολλὰ φρόνιμος μαρτυροῦται
 τέτοιας λογῆς κ' οἱ Βασιλεῖς πρέπει νὰ διορθῶνται
 τὰ πράγματα τὰ ἐρχόμενα σὺν καὶ τοῦ ἴδιου χρόνου,

Στ. 501 περίσσια X. 504 βοηθός μου M. 506 εὐρίσκωμαι X. 507-508 τυχέναι
 —μέσας τως νὰ πληθαίνῃ Γ. Σ. ποταίτος M. 509-510 κατέχω — ἔχω X. 514 σάτι
 ἔχωμεν M. Γ. Σ. 515 οἰκονόμος M. 516 σπῖτι του Γ. Σ. M.

καὶ νὰ σκοποῦσι τὰ ἴστερα, σὰ νὰ ἴσαν ὁμπροστά τως,
 γιὰ νὰ ἴναι πάντ' ἀθάνατοι καὶ αὐτοὶ κ' ἡ βασιλεία τως.
 Χίλιους μεγάλους Βασιλεῖς πλούσιους καὶ μπορεμένους
 τὸν περαζόμενον καιρὸ ἔχομε γροικημένους,
 κ' εἶδαι καὶ τ' ἀμμάτια μας περισσίους ν' ἀποθαίνου,
 κ' οἱ ἐπαρχιές τωνε ζυμὸ στὸν ἄνεμο νὰ πηαίνου,
 γιὰτὶ ἔγνοια δὲν τοὺς ἔκοβγε κ' ἐκεῖνα νὰ θωροῦσι
 ἱερίσω τοῦ θανάτου τως, ἀποῦ ἔχουσι νάρθοῦσι.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Σύμβουλε, ξεύρεις το καλά, τὸ πὼς παιδὶ κιανένα
 παρὰ τὴν Ἐρωφίλη μου δὲν ἔχω καμωμένα,
 γιὰ κείνο εἶναι πάντα τσι μάτια μου καὶ ψυχὴ μου,
 παρηγοριὰ καὶ θάρρος μου κ' ἐλπίδα μοναχὴ μου,
 καὶ ἂν εἶναι καὶ ὥς τὸ σήμερον δὲν εἶναι παντρεμένη,
 μ' ὅλο πὸν τόσοι Βασιλεῖς τὴν ἔχου ζητημένη,
 δὲν εἶ, παρὰ γιὰτὶ πονεῖ καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου,
 νὰ τὴν ἴδω τ' ἀμμάτια μου, πὼς βγαίν' ἀπὸ σιμά μου.
 Τώρα πὸν σφίγγουσιν ἡμεῖς τὰ γερατειά, κ' ἐκείνη
 δότομη οἱ χρόνοι πλειότερα τὴν κάμασι κ' ἐγίνη,
 μοῦ φαίνεται πὼς εἶναι πρεπὸ καὶ δίκιο νὰ γυρέψω
 κιανέναν ἄξιο βασιλεῖ γοργὸ νὰ τὴν παντρέψω.
 Ἔτσι ἐπειδὴ μᾶς ἤρθαι τοῦτ' οἱ προξενητάδες,
 πεμπάμενοι ἀπὸ δυὸ ψηλοὺς καὶ πλούσιους Βασιλεῖδες,
 ὅλοι μ' οἱ συμβουλάτοροι θέλω νὰ μαζωκτῇτε,
 καὶ μὲ περίσσια πεθυμιὰ κ' ἐξέτασι νὰ δῆτε
 ποιὸς εἶναι ἀπὸν τσι δυὸ καλλιὰ, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ κάμω
 μὲ τὴ βουλή σας ὅλων τὸν ἐδικὸ τσι γάμο.
 Ὅς τοῦτο τὸ μέσος κάμετε τσι δυὸ προξενητάδες
 νὰ τσι τιμᾶτε, Σύμβουλε, σὰ νὰ ἴσαν Βασιλεῖδες.
 Τώρα τὴ θυγατέρα μου πὰ νὰ ἴδω νὰ τσι δώσω
 λόγο γιὰ τοῦτῃ τὴν παντρεία, τὴ γνώμη τσι νὰ γνῶσω
 πρεπὸ μοῦ φαίνεται καὶ αὐτῇ, Σύμβουλε, νὰ κατέχῃ
 τοῦτο τὸ πρῶμα παραμπρός, καὶ νὰ μοῦ πῇ, ποιὸν ἔχει
 καλύτερα ἐκ τοὺς δυὸ τωνε, καλὰ κ' οἱ δυὸ μεγάλοι
 νὰ ἴναι κ' εὐγενικώτεροι παρὰ στὸν κόσμον ἄλλοι.

Στ. 521 σκοποῦσι Γ. 525 ποθάνου M. 528 ὀποῦχαι M. 530 γνωρισμένα M.
 534 μῶλα M. 536 ἀπὸ κοντά μου M. 537 καὶ μὲ M. 538 δόταμι M. τὴν κάμουσι
 M. 540 βασιλεία M. 542 ἀφεντάδαις M. 547 μέσο M. 554 μαζονομάστεν ὅλοι M.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Πρεπό 'ν, Ἀφέντη, κι ἄγωμε, κ' ἐμεῖς οἱ-ἄλλοι δοῦλοι
τῆς Ἀφεντιᾶς σου, τὸ ταχὺ νὰ μαζωκτοῦμεν οὔλοι,
κοὶ μπιστεμένα, κατὰ πῶς εἴμεστα κρατημένοι,
θέλωμε 'δεῖ τὸ προῖμ' αὐτό, τί μέλλεται νὰ γένη.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

Ἀνέν κ' οἱ καλορρίζικοι τὸν κύκλον ἐμποροῦσα
τοῦ ριζικοῦ, μὲ τὰ σκοινιά δεμένο νὰ κρατοῦσα,
γῆ ἄνεν κ' ἡ τύχη σάν τροχὸς δὲν ἤθελε γυρῖζει,
κ' ἐκείνους, ἀπὸ καθοῦνται ψηλά, νὰ μὴ γκρεμνῖζη,
σήμερο καλορρίζικο στὸν κόσμο πλιά μεγάλο
τὸ Βασιλιό μας εἶχα 'πεῖ παρὰ κιανέναν ἄλλο·
μ' ἀπείτις κάποιο ριζικὸ στὸν κόσμο ἀνακατώνει
καὶ πλούσιους ρίχνει χαμηλά, κι ἀνήμερους σηκώνει,
δὲν πρέπει πρίχου δὴ κιανεῖς τὸ τέλος, νὰ παινέση
'ς τς ἀρχές ποτὲ καλομοιριά τ' ἀθρώπων, γῆ στὴ μέση,
γιατὶ ὅσο πλιά τότε θωρεῖς στὰ ὕψη πὼς καθίζει
τὴν τύχης, καὶ μὲ τὴν κορφή στὸν οὐρανὸ πὼς ἴγγιζει,
τόσο θὰ γδέχεται νὰ δῇ πεσμένη τὴν τιμὴν του,
κι ἀποῦ 'σανε τὰ πόδια του, ριμμένη τὴν κορφήν του·
κι ὅσο τότε στοχαῖζεται βασανισμένο πῖλι
μὲ πλήσι κακορριζικὰ καὶ μὲ φτωχεῖα μεγάλη,
θέλει νὰ ἐλπῖζη σὲ ψηλὸ σκαλέρι καθισμένο
νὰ τότε δῇ χαιράμενο καὶ καλοκαρδισμένο.
Γιὰ τοῦτο, ὡς εἶπα, δὲν παινῶ τοῦ Βασιλιοῦ τὰ πλούτη,
καὶ τὴ μεγάλη μπόρεσι, ποῦ 'χει τὴν ὥρα τούτη,
μὰ τὸ Θεὸ παρακαλῶ τὴν τύχην του νὰ ῥίση
τὸν κύκλο τῆς ξανάστροφα ποτὲ νὰ μὴ γυρίση·
κι ἀπείς ἡ θυγατέρα του μόνια τσι θέλει νὰ 'χη
κλερονομία στὰ πλούτη του, ταῖρι ἄξιο νὰ τσι λάχῃ.

Στ. 557 ἤμασταν Μ. 559-560 καὶ καλορρίζικοι... ἐμποροῦσι-ἐκρατοῦσα Μ.
561 καὶ ἀνέ Μ. 561-562 γυρῖσει-γκραιμνῖσει Μ. 571 θανδέχεται Σ. δέχεται Χ.
576 ἰδῆ Σ.Γ. 578 λόχει Μ. 579-580 ρίξει-γυρῖζει Μ. Τέλος τσι πρώτης πράξις Χ.

σάν εἶν κ' ἐκείνη εὐγενική καὶ βασιλιογαλμένη,
κι ἀπ' ὅλωνῶ τῶν ἀρετῶ τσι χάρες στολισμένη.

ΧΟΡΟΣ

Ἐρωτα, ἀπὸ συχνιά 'ς τσι πλιά μεγάλους
κι ὁμορφους λογισμοὺς κατοικημένος
βρίσκεσαι, τσι μικροὺς μισῶντας τς ἄλλους,
κ' ἔτσι 'σαι δυνατὸς καὶ μπορεμένος,
καὶ τόση χάριν ἔχου τ' ἄρματα σου,
ποὺ βγαίνεις πάντα μ' ὅλους κερδαιμένος
μᾶλλιος τὰ τόσα βρόχια τὰ δικά σου
γλυκιά, καὶ μετ' αὐτὰ τόση ἔχου χάρι
π' ὅποιο κι ἂν ἐμπερδέσα φχαριστᾷ σου,
κι ἄγριος ὥς θέλει νὰ 'ναι καὶ λιοντάρι,
πᾶσα κιανεῖς συμπέρτει μετὰ σένα
καὶ πεθυμᾷ πληγὴ ἀπὸ σὲ νὰ πάρῃ
κι ὅχι οἱ ἀθρώποι μόνο γνωρισμένα
σ' ἔχουσι τί μπορεῖς, καὶ πόσα ξάξεις
μὲ τὰ βερτόνια αὐτὰ τὰ χρουσωμένα.
Στὸν οὐρανὸ ὄντα θέλης ἀνεβάξεις
μ' ἀποκοτιά καὶ δύναμι μεγάλη
καὶ τὴν καρδιά τοῦ Ζεῦ τὴν ἴδια σφάζεις,
καὶ τόση παιδωμὴ καὶ τόση ζάλη
τοῦ δίδεις, ἀπ' ἀφίνει τὸ θρονί του
κ' ἔρχετ' ἐδῶ στὴ γῆ μὲ πρόσοψ' ἄλλη.
Γιὰ χάρι σου ὁ γιαλὸς μέσ' στὸ κανκίν του
στέκει, κ' ἡ γῆς γιὰ σένα δὲ γυρῖζει,
καὶ μιὰν ὁδὸ Ὁρανὸς κρατεῖ δικήν του.
Γιὰ σένα σένα πᾶσα φύτρο πρασινίζει,
πᾶσα δεντρὸ πληθαίνει καὶ ξαπλώνει,
κι ἀθοὺς καὶ πωρικά μᾶς χαρίζει.

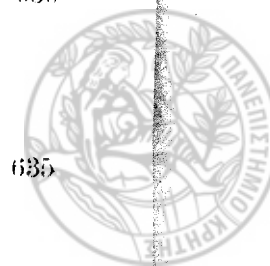
Στ. 585 ποῦ συχνιάξῃς τοὺς μεγάλους Μ. 587 βρίσκοντα Μ σὲ μερκούς Χ. 588
καὶ σύ 'σαι Χ. 590 μένεις Μ. 591 Μὰ λύσοτα σάν τὰ Μ. ὅσα τὰ Χ. 593 ὅποιος
καὶ ἐμπερδεψαι Μ μπερδέσου εὐχαριστᾷ σου Χ. 594 ἀθέλει Μ ὡς ὁ λιοντάρι Χ. σὰ
λιοντάρι Μ. 597 Κιόλοι Μ. τόχου γνωρισμένα Χ. 598 κ' ἔχουσι Χ ἀξίσεις Μ. 599
Βελτόνια Χ τὰ κονισμένα Μ. χρουσωμένα Χ. 600 ὄντε Χ. 602 τοῦ Ζεὺς Χ. 604
τοῦ δίνει Μ. 608 καὶ μιὰ ὁ οὐρανὸς κρατεῖ δικήν του Μ κι οὐδὲ ὁρανὸς ὀγιά δικήν
του Χ καὶ μιὰν ὁ δ' ὁρρανὸς κρατεῖ δικήν του Σ.

Λάσος τόσ' ἄγριο ζῷ ποθές δὲ χώνει
 γῇ ψάρι ὁ γιαλός, τῇ δύνامي σου
 νὰ μὴ γροικοῦ, κι αὐτὰ νὰ τὰ πληγώνῃ.
 Στῶ γυναικῷ τ' ἀμμάτια τὸ θρονί σου
 κρατεῖς, κι ὅκ τὰ χιονᾶτα κι ὁμορφά τως
 προσώπατα πληθαίν' ἢ μπόρεσί σου.
 Στὰ χρουσωμένα κείνα τὰ μαλλιά τως,
 στὰ δροσερά τως στήθῃ τ' ἀσημένια,
 στὰ κοραλλένια χεῖλη τὰ γλυκιὰ τως
 πέτεσαι ὀλημερνὶς καὶ μαραμμένα
 τὰ μέλη νὰ θωρῆς συχνιά σ' ἀρέσει,
 τ' ἀμμάτια ταπεινὰ κι ἀνακλαημένα,
 γιὰ νὰ μποροῦσι στὸ ἴσπερο ὅσοι κλαῖσι
 γιὰ κόρης ὁμορφιά κι ἀναστενάζου
 περισσὰ ἀδικοκρίτη νὰ σὲ λέσι,
 κ' ἐκείνη τὴ χαρά, ποὺ δοκιμάζου
 τοῦ πόθου πλιὰ γλυκειὰ καὶ πλιὰ δροσάτη
 καὶ πλιὰ χαριτωμένη νὰ λογιᾶζου.
 Γιὰ κείνο τοῦ Πανάρετου γεμάτη
 πάντα ἔχες τὴν καρδιά καημοῦς καὶ βάρη
 καὶ πάντα ταπεινὸς στὴ γῇ πορπάτει.
 Τώρα πειδὴ τὸν ἔκαμες νὰ πάρῃ
 τέτοια ἄξια πληρωμὴ στὴ δούλεψίν του
 τέτοιο ἄξιο θησαυρό, τέτοιο λογάρι,
 καίμε, παρακαλῶ σε, τὴ δικαίαν του
 κόρη νὰ τοῦ φυλάσσης, σὰν τυχαίνει,
 κ' εἰς κίνδυνο μὴ βάλλῃς τὴ ζωὴν του.
 Τούτῃ τὴν προῆνειὰ τὴν πρὶκαμένη
 φοβοῦμαι δυνατὰ, πολλὰ τρομάσσω,
 κι ὅλη γροίκα ἢ καρδιά μου καὶ λιγαίνει
 τὰ μέλη μου χορῶζου, κι ὅπρὶ ἀλλάσσω,
 κ' εἰς χίλια μέρη ὁ νοῦς μου διασκορπᾶται,
 σὰ νὰ 'μου βραδειασμένη 'ς ἄγριο δάσο,

Στ. 612 δάσος ποτὶ τόσο ἄγριο δὲ σοῦ χώνει X. 613 στὸ γιαλὸ X. 615 στῶ
 γυναικῷ τ' ἀμμάτια εἰν τὸ θρονί σου X. τὸ θρονί σου M. 616 καὶ τὰ χιονᾶτα X. 618
 χρουσωμένα X. 619 στὰ βαμένα X. 621 ὀλημερνὶς M. 624 ὅποῦ λέσι M. 626 δι-
 καιοκρίτη M. κριτὴ ἀδικο περισσὰ X. 627 δοκιμάζου X. 628 πλιὰ συχνιά X. 629
 λογιᾶσαι M. 630 γιομάτῃς M. 631 παντάχως M. καημὸς M. 632 καὶ πάντα ταπεινὰ
 τὴν γῇν ἐπορπάτει M. 633 πειδὴ τὸν ἔκαμες X. 634 ἀτατιάξῃ M. ἄξια X. 638 μὴ
 βάλλει M. 640 ἀδυνατὰ X. 641 χορφαίνει M. X.

μὴν τὴν ἀποδεχτῇ, μὴν πῇ φοβᾶται
 τὸ βασιλιὸ πὼς θὰ νὰ τὴν παντρέψῃ,
 γιὰτὶ μεγάλο πρᾶμ' εὐθὺς γεννᾶται.
 Τούτῃ τὴν τύχῃ, Ἑρωτα, νὰ στρέψῃ
 ξοπίσω τὴν κακὴ, χάρι τοῦ δῶσε,
 καὶ πλιὸ Ὀδρανὸς κιαμιὰ μὴ δὲν τοῦ πέψῃ,
 σὰ θέλει, δυσκολιά, παρακαλῶ σε

Τέλος τῆς πρώτης πρᾶξις.

645 μὴν τὸν ἀποδεχτῇ X μὴν τὴν ἀποδεχθῇ μὴ πῇς φοβᾶται M. 646 πὼς θὰ
 τήνε παντρέψῃ X. 647 αὐτοῦ γεννᾶται X. 648 τούτῃ τὴ νύκτα X. 650 μὴ τοῦ
 πέψῃ X. 651 δύσκολη M.

INTERMEDIO PRIMO

ΔΑΙΜΟΝΕΣ, ΑΡΜΙΝΤΑ, ΡΙΝΑΛΛΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΑΣΙΔΕΣ

Ἐνας Δαίμονας πρὸς τρεῖς ἄλλους μιλεῖ.

Πνέματα ἀπὸν τὸν οὐρανὸν στὸν Ἄδην ξορισμένα,
 στὴν Κόλασι συντρόφοι μου καὶ δοῦλοι σάν κ' ἐμένα,
 κρίνω πᾶς ἕνας ἀπὸ σᾶς καλῶτατα θυμᾶται,
 πὼς μετὰ μένα μιὰ φορὰ μὲ δόξα ἔκατοικᾶτε
 στὰ ἱερὰ ἀπάνω τ' οὐρανοῦ, καὶ πὼς στὴ μάχ' ἐκείνῃ
 τὴ φοβερή, ποὺ μετὰ μᾶς καὶ τῷ θεῶν ἐγένη,
 τόσα ἔχαμεν ἀντίδικη τὴν Τύχη, ἀπ' ὅλοι ὁμάδι
 κάτω μὲ τόση μας ντροπὴ μᾶς ἔρριξε στὸν Ἄδην,
 καὶ ἀντὶς τὴ μέρα τὴ λαμπρὰ καὶ τὸν καθάριον ἥλιο,
 καὶ ἀντὶς τὴ λάμψη καὶ τὸ φῶς ὁμορφῶ ἀστέρω χίλιω,
 στ' ἄκταμα κάτω στέκομε τ' Ἄδην σκοτεινιασμένα
 μ' ἀμετρες λόγχες καὶ φωτιὲς πάντα τυραννισμένα
 καὶ ἐκεῖν' ἀπὸ ἡμῶν πλεώτερο, δέτε τὴν ὄρεξίν του,
 στὸ θάνατο γιὰ λόγον μας ἔδωκε τὸ Παιδί του,
 καὶ ἦρθε, καὶ ἐκρούσεψε ζιμιὸ τὸν Ἄδην καὶ ἔγδυσέ μας,
 καὶ μοναχὰς τρεῖς Κόλασις τὴ λόχην ἄφηκε μας,
 καὶ νικητὴς ἐγύρισε περίσσι τιμημένος
 στὸν οὐρανόν, καὶ στέκεται πᾶς ὧρα δοξασμένος.
 Μὰ γιὰντα τρεῖς παλιούς καιμούς καὶ τὸν παλιό μας πόνο
 τώρα ξαναθυμίζοντας, ὅς ὅλους σας καινουργιώνω;
 τὰ περασμένα ἄς πάψουμε, καὶ ἐκεῖν' ἀπὸ μᾶς κίανει
 τὴ σήμερον, πᾶς ἕνας μας στὸ λογισμόν τ' ἄς βιάνη,
 πὼς πάσκει καὶ στοχάζεται μ' ἕνα καὶ μ' ἄλλο τρόπο,
 τὸ πλῆθος ὅλο μετ' αὐτὸ νὰ σύρῃ τῶν ἀθρώπων,
 [γι' αὐτὸς καθημερνὸν θωροῦ τ' ἀμμάτια τὰ δικὰ μας
 ριμμένα καὶ ἀνεπήφιστα στὸν κόσμον τὰ εἰδωλά μας].
 Λέτε στὰ Γεροσόλυμα πὼς εἶναι μαζωμένοι
 τόσοι πιστοὶ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ πάσχουν θυμωμένοι,

Στ. 1 ἀπὸ Μ. ξορισμένα Μ. πνεύματα Χ. Μ. 6 ποῦ μετὰ μᾶς τὴ φοβερὴ Χ.
 8 κάτω Μ. 11 κάτω κάθονται Μ. 12 συντροφιασμένος Μ. 14 ἤπεψε Χ ἔδωσε
 Μ. 15 κούρσισαι Μ. 16 τὴ κόλασι καὶ λόχη Χ στὴν κόλασι τὴν λόχη Μ. 18
 στοὺς οὐρανούς Χ. 20 ὅς ὅλους μας φανερόν Χ. 22 τὸ σήμερον Γ. Μ. Οὕτως πάν-
 τοτε τὰ δύο κείμενα πασανάμας Μ. καθ' ἕνα μας Χ. 23 πάσκει Γ. Μ δὲν στοχάζε-
 ται Μ. 23α-24α Τὸ δίστιχον δὲν εὐρίσκεται εἰς τὰ κείμενα Γ. Σ καθημερνῶς Μ.
 25 πὼς εἶν πρηνισμένοι Χ.

τρεῖς φίλους μας τρεῖς μπιστικούς τρεῖς Τούρκους ν' ἀφανίσουν,
 καὶ λευτεριά ὅς τρεῖς Χριστιανούς τρεῖς ἔχθρους μας νὰ γυρίσουν,
 καὶ ἂν ἔλειπε μιὰ φίλαινα πιστὴ μας κορασίδα,
 κιαμιὰ τρεῖς ἐλευτεριάς τῶν δὲν εἶχασιν ἐλπίδα.
 Τούτῃ ἀπὸ τρεῖς Ἀνατολῆς τὰ μέρη εἶχε σώσει,
 τρεῖς λογισμούς τῷ Χριστιανῷ μόνο γιὰ νὰ ξηλώσῃ,
 καὶ πλῆσια ἀνακατώματα καὶ ταραχὴ μεγάλη
 γιὰ τρεῖς ὁμορφιὲς τρεῖς πολλὰς μέσα τῶς εἶχε βάλει
 μαλιὰς ἐσηκωθήκασιν, καὶ ὀχθριτὲς ἐγενήκα,
 καὶ εἰς σύγχυτες καὶ σκοτωμούς γιὰ λόγον τῆς ἐμπήκα,
 καὶ μέσα ὅς ὅλα ἐνίκησε μὲ τὴ γλυκεῖα τρεῖς νιότη
 τὸν πλιά τῶς δυνατώτερο καὶ ξακουστό στρατιώτῃ
 γιὰ κεῖνον τὸ Ρινάλλον τῶς μιᾷ τὸν ἀντρεωμένο,
 τόσα στὴ μάχῃ ξακουστό, καὶ ἔτσι χαριτωμένο,
 γιὰ κεῖνον, ἀπ' ὀλπίζουσι μόνο καὶ καρτεροῦσι
 μὲ τὴν ἀντρεία του τῆς Σιών τὰ τεῖχη πὼς χαλοῦσι,
 γιὰ κεῖνον ποῦ καὶ τὴ χέραν του χιλ' ἀρσανὰ πομεῖνα,
 καὶ ὡς ὅσα λιοντάρ' ἀγριώτατο τὸν τρέμ' ἡ Παλαιστίνη,
 γιὰ κεῖνον σὲ κοντολογιά, ποῦ μέλλεται νὰ βάλῃ
 σταυρὸν στὰ Γεροσόλυμα μὲ πρίκα μας μεγάλη.
 Μὰ κεῖνῃ ἀπὸ τὸν πόλεμον τὸν ἔβγαλε, καὶ ὁμάδι
 στοῦ πόθου τρεῖς ξεφάντωσες στέκου πουργὸ καὶ βράδυ,
 καὶ γιὰ νὰ μὴ μπορούσινε πλιὸ νὰ τρεῖς τότε πάρου,
 καὶ οἱ Χριστιανοὶ νὰ χάσουσι τὰ χουσι μονιτάρου,
 ὅς ἐτούτῃ τὴ μακρὰ ἔσορ' ἔκαμε νὰ περάσω
 μαζί σας, καὶ ἕναν ὁμορφο περβόλι νὰ ριδινιάσω,
 γιὰ νὰ μπορῇ ὅς ἀνάπασι καὶ εἰς χαρὰ μεγάλη
 καὶ μ' ἄλλες περιδιάβασες ὅς τρεῖς ἀγάπης τὴν ἀγκάλῃ
 τὴν ἐδικαί τρεῖς πάντα τρεῖς χωσμένο νὰ τὸν ἔχη,
 δίχως κινεῖς ποῦ βρίσκεται ποτέ του νὰ κατέχη.
 Ἔτσι, ὡς θεωρεῖτε, τὸ ζιμιὸ ἐκτίστη τὸ περβόλι,
 καὶ τὴ θεωριά ν' ἀλλάξωμε, συντρόφοι, κάμετ' ὅλοι.

Στ. 27 τρεῖς δούλους μας Χ. 27-28 ἀφανίζου-γυρίζου Μ. 30 δὲν εἶχαν ἔχει Χ.
 ὀλπίδα Χ. Μ. 31 ἐκεῖ εἶχε σώσει Χ. 35 μάχες Χ. 36 καὶ εἰσὲ ξηλιὰς Χ. Μ. 39
 ἀντρεωμένο Χ. 41 ἐλπίζουσι Χ. Μ. 42 τῆς ζωῆς Μ. τὴν πολλή Χ. 43 ἀπὸ τὴ χάρι-
 του Μ. ἀπὸ τὴν χέραν του Γ. Σ. 44 καὶ ὡς ὅσα λιοντάρ' ἀγριο Χ. 47 ἀπὸ τὸν Μ.
 Σχεδὸν πάντοτε τὸ Μ οὕτως. 49 μπορούσινε πλιά Χ. 50 τὰ πάσκουσι νὰ χάσου μο-
 νοτάρου Χ. τὰ πάσχουν μονοτάρου Μ. 51 ξουριά Μ. 51 μὲ πλῆσες περιδιάβασες Χ.
 ἀγκάλαις Μ. 57 Ἐτεζή θεωρεῖται Μ. σήμερον Χ. 58 καὶ ἐδὰ θεωριά Χ. Μ. 59 θεωριά
 ἄς γενοῦμε Χ. Μ.

θεριὰ γενῆτε μερικὸ νὰ βλέπωμε τὸν τόπο,
 νὰ μὴν τότε πατήσουσι πόδια ἄλλωνων ἀθρώπων·
 ἄλλοι ἄς γενοῦσινε πουλιά, γλυκιὰ νὰ κίληθοῦσι,
 σὲ πλήσια περιδιάβασι πάντα νὰ τὸν κρατοῦσι·
 καὶ ἄλλοι κοράσια ἄς γενοῦν, καὶ τακτικά ἄς γυρεύγου
 ᾧ ἐκεῖνο, ἀπὸν δύνουνται πάντα νὰ τῶς δουλεύου,
 καὶ ὅσες μπορεῖτε γαλιριές, χορούς, παιγνίδια θντάμη
 μὴ λείψῃ οὐδένας ἀπὸ σᾶς, σὺν ἔρθῃ, νὰ τοῦ κάμῃ.
 Μὰ νέφαλο ἓνα συντηρῶ καὶ ἐπῶδες κατεβαίνει,
 τοῦτ' εἶν ἡ κόρη, κ' ἔρχεται τώρα συντροφιασμένη
 μετὰ τὸ Ρινάλδο· γλήγορα σὲ μιὰ μερὰ ἄς συρθοῦμε,
 τὴν πρόσοντι ν' ἀλλάξωμε, νὰ τοὺς ἀποδεκτοῦμε.
 Ὡς ἐτοῦτο κατεβαίνει ἓνα νέφαλο, καὶ βγαίνει ἡ Ἀρμίντα μετὰ τὸ
 Ρινάλδο, καὶ οἱ Λαίμονες φεύγου. Ἡ Ἀρμίντα μιλεῖ.

ARMINTA

Τοῦτοι ἂν οἱ τόποι οἱ-ὁμορφοί, ψυχὴ μου καὶ καρδιά μου,
 τοῦτ' ἔναι τὸ περβόλι μου, τοῦτ' ἔναι ἡ βασιλεία μου,
 κόσμοι ἀγαθοὶ καὶ σιγανοὶ καὶ μυριαγαπημένοι
 καὶ ἀπὸ μαλιές καὶ σύγχυτες περίσσια ἀναπαυμένοι,
 παντοτινὴ Παράδεισος πᾶσα λογῆς ἀθρώπων,
 ξεκούρασι τοῦ λογισμοῦ καὶ ἀνάπασι τοῦ κόπου,
 τοῦ πόθου περιδιάβασις, τς ἀγάπης περιβόλι
 τῶν κορασίων ξεφάντωσι καὶ τῶ Νεράϊδω σκόλη.
 Ὡς τοῦτα, Ρινάλδο μ' ἀκριβέ, ᾧ τοῦτα λοιπὸν τὰ μέρη
 περίσσια καλορρίζικος χειμῶνα καλοκαίρι
 θέλω νὰ στέχῃς σὲ πολλὴ καὶ ἀμέτρητη γλυκότη
 μακρὰ ἀπὸ τς ἔγνοιες τς ὀφθαλμοῦ, ἀπὸν χαλοῦ τὴ νύτῃ·
 καὶ ὡς ἦσαν πᾶσα καιρὸ φῶς μάτια καὶ ψυχὴ μου,
 καὶ τς καρδιάς μ' ἀνάπασι καὶ ὀλπίδα μοναχὴ μου,
 ὅς εἴσται πάλι, ἀφέντης μου τώρα καὶ βασιλιός μου,
 καὶ τοῦτος ὅλος ὁμορφος ὁ τόπος ὁ δικός μου
 πάντα σὲ θέλει προσκυνᾷ, καὶ νόμον ἀπὸ σένα
 θέλ' ἀνιμένει ταπεινὰ ᾧ πᾶσα καιρὸ κιανένα.

Στ. 62 νὰ τοὺς X. 63 ἄς δείξουσιν X. ἄς δείξουσιν M. 64 ὅλο ποῦ μποροῦ M.
 65 γαλιριές Γ. 66 οὐδενὸ ἀπὸ μᾶς M. 68 θαρρῶ X. 69 σήμερον M. σερθοῦμε
 Γ. Σ. 73 μέρη ἀγαπημένα X. M. 74 ἀναπαυμένα X. 76 ξεκούρασις X. 80 καλορ-
 ρίζικοι X. M. 81 θέλωμε στέχει X. M. 82 κ' ἔδεκεῖ X. τζαίφκαιραις M. 83 ᾧ
 κάθα X.

ΡΙΝΑΛΔΟΣ

Ἀρμίντα μ' ὁμορφότατη, σκλάβος καὶ δουλευτὴς σου
 στέκοντας σὺν εὐρίσκομαι σὴ χάρι τὴ δική σου 90
 δὲν εἶχα ἀλλάξει ριζικό, δὲν εἶχα πεθυμήσει
 κορώνα στὸ κεφάλι μου ποτὲ νὰ τὸ στολίῃ
 τὰ πλούτη καὶ τς ἀνάπαφες καὶ τς δροσιές τοῦ κόσμου
 στὸ σπλαχνικό σου πρόσωπο πάντα θωρεῖ τὸ φῶς μου,
 καὶ ἀπὸν τὴ μυρισμένη σου καὶ δροσερὴ σ' ἀγκάλῃ 95
 πᾶσα χαρὰ ἔχει τὴν ἀρχὴ πᾶσα δροσιὰ μεγάλη,
 ᾧ ἐτοῦτο τήνε φιλεῖ,
 ᾧ πᾶσα γλυκὴ καὶ ὀνόστιμο φιλὶ ποῦ ἀπὸ σένα πιάνω,
 τὰ μέλη σὴν Παράδεισο μοῦ φαίνεται καὶ βάνω
 τοῦ Ζεῦ κρατοῦμαι σύντροφος, καὶ ὅλη τὴ κτίσι δρίζω
 τοῦ κόσμου, στ' ὁμορφότατο στήθος ὄντα σου ᾧ γγίζω, 100
 καὶ ὄντα γροικῶ τὰ λόγια σου τὰ γλυκοσυθεμένα,
 κιανένα καλορρίζικο δὲν ξεύρω σὺν ἐμένα·
 γι' αὗτος γλυκὺς σ' ἀγαπτικὸς καὶ μπιστεμένος δοῦλος
 ᾧ τς δρισμούς σ', Ἀφέντρα μου, θέλω ᾧ σται, κόρη μ', οὔλος,
 καὶ ὅχι ποτὲ μ' ἀφέντης σου, ψυχὴ μου, σὰ μὲ κράζεις 105
 κ' ἔτσι, Νεράϊδα μ' ἀκριβή, κάμε νὰ μὲ ξοδιάζῃς.

ARMINTA

Χίλιες, Ρινάλδο μου, δροσιές περνοῦν ἀπὸν τ' ἀφτιά μου,
 καὶ μέσα μοῦ ποτίζουν καὶ θρέφου τὴν καρδιά μου.
 Τοῦτα τὰ λόγια τὰ γλυκιὰ μοῦ ξανακαινουργιώνου
 τς λογισμούς, καὶ πλειότερα σὸν πόθο μὲ σκλαβώνου 110
 μὰ τὰ ᾧ νοῦς μου πεθυμῶ, τὰ χεῖλη δὲ μποροῦσι
 σὰ θέλ' ἡ πληγωμένη μου καρδιά νὰ δηγηθοῦσι
 γι' αὗτος σωπῶ, μὰ ᾧ τοῦτά μου τὰ μάτια καρφικτίσου,
 πόση λακτάρα καὶ φωτιὰ μοῦ δίδ' ἡ πρόσοντι σου.
 Εἰς τοῦτο τότε φιλεῖ καὶ λέγει,
 Ρινάλδο μου, τ' ἀμμάτια σου Παράδεισο μοῦ τάσσου, 115
 καὶ ζάχαρι τὰ χεῖλη σου σὰ σωθικά μου στάσσου·

Στ. 91 δὲν εἶχε. . . δὲν εἶχε ἀποκοτίσει M. 92 κορώνα τὸ κ. ποτὲ νὰ μου στο-
 λίσῃ X. M. 93 δροσιές X. 96 τὴν αὐγὴ Γ. Σ. M. τὸ βράδυ M. 97 ἀπὸ σένα πιάνω
 Γ. M. Σ. X. Λεῖπει ἐξ ὅλων τῶν κειμένων τὸ ποῦ σκάθα X. 99 τοῦ Ζεῦς κρατειοῦ-
 μαι X. τὸν κόσμο X. 100 τς κτίσις X. 101 τὰ χίλιες σοδομένα (!) M. 102 καλορ-
 ρίζικο M. 104 πάντα μου M. X. 105 ποτὲ σου X. 108 τρέφου X. 100 τς λόγαις
 μου M. 111 καὶ τᾶχει X. μάχει M. 113—114 καθρεπτίζου—ἡ μπόρεσι σου M.
 115—116 τάξου—στάξου M.

μὰ τῇ Νεράϊδες μου θωρῶ πασίχαρες περίσσια,
 γιατί ἦρθαμε, ὡς θέλαμε κρίνω πὼς ὅσον ἦσα
 ἔς τοῦτο τὸν τόπο δίχως μου κλιτὲς καὶ πρικαμένες,
 τόσο ἔναι δὰ πασίχαρες καὶ καλοκαρδιασμένες.
 Εἰς τοῦτο ἔρχονται Δαίμονες μετασχηματισμένοι ὥσάν
 κορασίδες, καὶ λέγει ἡ μία τῶς πρὸς τὴν Ἀρμίντα.
 Χαριτωμένη μας Κερά, πολλὰ ἀναζητημένη,
 τόσ' ἀπὸ μᾶς τῇ δοῦλῃ σου πλήσια πεθυμισμένη,
 ποῦρι ἔφταξες ἔς τῇ τόπους σου, ποῦρι ἔσωσες, Κερά μας,
 παρηγοριὰ τῶν ἀμματαῶν καὶ δρόσος τῇ καρδιᾷ μας
 νὰ δώσης πάλι, καταπὼς μᾶς εἶχες μαθημένες,
 γιατί ἤμεστανε δίχως σου περίσσια πρικαμένες.
 Εἰς τοῦτο σκύπτουσι καὶ τῇ φιλοῦσι τὰ πόδια, καὶ ἡ
 Ἀρμίντα λέγει.
 Περίσσια εἶχα πεθυμί, κοράσια μ' ἀκριβὰ μου,
 νὰ σᾶς δούσιν ὅλες σας τ' ἀμμάτια τὰ δικὰ μου·
 μὰ δινατὸ δὲ μοῦ'τоне παρὰ πολλὰ ν' ἀργήσω,
 γιατί ἤθελα μὲ θησανρὸ μεγάλο νὰ γυρίσω,
 νὰ πάρω, κορασίδες μου, δὲ μοῦ'τоне δοσμένο
 τοῦτο τὸ νιὸ τὸν ἀκριβὸ καὶ τὸ χαριτωμένο
 παρὰ μὲ μάκριτα καιροῦ νὰ ρίξῃ ἔσᾶς κ' ἐμένα
 καὶ νὰ κρατῇ τὰ πλούτη σας πάντοτε βλεπτημένα,
 καὶ ἄς βρῇ συμπαθεῖο ἡ-ἄργιτα γιὰ τὸ περίσσιο πλοῦτος
 καὶ κέρδος, ποὺ μᾶς χάρισε· καὶ ξεύρετε πὼς τοῦτος
 ὁ νιὸς μᾶς ρίξει σήμερο, κ' ἔτσι σιμώσεται του,
 καὶ ὡς βασιλιοῦ τὰ πόδια του κλιτὰ φιλήσετέ του,
 καὶ μ' ὅσες δύνεσαι τιμὲς ὅλες τόνε δεχτήτε.
 καὶ ἀπ' ὅτι ὀρίση, κάμετε ποτὲ νὰ μὴν ἐβγῇτε.

ΚΟΡΑΣΙΔΕΣ

Ὡ πόσην ἄμετρη χαρὰ ταίρι ἄξιω τσι κερά μας
 πόσες γλυκειὲς παρηγοριὲς μέσα γρουκᾷ ἡ καρδιὰ μας,
 γιατί ἔς αὐτὸ τὸ πρόσωπο τ' ὁμορφοκατωμένο,
 τῆς Ἀφροδίτης τὸ παιδὶ στέκει ζγουραφισμένο,

Στ. 118 κρίνω πὼς ἐμανίσα Μ. 120 τόσα' ναι Μ. Χ. χαϊράμενες Χ. 122 πεθυ-
 μισμένη Χ. ἀναζητημένη Μ. 129 ναρχίσω Μ. 131 μπορεμένο Χ. Μ. 134 τὰ πλούτη
 μας Χ. Μ. 135 γιατί περίσσιο πλοῦτος Χ. γιατί περίσσια πλοῦτος Μ. 136 καὶ κέρ-
 δος μᾶς ἐχάρισε Χ. Μ. 138 γλυκά Μ. 140 καὶ ἀπὸ τὴν κρίσι κάμεται Μ. 141 πόση
 Μ. 142 πόσαις πληγαῖς Μ.

καὶ ἀνάπαφες παντοτινὲς τοῦ λογισμοῦ μας τάσσει,
 κ' εἰσὲ χαρὰ τὴν ἔγνοια μας τὴν περασμένη ἀλλάσσει·
 γιὰ τοῦτ' ὡς ἄξιου Βασιλιοῦ καὶ ἀφέντη μνόγομέ σου
 δούλειμι μπιστικώτατη, καὶ ἀντάμη δίδομέ σου
 τοῦ λογισμοῦ μας τὰ κλειδιά, καὶ ὅσο κλιτὰ μποροῦμε,
 τὰ πόδια σου τὰ βγενικὰ σκύφτομε καὶ φιλοῦμε.
 Εἰς τοῦτο φιλοῦσι τὰ πόδια καὶ ὁ Ρινάλδος λέγει,

ΡΙΝΑΛΔΟΣ

Λοῦλός σας, κορασίδες μου, σκλάβος σας καὶ ἀδερφός σας
 πάντα θέλω στ' ὥστε νὰ ζιῶ, κ' εἰς τούτη φχαριστῶ σας
 τὴν τιμημένη ἀποδοχή, κ' εἰς τοῦτο τό περίσσιο
 σπλάχνος, ἀποῦ μ' ἐκάμετε σιμά σας νὰ γνωρίσω,
 καὶ ἀντίμειρι τὸ λογισμό, τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ μου
 κ' ἐκείνη τὴν ἐμπόρεσι τὴ λίγη τὴ δική μου
 τάσσω τῇ καλωσύνης σας καὶ ὄρεξις τῇ καλῇ σας
 προθυμερὰ στὴ δούλειμι πάντα τὴν ἐδική σας.

ΑΡΜΙΝΤΑ

Τ' ἄρματ' αὐτάνα, Ἀφέντη μου, μπορεῖς νὰ βγάλης τώρα·
 γιατί μαλιὲς δὲ γίνονται στὴν ἐδική μας χώρα
 γάμοι καὶ περιδιάβασες, ξεφάντωσες καὶ σκόλες
 γίνονται ἔς τούτους τς ὁμορφους τόπους τῇ μέρες ὅλες.
 Γλήγορα, κορασίδες μου, τ' ἄρματα βγάλετέ του,
 καὶ φορεσιὰ ξεφάντωσις καὶ ἀγάπης βάλετέ του.
 Εἰς τοῦτο τοῦ φέρνουνσι μορεσκάντο μιὰ καδέγλα, καὶ καθίζει, καὶ ξαφμα-
 τώνουν τόνε, καὶ ἀπέκεις φέρουνσι μιὰ φορεσιὰ λασίβα καὶ γιολάντα, καὶ στο-
 λίζουν τόνε, καὶ ὅλα μορεσκάντο. Καὶ γδύνοντας καὶ ἐνδύνοντας τόνε, γροί-
 κοῦνται ἀπὸ μέσα τοῦτα τὰ βέρσα μὲ σονάρε,
 Περίσσια καλορρῖζικοι, πλήσια χαριτωμένοι
 ἔς τοῦτο τὸν κόσμον κεῖν' οἱ νιοὶ νὰ κρᾶζονται τυχαίνει,
 ὅποῦ βρουν ἐκ τὴν τύχην τῶς χάρι νὰ λυτρωθοῦσι
 κ' τὰ πάθη, ἀποῦ τῇ λογισμοὺς πάντα τῶς τυραννοῦσι,
 κ' εἰς τῇ χαρὲς κ' εἰς τῇ δροσιῇ, τς ἀνάπαφες κ' εἰς ἄλλες
 καλομοιριῇς δοθοῦσινε τς ἀγάπης τῇ μεγάλῃς,

Σ. 146 τὴ πρίκα μας Χ. 151 δουλευτής σας Μ. Γ. Σ. 152 ζῶ Χ. κιστοῦτο Μ.
 155 τοῦ λογισμοῦ Μ. 159 αὐτήνα Μ. 164 φορεσὲς ξεφάντωσις Χ. φορεσιὰ ξεφαν-
 τώση Μ. 165 περίσσια... πλήσια Χ. 167 ἀπόβγουναι ὀχτὴν τύχη τους Μ. 168 τὰ
 πάθη Μ. Γ. Σ. Τὴν πόθεσιν ἐκ ἐθέσαμεν ἡμεῖς. 169 καὶ τῇ ἄλλαις Μ.

καὶ κορασίδαν ὁμορφὴν φιλοῦσι καὶ φιλοῦνται,
 καὶ ὡς μπιστεμένοι ποθητοὶ πιστότατα ποθοῦνται,
 γιὰτὶ οὐδεμιὰ δὲ βρίσκεται καλομοιρία μεγάλη
 σὰν εἴ τῃ κόρης τὸ φιλὶ καὶ ἡ σπλαχνικὴ τῆς ἀγάλης.
 Εἰς τοῦτο ἔρχονται καὶ ἄλλες κορασίδες μορσεσκάντο μὲ πορικὰ
 καὶ νερό, καὶ κρασί, καὶ λέγει ἡ Ἀρμίντα
 Ὅσον τοῦτ' ἐν τῇ σπράττῃ τῇ μακρᾷ θὲς νὰ ἔχῃς διψασμένα,
 καὶ πῖε καμπόσ', Ἀφέντη μου, ὁμάδι μετὰ μένα,
 ὁρροσέρεψε τὰ χεῖλη σου,

ΡΙΝΑΛΛΟΣ

περίσσεια διψασμένος
 μὰ τὴν ἀλήθεια βρίσκομαι καὶ πολυκουρασμένος.
 Εἰς τοῦτο πιάνοισι καὶ οἱ δύο πορικὰ καὶ τρώσι καὶ πίνουνσι καὶ
 τότες γροικοῦνται τοῦτα τὰ τραγοῦδια ἀπὸ μέσα,
 Ποιὰ ἄλλη στὸν κόσμον βρίσκεται καλομοιρία ὅς τς ἀθρώπους,
 σὺ δὲ δίχως βάσινα πολλά, δίχως περισσίους κόπους,
 νὰ ἔχῃς κιανεῖς μιὰς κορασιᾶς τὸν πόθο κερδαιμένο,
 καὶ μετὰ κείνη νὰ περνᾷ καιρὸ χαριτωμένο;

ΑΡΜΙΝΤΑ

Χορεύοντας, Νεράιδες μου, ὅλοι ἄς διαβοῦμ' ὁμάδι
 στὰ σπῆτια μου, μὴ μᾶς εἰρήη κάτω δεπὰ τὸ βράδι.

ΚΟΡΑΣΙΑΕΣ

Συντρόφισσές μου, γλῆγορα τ' ὥρισεν ἡ κερά μας
 μετὰ χαρᾶς ἄς κἄμωμε καὶ μ' ὅλη τὴν καρδιά μας.
 Εἰς τοῦτο μορσεσκάντο μισσεύγουσι καὶ τελειώνει
 τὸ πρῶτο Ἰντερμέδιο.

ΠΡΑΞΙΣ Β'.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΜΙΛΕΙ

Μὰ τὴν ἀλήθεια ἐγὼ θεωρῶ, καὶ ὅποιος παιδὶ δὲν ἔχει,
 ποιά ἂν ἡ-ἀγάπη ἢ γκαρδιακή, ποτέ του δὲν κατέχει.

Στ. 173 οὐδεμία Μ. 174 καὶ σπλαχνικὴ τῆς ἀγάπης Μ. 175 τὴν μακρὰν θανά-
 σαι διψασμένος Μ. 176 κιωμάδι Μ. 179 τῶν ἀθρώπων Μ. 182 Λεῖπει ὁ στίχος ἀπὸ
 τὸ Μ. 186 μὲ ταχῶς (!) Μ. 2 ἡ γκαρδιακή Γ. Σ.

τὰ δάκρυα τς Ἐρωφίλης μου τὰ σπλαχνικὰ περισσία
 δάκρυα μοῦ κάμασι καὶ ἐμὲ τ' ἀμμάτια μου καὶ χῦσα.
 Ὡς θυγατέρα μ' ἀκριβὴ καὶ ὁμορφοκατωμένη,
 τόσ' ἀπὸ μένα μὲ πολὺ δίκιον ἀγαπημένη,
 τοὺς θησαυροὺς μου δὲ ψηφῶ καὶ τὴν πλουσιότητά μου,
 μηδὲ σιμά σου τίβοτας κρατῶ τὴ βασιλείά μου
 μόνια σου, θυγατέρα μου, μόνια σου θυγατέρα,
 νὰ στέκωμαι χαϊράμενος μὲ κάνεις πᾶσα μέρα.
 Πόσο μὲ παρακάλεσε νὰ μὴν τὴ ξεχωρίσω
 μιὰν ὥρα ἀπὸ τὸ πλάγι μου ὅσον καιρὸ καὶ ἂ ζήσω
 μὰ ἂναι μου χρειὰ τὸ γάμο τῆς νὰ δῶ πρίχ' ἀποθάνω,
 καὶ τς ἔγνοιες τῆς περισσίης μου καμπόσο νὰ λιγάνω.
 Μ' ἀπείτις μὲ κακὴν καρδιά στέκεται, θὰ τῆς στείλω
 σήμερον τὸν Πανάρετο τὸ μπιστικὸ μας φίλο
 καὶ τὸν καλὸ μας δουλευτή, καὶ αὐτὸς, ἀπὸν κατέχει
 πᾶσ' ἕνα ἐκ τοὺς Βασιλοὺς μπόρεσι πόσην ἔχει,
 βρεῖ θέλει τρόπον ὁμορφο νὰ δῇ νὰ τῆς μιλήσῃ,
 τὸν ἕνα ἀπὸ τῆς δυὸ τῶνε νὰ πάρῃ ὅποι' ὁρίσῃ
 σὲ τοῦτο διαφορὰ κιανιὰ δὲ θέλω νὰ τῆς βάλλω,
 γιὰτὶ καλλιὰ δὲν εἶν ὁ γεῖς τίβοτ' ἀπὸ τὸν ἄλλο.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΕΡΩΦΙΛΗ ΚΑΙ ΝΕΝΑ

ΝΕΝΑ

Βασιλοπούλλα μ' ἀκριβή, καλὰ ἔχεις γροικημένο
 τὸ πρᾶμ' ἀπὸ τοῦ σοῦ μίλησα, γιὰ κείνο δὲν ἐμπαίνω
 τώρα σὲ λόγια πλειότερα, μόνο παρακαλῶ σε
 τέλος τὸ γληγορότερο τοῦ λογιμοῦ μου δῶσε.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Νένα, δὲν εἶναι μπορετὸ νὰ ξαναρχίσω, κρίνω,
 νὰ δηγηθῶ ποιὲς ἀφορμὲς καλλιὰ νὰ πάρω ἡ κείνο

Στ. 8 τίποτις Μ. 10 κάμνει Γ. Σ. 12 ὅσον καιρὸ Μ. 14 λιγάκι Μ. 15 Μὰ
 πῆτση Μ. 17 καὶ αὐτήνον πὺν κατέχει Μ. 18 πασάνας Μ. 19 τόπο Μ. 21 δὲν
 ἐβιένο Μ. 25 γιὰτὶ παρακαλῶ σε Μ. 26 γληγορότερο Μ.

γὰ ταῖσι μου μ' ἐκάμασι παρ' ἄθροπο κιανένα,
 γιὰτὶ καλὰ τὸ γροῖκησες σήμερον ἀπὸ μένα
 κι ἂν τς ἄκουσες καὶ ξεύρης τσι, πολλὰ παρακαλῶσε,
 γῇ θάνατο πρὶκώτατο, γῇ ἄλλη βουλὴ μοῦ δῶσε.

NENA

Βουλὴ σοῦ δίδω, Ἀφέντρα μου, πρὶ ὁ κόσμος τὸ γροικίση,
 σὰ σπῖθα δίχως δύναμι ν' ἀφήσετε νὰ σβήση·
 γιὰτὶ ἂν τὸ μᾶθῃ ὁ Βασιλιός, ξεῦρε, πῶς δὲ μποροῦσι
 μηδ' ὅσοι στέκου 'ς τς ὁρανοὺς βοηθοὶ σας νὰ γενοῦσι.
 "Ὅλοι οἱ-ἄθροῦποι σφαίνουσι, μὰ ὁ φρόνιμος σὰ σφάλῃ
 τὸ σφάλμα μετ' τὴ γνῶσιν του θωρεῖ νὰ σιάσῃ πάλι.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Σφάλμα ποτὲ δὲν ἔκαμα μὲ τέτοιο νιὸν ἀντάμῃ
 παντρεῖα νὰ κάμω, Νένα μου, μὰ σφάλμα θέλω κάμει
 τὸ πρᾶμα κεῖνο ποὺ 'χα ξιά, μὲν ὅρα νὰ χαρίσω,
 σὺν πελελὴ κι' ἀσύστατῃ πάλι νὰ πάρω 'πίσω,

NENA

Τὸ πρᾶμα 'κεῖνο, ποὺ 'τάξες, δὲν ἦτονε τς ἐξιάς σου,
 γιὰτὶ τ' ὀρίζει ὁ κύρις σου κι ὄχι τὸ θέλημά σου,
 κ' ἔτσι, Κερά μου, νὰ συρθῇς μπορεῖς μὲ τὴν τιμὴ σου,
 γιὰτὶ δὲν εἶναι κατὰ πῶς τὸ θάρρειε ἡ-ἐμαυτὴ σου,
 κι ἄδικον εἶναι καὶ κακὰ περίσσια καμωμένο
 νὰ τάξῃς καὶ νὰ θῆς ἄλλοῦ νὰ δώσῃς πρᾶμα ξένο.

ΕΡΩΦΙΛΗ

"Ὁφου, κακὸ μου ριζικό, κ' εἶναι 'θέλα τὰ πλούτη,
 κ' εἶναι 'θέλα νὰ γεννηθῶ σὴν ἀφεντιὰν ἐτούτῃ;
 τί μὲ φελοῦν οἱ-ὁμορφίες, τί μὲ φελοῦν τὰ κάλλη,
 καὶ τς ὁρεξίς μου τὰ κλειδιά νὰ τὰ κρατοῦσιν ἄλλοι;

Στ. 30 τῆς γροίκης Μ. 31 καὶ ἀντζήκουσας καὶ ξεύρεις το Μ. 36 τζουρανοὺς
 βοηθοίους Μ. 37 σφάλουσι Μ. μὰ φρόνιμος ἀσφάλῃ Μ. 38 μετ' τὴν τέχνη του Μ.
 μπορὴ νὰ σάσι Μ. 43 τῆς ἀξίας σου Μ. τς ἀξιάς σου Γ. Σ. 44 γιὰτὶ σ' ὀρίζει
 Γ. Σ. Μ. 46 τὸ θάρρειε ἐμαυτὴ σου Γ. Σ. Μ. 47 καὶ κακὸ Μ. 51--52 Τὸ δίστι-
 χον εἶναι τὸ Χ. εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου. 52 καὶ τῆς ἐξιάς μου Χ.

Χῶρες νὰ ρίξω ἀρίφνητες, τόπους πολλοὺς καὶ δούλους,
 καὶ νὰ τιμοῦμαι σὰ θεὰ ἀπὸ τς ἀθρώπους οὐλοῦς;
 ποιὰν ἀπὸ τούτῃ δύναται χαρὰ νὰ δῇ ἡ καρδιά μου,
 δίχως σὰ θέλω μετὰ μὲ νὰ 'χω τὴ λευτεριά μου;
 Πᾶσα φτωχὴ κι ἀνήμερη, καθὼς θωρῶ, τυχαίνει
 νά'ν ἀπὸ μένα σήμερο περίσσια ζηλεμένη,
 γιὰτὶ ἀνισῶς κι ὀρίζουσιν ἄλλοι τὴν ἐμαυτὴ μου,
 τὴ βασιλεῖα σκλαβιά κρατῶ, τὴν ἀφεντιὰ φλακὴ μου.

NENA

Νὰ ρίξῃ ὁ κύρις τὸ παιδὶ 'ς ὅλους μας εἶν δοσμένο,
 κι ὅποιο παιδὶ τὸ θέλει ἄλλιῶς, εἶν καταδικασμένο.
 "Ἔτσι, Κερά μου λόγιασε λιγάκι γὰ καλὸ σου,
 πῶς ἡ-ἀγάπη σοῦ κρατεῖ τυφλὸ τὸ λογισμό σου,
 μ' ἂν ἀναβλέψῃς θῆς ἰδεῖ, τὸ πῶς δὲν εἶν τιμὴ σου,
 νὰ θέλῃς ἔνα γι' ἀντρα σου, ὅπου 'ναι δουλευτὴς σου.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ποτὲ δὲν εἶναι μπορετό, μηδ' ἔναι σὴν ἐξιά μου,
 γὰ μεγαλύτερη ἀφορμὴ νὰ τὸν ἀφήσω πλιά μου,
 κ' ἔτσι ἂν ἔν καὶ πεθυμᾷς καὶ θέλῃς τὴ ζωὴ μου,
 μὴν εἶσαι 'ς τούτῃ τὴ δουλειὰ ποσῶς ἀντίδική μου.

NENA

"Ὁφου τὴν κακορρίζικη καὶ πῶς μὲ θανατώνεις
 μὲ τσι δουλειές, ἀπ' ἄρχισες νὰ μοῦ ξεφανερώνης
 μὰ κάμε με καλύτερα τὸ πρᾶμα νὰ γροικῇσω,
 γὰ νὰ γυρέψω στὸ μπορῶ σκιάς νὰ σᾶς βοηθήσω.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Φτάνει σε τοῦτο, π' ἄκουσες, νὰ κάμῃ νὰ γνωρίσῃς
 πῶς βρίσκομαι, μὲ διχωστὰς πρᾶμ' ἄλλο νὰ γροικῇσῃς,

Στ. 54 ὅλους Μ. 55 ποιὰν ὀγὰ τοῦτο Χ. 56 ἀθέλω Μ. 57 κάθα φτωχὴ Χ.
 62 κιοπόβγι ἀπὸ τὸ θέλημα Μ. 63 γὰ καλιάσου Μ. γὰ καλιό σου Χ. 65 θέλεις δεῖ
 Χ. 66 ἀπού 'ναι Χ. 67 δὲν εἶναι μπορετό ποτὲ Χ. Μ. ἀξία μου Μ. Γ. Σ. 69 καὶ
 ἐσὺ ἀνίσως καὶ πεθυμᾷς Χ. "Ἐτῇ ἀνίσως καὶ πεθυμᾷς Μ. 71 "Ὁφου Μ. 73 τὸ τέ-
 λος Χ. 74 γὰ νὰ μπορέσω στὸν καιρὸ κιὰς νὰ σὲ βοῦθήσω Μ. 75 φθάνισας Μ.
 75--76 γροικῇσῃς-γνωρίσῃς Χ.

γιατὶ τὸ στόμα νὰ τὸ πῇ, καὶ ὁ νοῦς νὰ τὸ λογιᾷσῃ
ντρέπεται τῇ βαρυνόμῳις, φοβᾶται καὶ τρομάσσει.

NENA

Ὡ μοῖρα προκαμένη μου, ὦ μοῖρα ἀσβολωμένη,
καὶ γιάντα στέκω ζωντανὴ στὸν κόσμον ἢ καημένη;

80

ΕΡΩΦΙΛΗ

Νένα, τὰ κλάματα ἄφησε, κ' ἰδὲ νὰ μοῦ βοηθήσῃς,
τῇ προκαμένης προξενεῖς γύρεψε νὰ μποδίσῃς.

NENA

Τὸν Οὐριανὸ παρακαλῶ βοήθεια νὰ σοῦ δώσῃ
καὶ τς ὀφθαλμοὺς τοῦ Βασιλεῖος ἔς ἐτοῦτο νὰ τυφλώσῃ.
γιατὶ φοβοῦμαι καὶ δειλιῶ, καὶ ὁ νοῦς μου χωρὶς ἄλλο
μοῦ λέγει τίποτας κακὸ πὼς θὰ μὲ βρῇ μεγάλο.

85

ΕΡΩΦΙΛΗ

Παρακαλῶ τονε κ' ἐγώ, Νένα μου, σὰν κ' ἐσένα,
γιατὶ δὲν ξέρω εἶντα ἔχουσι καὶ μέσα τὰ καημένα
τὰ σοφικά μου σφάζονται, καὶ ὁ πόθος ἀρχινίζει
ἔς ἄμετρο φόβο καὶ πολλὴ τρομάρα νὰ γυρίσῃ.

90

NENA

Στὰ γενομένα πράγματα μηδὲ κιανεῖς τυχαίνει
λόγια καὶ καταδίκαιες περισσιες νὰ πληθαίνει.
μὰ θὰ γυρέψῃ τοῦ κακοῦ γιατρεῖα κιὰμὰ νὰ δώσῃ,
πρίχου ἄλλη μεγαλύτερη κακομοιριά πλακώσῃ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Μέσα σου, Νένα, τί μυλῆς μὴ μὲ καταδικάζῃς,
γιατὶ μὲ δίχως ὄφελος τὰ σοφικά μου σφάζεις.

95

Στ. 81 δὲς νὰ μοῦ βοῦθήσῃς Μ. 82 νὰ ποδίσῃς Μ. 83 νὰ μᾶς δώσει Μ. 84
τοῦ βασιλεῖος Μ. 85 δίχως ἄλλο Χ. 86 τίποτις Μ. 88 τάχουσι τὰ σοφικά μου ἐμένα
Μ. 89 καίγονται Μ. 91 γενομένα Γ. Σ. Μ. οὐδὲ κιανεῖς Χ. 93 θὰ γυρεῖγῃ Χ.
94 πρὶ Γ. Μ. Σ. 95 τί μὲ κατ. Χ. 96 ὄφελος Χ.

σώνει τὰ πάθη ποὺ ἔχουσι τὴ δόλια τὴν καρδιά μου
τριγυρισμένη· σώνουσι, Νένα, τὰ κλάματά μου·
σώνει ἄμετρός μου καὶ ὁ πολὺς φόβος νὰ μὲ σκοτώσῃ,
δίχως κ' ἢ καταδίκη σου δύναμι νὰ τοῦ δώσῃ.

100

NENA

Φόβοι τς ἀγάπης τς ἀπρεπῆς πάντα τῇ συντροφιᾷ σου,
κ' εἴκαιρα μεταγνώματα ξοπίσω τως σπουδάξου.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Λόγιασε τοῦ Πανάρετου τὸν πόθο ἀταίριαστό μου
δὲ θέλω κράξῃ ὥστε νὰ ζῶ, μηδὲ τὸ λογισμό μου
μεταγνωμὸς δὲν πολεμᾷ, οὐδὲ ποτέ μου κρίνω
δὲ θέλω πεῖ κακὰ ἔκαμα νὰ σμίξω μετὰ κεῖνο.
γιατὶ ἀνισῶς κ' οἱ χάρες του στὴ γῇ δὲν ἔχου ταίρι,
πὼς θὲς μεταγνωμὸ ποτὲ τὸ ἔκαμα νὰ μοῦ φέρῃ;

105

NENA

Ποῦ ἄλλη ἄφορμὴ τὸ λοιπονὶς σὲ κάνει τώρα νὰ ἔσαι
τόσα κλιτὴ καὶ ταπεινὴ, καὶ τόσα νὰ φοβᾶσαι;

110

ΕΡΩΦΙΛΗ

Φοβοῦμ' ἀσκιές, τρέμω ὄνειρα, δειλιῶ σημάδια πλήσια,
χίλιες φοβέρες τ' Οὐριανοῦ μὲ τυραννοῦσιν ἴσια·
χίλια παρατηρήματα παλιὰ καὶ νῖα στὸν Ἄδη
μὲ βασανίζουν, καὶ ἄμετρα πάθη μοῦ δίδου ὁμάδι,
τοῦ ριζικοῦ ἀπονέματα χίλια μὲ φοβερίζου,
καὶ δάκρυα καὶ ἀναστεναμοὺς τὸ στῆθός μου γεμίζουν,
καὶ ἄγρια τὴ νύκτα μὲ ξυπνοῦ χίλιες θωριές, καὶ τούτῃ
τὴ βρεμένη μου καρδιὰ σκίζου καὶ σφάζου μού τη,
πὼς παίρνουσι τὸ ταίρι μου μέσ' ἀπὸ τὴν ἀγκάλη
τούτῃ, συχνὰ μοῦ φαίνεται, καὶ μ' ἀπονιά μεγάλη
τὸ ρίχνουσι τῷ λιονταριῷ, πὼς μὴ σκοτεινιασμένη
στράτα θωρῶ, κ' εὐρίσκουμου σήμερο σφαλισμένη

115

120

Στ. 97 σώνου Χ. Μ. 99 καὶ πολὺς Χ. 100 τὴν καταδίκη σου Μ. 101 τὴ συν-
τροφιᾷ σου. 102 καὶ ἄκαιρα Χ. ταύκαιρα μεταγνώματα ξοπίσω τῇ Μ. 104 νὰ ζῶ
Χ. 105 μηδὲ ποτέ μου Χ. Μ. 108 μεταγνωμὸ Χ. μεταγνώμος Μ. 110 σκληρὴ Μ.
111 σκιδὸς Μ. διλιόντρα Μ. 113 καὶ μὲ στονάδη Μ. 114 ἁμάδι Χ. 116 ἀναστεναγ-
μοὺς Μ. 121 ρίχνουσι Χ.

σὲ δέντρῃ, δάσῃ πυκνερά, κι ἄγρια μὲ τριγυρίζου
θεριά, καὶ πὼς μὲ τρώσινε τάχα μὲ φροβρίζου
κι ὥρες θοῶν πὼς δρόνουσιν αἵματα μὲ μεγάλη 125
τρομαίρα τοῦτα τὰ τειχιά σὲ μιὰ μερὰ κ' εἰς ἄλλῃ,
καὶ λαντουροῦ καὶ γραίνου με, κι ἀναμουρδώνουσί με,
κ' οἱ κορασίδες φεύγουσι ζιμιὸ κι ἀρίνουσί με
κι ὥρες ἀπὸν τὰ μνήματα, ποὺ κείτονται θαμμένοι 130
τῇ χώρᾳ μας οἱ Βασιλοῖ, μοῦ φαίνεται καὶ βγαίνει
μιὰ κάποια ἀστιά, κι ὅσο μπορεῖ μὲ μάνιτα μεγάλη
σὲ σπήλιο σκοτεινότατο μὲ σέρνει νὰ μὲ βάλῃ
κι ὥρες πὼς εἶμαι μοναχὴ μέσα'ς καράβι, Νένα,
μοῦ φαίνεται, καὶ διώχνου με κύματα θυμωμένα 135
κι ὄντε λογιᾶζω καὶ θοῶν πὼς θέλω νὰ βουλήσω,
καὶ στὰ χαράκια πὼς κτυπῶ, ξυπνῶ μὲ φόβο πλήσιο.

NENA

Φόβοι ἄχαιοι, Ἐρωφίλη μου, φόβ' ἄχαιοι 'ν αὐτοῖνοι,
κι ὁ νοῦς σου νὰ σὲ πολεμοῦ δὲν πρέπει νὰ τς ἀρίνη,
γιατὶ ὄνειρα 'να τὰ ὄνειρα, κ' οἱ—ἔγνωες τὰ γεννοῦσι 140
σιχνιά στὸν κουρασμένο νοῦ, ποὺ ξύπνου τυραννοῦσι,
κι ὥρες καλὰ τοῦ δείχνουσι, κι ὥρες κακὰ περίσσια,
κατὰ τὸ φόβο ποὺ 'χουσι γῆ τὴν ἐλπίδα ἴσια.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Καὶ τὰ ὄνειρα πολλὰς φορὲς 'ς ἕναν, ἀπὸν παιδεύου,
πρίκις καὶ πᾶθῃ τὰ 'χουσι νὰ τῶρθον σημαδεύου,
καὶ γροῖκῃς 'ἕνα ποὺ 'χα δεῖ τοῦτῃ τὴν περασμένη 145
νύκτα, νὰ μείνῃς μετὰ μὲ περίσσια πρκαμένη.
Λοὺς περιστέρια πλουμιστὰ μοῦ φαίνετονε, Νένα,
'ς ἕνα ψηλότατο δεντρὸ κ' ἐθώρου φολεμένα,
κ' ἐσμίγῃσι κανακιστὰ καὶ σπλαχνικὰ φιλοῦσα,
κ' ἕνα τ' ἄλλοῦ τὰ πᾶθῃ τὼς σοῦ φαίνετο μιλοῦσα, 150
μ' αἰάνω 'ς τῇ χαρὲς τὼνε γεῖς λούπης πεινασμένος
σώνει στὴ μέση καὶ τῷ δυὸ περίσσια θυμωμένος,

Στ. 123 μὲ δέντρῃ Μ. μὲ τυραννοῦσι Μ. 127 γραίνουσι Μ. 128 κορασίδες μου Μ. ἀρίνουσι μας Μ. 129—132 Οἱ τέσσαρες στίχοι εἰς τὸ Μ. Γ. Σ. ἔρχονται μετὰ τοῦς. 133-136. 130 ὁ Βασιλεὺς Μ. 131 μὲ κάποια σκιά Μ. 132 μὲ παίρνει Χ. 133 ἡμου... καράβι ἕνα Μ. 135 λογιᾶζω Χ. λογιᾶσω καὶ θοῶν Μ. 136 γῆ στὰ χαράκια Γ. Σ. γιαποσκορπῶ Μ. 137 εὐχαιοι Μ. 138 νὰ τὸν πολεμῇ Χ. 139 τό 'στερα Σ. 140 ὅπου σὲ τυραννοῦσι Μ. κιάξυπνο Γ. Σ. 141 τὰ δείχνουσι Χ. Μ. 142 κατὰ τὸ τέλος Γ. Σ. 144 τοῦ 'χουσι Γ. Σ. 148 φολιασμένα Μ. 150 καίνας Μ.

κι ἄρπαξε τό να ξαφνικά τ' ἄλλοῦ ἀπὸν τὴν ἀγκάλῃ,
κ' ἐξέσκισέν το κ' ἔφρα το μ' ἀχορταγιά μεγάλη 155
καὶ τ' ἄλλο, ἀπὸν πόμεινε τόσα πολλὰ λυπήθη,
ἀπὸν κ' ἐκεῖνο νὰ μὴ ζῇ μιὰν ὥραν ἐβουλήθη,
καὶ τὸ ζιμιὸ τὴ μούρην· του πρὸς τῇ καρδιάς τὰ μέρη
μπήχνει κι αὐτὸ καὶ σφάζεται γιὰ τ' ἀκριβὸν του ταίρι,
κι ἀλύπητα μ' ἐξύπνησε περίσσια ξαγριεμένη, 160
κι ὀλημερνὶς νὰ στέκωμαι μὲ κάνει πρκαμένη
λούπης μὴν εἶν ὁ κύρις μου τρομάσσω καὶ φοβοῦμαι,
κ' ἐμεῖς τὰ περιστέρια αὐτά, κι ὁμάδι σκοτωθοῦμε.

NENA

Μηδὲν τ' ὀρίση γεῖς Θεὸς ποτέ, χρουσοκερά μου,
τόσο κακὸ μὴ δοῦσινε τ' ἀμμάτια τὰ δικὰ μου
μ' ἀνὲν καὶ θέλου οἱ-Οὐρανοὶ νὰ βλάψου τὸ κορμί σου, 165
'ς ἐμένα τὸ θυμὸν τὼνε παρακαλῶ νὰ σβήσου
κι ἀπείς τὸ πρᾶμα γίνηκε, μὴ στέκεσαι σὲ θλίψι
γιατὶ σὲ τοῦτῃ τὴ δουλειᾷ γιαιτριά δὲ θέλει λείπει
κι ἄλλα σὰν τοῦτα ἐγίνησα κ' ἐφτειάστησα μὲ γνώσι, 170
κ' ἡ γνώσι 'ς τοῦτο δίνεται τέλος καλὸ νὰ δώση.
Φρόνιμο τὸν Πανάρετο κι ἀδυνατὸ γνωρίζω,
γι αὐτός, πὼς βρῖσκει σήμερο στράτα καλὴν ὀλπίζω
νὰ ξηλωθοῦν οἱ προξενειὲς τοῦτες γιὰ δά, καὶ πάλι
βουηθήσει θέλομ' ὅλοι μας 'ς κάθα σας χρείαν ἄλλῃ, 175
κ' ἔτσι τὴν πρίκα ζύγωξε καὶ τὰ περίσσια βάρη,
κ' ἡ πληγωμένη σου καρδιὰ παρηγοριὰν ἄς πάρῃ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Μὲ τέτοια σπλαχνικὴ μιλιὰ κάμε νὰ ξεύρης, Νένα,
πὼς μοῦ 'γιανες τὰ σωθικά τὰ πολυπληγωμένα
τώρα τὸ νοῦ μου ἐσύστεψες, τώρα καλὰ κατέχω,
πὼς 'ς τόπο μάννας ἀκριβῆς δίκια περίσσια σ' ἔχω. 180
Γύρειψε τὸν Πανάρετο λοιπό, κι ἀπ' ὄνομά μου
τοῦ 'πέ, πὼς τόνε καρτερῶ μέσα στὴν κάμερά μου,

Στ. 155 μιὰν ὥρα μπλιὸ Χ. πλιὸ Μ. 158 μπήσει Χ. σμπίγει Μ. 159 κλήπη-
τως Μ. 162 ἀμάδι Χ. 163 χρουσοκεράμου Μ. 164 νὰ δοῦσινε Χ. 167 μ' ἀπείς Χ.
168 καὶ στοῦτῃ Μ. 169 μὰ φτειάστησα στὴ γνώσι Χ. ὀχτὴ γνώση Μ. 172 καλιὰ Χ.
174 διόξαιτη Μ. 176 κι πληγομένη μου Μ. 177 νὰ ξέρεις Μ. 178 πολιπρικαμένα
Μ. πολὺ πρκαμένα Χ. 180 μάννας μου Μ. Χ. μὲ πλήσο δίκιο Χ. 182 τοῦ πὲς Μ
τόρα Μ.

γὰρ νὰ μπορέσωμε μαζὶ στράτα κιαμιὰ νὰ βροῦμε,
πρὶ μῆς πλακάσῃ πλειότερη ζάλη νὰ βοηθηθοῦμε.

ΣΚΙΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

NENA MONAXH MIAEI

NENA

Χρειά μου ἔν, ἀνὲν καὶ πεθυμῶ νὰ μὴ σφαγῇ, ν' ἀρήσω
τὲ καταδίδες ἔς μιὰ μερὰ, χρειά μου ἔναι νὰ βοηθήσω
νὰ ἐηλωθοῦν οἱ προσενειές, γιατί ἡ φωτιά ἡ μεγάλη,
ὄντε πετᾷ τὲ λόχες τὲ σὲ μιὰ μερὰ κ' εἰς ἄλλη,
τόσα δὲ σβήνεντ' εὐκόλῃ καὶ ὁ πόθος σὰν πληθύνῃ
μέσα σὲ κιανενὸς καρδιά, καὶ βασιλιὸς τὲ μείνῃ,
δὲν εἶναι μπορεζάμενο νὰ τότε ξεριζώσῃ,
μ' ὅσες φοβέρες καὶ βουλές μπορεῖ κιανεῖς νὰ δώσῃ.
Ὡ πρᾶματα τὴ σήμερο τοῦ κόσμου πὼς περνάτε!
κρίνω τὸ πὼς καλλιὰ ἔτονε κιανεῖς νὰ μὴ γεννάται,
γιατὶ δὲν εἶναι μπορετὸ μηδένας νὰ περάσῃ
στὸν ἄλλον κόσμῳ, διχωστὰς πάθῃ νὰ δοκιμάσῃ.
Πλούσιοι καὶ μπορεζάμενοι, φτωχοί, μικροὶ καὶ δοῦλοι
τὲ Τύχης ἀποκατωῖνὸ βλέπω πὼς στέκουν οὔλοι,
κ' ἡ Τύχῃ σὰν ἀούστατῃ μηδένα δὲν ἀφίνει,
παρ' ὅσο τὲ εἶναι μπορετό, τόσο νὰ τότε κρίνῃ
μὰ πλὴν παρ' ἄλλους συντηρῶ, πὼς πάντα τὲ γυρεύγει
τὲ βασιλιὸς στὸ δύνεται πᾶς ὥρα νὰ παιδεύγῃ.
Ὡφον καὶ πόσοι λογισμοί, καὶ πόσα βιάσαν' ἄλλα
μέσα στὸ νοῦν τὼς κατοικοῦ, πόσα κακὰ μεγάλα
σφαλίζουν ἔς τὲ καρδιές τῶνε, πόσα κρατοῦ χωσμένα
πάθῃ μὲ τὰ φορέματά τὰ παραχρυσωμένα,
καὶ ἄλλοι ποὺ δὲ λογιᾶζουσι ποσὼς τὰ βιάσανά τὼς,
κ' εἰς πόση στέκει ὁλημερνὶς τρομάραν ἡ καρδιά τὼς,
πρὶόσα καλορριζίκους τὲ κράζον καὶ μεγάλους

Στ. 182 τοῦ αἰς Μ. τόρα Μ. 185 καὶ ἀποθυμῶ Μ. 187 φωτιά μεγάλη Μ. 189 πληθύνει Μ. 190 βασιλεὺς τῆς Μ. 191 δὲ μόνον Μ. ξεριζώσω Μ. 193 τὸ σήμερο Μ. Γ. Σ. 196 δίχο ποτὲ Μ. 197 πλούσιοι Μ. 198 στέκομαι ὅλοι Μ. 200 παράσο Μ. 201 καὶ πλὴν Μ. 205 σφαλίζουν ταῖς καρδιαῖς τῶνε Μ. 208 πὼς δὲ Σ. πόσα τὰ Μ.

ἔς τοῦτο τὸν κόσμον οἱ λωλοὶ παρὰ τὲς ἀθρώπους τὲς ἄλλους
μ' ἂν ἔναι καὶ κιανεῖς καλὰ στὸ λογισμόν του βάλῃ
τὲς ἔγνοιες, ἀποὺ τὲς τυραννοῦ, καλλιὰ ἔχε ἔπει πᾶς ἄλλη
τύχῃ παρὰ τὴν τύχην τὼς, καὶ μὲ περίσσιο κόπο
χειρότερος ἀπ' ὁλωνῶ τῶν ἄλλωνῶν ἀθρώπων
ἔπειν ἤθελε νὰ πορπατῇ νὰ βγάνῃ τὸ ψωμὶν του,
περὰ μὲ τὴ ζωὴν τῶνε ν' ἀλλάξῃ τὴ δικήν του.
Κι ἀπόχει λάθος στὰ μιλῶ, τ' ἀμμάτια του ἄς γυρίσῃ,
καὶ τοῦ δικοῦ μας Βασιλιοῦ τὴν τύχῃ ἄς συντηρήσῃ,
καὶ θέλει ἔδει μὲ ποιὸς καημοὺς ἔχει ὥς ἐδὰ φερμένη
τὴν πρικαμένην του ζωή, καὶ ἀποὺ τὴν περασμένην
τὲς ἐρχόμενες ἀνάπαφες μπορεῖ νὰ λογαριάσῃ,
καὶ ξόμπλιν ἀπὸ λόγου του γὰρ τὲς ἄλλους τὼς νὰ πιάσῃ
μάχες καὶ πρίκες καὶ ζηλιές, πολέμοι καὶ θανάτοι
τὴν πρικαμένην του καρδιά, πάντα ἔχασι γεμάτη,
καὶ τώρα ἀποὺ λογάριάζε πὼς εἶν ἀναπατημένος,
ἔς εἶντα κατᾶρθε σήμερο, βλέπετ' ὁ πρικαμένος.
Ὡ κύρι καλορριζίκε, καὶ πὼς νὰ τὸ γρουκῆς
τὸ σφάλμα τὲς Ἐρωφίλης σου, καὶ νὰ μπορῆς νὰ ζήσης!
γιατὶ δὲν τό ἔχω μέσα μου ποτὲ γὰρ μπορεμένο,
τοῦτο τὸ πρᾶμα πάντα του νὰ στέκεται χωσμένο
τὸ πρᾶμαν, ἀποὺ μιὰ φορὰ τοῦ ἡλιοῦ οἱ ἀκτίνες δοῦσι,
κουρφοὶ ἀνημπόρετο ποτὲ δὲν εἶν νὰ τὸ κρατοῦσι
κ' ἐκεῖνον ὅπ' ἐργάζεται πᾶσα κιανεῖς νὰ χώνῃ,
τὸ κρῖμα μόνιο στὸ ἴστερο ἔς ὅλους ξερανερώνει.
Μὰ τὸν Πανάρετο θεωρῶ, καὶ μὲ τὴν ὥρα μπαίνει,
κ' ἔχει κλιτὸ τὸ πρόσωπο τὴν ὄψιν τ' ἄλλαμένη.

ΣΚΙΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ΚΑΙ NENA

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Κρίνω τὴ σζόνῃ τὴ ψιλὴ μιὰ ἀνεμικὴ μεγάλη
νὰ διασκορπίσῃ δὲ μπορεῖ σὲ μιὰ μερὰ κ' εἰς ἄλλη,

Στ. 212 ἀποὺ τῆς τουραγνοῦ Μ. 217 τὰ μιλῶ Μ. 217 — 218 ἀγρουκούσι — συντηροῦσι Μ. 221 Τξερχομένη τζανάπαφε (!) Μ. 224 γιομάτῃ Μ. 231 ἡλίου ἀχτήναις Μ. 238 νὰ διασκορπίζει Μ.

καθὼς μπορεῖ τὸ ριζικὸ δίχως περίσσιο κόπο
καὶ διασκορπῆ ὄντε τοῦ φανῆ, τς ἐλπίδες τῶν ἀνθρώπων 240
τὴν Ἐρωφίλη τ' ἄπονο μ' ἔκαμε ν' ἀγαπήσω,
καὶ τς ὕστερες καλομοιριῆς τοῦ πόθου νὰ γνωρίσω,
καὶ τώρα ξάφνου γύρισε, καὶ θε νὰ μοῦ τὴν πάρῃ,
γὰ νὰ μ' ἀξιόσῃ βάσανα, πάθη, καιμοὺς καὶ βάρη 245
μὰ σφάνει, ἂν εἶναι καὶ θαρρεῖ πλήσιο καιρὸ νὰ τὰ ἔχω
γιατὶ νὰ πάρω θάνατο πρικώτατο καλλιὰ ἔχω.
Στὸν Ἄδην ἔχω πλιὰ καλλιὰ πάντα νὰ τυραννοῦμαι,
παρὰ στὸν κόσμον ζωντανὸς δίχως τσι νὰ κρατοῦμαι.

NENA

Λὲν τοῦ γρουκῶ τὸ τί μιλεῖ, καὶ θὰ παρασιμώσω,
τὸ λογισμὸν τ' ἂν ἤμπορῶ, πῶς στέκεται νὰ γνῶσω. 250

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Λιὸ προξενεῖς γὰρ λόγου τσι δυὸ βασιλιῶ μεγάλῳ
καὶ μπορεμένων ἤρθαι, κι ὥς λέει, χωρὶς ἄλλο.
τοῦ ἑνὸς τὸς θέλ' ὁ Βασιλιὸς γυναῖκα νὰ τὴ δώσῃ,
καὶ θέλει τὸν καλύτερο ἀπὸ τσι δυὸ νὰ γνῶσῃ 255
γι αὐτὸς μὲ βιά μοῦ μὴνυσε νάρθω νὰ μὲ ρωτήξῃ,
καὶ πιστεμένη ὥς πάντα τοῦ βουλή νὰ μοῦ ζητήξῃ.

NENA

Τσι προξενεῖς ἐγροῖκῃσε, γὰρ κεῖνο πρικαμένο
τόσα πολλὰ τότε θωρῶ, στὴν ὄψιν ἀλλαμένο.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Ὡ μοῖρά μου πρικώτατη, κι ἄπονο ριζικὸ μου,
κ' εἶναι γοργὸ τὴν πλερωμὴ βρίσκω στὸ φταίσιμό μου! 260
καλὰ καὶ φταίσιμο ποτέ, γῆ κρῖμα δὲ μποροῦσι
ὅσοι κι ἂν τὸ γρουκῇσουσι, μὲ δίκω νὰ τὸ ποῦσι.

Στ. 240 ἔδε τοῦ φανῆ Μ. 241 ταπεινὸ Μ. νὰ γνωρίσω Μ. 244 πλειότερα πάθη
Χ. Μ. 245 Μὰς φάλει Μ. μὰ σφάνει Σ. 245—246 νὰ τό ἔχω — καλλιὸ ἔχω Γ. Σ.
252 δίχως ἄλλο Χ. 253 τοῦ νοῦ των Μ. νοῦ τὸς Σ. 256 πιστεμένη Χ. 257 ἐγροῖκι-
σαις Μ. 261 καὶ κρῖμα Μ. γῆ σφάλμα Χ.

Χρουσάρι δὲ μ' ἐκόμπωσε, δὲ μ' ἐνικῆσ' ἀθροῦποι,
δὲ μ' ἐπλανέσα βασιλιῶ χαρίσματα οὐδὲ τόποι, 265
μὰ σπλάχνος κόρης ὁμορφης καὶ κάλλη πλουμισμένα
τόση φωτιά στὰ σωθικά μοῦ ρῖξαν τὰ καημένα
κ' ἔσφαλα, ἂν εἶναι καὶ μπορῶ σφάλμα νὰ ἑνοματίσω
τούτῃ τὴν ἄξια μου παντρεῖα μὲ δίχως πόνο πλήσιο.
Τυφλὸς τυχαίνει πάντα τοῦ νὰ ἔν, ὅτινος μισοῦσι
τ' ἀμμάτια τοῦ μιᾶς κορασιᾶς τὰ κάλλη νὰ θωροῦσι, 270
κι ὅποιος τὰ βλέπει, καὶ ζιμιὸ δὲν ἄφτ' ἢ πεθυμιὰ τοῦ
νὰ τὰ χαρῇ, τότε κρατῶ δίχως τὰ λογικά τοῦ
μὰ πλιὰ παρ' ἄλλο πελελὸ καὶ δίχως γνῶσι κρῖνω,
κι ὁλοτενιὰς μὲ δίχως νοῦ τὸν ἄθροπον ἐκεῖνο,
ἔπειτα μπορεῖ μὲ τς ὁμορφιᾶς μιᾶς κόρης νὰ χαρίσῃ 275
Παράδεισο στὰ μέλη τοῦ, κ' ἐκεῖνος τὴν ἀφήσῃ.

NENA

Κόλασι καὶ κακομοιριά τυχαίνει νὰ τὸν κραῖξῃ,
κι ὅχι ποτὲ Παράδεισο τὸν πόθο νὰ λογιᾶξῃ.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τὴν ἐμιλιὰν ἐγροῖκῃσα τσι Νένας τσι Κερᾶς μου,
κι ὅλα σιγοτρομάξασι τὰ φύλλα τσι καρδιάς μου. 280

NENA

Ἡ-Ἐρωφίλη μ' ἔστειλε νάρθω νὰ σὲ ξεδράμω,
Πανάρετε, κι ὅσο μπορῶ γλήγορα νὰ σὲ κάμω
ἔς τὴν κάμερά τσι νὰ βρεθῇς, ποιὸς ἐκ τοὺς βασιλιᾶδες
γὰ νὰ τσι πῆς εἶναι καλλιὰ, ποὺ τσι προξενητάδες 285
τσι πέψασι, γὰρ νὰ μπορῇ τὸν κάλλιον τὸς νὰ πάρῃ
μὲ τὴν εὐχή μας καὶ τῷ δυὸ καὶ τοῦ Θεοῦ τὴ χάρι.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Γύρισε πέ τσι κ' ἔρχομαι μετὰ χαρᾶς μὰ τώρα
ἐκ τὰ πασιόνια, ποὺ ἔμουνε νάρθω ὀδεπὰ στὴ χώρα,

Στ. 264 γῆ τόποι Μ. 266 ὀχοῖμένα Χ. 268 μὲ δίχως πρᾶμα Μ. 269 νότινος
Μ. 272 τονεκρατεῖ Μ. 274 ὁλότενα Χ. 276 καὶ κεῖνο τὴν Μ. 278 νὰ ὀνομάξῃς
Χ. 280 τὰ μέλη Μ. 285 τὰ κάλλη τὸς Γ. Μ. 286 εὐχή μας Μ. 288 ποῦμουνα Μ.

μοῦ μήνυες ὁ Βασιλεὺς, καὶ πάγω νὰ γροικίσω
 τὸν ὀρισμὸν τοῦ βιαιστικά· μὰ τόμου καὶ γυρίσω,
 θέλω βρεθῇ ὅσο μπορῶ γλήγορα μετὰ κείνη,
 τὸ λογισμό μου νὰ τσι πῶ μὲ πλήσια πιστοσύνη.
 Μὰ πὼς τς ἀρέσουν οἱ προξενεῖς; πὼς δείχν' ἡ-ὄρεξι τζι;
 πρικαίνεται γῆ χαίρεται; τίχα πονεῖ ἡ ψυχὴ τζι
 νὰ μᾶς ἀφήσῃ;

NENA

Βλέπω τη, καὶ συγνάναστενάζει,
 καὶ βαρεμένη κάθεται, καὶ μοναχὸς λογιᾶζει,
 γι' αὐτὸς λογιᾶζω πὼς πονεῖ νὰ μᾶς ξεχωρίσῃ,
 μὰ τὸν κουρφό τζι λογισμό ποῖος ἤμπορ' ἀ γνωρίσῃ;
 συνήθιν εἶν τῶν κορασιῶ, Πανάρετε, νὰ κλαῖσι
 ὄντα τσι προξενεύουσι, κι ὄχι ἄλλωνῶ νὰ λέσι,
 μὰ στὸ στερο σιθίζονται, κ' εἶναι φχαριστημένες
 τσι τύχης τῶνε τσι καλῆς, πὼς εἶναι παντρεμένες,
 μὰ πάγω τὴν ἀπόκρισιν, ἀπού' πες νὰ τσι δώσω.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Πήγαγε, κι ἄς μὲ καρτερῇ, σὺν εἶπα, καμπόσο.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΜΙΑΕΙ

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Γεῖς, ἀπού τὴν πλουσιότητα δὲν ἔχει γνωρισμένη,
 μὲ τὴ φτωχεῖα περνᾷ ζωὴ καλὴ κι ἀναπαυμένη,
 γεῖς, ἀπού γεννηθῇ τυφλός, δὲν ἔχει χρεια στὸν ἥλιο
 τὸ λαμπρὸ νὰ κάθεται, γῆ 'ς μαυρισμένο σπήλιο.

Στ. 290 τόμου ὁποῦ γυρίσω Μ. 294 ἡ χαίρεται Μ. ὁ συγνὰ και αναστενάζει
 X. συγνάναστενάζει Γ. Σ. 296 μοναχός Μ. 297 νὰ μᾶς ξεχωρήσῃ X. 298 γροικῇ
 Μ. 299 Συνήθιο ἦν τὸ βασιλεῖ. Μ. 300 τοὺς προξ. Μ. ὄχι ὄλωνῶ Σ. 301 εὐχαριστη-
 μένοι Μ. 303 στὴν ἀπόκρισι X. τὴν ἀπόκρισι Μ. 306 πολλὰ χαριτομένη Μ. καλὴ
 χαριτομένη X. 305 πλουσιότητα Γ. Σ. 307—308 τὸν ἥλιο—στὸ λαμπρὸ Γ. Σ. Μ. X.

γεῖς, ἀπού δρόσος κρυοῦ νεροῦ ποτέ του δὲ γνωρίζει,
 δὲν τὸ ζητᾷ στὴ δύσαν του, μηδὲ ποσῶς τὸ χρῆζει
 καὶ γεῖς, ἀπού δὲν εἶχε μπῆ 'ς μιᾶς κορασίδας χάρι,
 πρίκα νὰ πιᾶσῃ δὲ μπορεῖ, νιδὼν ἄλλον ἀνὲν καὶ πάρη.
 Μὰ ποῖος νὰ πέσῃ σὲ φτωχεῖα στὰ πλούτη μαθημένος
 καὶ νὰ μὴν ἔχη βάσανα πᾶσα καιρὸ ὁ καημένος;
 Ποῖος μὲ τὸ φῶς τῶν ἀμματιῶ στὴ γῆ ποτέ γεννᾶται,
 κι ὥστε νὰ ζῇ, σὺν τυφλωθῇ, νὰ μὴ μοιρολογᾶται;
 Ποῖος μὲ γλυκὺ καὶ κρύο νερὸ τὴ δύσαν του νὰ σβήσῃ,
 καὶ νὰ τοῦ λείψῃ στὸ 'στερο, καὶ νὰ μπορῇ νὰ ζήσῃ;
 γῆ ποῖος μιᾶς κόρης ὁμορφης φιλιὰ κι ἀγάπη χάνει,
 καὶ νὰ μὴν ἔχη πεθυμιὰ πάραντας ν' ἀποθάνῃ;
 Πλουσιοφραμένος τὴ δροσιὰ καὶ χορτασμένος ἦμου,
 καὶ πλήσια καλορρίζικον ἐκράτου τὸ κορμί μου·
 βρούσι χιονάτη κρυώτατο νερὸν ἐπότηξέ με,
 τὰ σωθικά μου γιᾶτρευγε κι ὅλον ἐδρόσιξέ με·
 δυὸ ἥλιοι 'ς ἓνα κούτελο βαλμένοι φῶς μοῦ δίδα,
 καὶ φωτερὲς τσι νύκτες μου σὰ μεσημέριν εἶδα·
 μιὰ κορασίδα εὐγενική! παρὰ γυναικῶν ἄλλη
 μὲ δίχως ταίρι 'ς τς ὁμορφιεὺς κ' εἰς τὰ περίσσα κάλλη,
 τς ἐλπίδες τς εἶχεν εἰς ἐμὲ κι ὅλη τζι τὴν ἀγάπη,
 κι ὁλημερνὶς πασίχαρο μὲ κράτειε τὸν ἀζάπη,
 κ' ἐδὰ σὲ πόσο κίντυνο στέκομαι καὶ τρομάσσω,
 νὰ μὴν ἀλλάξῃ ἡ τύχη μου, κι ὅλα γιαμιὰ τὰ χάσω·
 φτωχὸς νὰ μείνω τὸ ζιμιό, τυφλὸς καὶ διψασμένος,
 καὶ διχωστάς τὴν κόρη μου τὴν ὁμορφὴ ὁ καημένος·
 μὰ ἂν ἔναι κ' ἦτονε ποτέ τοῦτο μελλετικό μου,
 καλλιὰ 'το νὰ 'χα γεννηθῇ δίχως τῶν ἀμματιῶ μου,
 καλλιὰ το νὰ 'χα 'σαι τυφλός, καλλιὰ το διψασμένος,
 μέρα καὶ νύκτα τὸ νερὸ νὰ τὸ ζητῶ ὁ καημένος·
 καλλιὰ το τσι σαῖττες του νὰ 'θελε φαρμακέψῃ,
 ὄντεν ἐβάλλῃ ὁ Ἐρωτας νάρθη νὰ μὲ δοξέψῃ,
 νὰ 'χα ποθάνει τὸ ζιμιό, καλλιὰ 'τονε νὰ βάλῃ
 'ς τόσῃν περισσίαν ὄργιτα καὶ κάκιτα μεγάλη

Στ. 312 νὰ πάρη X. 314 κάθε καιρὸ X. 316 σὰ τυφλωθῇ X. Μ. παραπονᾶται
 X. 321 πλουσιοφραμένος X. Μ. 322 ἐκράτῃ Μ. 327 τσι ὁμορφιάς X. 330 κιολιμε-
 ρὸς Μ. 331 κίνδυνον Μ. 332 νὰ μὴ ἡγυρίσῃ X. ζιμιό Γ. Σ. 335 μὰ ἂν εἶναι X.
 μελετημένο Μ. 336 χωρὶς τῶν X. 337 νὰ μουνε X. νάμουνα Μ. 338 ναναζητῶ
 Μ. 339 σαγίταις του Μ. 340 ὄνταν Μ.

τὴν κόρη μου τὴν ὁμορφὴν θάνατο νὰ μοῦ δώσῃ,
καὶ τὴν καημένην μου καρδιάς τὰ πάθη νὰ τελειώσῃ,
παρὰ περίσσια σπλαχνικὸς νὰ θῇ νὰ μοῦ χάριση
345 πλὴν παρ' ἀποῦν ποκότησεν ἡ γλῶσσα νὰ ζητήσῃ
κ' ἐδὼ νὰ θέλῃ ἀλύπητος τὰ μῶχει χαρισμένα,
ἀπείτις τὴν γλυκύτητα ἔχω δοκιμασμένα,
ν' ἀφήσῃ νὰ μοῦ παρουσι νὰ βαρυστασενάξω
350 καὶ ὀλημερνὶς θυμῶντάς το τὸ θάνατο νὰ κράξω,
πότες τὴν σπλαχνικὴν θεωρίαν, πότες τὰ ἥθη κείνα,
ἀποῦν ποτὲ νὰ στέχωμαι σὲ πρίκα δὲ μ' ἀρίνα,
πότες τὰ λόγια τὰ γλυκιά, ὅπου ἡσίοινε χάρι,
355 σὺν οὐρανὸν νὰ κάμουνσι τὸν ἥλιον νὰ σταλλάσῃ,
πότες τὸ γέλιο τ' ὁμορφο, τὸ τακτικόν, ποὺ κράτει
χαρὰ τὴν δόλια μου καρδίαν πᾶσα καιρὸν γεμάτη,
πότες ἐκεῖνο τὸ φιλή, ἀπ' ἀνοιγοσφυαλίζει
τὴν πόρτες τὴν Παράδεισος καὶ τὴν καρδιὰς δροσίζει,
360 νὰ θυμηθῶ πὺς ἔχασα καὶ νὰ μηδὲν ἀρπάξω
μαχαίρῃ τὴν καημένην μου καρδίαν ζυμὴν νὰ σφάξω.
Θεέ μου, τέτοια παιδιὰ μὴ δώσῃς σὺν κορμῷ μου,
μὰ πρῶτας μὲ τὸ θάνατο τέλειωσεν τὴν ζωὴν μου.
Μὰ ἐδὼ θεωρῶ τὸ Βασιλεῖον, ὅπου καρδιὰ καημένη,
κ' εἶντα μαχαίρῃ καὶ φωτιά σήμερον ἔς ἀνιμένει.

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΚΑΙ ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τόσα μὲ σφίγγει ἡ πεθομὴ κ' ἡ-ὄρεξι νὰ κάμω
365 τοῦτ' ἀπὸ μένα τὸν πολλὰ πεθομημένο γάμο,
ἀποῦν καμινὰν ἀνάπασι δὲν ἤμπορῶ νὰ δώσω
οὐδὲ τοῦ νοῦ οὐδὲ τοῦ κορμοῦ, παρὰ νὰ τὸν τελειώσω.

Στ. 345 νάθεσαι μοῦ χάρισις Μ. 346 πλὴν παρὰ ὅπου ὄλπιζε Μ. 347 ἀλύπητος Μ. 348 δοκιμασμένα Χ. 349 βαρυστασενάξω Μ. 350 ὀλημερνὶς Μ. 351 πότες Γ. Σ. ποτὲ Μ. 352 δὲν ἀρίνα Γ. Σ. 353 ποταῖς Μ. 355-356 λέγει τὸ δίστιχον ἀπὸ τὸ Μ. πότες Γ. Σ. 356 κάθα καιρὸ Χ. 357 πότες Γ. Σ. ποταῖς καὶ κείνο Μ. 358 φλογίζει Μ. 361 τοῦ κορμοῦ μου Μ. 363 τὸ βασιλεῖον Μ. 366 πεθομισμένο Μ. 367 ὅπου Μ. παρὰ τὸν Μ.

γι' αὐτοὺς πᾶς ἄλλη μου δουλειὰ σὲ μιὰ μερὰ θ' ἀφήσω,
καὶ τὴν ἔγνοιαν μόνον ἐτουνῆς θε ν' ἀκλουθῶ ἑοπίσω. 370
Μὰ τὸν Πανάρετο θεωρῶ, σὺν τοῦ ἡχα μηνυμένα,
στρατιώτῃ πλὴν προθυμερὸν δὲν ἔχω γνωρισμένα.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Ὡς τιμημένε Βασιλεῖ, τὴν Ὑψηλότητά σου
χίλια καλῶς τὴν ἡύρηκα,

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Νάρθης ἐμήνυσά σου,
Πανάρετε, ν' ἀφουκρασθῇς τὸ πὺς τὸ ριζικὸν μου 375
χίλιες χαρὲς καθημερνὸν δίδει τῷ γερατειῷ μου.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τεῖ φρόνιμους τὸ ριζικὸν καὶ ὅλους τεῖ προκομμένους
πάντα χαίρομαι κρατεῖ καὶ καλοκαρδισμένους
κ' ἡ-ἀφεντιά σου ἀνάμελος δὲν καρτερεῖ νὰ πάρῃ
380 ἀπόσταν ἐγεννήθηκε καμινὰ ἀπὸ κείνο χάρι,
μὰ μὲ τεῖ στρατὸς τὴν ἀρετὴν τὸ κάνεις καὶ γυρεύγει
τεῖ κόπους σου τὴν εὐγενικοὺς δίκια νὰ σ' ἀντιμεύῃ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Πόσους πολέμους καὶ μαλὶες μὲ τὸν Πέρσο ἡχα κάμει
καὶ πέρα τῆς Ἀνατολῆς τὸ βασιλεῖον ἀντάμῃ,
385 καὶ πόσοι ἀπὸ τὴν μιὰ μερὰ καὶ ἄλλην ἐσκοτωθῆκα,
καὶ πόσοι τόποι ῥήμαξαν, πόσες ἐχάλασθηκα
χωρὲς ἐμένα κ' ἐκεῖνῳ, κινεῖς καλύτερά σου
νὰ τὸ κατέχῃ δὲ μπορεῖ, γιατί ἔς αὐτὲς παντὰ σου
πρῶτος εἰς τὰ φουσσάτά μου, κ' ἐσύ σαι ποὺ ἡχ τὴν χώρα
390 τοῦτῃ νὰ φύγουν τὴν ἔκαμες δίκως τὴν μιὰν ὥρα.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Κατέχω το, θυμοῦμαί του, καὶ χαίρομαι περίσσια
γιατὶ πὺς ἔχεις μπόρεσι τὴν ἔκαμα κ' ἐγνωρίσα,

Στ. 370 μοναχὰς τουνῆς Χ. 371 σὺν εἶχα Σ. μιλημένο Μ. 372 προθυμερὸν Μ. 373 Βασιλεῖ Μ. Οὕτως σχεδὸν πάντοτε τὸ Μ. ἐν ᾧ τὰ ἄλλα κείμενα ἔχουσι τὸν τύπον Βασιλεῖς 381 τὴν στρατὸν Χ. κάμνει Γ. Σ. Μ. 383 μὲ τὸ μπορῶ (!) Μ. 384 μὲ τὸ βασιλεῖον τεῖ Ἀνατολῆς Χ. σὴν ἀνατολὴν τὸ Βασιλεῖον Μ. 385 καὶ ὅλοι Μ. 386 ἐρμάξασι Χ. ἐρμάξασι Μ. 387 καὶ μένα καὶ κεινῶν Μ. 388 κοντάσου Μ. 389 ἐκ τὰ φουσσ. Γ. Σ. ἐσύσ' ἀπὸ τὴν χώρα Γ. Σ. 392 δύναμις Χ.

καὶ τρέμων, καὶ φοβοῦνταιί σε, καὶ δὲν ἀποκοτοῦσι
 ὅζω ἀπὸί τς ἐπαρχίς τῶνε σάν πρῶτας πλιὸ νὰ βγοῦσι,
 νᾶρθον νὰ μᾶς περιάξουνσι, μάλλισστα αὐτοὶ ἀνιμένον
 πόλεμον ἀπὸ λόγον μας κι ὥσαν τοῦ περασμένου
 τς Πέρσις τρέμων δυνατὰ νὰ μὴν τὸ πάθον πάλι,
 καὶ πάντα τῶς σὲ σκότισι στέκον πολλὰ μεγάλη.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τοῦτα λοιπὸ τὰ βάσανα καὶ οἱ μαλιές νὰ πάθον
 γλήγορ' ἐλπίζω διχαστὰς μέσα μας πλιὸ νὰ ξάψον,
 γιατί κ' οἱ δυὸ συμβατικοὶ ξεῦρε μηνύσασί μου
 τοῦ ἑνοῖς ἀπὸ τῶν δυὸ τῶνε νὰ δώσω τὸ παιδί μου
 γυναικά του καὶ ταίρην του, καθὼς οἱ νόμοι ὁρίζου,
 καὶ τότες φίλο κ' ἐδικὸ καλὸ νὰ μὲ γνωρίζον
 κ' ἔτο' οἱ προξενητάδες τῶς σὲ τούτη μας τῇ χώρα
 στέκον γιὰ τὴν ἀπόκρισι τὴν ἐδική μου τόρῳ,
 κι ἄλλιῶς νὰ κάμω δὲ μπορῶ, παρὰ νὰ τήνε δώσω
 τοῦ ἑνοῖς τῶνε νὰ ληφροθῶ στὰ γέρα μου καμπόσω
 κ' ἔτοι τς τὸ πα σήμερο, κι αὐτὴ ἄρχισε νὰ κλαίγῃ
 κι ἀπὸ τὸ πλάγι μου ποτὲ δὲ θέλει νὰ βγῇ, λέγει,
 γιὰ νὰ ἔναι σάν παιδί καλὸ πάντα στὴ δουλειά μου
 ὥστε νὰ στέκῃ ζωντανὸ στὸν κόσμον τὸ κορμί μου.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Κάνει σάν εἶναι τὰ παιδιὰ νὰ ζάνουν κρατημένα,
 περιτοπλιάς γιατί ποτὲ δὲν ἔχει γνωρισμένα
 μάννα, καὶ τὴν ἀγάπῃ τς μόνον ἔξέναν ἔχει,
 καὶ φαίνεται τς βαρετὸ μακριὰ ἀπὸ σὲ ν' ἀλέχῃ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ναῖσικε, μὰ νὰ ἔχῃ ἀπομονή κι αὐτὴ κ' ἐγὼ τυχαίνει,
 γιατί μὲ τέτοιους βασιλικοὺς καλὰ ἔναι παντρεμένη.

Στ. 396 μάλασι' αὐτοὶ Γ. Σ. Μ. 396 ἀπὸ λόγον σου Μ. 397 τρέμει Μ. 399 καὶ
 ταῖς μάχαις Μ. καὶ οἱ ἐχθροὶ Χ. 400 ὀλπίζω μέσα μας μὲ δίχως μπλιὸ Χ. μὲ δι-
 χος μὲ σὰς πλιὸ Μ. 401 συμβατικῶν Μ. ξεῦρω Μ. 403 τέρι τους Μ. 405 καὶ οἱ
 προξεν. Χ καὶ τς τὴν προξ. Μ. 406 ἀπόρσι Χ. 409 ἔτοι Χ. 410 πλάι μου Χ. 412
 ὥστε ἀπὸ νὰ ἔναι Χ. 413 κάμνει Γ. Σ. κάμνουν Γ. Σ. 416 πάντα ἀπὸ σὲ Χ.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Δὲ βλέπω χρειὰ μηδὲ κιαμιὰ νὰ σφίγγῃ τὸ παιδί σου,
 ν' ἀφήσῃς νὰ τὸ κάμουνσι ταίρην τῶς οἱ-ἐχθροὶ σου
 μικρότεροι ἔναι παρὰ σέ, φοβοῦνται, τρέμουνσί σε,
 γιὰ τοῦτ', Ἀφέντη, γιὰ δικό, ξεῦρε, γυρεύουσί σε.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Σώνει, δὲ σ' ἐκραῖα ἑδεπά, γιὰ νὰ ἔχω τὴ βουλή σου,
 μὰ θέλω μόνον σήμερο ἔς τοῦτο τὴ δουλειά σου
 τὴ θυγστέρα μ' ἄγωμε νὰ βρῆς νὰ τς μιλήσῃς,
 κι ὅσο μπορέσῃς, γύρειψε νὰ τήνε συργουλίσῃς,
 νὰ συμβατῇ νὰ παντρευτῇ μ' ὅποιον ἀπ' αὐτοὺς θελήσῃ,
 καὶ στανικῶς τς νὰ γενῇ τὸ πρᾶμα μὴν ἀφήσῃ.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Χρειὰ ἔν τ' ὁρίζεις νὰ γενῇ μ' ἓνα καὶ μ' ἄλλο τρόπο
 ὃ κακορριζικώτατες ἐλπίδες τῶν ἀθρώπων!

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΜΙΛΕΙ

Ὡ Ἄδη καὶ τς Κόλασις τίς σκοτεινῆς καημένες
 ψυχές, μὲ λόχες καὶ φωτιές πάντα τυραννισμένες,
 καινούργια ἀκούσετε φωτιά καὶ λόχη πλιὰ μεγάλη
 καὶ παιδωμὴ χειρότερη παρὰ ποτὲ κιαμιὰ ἄλλη.
 Τὴν Ἑρωφίλῃ ἀφέντης μου θέλοντας νὰ παντρεύῃ,
 προξενητὴ ἄλλο σήμερο δὲν ἦρε νὰ τς πέψῃ
 μόνον ἐμὲ τὸν ἄντρα τς, γιὰ νὰ μπορὰ γνωρίσω
 πρὶν καὶ ἀδέξιο θάνατο δίχως νὰ ξεψυχήσω.
 Βασανισμένη μου καρδιά, νοῦ μου διασκορπισμένε,
 τυραννισμένε λογισμὲ καὶ κατακουρασμένε,

Στ. 422 ξεῦρω Μ. 423 ἔς τούτη Γ. τούτη τῇ Σ. 428 στανικότη Μ. 429 Χριά-
 ναι Μ. 430 ὀλπίδαις Μ. 431 καὶ ὃ κόλασι τς σκοτηνιάς Μ. 432 τυραννισμέναις
 Μ. 436 δὲν ἦρκα νὰ πέψῃ Μ. 437 γροικῶ Μ. 438 ἀδέξο Μ.

ποιὰ μέλλεται νὰ πιάσωμε στράτα ἀρηιηνέψετε μου,
 κ' εἰς τὸ μικρότερο γαρεινὸ νὰ πέσω δεῖξετέ μου·
 τὸ Βασιλῖδ' ἐγρουκίσητε, τί ἔχει ἀποφασισμένα,
 καὶ νὰ τὸν κάμῃ δὲ ποτεῖ προῖμα ποτὲ κιανένα
 ν' ἀλλιᾶξῃ γνώμη, γῆ καιρὸ νὰ βάλῃ κιὰς στὴ μέση, 445
 κ' εἰς μιὰ κλωστή μπαμπασκερὴ κρέμομαι, σὺν τὸ λέει,
 γιατί' ἄλλῃ ἐλπίδα, σὺ θωρῶ, δὲν ἔχω τσι ζωῆς μου,
 παρὰ τὸν πόθο μοναχὰς τσι κόρης τς ὀμορφῆς μου.
 Μ' ἀνὲν κι ὁ φόβος τοῦ κυροῦ τὴν κάμῃ νὰ θελήσῃ,
 μ' εἶνα ἀπ' αὐτοῖς νὰ παντρευτῇ, κ' ἐμένα νὰ μ' ἀρήσῃ, 450
 ποιὸ ἄλλο παρὰ τὸ θάνατο βοηθό μου πλὺν τυχαίνει
 ἔς τούτῃ νὰ κραῶ τὴ δουλειὰ τὴν πολυπικραμένη;
 Τὰ παριστάλλει δὲ χωροῦ, τὰ δάκρυα δὲ φελοῦσι,
 δροσιὰ δὲ ξίζον τίποτας, κι ἄρματα δὲ μποροῦσι
 νὰ κάμουναι καθὼς ζητᾷ καὶ θέλ' ἢ πεθονιά μου 455
 νὰ στέχωμεστα ὡς ἡμεστὰ ταίρι μὲ τὴν κερά μου
 θάνατος μόνο τὸ λοιπὸ, τοῦτ' ἀνίσως καὶ λάχῃ,
 νὰ δώσῃ τέλος ἔς τσι καρδιάς μπορεῖ μόνο τὴ μάχῃ,
 κι ὁ θάνατος τὰ πάθῃ μου πὼς νὰ τελειώσῃ τάσσω,
 γιατί' ἀνίσως κ' οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ μοῦρά μου νὰ χάσω 460
 μ' ἀρήσουναι τὴν κόρη μου, δὲν εἶ παρὰ καλιά μου,
 νὰ λάβῃ κιὰς ὁ θάνατος ζιμὸ τὰ βιάσανά μου.
 Τούτῃ ἔχω τὴν ἀπόφασιν σὸ νοῦ μου καμωμένη,
 μὰ νὰ ἴβρω ὀμπρὸς τὴν κόρη μου τὴν ὀμορφὴν τυχαίνει,
 πὼς βρισκομαι στὴ χάρι τσι καλύτερα νὰ γνώσω, 465
 κ' ἴσπερα τ' ἀποφάσισα σὸ νοῦ μου νὰ τελειώσω.

ΧΟΡΟΣ

Ὡ πλῆσιαι καλορρῦζικη καὶ πλῆσιαι
 χαριτωμένη Τύχη τῶν ἀθρώπων,
 ὅποιον σὸν κόσμ' ἔτοῦτο ἀλλότεις ἦσα
 τό τες, ὄντεν ἢ γῆς μὲ δίχως κόπο 470
 μὲ διχωστιάς πληγῇ νὰ γνώθῃ ἀκόμη,
 τὰ πορικιά τς ἐγέννη ἔς κάθῃ τόπο.

Στ. 442 ἐγχεμενὸ Μ. 443 ἀποφασισμένο Μ. 444 τὸ κάμει Μ. 445 ἢ καιρὸς
 νὰ βάλῃ κιὰς τὴν μέση Μ. 446 κραίμεται Μ. 448 τζῆ δικῆς μου Μ. 451 βοηθό
 μου Μ. 452 πολυπικραμένη Γ. Σ. 454 δὲ ξάζου τίποτας Μ. δὲν τυράζει(!) Μ.
 456 ἀσείμαται Μ. 457 ἀνίσως Γ. Σ. Μ. 458 νὰ δώσουν Μ. 460 ἀνίσως Γ. Μ. Σ.
 461 νὰ ψίσωσι Μ. 465 χάρι της Μ. 466 σὲ ἐποφάσισα Χ. 468 στὴν γῆ χαριτω-
 μένη τῶν ἀθρώπων Χ τύχης Μ. 470 ὅταν Μ.

καὶ τόσοι Βασιλιάδες τόσοι νόμοι
 τόσ' ἄρματα δὲν ἦσανε σιμά τως,
 τόσ' ἄδικοι πολέμοι τόσοι τρόμοι. 475
 Κοινὴ ἔχασι τὴ γῆν ἀνάμεσά τως,
 καὶ τόσῃ ἀναγάλλιασι γρουκοῦσα
 κ' ἔσ' ἦτονε πολλὴ ἢ καλομοιριά τως.
 ποὺ τὸν καιρὸν ἐκεῖνο ὀνοματοῦσα
 Χρουσό μὲ πᾶσα δίκιο, κι ὅλοι ὁμάδι 480
 συχνιά τὸν Οὐρανὸν εὐχαριστοῦσα,
 γιατί' δὲν ἦτο τότες ἐκ τὸν Ἄδῃ
 σὸν κόσμῳ ἢ Περηφάνεια ἐρχομένη
 βλάμημο τς ἴδια φύσις καὶ σκονάδι.
 Πόση καλομοιριά δοκιμασμένη, 485
 πόση καλὴ καρδιά, πόση γλυκότη
 στὴ γῇ ἔχαν οἱ-ἀθρώποι γνωρισμένη
 χαρὰ στὰ γερατειά, χαρὰ στὴ νιότη
 δίχως τὴν ἐχθρομένη αὐτὴ τὴ φτώσῃ
 γεμάτῃ ἀπὸ φαρμάκια καὶ πικρότῃ. 490
 Χαρὰ στὴν κόρη κείνῃ, ποὺ ἔχε σώσει
 χαριτωμένου νιοῦ τὸ λογισμό τσι
 καὶ τσι καρδιάς τσι τὰ κλειδιά νὰ δώσῃ
 γιατί' μὲ δίχως φόβου τοῦ κυροῦ τσι
 λεύτερη καὶ λυτὴ ἀπὸ πᾶσα δέσι 495
 ταίρι ἔμενε ζιμὸ τ' ἀγαφτικοῦ τσι.
 Τὸ ἔλε πᾶσα εἰς, τὸ ἔχε τ' ἀρέσει
 πᾶσα καρδιάς τὸ ζήτα, κ' εἶχε χάρι
 νὰ ἔχῃ, δίχως καιρὸς νὰ μπῇ στὴ μέση,
 δίχως περισίους κόπους δίχως βάρη, 500
 μ' ἀπὸ δροσιᾶς κι ἀνάπαψες γεμάτο
 πάντα ἔτονε τοῦ Πόθου τὸ δοξάρι,
 Μ' ἀπείς ἀπὸ τὸν Ἄδῃ βγῆκε κάτω
 τοῦτ' ἢ περηφανεὶα ἢ-ἀσβολομένη,
 βρούσες τ' ἀμμάτια μεῖνα τῶν κλαυμάτω, 505

Στ. 474 δὲν ἦταν Χ. 477 ἀναγάλλιασι Χ. 478 ἦταν Μ. 479 ὀνοματοῦσα Χ.
 Μ. 480 χρουσό Μ. 481 εὐχαριστοῦσαν Μ. 483 ἢ περηφάνια ὀρθομένη Μ. ἢ περη-
 φάνει Χ. 484 ἴδια Χ. Μ. 485 δοκιμασμένη Χ. 486 πόση πολλὴ χαρὰ Μ. 488
 δροσιὰ στὴ νιότη Μ. δροσιὰ Χ. 489 τὴν ἐρχομένη αὐτὴ τὴν πόση Γ. Σ. τὴν ἐρχομέ-
 νην αὐτὴν τὴν φτώσῃ Μ. 490 γιομάτῃ πικρότῃ Μ. πικρότῃ Γ. Σ. 493 καρδιά τζῆ
 Χ. Μ. 494 μὲ χωρὶς Χ. Μ. 495 ἐλυτὴ ἀπὸ κάθῃ Χ. 496 τὸν ἀγαφτικό τζῆ Μ.
 497 πασαγεῖς Χ. πᾶσα ἔτος Μ. τόχαι νὰ εἰσὶ Μ. 498 καρδιά Χ. 499 καιρὸ Χ. Μ.
 501 γιομάτο Μ. 504 περηφάνια Μ.

γιατί με τσι τιμῆς περυντυμένη
 τ' ὄνομα πορπατεῖ καὶ βασανίζει
 πλιά ἀπὸ θανατικὸ τὴν Οἰκουμένη
 τὴ θάλασσα περνᾷ, τὴ γῆ χωρίζει
 ὅς τς ἀνθρώπους διαφορὸς καὶ μάχες φέρνει, 510
 καὶ ὅλο τὸν κόσμον ὁμαῖδι ἀναμιγίζει
 τὴ λευτεριά σκλαβώνει, καὶ ὅλες παίρνει
 τς ἀνάπαφες τοῦ πόθου, καὶ ὅπου βάλῃ
 τὰ πόδια ἴττι, ζηλιὲς καὶ πάθη σπέρνει.
 Τούτῃ, καθὼς θεωρῶ, πολλὰ μεγάλη 515
 σίγχισι θὰ σκορπίσῃ ἀνάμεσά μας
 καὶ ἀναμιγὴ πολλὴ καὶ πρίκα πάλι,
 γιατί τὸ νοῦ κρατεῖ τοῦ Βασιλιᾶ μας
 τόσαι περιμπλεγμένο, ἀποὺ στανιῶς τσι
 ὅνους βασιλιοῦ θὰ δώσῃ τὴν κερά μας 520
 καὶ ἂν Οὐρανὸς τὴ σήμερο βοηθός τσι
 γιὰ χάριν του δὲ θέλει τς ἀπομείνει,
 τυφλὸ καὶ σκοτεινὸ θεωρῶ τὸ φῶς τσι.
 Ζεῦ, τς ὀφθαλμοὺς σου γύρισε ὅς ἐκείνη, 525
 ὅδε τὴ λυπητερά, παρακαλῶ σε,
 καὶ ἐκείνον, ἀποὺ ταίρι τζιν ἐγίνῃ,
 χάρι νὰ μὴν τὴ βλάψουσι τσι δῶσε.

Τέλος τῆς δευτέρας πράξεως.

Στ. 507 πορπατεῖ Μ. 508 σὴν οἰκουμένη Χ. 514 συχνιαῖς Μ. 516 σκορπίζει
 Μ. 517 ἀνεμική Μ. καὶ ἀναμιγὴ καὶ πρίκα Γ. Σ. 518 βασιλιοῦ μας Χ. Μ. 519 τόσα
 περιμπλεγμένο Μ. στανιῶς τσι Χ. Μ. 521 τὸ σήμερο Γ. Σ. Μ. 523 τυφλὸς Μ. 525
 Ζεὺς Χ. τοὺς ὀφθαλμοὺς γύρισε Μ. 527 τοὺς βλάπτουσι τῆς δόσαι Μ.

INTERMEDIO ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΙΑ ΚΟΡΑΣΙΔΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΔΕΥΓΕΙ ΤΗ ΦΟΡΤΟΥΝΑ.
 ΔΥΟ ΚΑΒΑΛΙΕΡΟΙ, ΑΡΜΙΝΤΑ, ΡΙΝΑΛΔΟΣ ΚΑΙ ΔΥΟ ΚΟΡΑΣΙΔΕΣ.
 ΦΟΡΤΟΥΝΑ ΜΙΛΕΙ

Ὅς τοῦτο τὸν τόπο, στρατηγοί, με τὴν Ἀρμίντα ὁμάδι
 στέκει ὁ Ρινάλδος με χαρὰ ποὺ τὸ ταχὺ ὥς τὸ βράδυ,
 καὶ τὸν ἀθὼ τσι νιότης του δὲν τοῦ πονεῖ πὼς χάνει
 με πλήσιες περιδιάβασες, ἀπ' ὀλημέρα πιάνει,
 γιατί τὰ μάγια τοῦ κρατοῦν τὸ νοῦ καδενωμένο 5
 καὶ νὰ λογιᾶσῃ δὲ μπορεῖ κάμωμα τιμημένο
 καὶ ἔτσι ἐπειδὴ ἐκ τὸν Οὐρανὸν ἐδόθη τῶν οἱ δυνάσας,
 μακρὰ ἐκ τὸν τόπο νᾶρθετε τόσα τὸν ἐδικὸ σας,
 μόνο γιὰ νὰ τὸν κάμετε ποὺ στέκει νὰ γνωρίσῃ,
 καὶ εἰς τὰ φουσσᾶτα τὸ ζιμιὸ μαζί σας νὰ γυρίσῃ, 10
 μηδὲ κιανένα κάμετε πρῶμα νὰ φοβηθῇτε
 ἀπ' ὅλα κεῖνα, ἀπόχετε σήμερο ἐδῶ νὰ δῆτε,
 γιατί ἔναι ψεύτικες θεωριὲς ὅλες τῶς τῶ Δαιμόνω
 ἀποὺ τὰ δυνατώτατα μάγια τς Ἀρμίντας μόνο,
 τὰ ποῖα ἔχει χάρι τὸ ραβδί τοῦτο τὸ χρουσωμένο 15
 νὰ κάμῃ ἀνήμπορα ζιμιό, σὰν ἔχει ἀκουσμένο.
 Μ' ἀπάνω ὅς ὅλα βλέπετε, νερὸ μηδὲ κιανένα
 φαγὶ νὰ δοκιμάσετε, γιατί ἔν φαρμακεμένα,
 καὶ ὥς τὸ Ρινάλδο τὸ ζιμιὸ θέλουσι σᾶς σκλαβώσει,
 καὶ τὸ ραβδί δὲ δύναται πλιὸ νὰ σᾶσε γλυτώσῃ. 20

ΚΑΒΑΛΙΕΡΟΙ

Κόρη εὐγενικώτατη, καλὰ γρουκήσαμέ σου
 καὶ γνωστικοὶ ὅς τούτῃ τὴ χρειὰ νὰ ἔμεστα τάσσομέ σου.
 Τώρα στή βάρκα γύρισε, καὶ νᾶρθωμεν ὁμάδι
 με τὸ Ρινάλδο ἀνίμενε, πρίχου διαβῇ τὸ βράδυ.

Σημ. Τὸ Χ ἔχει οὕτως τὸ προσωπικὸν τοῦ Β'. Ἰντερμεδίου : «Τὸ Ριζικὸ εἰς
 πρόσονσι κορασίδας, Κάρλος, Οὐβάλλδος στρατηγοὶ πεμπάμενοι ἀπὸ τὸ Γοφρέδο νὰ γυ-
 ρεύουσι τὸ Ρινάλδο, Ἀρμίντα, Ρινάλδος, δύο Δαίμονες εἰς πρόσονσι κορασίδω. Τὸ
 Ριζικὸ μιλεῖ τῶν οἰδυὸ στρατηγῶν».

Στ. 2 σὲ χαρᾶς ἀπὸ ταχὺ ὥς τὸ βράδυ Μ Χ. 4 σὲ πλίσαις Μ. 7 καὶ ἐπειδὴ
 Χ. 9 πὼς στέκει Χ. 14 ψευτικώτατα Χ. 18 γιατί φαρμακεμένα Μ. 19 θέλου σα-
 σαισκλαβώσει Μ.) Τὸ Μ ἔχει Καρ. (=Κάρλος).

ΦΟΡΤΟΥΝΑ

Τὸ Ριζικόν, ὡς βλέπετε, καὶ Τίχη μ' ὀνομάζου, 25
 καὶ ὅποιοι μὲ χάσουν μιὰ φροῦά πάντα ἴφκαιρα μὲ κράζου.
 Εἰς τοῦτο χάνεται ἀπ' ὁμπρὸς τῶνε καὶ πᾶσαντας γροικοῦνται τοῦτα τὰ 30
 τραγοῦδια!) ἀπὸ μέσα.
 Τς ἔγνωες τυχαίνει ἔς μιὰ μερὰ ν' ἀφήσῃ ὅποιος λογιᾶσῃ
 σὲ τοῦτο τ' ὁμορφότατο περβόλι νὰ περάσῃ,
 καὶ νᾶρδινιάσῃ τὴν καρδιά νὰ πιάνῃ ἀπὸ τὴ χέρα
 τοῦ Πόθου περιδιάβασες περισσῆς κάθε μέρα. 30
 Εἰς τοῦτο ἔρχονται δύο Δαίμονες!) εἰς πρόσοντι Κορασίδω ὁμπρὸς ε' τςὶ
 Καβαλιέρους καὶ λέγει ἡ μία,
 ὦ καλορριζικώτατοι στρατιῶτες τιμημένοι,
 ὅπου ἔστε ἔς τοῦτο σήμερο τὸν τόπον ἐρθωμένοι,
 ποὺ ἔς τςὶ καρδιᾶς πᾶσα χαρὰ καὶ ἀνάπασι χαρίζει,
 καὶ ὅλα σὲ περιδιάβασες τὰ βῆσανα γυρίζει,
 τ' ἄρματα σᾶς ἐκάμασι χρεῖά μόνο ἐδῶ νᾶρθῆτε,
 μὰ τώρα νὰ τὰ ρίξετε σὲ μιὰ μερὰ μπορεῖτε,
 γιατί τς ἀγάτης στρατηγοὶ καὶ μπιστεμένοι δοῦλοι
 τοῦ Πόθου, ὅς ἐρθουσιν ἐδῶ, πᾶσαντας γράφουντ' οὔλοι,
 καὶ εἰς τοῦτα τὰ ἁμορφότατα χόρτα, ποὺ πάντ' ἀθοῦσι
 χίλιες γλυκιᾶς παρηγοριᾶς τὰ μέλη τῶς γροικοῦσι,
 καὶ τὸν ἄλλοτινὸν καιρὸ, ποὺ Χρυσάφιοῦ ὅλοι κράζου
 ἔς τοῦτο τὸν τόπο μοναχὰς ὅλοι τὸ δοκιμάζου.

Ἡ ἈΛΛΗ ΚΟΡΑΣΙΔΑ ΛΕΓΕΙ

Βασιλοπούλλα ὁμορφῇ, πλιὰ ξακουστὴ στὰ κάλλη
 καὶ εἰς τςὶ περισσῆς ὁμορφιᾶς παρὰ γυναῖκαν ἄλλη,
 τοῦτο τὸν τόπο σήμερο τὸν ὁμορφον ὀρίζει 45
 καὶ χίλιες περιδιάβασες πᾶσα καρδιᾶς χαρίζει
 λοιποὶ πειδὴ σᾶς ἔφερεν ἡ μοῖρά σας σιμά μας,
 μὴ βαρεθῆτε νᾶρθετε νὰ πᾶμε ἔς τςὶ κερά μας,
 νὰ σᾶς δώσῃ τςὶ χαρὲς, καὶ ὅλες ἐκεῖνες τς ἄλλες
 τοῦ Πόθου τςὶ γλυκώτατες, ἀποὺ μπορεῖ, μεγάλες. 50

Στ. 25 Τὸ ριζικόμα M. ') τὸ M ἔχει βέρσα 30 πᾶσα μέρα M. ") σπήριτα M.
 32 ἐρχομένοι M. 38 ἀσὲ δούσηναι δὸ M. 40 μέλιτος M. 42 τὸ λίγο δοκιμ. M.
 43 ὁραιότατη M.

Μὰ πρῶτας, ἂν ὀρίσετε, στρατιῶτές μου νᾶρθῆτε,
 ἔς τοῦτη τὴ βρύσι σκύψετε τὴ δροσερὴ νὰ πιῆτε,
 καὶ πιάσετ' ἐκ τὰ πωρικά, φάγετ' ἐκ τὸ περβόλι,
 τὴν κούρασι τςὶ στράτας σας νὰ λησμονήσετ' ὅλη.

ΟΙ ΚΑΒΑΛΙΕΡΟΙ ΛΕΣΙ

Τοῦτα τὰ λόγια τὰ γλυκιὰ καὶ ἡ ψεύτικη θωριά σας 55
 δὲ μᾶς χώνου, Δαίμονες, ποσῶς τὴν ἀτυχιά σας,
 καὶ μὲ τὴ δύναμι κεινοῦ, ἀπ' ὅλοι σας φοβᾶστε,
 καὶ ξορισμένους ἔς τ' ἄκταφα τ' Ἀδὴ σᾶς κάνει νὰ ἔστε,
 τοῦτο τὸν τόπο ἀδειάσετε, καὶ κατεβῆτε ὁμάδι
 μὲ τς ἄλλους σας νὰ κρίνεστε παντοτινὰ στὸν Ἀδὴ. 60
 Εἰς τοῦτο φεύγουσιν οἱ Δαίμονες καὶ ἔρχονται ἄλλοι στὴν ἴδιαν τῶνε
 θωριά, καὶ οἱ Καβαλιέροι μορεσκάντο τςὶ ζυγώνουσι καὶ λέγει ὁ ἕνας,

ΚΑΡΛΟΣ

Ὡ τ' Ἀδὴ καὶ τςὶ Κόλασις δύναμι, μ' εἶντα τρόπο
 πολλὲς φορὲς κομπώνετε τ' ἁμμάτια τῶν ἀθρώπων.
 Εἰς τοῦτο βγαίνουσιν ἔξι Κορασίδες, καὶ ἡ μία βαστᾷ ἕνα ταπέδο καὶ ἡ
 ἄλλη προσκεφαλᾶδια, καὶ ξαπλώνουν τα μορεσκάντο εἰς τὴ σένα,
 καὶ οἱ ἄλλες σκορποῦσιν ἀθούς, καὶ ἀπέκεις γιγέρνουσι μορεσκάντο,
 καὶ τότες βγαίνει ἡ Ἀρμίντα μὲ τὸ Ρινάλδο, καὶ λέγει ἡ Ἀρμίντα.

ΑΡΜΙΝΤΑ

Ρινάλδο ἀγαπημένε μου, ψυχὴ μου καὶ καρδιά μου,
 ἔς τοῦτο τὸν τόπο δὲ μπορῶ, σὰν εἶν ἡ πεθυμιά μου,
 νὰ θέσω ν' ἀποκοιμηθῶ τώρα στὴν ἀγκαλιά σου, 65
 νὰ δροσιστοῦ τὰ μέλη μου, γλυκιὰ ν' ἀναγαλλιᾶσου,
 γιατί ἐκ τςὶ κορασίδες μου μιὰ μοῦ ἔθελε μηνύσει,
 πῶς ἀρρωστεῖ, καὶ στέκεται τώρα νὰ ξεψυχήσῃ,
 καὶ εἶναι μου χρεῖά, καρδούλλα μου, στανιῶς μου νὰ σ' ἀφήσω,
 καὶ ὅσο μπορῶ καὶ ὀγλήγορα νὰ πὰ νὰ τςὶ βοηθήσω. 70

Στ. 52 σήμερο σκίψεται τὴ δροσερὴ πλιθῆται M. 53 κιοχτά M. 54
 τοῦλη M. 58 καὶ ξουρισμένα στανταφα M. 61 ὦ τ' Ἀδὴ ἀδυνατώτατη δύναμι X. M.
 62 κομπώνονται M. Γ. Σ. 64 σὰν ἔναι X. 65 νὰ πέσω X. M. 66 δροσισθοῦν Γ.
 Σ. 68 ἄρρωστη M. 69 καρδίτσα μου M. X. στανιό μου X. 70 γοργότερο X. γορ-
 γότερα M.

Θέσσε, κοιμήσου τὸ λοιπὸν, κ' ἐγὼ μὲ βιὰ μεγάλη
σοῦ τῆσσο νῶρθο γλήγορα νὰ σὲ ξυπνήσω πάλι.

ΡΙΝΑΛΔΟΣ

Κάμε καλῶς σοῦ φαίνεται, καρδιά μου καὶ ψυχὴ μου,
καλὰ καὶ μένει δίχως σου στὴ λόχη τὸ κορμὶ μου.
Εἰς τοῦτο μισοῦνται ἡ Ἀρμίντα, καὶ ὁ Ρινάλδος θέτει καὶ κοιμᾶται καὶ
τότε γροιοῦνται τοῦτα τὰ τραγοῦδια ἀπὸ μέσα μὲ σονάρε.
Γιὰ τὸ δὲ τὸ ρόδο τὸ ταχὺ, πὼς δροσερὸν ἀρχίζει 75
νὰ φαίνεται στ' ἀγκαθὶ του καὶ νὰ μοσκομυρίζῃ,
κι ὁμοιορφὸ δείχνει τὸ κορμὶ κι ἀμύλαγο περίσσεια,
πάν ἕναν εὐγενειώτατο μικρὸ κοράσιον ἴσια,
κι ὅσον ἡ μέρα πορπατεῖ, κ' εἰς τὸ βραδὺ σιμώνει, 80
τὰ φύλλα του ξαπλώνουσι, κι ἀρχίζει νὰ φουντώνῃ,
κι ἀγάλλει ἀγάλλει ψύγεται, καὶ τὴ θεωρίαν του χάνει,
κι ἀγαπτικὸς δὲν τὸ ψηφᾷ, κοράσιον δὲν τὸ πιάνει·
ἔτσι καὶ τ' αἶθρι σβήνουναι τρεῖς νιότης καὶ χαλοῦσι,
καὶ νὰ ξαναγαμίσουναι ὡς τρεῖς ἀθρώπους δὲ μπορούσι
λοιπὸ τὸ ρόδο πᾶσα μιὰς μέρας, ποῖ ἔρθῃ τὸ βράδυ, 85
τὸ μωρισμένο βιάζεστε νὰ πιάνει ὅλοι ὁμάδι,
Πιάστε τὸ ρόδο τρεῖς φιλιὰς, κι ἀγαπτικοὶ λογάστε,
ὅντι ἀγαπώντας μπιστικὰ κ' ἐσθὲς ποῦθ' ἀγαπάστε.

ΚΑΡΛΟΣ

Τὶ σέχνομαστα πλειότερα, ποῖν ἄλλο καρτεροῦμε,
σύντροφε, γαίντα γλήγορα κ' οἱ δυὸ μας δὲν κινούμε 90
νὰ τὰ νῶ τὸν ξυπνήσωμε;

ΟΥΒΑΛΔΟΣ

Πήγαυε, κι ἀκλουθῶ σου
μὰ δυὸ θεοῖν ὑποβάλλωσι γὰρ νὰ μᾶς σποδῶσου,
ὡς τίμινε ἀπάνω τὼς μὲ δίχως φόβον ἀντίμῃ,
κοιμήτῃ ἐλπίζω καὶ τὰ δυὸ πὼς θέλωμε τὰ κάμει.

Στ. 73-74 ὁ ἀντιγραφτὸς τοῦ Μ ἤρχει καλῶς τὸν στίχον, ἀλλ' ὕστερον ὥσει
νυστάζων ἔγραψε πάλιν τὸ προηγουμένον δίστιχον. 75 Δέτε Χ. Μ. 77 στὸ κοντὶ
Μ. δεικνύει στὸ κορμὶ Χ. 78 ἴσα Χ. 79 ἡμέρα πλειότερα πρὸς τὸ βραδὺ σιμώνει
Μ. 80 φουντώνουσι τὰ φύλλα του κι ἀνοίγει καὶ ξαπλώνει Χ. τὰ φύλλα του φουντό-
νουναι κι ἀνοίγει καὶ ξαπλώνει Μ. 84 νὰ ξαναγαμίσουναι Μ. 85 μερὰς Μ. 86 βιάζε-
ται Μ. 88 μὲρὰ ἀγαπάστε Χ. 91 πάγαυε Γ. Σ. 92 προβάλλουσι Σ. 93 ἄς πη-
γαῖναι Γ. Σ. 94 ὁπίζω Χ. Μ.

Εἰς τοῦτο οἱ Καβαλιέροι μορεσκάντο μαλώνουν μὲ τὰ θηρία, καὶ δὲ
μπορῶντας νὰ τὰ νικήσουν, λέγει ὁ ἕνας τ' ἄλλου,

ΚΑΡΛΟΣ

Σύντροφε, τοῦτα Δαίμονες εἶναι, καθὼς θεωροῦμε, 95
καὶ νὰ τὰ βλάψωμε ποτὲ μ' ἄρματα δὲ μπορούμε,
καὶ ὅγγιξε τὼς μὲ τὸ ραβδί, πάρουντας νὰ ψοφήσου,
γὴ τὸ ξιμιὸ νὰ φύγουσι, μόνιους νὰ μᾶς ἀφήσου.
Εἰς τοῦτο τῶν ἐγγίξει μὲ τὸ ραβδί, καὶ ξιμιὸ πέφτου ψοφισμένα, καὶ οἱ
Καβαλιέροι σιμώνου πρὸς τὸ Ρινάλδο, καὶ λέγει ὁ Οὐβάλδος,

ΟΥΒΑΛΔΟΣ

Δέτε τὰ μάγια μπόρεσι πόσ' ἔχουσι ὡς τρεῖς ἀθρώπους·
τοῦτος ἀπὸ τοῦ μοναχὰς δοσμένος ὡς ἄξιους κόπους, 100
κι ὁ κόσμος τὸν ἐτρόμασσε, ὡς ποιὰν ἔξορὰ κοιμᾶται
σκλάβος τοῦ Πόθου, κι οὐδὲ κίως ποιὸς εἶν ἀναστορᾶται.
Ἐύπνα, Ρινάλδο, γλήγορα, διῶξε τὸν ὕπν' αὐτόνο,
ποῦ τὸ κορμὶ σου ἐχάλασε μὲ τόσια μάγια μόνο.
Εἰς τοῦτο ξυπνᾷ ὁ Ρινάλδος, καὶ λέγει,

ΡΙΝΑΛΔΟΣ

Ποῦ βρίσκουμου; τὸ τί θεωρῶ; διμένα ὡς τώρα ποῦ ἔμου; 105
ὡς ποιὸν Ἀθὴν ἤμουιν ζωντανός, ὡς ποιὰ λησμονιὰ ἐκοιμούμου;

ΚΑΡΛΟΣ

Ὅσοι πιστεύου στὸ Χριστό, κι ὅσοι τὸν προσκυνοῦσι,
τώρα στὰ Γεροσόλυμα γὰρ κεῖνο πολεμοῦσι·
καὶ σύ, Ρινάλδο, κείτεσαι ὡς ἀνάπασι μεγάλη
ὡς τοῦτο τὸν τόπο τὸ χωστὸ ὡς τρεῖς Ἀρμίντας τὴν ἀγκάλῃ 110
κ' οἱ κόσμοι, ἀπ' ὅλοι στ' ἄρματα μούγουνται καὶ τρομάσσουν,
νὰ σὲ σαλέψου, δὲ μποροῦ, στρατιώτῃ ἄνους κοράσιον·

Στ. 95 τοῦτοι Χ. καὶ δὲ μπορούμε Μ. 96 κινένετος νὰ βλάψωμεν τώρα καθὼς
θεοῦμε Μ. 97 νὰ πέσου νὰ Ψ. Χ. 98 μονιούς Μ. 101 εὐκαιριὰ Χ. Πρὸ τοῦ στ.
103 τὸ Χ ἔχει «Τότες τοῦ ἀγγίζει μὲ τὸ ραβδί, καὶ ἀπόκας λέγει». 103 αὐτήνον Μ.
105 βρίσκομαι Χ. Μ. τὸ σήμερο Μ. 106 ἐκείμου Μ. 109 στέκεσαι Μ. 110 τῶν
χορτῶν Μ. στ. 111 πόλῃ τάρματα μάχουνται Μ. κ' οἱ κόσμοι ὅλοι στάγματα σὲ ἀκοῦσι
καὶ τρ. Χ. 112 στρατιώτῃ μου κουράσου (!) Μ.

ποιὰ λησμονιὰ σὲ πλάκωσε, ποιὰ μάγια σ' ἐσκοτίσα,
 ποιοὶ φόβοι τόση δύναμι σὲ φόβον ἐγυρίσα;
 Γείρου, καὶ τὰ φρουσᾶτα μας νάρθης σὲ προσκαλοῦσι,
 καὶ τοῦ Γοφρέδου νὰ σὲ ἴδῃ τ' ἄμματα πεθυμοῦσι
 τύχη ἀγαθὴ σὲ κωτερεῖ, καὶ μάχη σ' ἀνιμένει,
 νὰ τελειωθῇ ἀπὸ λόγου σου, σὺν ἦτον ἀρχισμένη,
 κ' ἐκεῖνη τὴν ἀψήφιστη πίστιν ὀλοχαλάσης,
 καὶ ὡς θέλουσιν οἱ Οὐρανοί, νίκη ἔς αὐτὴ νὰ πιάσης.
 Εἰς τοῦτο ὁ Ρινάλδος γδύνεται, καὶ ρίχνει τὰ ροῦχα τς Ἀρμίντας,
 καὶ ξεσχίζει τὰ ἑσώγεις καὶ τὰ ροῦχα, καὶ ἀπέκεις λέγει,

ΡΙΝΑΛΔΟΣ

Τῆς ἐντροπῆς φορέματα, στολὴ καταραμένη,
 ρίχνω, πατῶ σας, σκίζω σας, καθὼς σᾶζε τυχαίνει,
 γλυνκιά παραιπονέματα καὶ τακτικά περισσῖα
 ζυγώματα, καὶ ὠραιότατες μαλιές καὶ ἀγάπες ἴσια,
 μεσοβγαλμένοι ἀναστεναμοί, δάκρυα γλυνκοχυμένα,
 λόγια καὶ γέλια καὶ φιλιὰ ζαχαροζυμωμένα
 μιᾶς κόρης ὁμορφότατης καὶ μαγικὰ μεγάλα
 ἔς ἐτούτῃ ἀπὸ μὲ βλέπετε, τὴν ἐρημιὰ μὲ βάλα.
 Τώρα δοξάζω τὸ Θεό, πῶς λεύτερος γυρίζω,
 κ' εἰς εἶντα σφιγμένην ἄμετρο ἐστέκουμου γνωρίζω,
 κ' ἐσᾶς περισσῖα φκαριστῶ, πειδὴ μὲ τόσον κόπο
 ἔς τοῦτο γιὰ μένα ἦρθετε τὸν ξορισμένο τόπο.
 Μ' ἄς φύγωμεν ἀπὸ ἑσπιά, νὰ μὴ μᾶζε γροικήσῃ
 τούτῃ, ποὺ μ' εἶχε σκλάβο εἶς, τὸ φύγι νὰ μποδίσῃ.

ΟΥΒΑΛΔΟΣ

Νὰ πηγαίνομε σπουδακτικά κ' ἐμεῖς σοῦ τὸ παινοῦμε,
 μὰ μπόδιτρο ἀπὸ λόγου εἶς νὰ ἴχωμε δὲ μποροῦμε,
 γιὰτὶ ἄλλη μεγαλύτερη δύναμι παρὰ κείνη
 τὸ μαγικὸ εἶς βλάψιμο νὰ ἴχωμε δὲν ἀφίνει.

Στ. 113 πλιάς μονιὰ σὲ πλάκωσε μιὰ μάχη Μ. 114 σὲ τρόμο σοῦ γυρήσα Μ. 117 κ' ἡ μάχη Χ. 118 σὺν ἦτον Μ. 199 ἄλῶν χαλάσης Μ. 120 στὴ Γῆς αὐτὸν νὰ πιάσης Μ. 122 ρίχτω Χ. 124 συγόνοντα. ... μάχαις Μ. λόγια γλυνκώτατες θωριές. μάχαις Χ. 125 μεσοβγαλμένοι στεναγμοὶ Χ. μεσοβγαλμένοι στεναγμοὶ Μ. 130 ἀμέτρητο Χ. Μ. ἐστέκουμου Μ. ἐφίσκουμου Χ. 133 μ' ἔχει Χ. 135 νὰ φύγωμεν Μ. 136 μπόδιτρον Γ. Σ μπόδιστὰ Μ. 138 νάχομεν ἀπὸ κείνη Μ.

Εἰς τοῦτο μισσεύουν οἱ Καβαλιέροι μὲ τὸ Ρινάλδο, καὶ ἀπόκεις ἔρχεται
 ἡ Ἀρμίντα καὶ λέγει,
 Σπουδακτικά ὅσο μπορῶ μὲ πεθυμιὰ μεγάλη
 γυρίζω στοῦ Ρινάλδο μου τὴ μυρισμέν' ἀγκάλῃ,
 χίλιες φορὲς τὰ γόστιμια χεῖλη νὰ τοῦ φιλήσω,
 χίλιες δροσιές στὰ μέλη μου τοῦ Πόθου νὰ γροικήσω.
 Μὰ ποιά ἔναι τοῦτα ποὺ θωρῶ χάμαι τὰ ξεσκισμένα
 ροῦχα; καὶ τοῦτα τὰ θεριὰ ποιὸς τὰ ἔχει σκοτωμένα;
 Τὰ ροῦχα τοῦ Ρινάλδο μου τοῦτα πῶς εἶν γνωρίζω,
 καὶ κρίνω νὰ ἔφυγε ἀπὸ ἑδῶ, καὶ ὅλη νὰ τρέμω ἀρχίζω.
 Μὰ τοῦτ' ἂν ἦσα Πνέματα, καὶ τῶ θεριῶ κρατοῦσα
 θωριά, νὰ σκοτωθοῦσινε, πῶς, καὶ ἀπὸ ποιοῦ μποροῦσα;
 Δύναμι μεγαλύτερη παρὰ τὸ μαγικὸ μου
 τὰ σκότωσε κ' ἐπέσασιν, κ' ἐμὲ τὸ θησαυρό μου
 μοῦ πήρε, οἱμέ, κ' ἐμίσειψε, μ' ὅλο ποὺ ἔς τέτοιον τρόπο
 τόσα χωστὰ τὸν ἔβλεπα μακρὰ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων.
 Ὡφρου, Ρινάλδο ἀνέγνωρε καὶ ἄπνε μετὰ μένα,
 ποιοῦ σοῦ ἔκαμα ποτὲ κακὸ, ποιά ἔχεις δοκιμασμένα
 πάθη ποτὲ γῆ βάσανα σιμά μου, καὶ ἀφηκὲς με
 τόσα κουρφα κ' ἐμίσειψες, κ' εἰς τὴν καρδιὰ ἔσφαξές με;
 Μὰ τάσσω σου, ὅπου βρίσκεσαι, νάρθω νὰ σὲ γυρέψω,
 κ' εἶντα μπορεῖ μιὰ μάνιτα δίκια νὰ σ' ἀρμηνέψω.
 Τοῦτα τὰ κάλλη χάρισμα κ' ἡ βασιλεία μου ἡ τόση
 θέλουσιν εἶσται ἐκείνου, ποὺ φέρῃ νὰ μοῦ δώσῃ
 κομμένο τὰ κεφάλι σου, μὰ γιάντα ἀργεῖω νὰ σώσω
 ἔς τόσο μεγάλο φταίσιμο παιδεῖσι νὰ σοῦ δώσω;
 Δαίμονες τ' ἄδῃ σκοτεινοί, ποὺ τοῦτο τὸ περβόλι
 γι' ἀνάπαιψί μου ἔκτισε, τρέξετε γλήγορ' ὅλοι
 χαλάσετέ το, κ' ἔρημο τοῦτο τὸν τόπο ἀφῆτε,
 κ' ἐμένα ἀρπάξετ' ἀπὸ ἑδῶ, ξεπίσω του διαβῆτε.

Εἰς τοῦτο πετοῦνται οἱ Δαίμονες μὲ φωτιές καὶ στρέπιτα καὶ χαλοῦσι
 τὸ περβόλι, καὶ σηκώνουν τὴν Ἀρμίντα καὶ φεύγου, καὶ τελειώνει
 τὸ δεύτερο Ἰντερμέντιο.

Στ. 142 νὰ γνωρίσω Χ. 143 τὰ καταξεσκεσμένα Χ. Μ. 147 ἀπὸ ἦσα πνέματα καὶ τὰ θεριὰ κρ. Χ καὶ τῶν θεριῶν Μ. 148 θεριά Χ. Μ. πῶς ἀπὸ ποιοῦ Χ. 151 τόπο Χ. 154 δοκιμασμένα Χ. στ. 156 καψές με Μ. 158 νὰ σ' ἀντιμένω Χ. 161 μὰ ἂ στέκω ἀργεῖω Χ.

ΙΠΡΑΞΙΣ Γ'.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

ΕΡΩΦΙΛΗ ΜΙΛΕΙ

Τὰ γέλια μὲ τὰ κλάσματα, μὲ τὴν χαρὰν ἢ πρὶν
 μιὰν ὥραν ἐσπαρθήκασι, καὶ ὁμάδι ἐγεννηθῆκα,
 γι' αὐτὸς μαζί γυρίζουσι καὶ τό 'να τ' ἄλλ' ἀλλάσσει,
 καὶ ὅποιος ἐγέλα τὸ ταχὺ, κλαίγει προχοῦ βραδευιάσῃ·
 γιὰ κεῖνο βλέπω τὴν χαρὰ καὶ ἐγὼ τὴν ἐδική μου
 πὼς θὰ γυρίσῃ 'ς ἄμετρη πρὶν καὶ παιδωμὴ μου,
 καὶ στέκομαι τρεμάμενη σὰν νὰ 'χα νὰ περάσω
 μιὰ θυμωμένη θάλασσα, γῆ ἄγριο κιανένα διάσο.
 Μοῖρα κακὴ καὶ ἀντίδικη, τυραννισμένη μοῖρα,
 ποῖα πάθῃ ἀπὸ τὸν Ἑρώτα, ποῖες προίκες δὲν ἐπῆρα;
 Πότες τοὺς ἀναστεναμούς, γῆ πότες τ' ὦχ ὀϊμένα
 τὰ χεῖλη μου ἐσκολιάσασιν τὰ πολυπρικαμένα;
 πότες καὶ ἐμὲ τ' ἀμμάτια μου μιὰν ὥραν ἐστεγνώσω,
 πότες γλῆκα τὰ 'σφάλισα, καὶ ἀνάπαψι μοῦ 'δῶσα;
 Στὴ δούλεψι καὶ εἰς τὴν κακομίαν μικρὴν περίσσεια ἐμπῆκα
 τὴν ἀγάπης, καὶ ὅλα τὰ κακὰ καὶ οἱ παιδωμὲς μ' εὐρῆκα
 μόνια μου μὲ τὸν Ἑρώτα πᾶσ' ὥραν ἐπολέμου,
 καὶ κιανενὸς δὲν ἔδειχνα τὰ πάθῃ μου ποτέ μου·
 χίλιες φορὲς μ' ἐδόξευε, χίλιες νὰ πιάνῃ τόπο
 στὸ νοῦ μου δὲν τὸν ἄφρινα μ' ἕνα γῆ μ' ἄλλο τρόπο·
 χίλιες τ' ἀφτιά ἐμολύθονα γιὰ νὰ μὴδὲ γροικουῖσι
 τὴν συργυλιὰς τοῦ τῆς γλυκειάς, τὰ μέλη νὰ πονοῦσι
 χίλιες μὲ τὴν πορπατηξιά, χίλιες μὲ μιὰ καὶ μ' ἄλλη
 στρατὰ τὴν θέρημν του ἔσθηνα στὸ νοῦ μου τὴν μεγάλη.
 Μὰ κεῖνος μάλιστα καλὸς γιατί ἦτον τοῦ πολέμου,
 μέρα καὶ νύκτα δυνατὸ πόλεμον ἔδιδέ μου,
 καὶ ὥρες μὲ τ' ἄρματα ὡς ἔχθρο, καὶ ὥρες ξαρματομένο
 τὸν ἔβλεπα σὰ φίλον μου περίσσεια ἀγαπημένο.

Στ. 1 καὶ τὰ κλάσματα M. 2 ὁμάδι X. 4 γελᾷ τὸ πουργὸν M. 5 τὴν χαρὰν
 καίγω M. 9 τυραννισμένη M. 10 ποῖα προίκα M. 11 στοὺς ἀναστεναμούς M.
 13 ποταίς καὶ γῶ M. 14 ἐστεγνώξα X. 17 Μένια μου M. 18 τὰ πάθῃ μου δὲν ἔδειχνα
 M. X. 19 μ' ἐδόξευε X φρενῶν μὲ δόξευας M. 21 ἐβόλμινα M. 22 τῆς πολλῆς
 X. 27 μὲ τάγμα ἔρχετον κίονας ξαρματομένο M. 28 ἐμπιστεμένο X.

καὶ ὥρες γλυκὺς μοῦ φαίνεται, καὶ ὥρες πρὶνὺς περίσσεια,
 καὶ ὥρες στρατιώτης δυνατός, καὶ ὥρες παιδάκιν ἴσια·
 καὶ ὥρες μ' ἐπαίδευε ἄπονα, καὶ ὥρες πολλὰς μ' ἐκράτει
 γλυκώτατες παρηγοριὰς καὶ συργυλιὰς γεμάτη.
 Χίλια ἀκριβὰ τασσίματα μῶτασσε πᾶσα μέρα,
 καὶ χίλια μῶκτιζε ὁμορφα περβόλια στὸν ἀέρα.
 Χίλιες ζυγούραφιζε χαρὲς μέσα στὸ λογισμό μου
 καὶ χίλιες ἔδειχν' ὁμορφιὰς πάντα τῶν ἀμματαῶ μου·
 τῆς δυσκολιὰς μοῦ σήκωνε, καὶ ἀπόκοτη ἔκανε με,
 μιλιὰς γλυκὲς μ' ἀρμήνευε, καὶ ἐδιδασκάλευέ με,
 τόσον, ἀπὸ μ' ἐνίκησε, καὶ δούλη ἀπόμεινά του,
 καὶ τῆς καμμένης μου καρδιᾶς τὴν ἐξουσία ἔδωκά του.
 Κ' ἐδὰ, ποὺ καλλορρίζε παρ' ἄλλην ἐκρατούμου,
 καὶ χίλιες ἔτασσα χαρὲς καὶ ἀνάπαψι τοῦ νοῦ μου,
 τότε θωρῶ τὸν πίβουλο καὶ τὴν ἀγάπην ἀρχίζω
 τὴν ψεύτικη, ποὺ μοῦ 'δειχνε, σὲ μάχη νὰ γυρίξῃ.
 Μὰ τὸν Πανάρετο θωρῶ καὶ ἔρχεται σὰ θλιμμένο,
 καὶ τὸ μαντῆτο τὸ πρὶνὸν θε νὰ 'χη μαθημένο.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ΚΑΙ ΕΡΩΦΙΛΗ.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Ὅντεν ἀστράφτη καὶ βροντᾷ καὶ ἀνεμικὲς φουσοῦσι,
 καὶ εἰς τὸ γιὰλὸ τὰ κύματα τὰ θυμωμένα σκοῦσι,
 καὶ τὸ καράβι ἀμπόθουσι σὲ μιὰ μερὰ καὶ εἰς ἄλλη
 τῆς φουσκωμένης θάλασσας μὲ ταραχὴ μεγάλη,
 τότες γνωρίζετ' ὁ καλὸς ναύκληρος, μόνο τότες
 τιμοῦνται οἱ κατεχάμενοι καὶ ἀδυνατοὶ ποδοῖτες,
 γιατί μὲ τέχνη καὶ ὁ γιὰλὸς πολλὰς φορὲς νικάται,
 καὶ ἐκεῖνος, ἀπὸ κυβερνᾷ, ψηλώνει καὶ τιμᾶται.

Στ. 33 μοῦ τασσε X. 34 μοῦ κτιζε X. παλάτια X. 37—38 Δὲν ὑπάρχει τὸ δί-
 στιχον εἰς τὸ M. 39 στόσον X. 41 ἐκρατειούμου X. ἀνάπαψι M. 43 τὸν ἄνθρωπον
 τὸν πίβουλον M. 44 ἀπὸ μ' ὄψε X. 45 θλιμμένος M. 46 θέλει ἔχει X. M. 47
 Ὅνταν M. Μετὰ τὸν στ. 50 τὸ X. ἔχει τὸ δίστιχον «οἱ ἀστραπὲς καὶ οἱ βροντὲς καὶ
 τὸ περὶ σφοδρὸν χιόνι κάνει καὶ δὲ μπορὰ κρατῇ ὁ ναύτης τὸ τιμόνι». 54 καὶ αὐτὸς ἀπὸ
 τὸ κυβ. X.

Γι' αὐτός κ' ἐγὼ τσι τύχης μου τὴν ταραχὴ τὴν τόση,
ἀποὺ ἔτσι ξάφνου μ' εὔρηκε γιὰ νὰ μὲ θανατώσῃ,
δὲ θὲ ν' ἀρήσω νὰ χαθῶ δίχως νὰ δοκιμάσω
στὸ δύνομαι νὰ βοηθηθῶ, πρὶ τῇ ζωῇ μου χάσω.

ΕΡΩΦΙΑΗ

Ὅϊμένα, κ' εἶντα τοῦ γροικῶ; τάχα καινούργια πάλι
κακομοιριά ἀπόσωσε νὰ σμίξῃ μὲ τὴν ἄλλῃ;

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Μὰ τὴν Κερά μου συντηρῶ κ' ἔρχεται πρὸς ἐμένα,
κ' ἔχει τὸ πρόσωπο κλιτό, τ' ἀμμάτια θαμπωμένα.
Ἐρωτα, μ' ὅσα βάσανα μὲ κάνεις νὰ γρουκῶσω,
τσι δύναις σου δὲ μπορῶ παρὰ νὰ φχαριστήσω,
γιατὶ μὲ μιὰ γλακεῖα θωριά πλερώνει πῶσα κρίσι,
τοῦτῃ ἀπ' ὥς ἥλιος δίνεται τὸν κόσμῳ νὰ στολίσῃ.
Τὰ περιστέρια τσι βροντῆς καὶ τὰ νερὰ γροικοῦσι,
καὶ ἀποὺ τσι κάμπους μὲ σπουδὴ πρὸς τσι φωλιὰς πετοῦσι,
κ' εἰσί, Κερά, στὴν ταραχὴ τσι τόσης κακωσύνης
τσι τύχης μας, γιὰ ποῖα ἀφοριμὴ τὴν κάμερά σ' ἀρίνεις,
κ' ἔρχεσαι ἔς τοῦτῃ τῇ μεριά, κ' ἡ θαμπωμένη σ' ὄφι
δίνεται τὴν καιμμένη μου καρδιά σὲ δυὸ νὰ κόψῃ;

ΕΡΩΦΙΑΗ

Ὡς πᾶσα πολὺ μου βάσανα καὶ πρίκα μου μεγάλη
παρηγοριά, Πανάρετε, ποτὲ δὲν ἤρρηκ' ἄλλῃ,
παρὰ τὸ βγενικότατο πρόσωπο τὸ δικό σου,
καθὼς θωρῶ, πολλὰ καλὰ τὸ ξεύρεις ἀπατός σου
γιὰ τοῦτο ἦρθα ὥς ἐπεί, μόνο γιὰ νὰ σὲ δοῦσι
τ' ἀμμάτια μου τσι ταπεινῆς, νὰ παραλαφρωθοῦσι.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Βασιλοποιῶλλ' Ἀφέντρα μου, θάρρος καὶ ἀπαντοχὴ μου,
τὴν πρίκαν, ἀποὺ πλάκωσε σήμερο τὸ κορμί μου,

Στ. 56 ἀπίτῃ Μ. 57 δὲ θέλω ἀφήσει Χ. δικιμάσω Χ. Μ. 58 βοηθηκτῶ Χ. βοιθιθῶ Μ. 59 καιμὰ λογιᾶζω πάλι Χ. 64 φχαριστήσω Χ. 67 ὄντὲ νερὸ καὶ ταραχὴ Χ. καὶ τὸ νερὸ Μ. 68 ἀποὺ τσι κάμους Χ. 69 τζή τόση Μ. 71 ἡ θαμπωμένη ὄφι Χ. Μ. 73 Σκάθα Χ. 76 θωρῶ Γ. Σ. 77 καὶ ὄσαιδῶ Μ. 78 νὰ παρηγορηθοῦσι Χ. 80 ὁποὺ ἐπλάκωσαι Μ.

55

60

65

70

75

80

γλώσσα λογιᾶζω μηδὲ μιὰ μπορεῖ νὰ τὴ μιλήσῃ,
μηδ' ἄλλο πρᾶμα δύνεται νὰ τὴν παρηγορήσῃ,
παρὰ ἡ θωριά σου μοναχάς, καὶ ὥσαν τὸ διψασμένο
λάρι γλακῆ στὸν ποταμὸ πλήσια πεθυμισμένο
νὰ πιῇ νερὸ νὰ δροσιστῇ, τέτοιας λογῆς, Κερά μου,
γιὰ νὰ σὲ δοῦν εἰσέλθῃ τ' ἀμμάτια τὰ δικά μου,
νὰ μοῦ ζυγώξῃς τσι καρδιάς τὸ βάρος τὸ περίσσιο,
καὶ ἀποδεπὰ πασίχαρος περίσσια νὰ γυρίσω
μὰ πρίκου σώσω, ὁ Βασιλὸς μοῦ μῆνυσε νὰ δράμω,
νὰ πὰ τὸν εὔρω, κ' ἦτονε χρειὰ ζιμὸ νὰ κάμω
τὸν ὄρισμὸ τ' Ἀφέντῃ μου, γιὰ κεῖνο μετὰ σένα
δὲν εἴμ' ἀποῦστα μ' εὔρηκεν ἡ-ἀκριβὴ σου Νένα.

ΕΡΩΦΙΑΗ

Κ' εἶντα ἔθελε μὲ τόσης βιά;

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τρέμουσι καὶ δειλιοῦσι
τὰ χεῖλη μου ν' ἀνοίξουσιν νὰ σοῦ τὸ δηγηθοῦσι
δυὸ προξενειὲς γιὰ λόγου σου τοῦ φέραςιν, Κερά μου,
καὶ ὥς μοῦ ἔπεν, ἀπεφάσισε (ῶφου, ὦχ διμὲ ἡ καρδιά μου)
νὰ σὲ παντρέψῃ, καὶ ὁγιατὶ σὰν κακοκαρδισμένη,
λέγει, πὼς σ' εἶδε, ὥς τ' ἄκουσες, ψυχὴ μ' ἀγαπημένη,
μὲ λόγια καὶ μὲ συργουλιὰς μ' ἔστειλε νὰ σὲ κάμω
νὰ συβαστῇς νὰ κάμετε τὸν πρικαμένο γάμο,
καὶ ἀποῦστα τοῦ τὸ γροίκῃσα λόγιασε ἐσύ, Κερά μου,
πόσες φωτιὰς μοῦ καίγουσι τὴ δόλια τὴν καρδιά μου.
Τὸ θάνατο καὶ τὴ σκλαβιά τόσα πρικιὰ δὲν κραζῶ,
σὰν εἶν πρικὸ τὸ βάσανο, ποὺ τώρα δοκιμάζω
τό ἔνα ἀπ' αὐτάνα τσι καιμὸς τελειώνει, κ' εἰς τὴν ἄλλῃ
μὲ τὸν καιρὸν ἡ λευτεριά τέλος μπορεῖ νὰ βάλῃ
μὰ κεῖνον ὁποῦ μοῦ κρατεῖ τὸ νοῦ μου πρικαμένο
μέσα ὅτ' ἄδη ζωντανό, στὸν κόσμῳ ἀποθαμμένο,

Στ. 81 οὐδὲ μιὰ Μ. 83 μοναχὴ Μ. 84 πολλὰ Χ. Μ. πεθυμημένο Χ. 86 γιὰ νὰ σὲ δοῦν Γ. Σ. νὰ σὲ εἰδοῦ Μ. 89 πρυχοῦ σώσει ὁ βασιλεὺς Μ. σώσει Χ. 90 κί-
τουνα Μ. χριὰ μου Γ. Σ. Μ. 92 ἀπόστε Γ. Σ. 93 κ' εἶντα ἔθελες Γ. Σ. Μ. εἶντα ἔθελε
Χ. 95 τοῦ φέραςιν γιὰ λόγου σου Χ. 101 ἀπόστε Γ. Σ. Μ. 102 καίσινε Χ. 104
δικιμάζω Χ. λογαριάζω Μ. 105 ἀπαντήνα Μ. 108 ἔς τοῦτο τὸν Κόσμῳ ζωντανό
στὸν ἄδη ἀποθαμμένο Γ. Σ. Μ.

πάντα μὲ θέλει πολεμᾶ, δίχως καιρὸ νὰ δώσῃ
τέλος ποτὲ γῇ ἀλάφρωσι στήν κρίσι μου τὴν τόση.

110

ΕΡΩΦΙΛΗ

Πᾶσα κιανεῖς, ἀπ' ἀγαπᾶ, δίκιο ἔχει νὰ φοβᾶται
μὲ πᾶσι λίγην ἀφορμῇ, μὰ νὰ παρηγορᾶται
πάλι τυχαίνει, ὅντα θωρῇ τὴν κόρη τῇ δικῇν του,
πὼς μιὰ ψυχὴ νὰ μετ' αὐτὸ κ' ἔνα μὲ τὸ κορμὶν του.
Πὼς σ' ἀγαπᾶ, κατέχεις το γνωρίζεις πὼς μηδὲνα
θάνατος δὲν πρέπει νὰ ἔχω πλὺ στὸν κόσμον παρὰ σένα
σὴν εὐγενεῖά σου τὴν πολλή, στὴ χάρι σου τὴν τόση,
στὴ δύναμι, ἣς τῇ διαῖξες σου κ' εἰς τὴν πολλή σου γνῶσι
τὸν πόθο μ' ἐθεμέλιωσα, καὶ πλὺ ἀπὸ κτίσμαν ἄλλο
μέσα στὰ φύλλα τῇ καρδίᾳς τότε κρατῶ μεγάλο,
γιὰ τοῦτο μόν' ὁ θάνατος μορεῖ νὰ τὸν χαλάσῃ
ἣς τοῦτο τὸν κόσμον, κ' οἱ ψυχῆς πάλι στὸν Ἄδην ἂν πᾶσι,
πὼς θέλον ομῖξει κ' ἔδεκεῖ μὲ πλὺν ἀγάπ' ἐλπίζω,
γιατὶ κ' ἐοὺ πιστότατα πὼς μ' ἀγαπᾶς γνωρίζω.
Ὅϊμέ, κὶ ἄς μοῦ 'το μορετό, τὸ στήθος μου ν' ἀνοίξω,
καὶ φτεμεμένο σὴν καρδιὰ πὼς σ' ἔχω νὰ σοῦ δείξω,
γιὰ νὰ ἔχῃς πῆς Πανάρετε, χωρὶς τὸ θάνατό μου
ν' ἀναπαιστῶ, Ἐρωφίλη μου, δὲν εἶναι μορετό μου.

115

120

125

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τοῦτα τ' ἀμμάτια, Ἀφέντρα μου, καλὰ καὶ δὲ θωροῦσι
πὼς σὴν καρδιὰ σου βρίσκομαι, τοῦ νοῦ τὸ συντηροῦσι
τ' ἀμμάτια, π' ἔχον νὰ θωροῦ χάρι ζωνταρισμένο
τὸ πρᾶμα, ἀπὸ βρίσκειται στὸν ὀφθαλμὸ χωσμένο
μὰ δὲ μορεῖ ἢ καημένη μου καρδιὰ νὰ μὴ τρομάσῃ
τὸ πρᾶμα κείνο, π' ἀγαπᾶ τόσα πολλά, μὴ χάσῃ.

130

Στ. 109 ποτὲ νὰ δώσῃ X. παρὰ μὲ θέλει M. 110 στὴ πρίκα μου X. 112 μὲ
κάθα λίγο τιβτας X. 115 πὼς ἀγαπᾶ M. ξεύρεις τὸ πὼς μηδὲνα X. 116 πλὺ X.
118 τῇ τάξι σου M. καὶ σὴν περίου γνῶσι X. 119 τὸν πόθον ἐθεμέλιωσα M. 120
τὸν ἔκαμα μεγάλο Γ. Σ. 121 τὴν χαλάσει M. 122 ἄς πᾶσι Γ. Σ. M. ἄδῃ πᾶσι X.
123 μὲ πλῆρα ἀγάπη X. ὀλπίζω X. M. 124 πὼς μ' ἀγαπᾶς πιστότατα X. M. 127
γιὰ νὰ μοῦ πῆς X. M. 128 δυνατὸ μου M. 130 στὸ. νοῦ X. τοῦ συντηροῦσι M. 131
κάλλη σγουραμισμένα X. ζωνταρισμένα M. 132 τὰ πρᾶματα ἀπὸ στέκονται στὸν
ὀφανεὸ χωσμένα X. τὰ πρᾶματα ποῦ στέκουσι στὸν ὀφθαλμὸ χωσμένα M. 133 μὰ
δὲ τὴν πρικιαμένη μου X. M.

κ' εἶμαι σὰν ἕναν ἀκριβό, πῶχει τῇ θησαυρούς του
χωσμένους ἣς τόπο ἀδυνατό, μ' ὅλον ἔτοῦτ' ὁ νοῦς του
στέκει μὲ χίλιους λογισμοὺς μ' ἔγνοια πολλὰ μεγάλη
μὴ λάχῃ νὰ τῇ βροῦσινε καὶ παρουσίν του τς ἄλλοι.
Ὅϊμέ, κὶ ἂν ἄλλος δὲ μορεῖ γι' ἀψήφιστο λογάρι
σωστή στὸν κόσμ' ἀνάπασι ποτὲ κιαμιὰ νὰ πάρῃ,
πὼς θὲς νὰ μὴ φοβοῦμ' ἐγώ, πὼς θὲς νὰ μὴ τρομάσω,
τὰ κάλλη σου τ' ἀρίφνητα κιαμιὰ φορὰ μὴ χάσω;
στὸν ἥλιον ἔχω ντήρησι, κ' εἰς τ' ἄστρα ποῦ περνοῦσι,
καὶ τς ὁμορφίες σου, Ἀφέντρα μου, κάτω στὴ γῇ θωροῦσι,
μὴ δὲ χυθοῦ κὶ ἀρπάξου σε, κ' ἐμένα τὸν καημένο
παρ' ἄλλο κακορρίζω ν' ἀφήσου πρικιαμένο.

135

140

145

ΕΡΩΦΙΛΗ

Τόσες δὲν εἶν' οἱ ὁμορφίες, τόσα δὲν εἶν' τὰ κάλλη,
μὰ τοῦτο ἐκ τὴν ἀγάπῃ σου γεννᾶται τὴ μεγάλη
μὰ γῇ ὁμορφη ἢ γῇ ἄσκημη, Πανάρετε ψυχὴ μου.
γιὰ σέναν ἐγεννήθηκε στὸν κόσμον τὸ κορμὶ μου.

150

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Νερὸ δὲν ἔσθησε φωτιά ποτέ, Βασίλισσά μου,
καθὼς τὰ λόγια, ποῦ γροικῶ, σθῆνουν σὴν πικριά μου
μ' ὅλον ἔτοῦτ', Ἀφέντρα μου, μὰ τὴν ἀγάπῃ κείνῃ,
ποῦ μᾶς ἀνάθρεψε μικρά, καὶ πλὺ μεγάλη ἐγίνη
πιστὴ καὶ δινατώτατῃ ἣς ἐμένα κ' εἰς ἐσένα,
καὶ τὰ κορμιὰ μας ἣς ἄμετρον πόθο κρατεῖ δεμένα,
περίσσια σὲ παρακαλῶ ποτὲ νὰ μὴν ἀφήσῃς
νὰ σὲ νικήσῃ ὁ Βασιλὸς, νὰ μ' ἀπολησμονήσῃς.

155

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ὅϊμένα, νά'βρω δὲ μορεῶ ποιὰν ἀφορμὴ ποτὲ μου
σοῦ δῶκα σὴν ἀγάπῃ μου φόθο, Πανάρετέ μου,
νὰ πιάνῃς τόσα δυνατὸ, σὰ νὰ μὴδὲ γνωρίζῃς
τὸ πὼς τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιὰ μ' ὀρίζεις.

160

Στ. 137 σὲ χίλιους X. σέγνοια X. 138 νὰ τῇ δοῦσινε X. παρουσι τῇ ἄλλοι X.
M. παρουσίν τους Σ. 140 στοῦτον τὸν κόσμον M. 145 ἀρπάξουσι M. 146 παρ' ἄλλον
ἄνθρωπο στὴ γῇ X. 151 ἤσθησε X. 152 τὰ γροικῶ X. 154 ἐνέθρεψε X. 156 μ'
ἄμετρο X. κρατοῦ Γ. Σ. 158 κ' ἐμὲ νὰ λησμονήσῃς X. 160 σὲ ἔκαμε X. σόδοκα M.
160 καὶ τὴν καρδιὰ καὶ τὴ ψυχὴ μ' X.

Ἐρωτα, ἀπείς τ' Ἀφέντη μου τ' ἀμμάτια δὲ μποροῦσι,
πόσα πιστὰ καὶ σπλαχνικὰ τὸν ἀγαπῶ νὰ δοῦσι,
μὲν ἀπὸ τῶν σαίττες σου φαρμάκῃς καὶ ρῖξε
μέσα στὰ φυλλοκάρδια μου, καὶ φανερὰ τοῦ δείξε
μὲ τὸν πρὶν μου θάνατο, πὼς ταίριν τ' ἀπομένω,
καὶ μόνο πὼς γιὰ λόγου του σὸν Ἄδῃ κατεβαίνω.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τοῦτ' ὡς γενῇ ἔς ἐμὲν ὁμπρὸς, φόβο κιανέν' ἂν ἔχω
σὸν πόθο σου, Νεράϊδα μου, γῇ ἀνὲ καὶ δὲν κατέχω,
πὼς μὴδ' ὁ θάνατος μπορεῖ νὰ κάμῃ νὰ σηκώσῃς
τὸν πόθο σ' ἀπὸ λόγου μου, κι ἄλλοῦ νὰ τὸνε δώσῃς.
Μὰ δὲν κατέχω ποιὰ ἀφορμὴ μὲ κάνει καὶ τρομάσσω,
τὸ πρῶμα, ποῦ στὸ χέρι μου κρατῶ σφιχτά, μὴ χάσω,
κι ἔπειτα, ἀπὸ παρηγοριὰ πρέπει νὰ μοῦ χαρίσῃ,
τὲς ἐλπίδες ποὺ μ' ἐξοῦσανε σὲ φόβο μοῦ γυρίσῃ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Τοῦτό 'ν ἀπὸ τὸ ξαφνικὸ μαντάτο, ποὺ μᾶς δῶσα,
μὰ μὴ περιαινομεστανε, Πανάρετέ μου, τόσα,
γιατὶ Ὁρανός, ἀπὸ ἡμῶν κ' ἐσμίξαμεν ἀντάμῃ,
παντοτινὰ νὰ στέχωμε ταίρια μᾶς θέλει κάμει.
Τὸν οὐρανὸ, τὴ θάλασσα, τὴ γῇ καὶ τὸν ἀέρα,
τ' ἄστρα, τὸν ἥλιο τὸ λαμπρὸ, τὴ νύκτα τὴν ἡμέρα
παρακαλῶ ν' ἀρματωθοῦν, νᾶρθουν ἀντίδικά μου,
τὴν ὥρα π' ἄλλος θέλει ἵππῃ πόθος εἰς τὴν καρδιά μου.
Μ' ἀλείψις νὰ μιλοῦμ' ἐδῶ πλείότερα δὲ μποροῦμε,
στὴν κάμερά μ' ἔλα ἴβρε με, στράτα κιαιμὰ νὰ βροῦμε,
νὰ κάμωμε τῶν προξενεῖς τοῦτες νὰ ξηλωθοῦσι.
κ' ὅσπερ τ' ἄλλα πλιά ἴφρολα δύνουνται νὰ σιασθοῦν
πάγω καὶ μὴν ἀργῆς λοιπό,

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Ἄς πηαίγῃ ἡ Ἀφεντιά σου,
γιατὶ κ' ἐγὼ ἔρχομαι ἑμὶ κατὰ τὸ θέλημά σου.

Στ. 163 Ἐρωτα φῆς Μ. 164 καρδιακὲς Μ. καρδιακά Γ. Σ. 167 ἀποθαίνω Χ. Μ. 169 ὁμπρὸς ἔς ἐμὲ Χ. 174 σφιχτά κρατῶ Μ. 175 ἐκείνα... χαρίσου Χ. 176 τῶν ἐλπίδων μου τῶν ἀμέτρητες σὲ φόβο μοῦ γυρίσου Χ. 178 νὰ μὴν πρὶν Μ. 179 οὐρανός Χ. ἀντάμῃ Μ. 180 νὰ στέχωμε παντοτινὰ Χ. 185 νὰ μιλῶ ἐδῶ Μ. 188 νὰ σιασθοῦν Χ. νὰ χαθοῦν Μ. 189 Πάγω λοιπὸ καὶ μὴν ἀργῆς Χ. Μ.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΜΙΛΕΙ.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τόπο μὴδὲνα σκοτεινὸ σὸν κόσμον δὲν ἀφίνει
ὁ ἥλιος ὁ λαμπρότατος, σὺν τὸν ἀπομακρύνῃ,
καθὼς μ' ἀφίνει σκοτεινὴ καὶ μαύρη τὴν καρδιά μου
τούτῃ ἡ Νεράϊδα ἡ-ὁμορφῇ, σὰ λείψῃ ἀπὸ σιμά μου,
μὴδ' ὁ χειμῶνας νέφαλα τόσα μπορὰ σηκώσῃ
μὲ ταραχὴ κι ἀνεμικὴ τὸν ἥλιο νὰ θαμπώσῃ,
ὅσοι στὸ νοῦ μου λογισμοὶ γεννοῦνται, καὶ κοπιοῦσι
ἔς ἐλπίδα ὁμάδι κ' εἰς πολὺ φόβο νὰ μὲ κρατοῦσι,
καὶ συχνάλλασσον, κι οὐδὲ γεῖς ρίξα μπορεῖ νὰ κάμῃ,
μὰ σὺν ἀνέμοι ἀλλήλως τὼς μάχονται πάντ' ἀντάμῃ
τῶν κόρης μου μοῦ δείχνει ὁ γεῖς τὸ μπιστεμένο πόθο,
καὶ χίλιους ἀναγαλλιασμοὺς κάνει ἑμὶ καὶ γνώθω,
ἄλλος τῶ γυναικῶ ὁλωνὶ τὸ νοῦ μοῦ φανερώνει,
πὼς εἶν περίσσι' ἀσύστατος, κ' εὐθὺς μὲ θανατώνει
θέλει ἄλλος τὸν Ἀφέντη μου περισσὴ νὰ τρομάσσω,
νὰ μὴ γρουκῇ τὸ ἴκαμα, καὶ τὴ ζωὴ μου χάσω
ἄλλος ζητᾷ τὸ θάρρος μου πάντα στὴ δούλεψί μου
νὰ βάνω, καὶ τὴν κόρη μου μοῦ τάσσει ἀντίμεψί μου,
κι ἄλλος περισσὴ ἀπόκοτος ἔς τοῦτο τὸ χέρι ἀπάνω
μοῦ λέγει τὴν ἐλπίδα μου πᾶσα καιρὸ νὰ βάνω.
Χίλιοι μοῦ λέν «φύγ' ἀπὸ δῶ», χίλιοι μοῦ λέσι, «στάσου»,
κι ἀποφάσες γιαμιὰ γιαμιὰ χίλιες στὸ νοῦ μ' ἀλλάσσουν,
γι' αὐτὸς τὸ πρῶμ', ὅπου κιανεῖς δὲν ἔπαθε λογιᾶζω,
μόνιος μὲ τόσο μου καημὸ σὸν κόσμον δοκιμάζω.
Τὸ φῶς σκοτείδι μοῦ γεννᾷ, τὸ πλοῦτος μὲ φτωχαίνει,
πρὶν μοῦ προξενᾷ ἡ χαρὰ, τὸ δρόσος μὲ ξεραίνει
σὺν πύργος στέχω ἀδυνατός, καὶ τρέμω σὺν καλάμῃ,
δειλιῶ κι' ἀποκοτῶ γιὰ μιά, γελῶ καὶ κλαίγ' ἀντάμῃ.

Στ. 191 τόπον οὐδένα Χ. ὁ ἥλιος δὲν ἀφίνει Χ. 192 σὸν κόσμον Χ. 193 καθὼς ἀφίνει Χ. 194 ἀπὸ κοντά μου Μ. 195 μπορεῖ σηκώνει Μ. 197 γίνονται Μ. 198 ἔς ἐλπίδα Χ. Μ. 199 συχν' ἀλλάσσουν Χ. συχνὴ ἀλάσσει Μ. 200 ὁμάδι Μ. 201 δουδο χνο στὸ μπιστεμένο πόθο Μ. 204 εὐτὺς Χ. 207 τὰ θάρρη μου Χ. 208 νὰ βάλω Μ. 210 ἐλπίδα Χ. Μ. 214 μονίος Μ. δικιμάζω Χ. 215 σκοτάδι Γ. Σ. Μ. 216 προξενᾷ χαρὰ Γ. Σ. Μ.

Σ' ὄριο περὶ βόλι βρίσκομαι, κ' εἰς φυλακὴν κρατοῦμαι,
 μέσα ἔς λιμῶναν ἄραξα, κι ἄγριο καιρὸ φοβοῦμαι. 220
 Στὸ ψῆλός τοῦ τροχοῦ πατῶ τσι Τύχης, καὶ τὰ βάθι
 βλέπω τσι κακορριζικιάς, κ' ἔχω περίσσια πάθι·
 κ' ἐκεῖνο, ποῦ ναι πλειότερο, με παιδωμὴ καὶ ζάλη
 στοῦ Παραδείσου κατοικῶ τὴ δόξα τὴ μεγάλη.
 Ὡρον, κακὸ μου ριζικὸ βασανισμένο, γιάντα 225
 σ' ἀρέσει νὰ με τυραννᾷς σὲ τέτοιο τρόπο πάντα;
 Ἐρωτα, με τὸ ξόμπλι μου μηδένας μὴν ἐλπίζῃ
 πολὺν κιαρὸ πασίχαρος με σένα νὰ γυρίξῃ,
 γιατί δολώνεις τσι χωρὲς με δάκρυα καὶ με κρίσεις,
 κ' εἰς τσι δροσιές τς ἀρίφνητες σμίγεις φρωτιές περισσιές. 230
 Κ' ἐσύ, Ἀφροδίτη μου θεά, ὅποιον μικρὸ παιδάκι
 μ' ἐπότισεν ἡ χάρις σου τοῦ γιοῦ σου τὸ φαρμάκι,
 με τόση γλύκα καὶ δροσιὰ μαζί ἀνακατωμένο,
 ποῦ λέγα τ' Οὐριανοῦ πιστὸ πίνω χαριτωμένο,
 στράφου ἔς ἐμὲ λιπητερά, καὶ σύστεψε τὸ νοῦ μου, 235
 δῶσ' τσι καρδιάς μου δύναμι, γνῶσι τοῦ λογισμοῦ μου,
 γιὰ νὰ βρῶ στράταν εὐκόλη καὶ τρόπο νὰ γλυτώσω,
 καὶ τοῦτες, ἀποὺ τυραννοῦ τὸ νοῦ μου, νὰ σπαδώσω
 τσι προξενειές, κι ἀμπόδιστρο μὴ λάχῃ πλιὸ κιανένα,
 πρὶκα στήν Ἐρωφίλη μου νὰ δώσῃ κ' εἰς ἐμένα,
 κι ἂν ἔσφαλα τ' Ἀφέντη μου, ἡδὲ τὴν ἐμπόρεσί σου
 καὶ τσι κερὶς μου τς ὁμορφιές, καὶ τότες με λιπήσου.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΚΙΑ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΟΥ ΜΙΑΕΙ.

ΣΚΙΑ

Ἀποὺ τὸν Ἄδῃ τὸ σκληρὸ καὶ τὸ σκοτεινιασμένο
 με θέλημα τοῦ Πλούτωνα τοῦτῃ τὴν ὥρα βγαίνω

Στ. 219 κ' εἰς φυλακὴν κρατεῖσθαι X. 220 ἤραξα X. 221 Στὸ χίλο M. 224 κα-
 τοικῶ M. 226 συντηράς M. 227 ὀλίγη X. M. 228 μετὰ σου M. 231 Καίτ' X. M.
 232 μ' ἐπότισε M. 233 δροσιὰ X. ἀνεκατωμένο X. 234 ποῦ λεγαν M. 235 σύστεψε
 X. 236 ἄναι X. 238 τοῦτῃς ἀποὺ με τυραννοῦ Γ. Σ. M. νὰ σοῦ δόσω M. 239
 ἀμπόδιστρο Σ. M. 241 ἐμπόρεσί μου M.

στὸ φῶς τῆς ἡμέρας τὸ λαμπρὸ, καὶ τοῦ καθάρου κόσμου 245
 τὰ κάλλη ἀκόμη δὲ μπορεῖ καλὰ νὰ δῇ τὸ φῶς μου,
 γιατί τ' ἀμμάτια, ποῦ ὄσανε στὸ σκότος μαθημένα,
 στὴ λάμπι τώρα στέκουσι τοῦ ἡλίου θαμπωμένα,
 μὰ τοῦτα ἀνὲ καὶ δὲ μποροῦ νὰ δοῦσι τὴν ἡμέρα,
 τσι γῆς τὴ μυρωδιὰ γροικῶ καὶ τὸ γλυκὺν ἄερα. 250
 Ὡ κόσμε καλορριζικε, τόπε χαριτωμένε,
 τῶ ζωντανῶ Παραδείσου, δίκια ἀναζητημένε,
 ἀπ' ὅσους κι ἂ σ' ἐχάσαμε κι ὀγιάντα δὲ μποροῦμε
 κιὰς πᾶσα χρόνο μιὰ φορὰ πάλι νὰ σὲ θωροῦμε;
 μ' ἀνὲ καὶ δὲν κομπώνομαι, τ' ἀμμάτια μ' ἀρχινοῦσι 255
 τοῦ ἡλίου τοῦ λαμπρότατου τὴ λάμπι νὰ θωροῦσι.
 Βουνιὰ καὶ κάμπους συντηρῶ, καθάρια βλέπω τώρα
 τὴ Μέμφι τὴν ἐξακουστὴ καὶ μπορεμένη χώρα,
 σκαμνὶ τοῦ δόλιου μου κυροῦ, κλειρονομία δική μου,
 καὶ μόνια αἰτιά τοῦ σκοτωμοῦ, ποῦ ἔλαβε τὸ κορμί μου. 260
 Σ τοῦτο τὸ σπῆτι τὸ ψηλὸ, ἔς τοῦτο τὸ τιμημένο
 Παλάτιν ἐγεννήθηκα, ἔς τοῦτο ἔμαι ἀναθρεμμένο
 μικρὸ παιδί ἔς ἀνάπαφες, κ' εἰσὲ τιμὲς μεγάλες
 κ' εἰς πλήσιες καλορριζικιές πάντα περισσιές ἄλλες·
 ἔς τοῦτῃ τὴν γῆν ἐπάτησα, ἔς τοῦτες ἐμπαινοβγῆκα 265
 τσι πόρτες, ἔς τοῦτα τὰ θρονιά τ' ἀφτιά μου ἀφουκραστήκα
 πολλῶ λογιῶ παινέματα, σὰν εἶν σινειθισμένοι
 νὰ ἔκ τὸν κόσμον οἱ βασιλιοὶ πάντα τὼς τιμημένοι.
 Ὡ ψευτικώτατες θωριές, κι ἀσύστατή μου μοῖρα,
 ἔς τοῦτο τὸν τόπον ἀκομὴ τὸ θάνατό μου ἐπῆρα 270
 κ' ἐγὼ καὶ τὰ παιδάκια μου, κι ὅχι ποτὲ ἀπ' ἐχθρό μου,
 μ' ἀποὺ τὸν ἀπονώτατο τὸν ἴδιον ἀδερφό μου
 τοῦτο, ποῦ στέκει ἀνέγνωιαστα, καὶ βασιλεύγει τώρα
 τοῦτῃ τὴν ἀξιαζόμενη καὶ μπορεμένη χώρα.
 Μιᾶς μάννας ἤμεσαν παιδιὰ, γεῖς κύρις ἔσπειρέ μας, 275
 μιὰ χώρα κ' ἓνα μοναχὸ Παλάτι ἀνάθρεπέ μας·

Στ. 245 τὸ φῶς X. 246 ἀκόμα M. 248 λάμπι X. λάμπι M. 249 ἐτοῦτα ἂν εἶν
 X. 250 τὴ μυρωδιὰ τσι γῆς X. 251 κόσμοι καλορριζικοὶ, τόποι χαριτωμένοι X.
 252 ἀναζητημένοι X. 254 σκαίς X. κ' εἰς πᾶσα χρόνον Σ. 255 τ' ἀμμάτια ἀρχι-
 νοῦσι X. 256 λάμπι X. M. 258 ἐξακουστὴ M. 259 κλειρονομία M. 260 καὶ μόνο
 X. 262 στοῦτό μου M. 264 παρὰ περισσιές X. 266 ἐφουκραστήκα X. M. 268 στὸ
 κόσμον X. ὅχ τὸν κόσμον M. 269 χαρὲς X. M. 270 τὸ θάνατον ἐπῆρα X. 272 ἀπὸ...
 ἀδερφό M. 274 ἀξιαζόμενη X. M. 275 ἤμασταν M.

μ' ἀπείς συνήθην ἦτονε πάντα τσι βασιλειᾷ μας,
 σὰν ἀποθάνῃ ὁ κύρις μας, τ' ἀδέρφια τὰ δικὰ μας
 νὰ θανατώνουμε ζιμιό, τοῦ πρώτου ν' ἀπομένῃ
 μὲ δίχως ἔγνοια ἡ βασιλειᾷ περίσσια ἀναπατημένη,
 τοῦτο ἐγὼ δὲν ἔκαμα σὰν πρώτος ἀπ' αὐτόνο,
 μὰ ζωντανὸ τὸν ἄφηκα, καὶ τὸ συνήθι λειώνω,
 κι ὥσάν κ' ἐμένα ὥριζε, κι ὅλου μου τοῦ φουσσάτου
 σὰν ἀδερφοῦ μου μπιστικοῦ τὴν ἔξουσιᾷ ἔδωκά του,
 κ' ἡλιτζα κ' ἐλογάριαζα στὸ νοῦ μου ν' ἀπομείνω
 'ς ὅλο τὸν κόσμον ὁ λωλὸς Μονάρχας μετ' αὐτεῖνο.
 Ὡ τῶν ἀθρώπων λογισμοὶ καὶ θάρρη κομπωμένα,
 καὶ γιάντα ξόμπλι σήμερο δὲν παίρνειτ' ἀπὸ μένα;
 νὰ μεγαλώσω ἐλόγιασα, καὶ νὰ πληθύνω πλοῦτος,
 μὰ λίγος ἦτονε γιὰ μὲ ὅλος ὁ κόσμος τοῦτος,
 κ' ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἔφτανε ὅλου τοῦ κόσμου ἡ κτίσι,
 ἔαφνου σὲ λίγο ὁ θάνατος τόπ' ἤθελε σφαλίσει,
 γιατί ἀδερφός μου ἀνέγνωρος 'ς ἐτοῦτο μιὰν ἡμέρα
 τὸ σπῆτι μ' ἐθανάτωσε μὲ τὴ δικήν του χέρα
 δίχως κιαμιὰς λογιῆς αἰτιά, μόνο γιὰ νὰ μοῦ πάρῃ
 τὴ βασιλειᾷ, ποῦ μοῦ ἔδωκε μόνο τοῦ Ζεῦ ἡ χάρι,
 καὶ δυὸ μικράκια μου παιδιὰ πολλά μ' ἀγαπημένα
 στὸν Ἄδη τότες τὸ ζιμιὸ ἔπεψε μετὰ μένα,
 κ' ἐκεῖνο ἀπ' ἔχω πλειότερο καὶ πλιὰ παρὰ μαχαίρι
 μῶδωκε πόνου στὴν καρδιά, παντοτινὸ του ταίρι
 ἔκαμε τὴ γυναῖκά μου ὦ Θεέ, καὶ πῶς ἐμπόρειες
 τόσες μεγάλες ἀπονιὲς κάτω στὴ γῇ κ' ἐθώρεεις;
 Καὶ μετὰ κείνην ἔκαμε μιὰ θυγατέρα μόνο
 γιὰ νὰ γροικίῃ σήμερο πρίκα πολλὴ καὶ πόνου,
 καθὼς ὀρίζον οἱ Οὐρανοί, καὶ θέλ' ἡ Δικαιοσύνη
 τοῦ Ζεῦ, ἀπ' ἀνεγδίκαια κρίματα δὲν ἀφίνει,
 μ' ἀνὲν κι ἀργῇ κιαμιὰ φορὰ τὴν παιδωμὴ νὰ δώσῃ,
 γιὰ νὰ 'χῃ ὁ φταίστης τίποτας καιρὸ νὰ μεταγνώσῃ,

Στ. 277 βασιλειᾷ μας X. M. 278 ἀδέρφια M. 279 γιαμιὰ Γ. Σ. 281 ἡκαμα X.
 282 τὸν ἄφρεια M. 283 κιόλα μου τὰ φουσσάτα M. 284 ἀδελφοῦ μου γκαρδιακοῦ M.
 285 ἡλιτζα X. 286 μονάρχας X. μονάρχης Σ. 287 καὶ θάρρη κομπωμένοι M. 288
 καὶ γιατί M. 289 νὰ πληθύνει ὁ πλοῦτος M. 290 λίγος γιαμένα ἦτουνα M. 291 Μὰ
 κεί ὁποῦ M. 293 ὡς ἀνέγνωρος M. 294 στὸ σπῆτι M. 295 παρὰ γιὰ M. 296 τοῦ
 Ζεῦ X. 299 πλιὰ ποῦ τὸ μαχέρι M. 300 παντοτινὸ μου Γ. παντοτινὸ του 'χε ταίρι
 M. 301 ὁ ἡλιος πῶς ἐμπόρειε M. 302 κάτω. . . θώρειε M. 304 γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ στὴν
 καρδιά πλῆσο κιαμιὰ καὶ πόνου X. 306 τοῦ Ζεῦ X. 308 δίδει τοῦ φταίστη τίβετας
 κιαμιὰ νὰ μεταγνώσῃ X. τίποτας M.

πάλι θυμάται κ' ἔρχεται μὲ δύναμι μεγάλη
 τὴν ὥρα, ποῦ λιγότερα τὴν καρτεροῦσιν ἄλλοι.
 γιὰ τοῦτο τοῦ Φιλόγονου τὴν ἀτυχιὰ τὴν τόση
 μὲ θάνατο πρικώτατο σήμερο θὰ τελειώσῃ.
 Σήμερο, ποῦ λογάριαζε, πῶς στέκει ἀναπατημένος
 καὶ πλιὰ παρ' ἄλλο βασιλιὸ στὸ κόσμον τιμημένος
 καὶ γιὰ νὰ πάρῃ πλειότερο μαχαίρι ἡ καρδιά του
 τὴ θυγατέρα του θὰ δοῦ τ' ἀμμάτια τὰ δικὰ του
 μ' ἀγαφτικὸν ἀγκαλιαστή, βαριὰ ν' ἀναστενάξῃ
 καὶ πλήσια κακορρίζικη τὴν τύχην του νὰ κρᾶξῃ,
 κι ὁ θάνατος τοῦ νιοῦ αὐτεινοῦ θάνατο στὸ παιδίν του
 θὰ φέρῃ 'ς ἐλιγούτσικην ὥρα κ' εἰς τὸ κορμίν του.
 Τοῦτο ἀποφάσισεν ὁ Ζεὺς 'ς αὐτοὺς νὰ κάμ' ὁμάδι,
 καὶ τοῦτο ἐγροικίθηκε 'ς ὅλους ζιμιὸ στὸν Ἄδη,
 καὶ τόση μῶδωκε χαρά, κ' ἔτσι πολλὰ ἄρεσέ μου,
 ποῦ τ' Ἄδη ἡ παιδωμὴ γιαμιὰ μῶδωκε, φαίνεται μου,
 κι ὁ Πλούτωνας πῶς χαίρομαι δίκια γνωρίζοντάς το,
 'ς τοῦτο τὸν κόσμον ν' ἀνεβῶ μ' ὥρισ' ἀπὸ τὸν κάτω,
 γιὰ νὰ μποροῦσι σήμερο τ' ἀμμάτια μου νὰ δοῦσι
 τὸ σκοτωμόν του τὸν πρικὺ, πλειότερα νὰ χαροῦσι.
 Ἐν τὸν ἐδῶ ποῦ πρόβαλε, νὰ τότε 'δῶ φοβοῦμαι,
 καὶ τὴν πληγὴ, ποῦ μῶκαμε στὸ στήθος μου, ντηροῦμαι,
 μὴ ξανανοῖξῃ νὰ γενῇ κ' ἐδᾶ σὰν τότες βρύσι,
 καὶ τούτους ὅλους αἵματα τσι τόπους νὰ γεμίσῃ.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΚΑΙ ΣΚΙΑ ΤΟΥ ΑΔΕΡΦΟΥ ΤΟΥ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ἄπ' ὅσες χάρες Οὐρανὸς γῇ ἡ μπορεμένη Φύσι
 γιὰ στόλισιν ἐβάλλθηκε τ' ἀνθρώπου νὰ χαρίσῃ,
 πλιὰ ἄξια καὶ πλιὰ καλύτερη δὲν εἶναι σὰν ἐκείνη
 τς ἀδυνατῆς ἀποκοτιᾶς κρίνω 'ς ἀληθοσύνη.

Στ. 309 μὲ μάντα X. 310 γοργότερα X. 312 θὰ πλερώσει M. 314 τοῦ κόσμου
 M. 316 θαναῖδοῦ M. 317 νὰ γκαλιαστή M. βαρὰ Γ. X. M. 319 τ' ἀγαφτικοῦ X.
 320 σὲ λιγώτατη Γ. Σ. M. 322 γιαμιὰ X. καὶ τὸ ζιμιὸ ἐγροικίθηκαὶ εἰσεμάδι (!) M.
 323 Καὶ τὸ σιμάδι καὶ χαρὰ M. 321 μόλις ἐφάνικέ μου M. 335 ἄξα X. M.

γιατί δὲν εἶναι μὴδὲ μιὰ σὰν τοῦτη νὰ ψηλῶνη
 τς ἀνθρώπους γληγούτερα καὶ νὰ τς μεγαλῶνη·
 τοῦτη ἔκοψε καὶ μᾶζωξε τὰ δέντρα, κ' ἔκαμν τα
 καράβια, κ' εἰς τς θάλασσας τς στράτες ἔβαλν τα·
 340 τοῦτη τς ποταμοὺς περνᾷ, καὶ τὰ βουνιά ἀνεβαίνει,
 τοῦτη μὲ πλῆσια δύναιμι ἔς τς ξένους κόσμους μπαίνει·
 τοῦτη τὰ κάστροι πολέμῳ, τοῦτη νικᾷ, καὶ τοῦτη
 μόνια τς δίδει τς τιμὲς καὶ τὰ μεγάλα πλούτη·
 345 τοῦτη τὸ φόβο δὲν ψηφᾷ, τὸν Ἄδην δὲ φοβάται,
 καὶ ὅποιος τὴν ἔχει ζωντανὸς μόνον στὴ γῇ λογᾷται.
 Τοῦτη κ' ἐμένα Βασιλὶὸν μ' ἔκαμε, τοῦτη μόνον
 μ' ἄξιωσε, κ' εἰς τὴν κεφαλὴν στέμμα χρουσὸ σηκώνω,
 καὶ μὲ μεγάλη μου τιμὴ τὴν Αἴγυπτον ὀρίζω,
 350 κ' ἴσως μὲν καλλορρίζω κιανένα δὲ γνωρίζω·
 νίκης καὶ πλούτη καὶ τιμὲς πασ' ὅρα μοῦ πληθαίνουν,
 χαρὲς πολλὰς στὸ σπίτι μου κ' εἰς τὴν καρδιά μου μπαίνουν.
 Μιὰ μόνον μοῦ βασάνιζεν ἔγνωναι τὸ λογισμόν μου,
 τς θυγατέρας μου ἢ παντρεῖν· τῶρα τὸ ριζικὸν μου
 355 τήναι τελειώνει, σὰ θεῶν, κ' ἐτούτη πλιὸ ἀπὸ κείνον
 παρὰ ποὺ λόγιαζα καλλιὰ, γιὰ τοῦτο δίκαια κρίνω,
 πῶς οὐδὲ μιὰ καλομοιριά μὲ τὴν δικήν μου μοιάζει
 μὴδὲ τς μπόρεσίν μου πλιὸ μπόρεσι δὲν τιαυρίζει.
 Μὰ πάγω ἔς τς Ἑρωφίλης μου τ' ἀμμάτια καὶ τὸ φῶς μου,
 360 γι' αὐτὴ τὴν ἄξια τς παντρεῖν νὰ ξαναπῶ ἀπατὸς μου.

ΣΚΙΑ

Ζεῦ, ἀπὸ στέχεις ἔς τς οὐρανοὺς, κ' ἔδω στὸν κόσμον κάτω
 τς ἀνθρώπους ὅλους συντηρᾷς, τὰ λόγια ποὺ κανχᾷτο,
 καλὰ περίσσια ἡγοίκασες καὶ κάμε δικαιοσύνη
 γλήγορα μὲ τὴν ἄργιαν χειρότερον ἐγίνη,
 365 καὶ πρίναι ἀποδᾷ καὶ ὁμπρὸς τοῦ δῶσε τοῦ θανάτου,
 καὶ ὡς εἶν αὐτὲς οἱ προξενεῖς ἢ ὕστερη χαρὰ του.

Στ. 337 οὐδὲ μιὰ Μ. 338 τανθρώπους Μ. 340 καρᾶβι καὶ στὴ θάλασσα τς στράτα
 Μ. 342 ἔς ὅλους τς τόπους Χ. 346 μόνον Μ. 347 ἐμένα βασιλεῖο μᾶξωσε Μ. 348
 μέγαραι Μ. μ' ἔξωσε Χ. χρουσὸ Χ. Μ. Σ. 349 χαρὰ Χ. 350 κισίμου καλορίζικος
 Μ. 351 καὶ ὅρα Χ. 356 λόγιασα Μ. 357 μὴδὲ μιὰ Χ. Μ. 358 μπόρεσει δὲν τ.
 Μ. 361 Ἀντὶ Στὰ τὸ Χ. ἔχει πανταχοῦ ἰσοκία καὶ τὸ Μ. ἔχει ψυχὴ. 361 Ζεῦς
 Χ. 362 ἐκαυκάτο Χ. 364 ὄργιτα Χ.

Καὶ σὺ ἐκ τὸν Ἄδην, Πλούτωνα, πέψε φωτιά μεγάλη
 σὰ μοῦ ἔταξες, καὶ ὡς ἄψουσαι σὲ μιὰ μερὰ κ' εἰς ἄλλη
 μάνιτες, πρίναι, βάσανα, κλάηματα καὶ θανάτοι,
 370 κ' ἔρημ' ὡς γέννη σήμερον ἐτοῦτο τὸ Παλάτι.
 Εἰς τοῦτο βγαίνουναι τρεῖς Φούριες μὲ φωτιές, καὶ τρέχοντας σὲ μιὰ μερὰ
 κ' εἰς ἄλλη τς σένας στρεπιτάρουναι, καὶ λέσαι,

ΦΟΥΡΙΕΣ

Τι ὀρίζεις ἄλλο νὰ γενῇ;

ΣΚΙΑ

Κάτω στραφῆτε πάλιν
 375 στὸ Ἄδην γλήγορα, στὴν κρίσι τὴ μεγάλη.

ΧΟΡΟΣ ΜΙΑΕΙ

Τοῦ πλούτου ἀχορταγιά, τς δόξας πεῖνα,
 τοῦ χρυσαφιοῦ ἀκριβειὰ καταραμένη,
 πόσα γιὰ σᾶς κορμιὰ νεκρὰ πομείνα,
 375 πόσοι ἄδικοι πολέμοι σηκωμένοι,
 πόσες συχνιὲς μαλιὲς συναφορμά σας
 γροικοῦντ' ὀλημερνὲς στὴν οἰκουμένη!
 Ὅσον τὸν Ἄδην ὡς βουλήση τ' ὄνομα σας,
 380 καὶ ὅσον στὴ γῇ μὴν ἔβγη νὰ παιδέψη
 νοῦ πλιὸν ἀθροπινὸν ἢ ἀτυχιά σας
 γιατί ἀποδεκεῖ, ὡς θεῶν, σᾶς εἶχε πέψει
 κιανεὶς στὸν κόσμον Δαίμονας νάρθητε
 τς ἀθρώπους μετὰ σᾶς νὰ φαρμακέψη.
 385 Τὴ λύπησι μισάτε, καὶ κρατεῖτε
 μακρὰ τὴ δικαιοσύνην ξορισμένην,
 καὶ οὐδὲ πρεπὸ μὴδ' ὁμορφο θεωρεῖτε.
 Γιὰ σᾶς οἱ οὐρανοὶ ναι σφαλισμένοι,
 390 κ' ἔδω στὸν κόσμον κάτω δὲμποροῦσι
 νὰ στέκουν οἱ ἀθρώποι ἀναπατημένοι,

Στ. 368 σὰ μ' ἔταξες Γ. Σ. καὶ ἂν κάψουσι Χ. Μ. 370 ὡς μείνη Χ. Μ. 371
 Τὸ ρίξει ὅλο νὰ γενεῖ Μ. κάτω Μ. 372 τὸ σκερὸ Χ. 374 ἀκριβία Μ. 376 ἀσυκο-
 μένοι Μ. 377 σηλιές Χ. 378 γενοῦνται Χ. 381 μὴδ' ἓνα πλιὸ ἀθροπινὸν Χ. τὸ πλιὸ
 ἀνθρώπινον Μ. 382 ἀποκεῖ Χ. γιατί ἀπόκα ὡς θεός Μ. 383 δαίμονες Μ. 386 ξουρι-
 σμένη Μ. 387 μουδ' ὁμορφο Μ.

μὰ τς ἀδερφοὺς τ' ἀδέρφια πολεμοῦσι,
 κ' οἱ φίλοι τσι φιλιῆς των ἀπαρνοῦνται,
 καὶ τὰ παιδιὰ τὸν κύριν τως μισοῦσι
 τοῦ πόθου τὰ χαρίσματα χαλοῦνται
 συχνιὰ σινοφορμά σας, γι' αὐτός τόσοι
 γρικοῦνται στεναγμοὶ ἔς δυὸ π' ἀγαποῦνται.
 395
 Φτωχεὶα χαριτωμένη, καὶ μὲ πόση
 γλυκίτη προσκαλεῖς καὶ συρῶνιζεις
 στήν κλίνη σου τὸν ὕπνο νὰ σιμάσῃ
 πόσες πολλὰς ἀνάπαιφες χαρίζεις
 400
 δυὰ ἀγαιρτικῶ πιστῶ, καὶ πόσα πλήσια
 τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά τωνε δροσίξεις.
 'Τοῦτος δὲν εἶν ὥσάν ἐμένα ἴσια»,
 δὲ λέσιν οἱ φτωχοί, «τὸ νιὸν αὐτόνο
 μεγάλοι βασιλιοὶ δὲν ἐγεννήσιν»,
 405
 μὰ κείνο, ἅπ' ἀρετὴ καὶ πόθος μόνο
 τς ὄρεξις προξενᾷ καὶ τσι καρδιᾷ τως
 ζητοῦ γιαμιὰ καὶ παίρνου δίχως πόνο.
 'Τύσες δὲν εἶν ζηλειῆς ἀναμεισά τως,
 γὴ λογισμοὶ ἤψηλοὶ νὰ πολεμοῦσι,
 μέσα στή λόχη νά'χου τὰ κορμιά τως.
 Λεμένη μ' ἄλυσίδες δὲν κρατοῦσι
 τὴ γλῶσσα, μὰ τὸ θέλουσιν ἀλλήλως,
 μ' ἀγάπη καὶ μὲ σπλάγχνος τὸ ζητοῦσι.
 410
 Πλούτη καταραμένα, ποιός σας φίλος
 μὲ ξένους, μ' ἑδικούς, μὲ τὴν καρδιάν του
 δὲν εἶναι λυσσιασμένος κι ἄγριος σκύλλος;
 415
 Πότ' ἔνας ἀκριβὸς τὴν πεθυμιάν του
 χορταίνει μὲ τὰ πλούτη; πότες βάνει
 τέλος ποτὲ στήν τύση ἀχορταγιάν του;
 420
 Μὲ δίκιον. Ὁρανὸς μὲ δίκιο πιάνει
 τόσο πολὺ θυμὸν ἀντίδικά τως,
 κ' εἰς πλήσιες παιδωμὲς συχνιὰ τσι βάνει.
 Τὰ πλούτη τὰ μεγάλα, ἡ βασιλεία τως

Στ. 391 μὲ τσι X. 392 καὶ φίλοι ταῖς φιλιαῖς τωνε ἀπαρνοῦνται M. 393 τὸ γγύρο-
 τος(!) M. 395 γιαῦτο M. 396 στεναγμοὶ δυὸ M. 401 πόση πλίσια M. 403 ἴσα X. M.
 404 αὐτήνο M. 405 βασιλεῖς δὲν ἐγενήσαν M. 406 ἀπαρταῖς M. μὰ ἀγάπη παρευ-
 τὶς X. 407 τσι ὄρεξεις καὶ ἡ πεθυμιὰ τως X. 408 ζητᾷ γιαμιὰ καὶ παίρνει X. περνοῦ
 M. 409 Τόταις δὲν ἦν σύχισας M. 410 πολλοὶ X. 411 τὸ κορμί τως M. 412 δεμένα
 X. M. 413 ἀλήλους M. 418 ποτὲ M. 421 ὁ οὐρανὸς M. οὐρανὸς X.

κ' οἱ δόξες κ' οἱ τιμές των οἱ περισσιες
 425
 χάνονται καὶ σκορποῦ μὲ τὰ κορμιά τως.
 Χίλια μεγάλα πάθη, χίλιες κρίσεις
 πρὶ κατεβοῦ στὸν Ἄδη δοκιμάζου
 κάνοντας τς ὀφθαλμοὺς κλαημάτων βρύσες.
 430
 Φιλόγονε, τὰ πλήσια σου σπουδάζου
 κρίματα ἔς τς Ὁρανούς νὰ σὲ παιδέψου,
 καὶ γδίκια ἀντίδικά σου μόνο κράζου.
 Γλήγορα, σὰ θωρῶ, θὰ σ' ἀντιμέψου
 435
 τὰ' χεῖς στὸν κόσμον τοῦτο καμωμένα,
 γλήγορα παιδωμὴ θὲ νὰ σοῦ πέψου.
 Τοῦτα τ' ἀρπαξήμιὰ τὰ ματωμένα
 πλούτη κ' ἡ βασιλεία σου δὲ μποροῦσι
 ὄφελος νὰ σοῦ δώσουσι κιανένα.
 440
 Μὰ ἔς τοῦτό σου τὸ κίντυνο θωροῦσι
 τ' ἀμμάτια μου, ὅχ ὀϊμέ, καὶ τὴν κερά μου,
 καὶ κλάσματα περισσὰ κυματοῦσι.
 Σ τοῦτα τὰ παρακάλια τὰ κλιτὰ μυν
 λυπητερὰ τ' ἀμμάτια σου ἄς στραφοῦσι,
 καὶ κείνα ἀπὸν δειλῶ μέσ' ἡ καρδιά μου
 445
 ἔς τοῦτο τὸ σπῖτι, Ζεῦ, μηδὲ γενοῦσι.

Στ. 425 καὶ δόξαις καὶ τιμαῖς των M. 428 πρὶκότεταις M. δοκιμάζου X. 429
 ἱσοφθαλμούς μου M. 430 πλίσια σας M. 431 οὐρανούς X. 432 Καὶ δίκι ἀντιδικά σου
 Γ. Σ. καὶ γδίκια ἀδικασου M. 433 θὰ σὰς τιμέψου M. 435 παιδωμὲς X. 438 ἔφε-
 λος X. 439 κίντυνο X. 442 Τοῦτα τὰ X. κλιτὰ μας X. 443 ἄς γυρίσου X. M. 445
 Ζεὺς X.

INTERMEDIO TRITO.

ΣΟΛΙΜΑΝΟΣ ΡΗΓΑΣ ΤΣΙ ΑΙΓΥΗΤΟΣ, ARMINTA, ΤΡΕΙΣ ΤΟΥΡΚΟΙ
ΓΟΦΡΕΔΟΣ ΚΑΙ ΡΙΝΑΛΛΟΣ.

H ARMINTA ΜΙΛΕΙ

Ψηλότητέ μου Βασιλιέ, μὴν τό 'χης γιὰ μεγάλο,
 'ς τοῦτο ἀνίσως τὸν πόλεμο ἦρθα κ' ἐγὼ νὰ βάλω
 γιὰ τὴν πατρίδα μας μαζί κι ὀγιά τὴν ἐδική μου
 πίστι, γυναῖκα ὡς βρίσκομαι, 'ς κίνδυνο τὸ κορμί μου,
 γιατί 'μαι βασιλιοῦ παιδί, κι ἄξια πολλὰ τὴ μάχη
 πᾶσα κιαμιὰ βασίλισσα τυχαίνει πάντα νὰ 'χῃ
 κι ὅποιοι ἀγαποῦ καὶ θέλουνσι νὰ 'χουνσι βασιλεία,
 τέχνες καὶ πράξεις βασιλιοῦ νὰργάζουντ' εἶναι χρεῖα.
 Γιαμιὰ γιαμιὰ κατέχομαι, πὼς σκῆπτρο καὶ μαχαίρι
 νὰ 'ρίξῃ καὶ νὰ πολεμᾷ δίδονται 'ς ἓνα χέρι,
 κ' ἡ χεῖρα μου κ' ἐμὲ πορεῖ κι ἄξια 'ναι νὰ πληγώνῃ,
 κ' αἷμα νὰ βγαῖν ἀπὸ τς ὀχθροὺς καὶ νὰ τς ἀποζυγώνῃ,
 καὶ μονοχὰς τὴ σήμερο στὴ μάχῃ τ' ἄρματά μου
 δὲν ἔφερα, μὴ πᾶντα μου τοῦτ' εἶν ἡ πεθυμιά μου.
 Πόσους στρατιῶτες ἔπιασα Στιανούς, κ' ἐσκληρώσά τσι,
 θιμάσαι, κ' εἰς τὰ χέρια σου δεμένους ἔφερά τσι
 κι ἀκόμη 'θέλα βρίσκεσθαι, σὺν ξεύρεις, σφαλισμένοι
 σὲ σκοτεινότητα φλιακὴ ὅλοι καδενωμένοι,
 ἂν ὁ Ρινάλλος ἄτυχος δὲν εἶχε θανατώσει
 τόσους στρατιῶτες μ' ἀκροβούς, κ' ἐκείνους νὰ γλυτώσῃ,
 ὁ ποὺς Ρινάλλος, ξεύρετε, τ' ὄνομα μόνο σώνει
 τὰ πράξες τ' ὀλομόναχο στὸν κόσμον νὰ ξαπλώνῃ.
 Ἐτοῦτος ἀνελότητος, ποῦ μ' ἔβλαψεν ἐτόσο,
 κι ἀκόμη δὲν ἔμπόρεσα λίγο νὰ μὲ γδικιώσω,
 κ' οἱ-ἀτυχίες του πλειότερα μὲ κάνουν μανισμένη,
 γιὰ νὰ μπορέσαι, ὡς πεθυμῶ, νὰ μείνῃ γδικιωμένη,

Στ. 1 βασιλιά Μ. 2 ἀνίσως Γ.Σ.Μ. 3 καὶ γιὰ Χ. 4 πιστὴ γυναῖκα βρίσκομαι
 καὶ δῆνο Μ. 6 πάντα τυχαίνει Χ. Μ. 7 Κιόποι Μ. 8 νὰ γέγονται Μ. 12 θανα-
 τώνει Χ. 13 τὸ σήμερο Γ. Σ. Μ. 14 τοῦτο ἦτο Χ. τοῦ τίτον Μ. 15 Στιανούς Χ.
 χρυστιανούς Μ. 16 ἡπερά τσι Χ., ἔδοκάντῃ Μ. 17 ἐθέλα βρίσκεσθαι Χ. θε νὰ βρί-
 σκεται Μ. 18 κι ὅλοι Χ. 19 δὲ μοῦχα Μ. 20 καὶ αὐτοὺς νὰ λευτερώσῃ Χ. καὶ κείνος
 νὰ γλυτώσῃ Μ. 21 ποὺς ὁ Ρινάλλος Χ. Ποὺς εἰ ὁ Ρινάλλος Μ. 22 ὀλομόναχος Μ.
 23 εἶναι ἀλύπητος Χ. Ἐτοῦτος εἶναι Μ. 24 ἀκόμα Μ. νὰ μεκδικιώσω Μ. 25 μέκαμαν
 Μ. 26 κλιτωμένη Μ. Μετὰ τὸν στ. 26 παρεμβάλλεται εἰς τὸ Χ. τὸ δίστιχον. «Τὰ μοῦ
 χαμε νὰ δηγηθῶ γιάντα καιρὸ δὲν ἔχω—σώνει μόνο νὰ σοῦ πῶ γδίκια τὸ πὼς ξε-
 τρέχω». Τὸ Μ. ἔχει τὸ αὐτὸ μὲ τὴν παραλλαγὴν «καιρὸ γιὰδὰ δὲν ἔχω.»

κι ὀγλήγορα νὰ γδικιωθῶ στοὺς Οὐρανούς ἐλπίζω
 γιατί τοὺς φταῖστες πὼς χαλοῦν, καλῶτατα γνωρίζω.
 Τοῦτο τὸ χέρι, τοῦτό μου τ' ἀδυνατὸ δοξάρι,
 τοῦτό μου τὸ σπαθί, θαρρῶ, τοῦτό μου τὸ κοντάρι
 τοῦ θέλου πάρει τὴ ζωὴ μ' ὅλον ἐτοῦτο ἃ λάχῃ
 κιανεῖς 'ποῦ τσι στρατιῶτές σου δύναμι τόση νὰ 'χῃ,
 τὴν κεφαλὴν του χάρισμα κομμένη νὰ μοῦ δώσῃ,
 μὲ μεγαλῶτατο ξιασμό θέλω τότε πλερώσει
 τὴν ἐμαυτὴ μ' ἀντίμεψι μὲ θησαυρὸ περίσσιο
 ἂν εἶναι κι ζητήξει μου, κάνω νὰ τοῦ χαρίσω,
 καὶ μάρτυρα τὸν Οὐρανὸ καὶ σὲ τὸν ἴδιό βάνω,
 ἀξιῶτατέ μου Βασιλιέ, πὼς τὸ ζυμὸ τὸ κάνω.

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΥΡΚΟΣ (τὸ Χ. ἔχει Ἀδραστος).

Κόρη, ποτὲ μὴν κάμουνσι οἱ-Ὀρανοὶ νὰ σώσῃ
 σαίττα ἀπὸ τὴ σπούρδα σου τέτοιον φονιά νὰ δώσῃ,
 γιατί καρδιά χωριάτικη ποτὲ τζι δὲν τυχαίνει,
 σὺν εἶν κεινοῦ, ἀπὸ λόγου σου νὰ μείνῃ πληγωμένη
 πληγὴ ποτὲ ἐκ τὸ χέρι σου κιανένα δὲ σκοτώνει,
 μ' ἀπὸν τὸν Ἄδη τσι νεκροὺς δύναται νὰ σηκώνῃ.
 Σφάνεις, Νεράϊδα μου ὁμορφῇ, σφάνεις γιατί μανίζεις
 πολλὰ ὅσο θές, καὶ παιδωμὴ λογιάζεις πὼς χαρίζεις
 δὲν εἶν ἡ παῖδα σου ποτὲ παρὰ περίσσια χάρι,
 καὶ σαίττα πᾶσα καρδιὰ ζητᾷ ἀπὸ σὲ νὰ πάρῃ.
 Σπαθὶ ἄλλου τοῦτον ἄτυχο τοῦτον ὡς θανατώσῃ,
 κι ὡς φέρῃ τὸ κεφάλιν του χάρισμα νὰ σοῦ δώσῃ
 ἐγὼ 'πηρέτης νὰ γενῶ τάσσω τσι μάνιτάς σου,
 κι ὡς πάψῃ ὁ τόσος σου θυμὸς κ' ἡ θέρμη τσι καρδιάς σου
 τάσσω σου τὸ κεφάλιν του νὰ κόψω, καὶ νὰ βγάλω
 τὴν ἀπονήν του τὴν καρδιὰ σήμερο χωρὶς ἄλλο.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΥΡΚΟΣ (Τὸ Χ. ἔχει Τισάφεργος)

Κ' ἐσύ, ἀπὸν ὀμπρὸς τοῦ Βασιλιοῦ κ' ἐμᾶς μιλεῖς, ποιὸς εἶσαι;
 ποιὸς 'ς τούτῃ γιὰ καλύτερο στὴ μάχῃ προσκαλεῖσαι;

Στ. 30 θαρῶ Μ. 32 ἐκ τοὺς Χ. στρατιώταις μου Μ. 33 νὰ φέρῃ νὰ μοῦ δώσῃ
 Χ. 34 ξιασμὸ Χ. Μ. 35 τὴν ἐαυτὴ μου Χ. 36 γδικιώσει με Χ. 42 πλερωμένη Γ.Σ.
 43 Κ' ἡ χεῖρα σου ἡ εὐγενικὴ Γ. Σ. Οἱ τέσσαρες στίχοι 45—48 δὲν ὑπάρχουσιν εἰς
 τὸ Μ. 45 ἀμανίζεις Γ. Σ. 46 παιδωμὴ Χ. 49 ἄλουνοῦ Μ. 51 ὑπηρέτης Χ. 55
 Ἐσὺ Χ. τοῦ βασιλεῖος Μ. 56 τὴ μάχῃ Χ. Μ.

καὶ ἄλλοι εἶν' ἐδῶ, ποῦ τοῦτές σου τρεῖς καύχησης περνοῦσι
μ' ἀληθινὰ καμώματα, καὶ πάλι δὲ μιλοῦσι.

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΥΡΚΟΣ (Τὸ Χ. Ἀδραστος)

Πάντο μου πλὴν καμώματα παρὰ μιλιᾶς λογιᾶζω
πὺς ἔχω, καὶ τὸ Βασιλῖδ' μάρτυρα 'ς τοῦτο κράζω, 60
μὰ σένα, ποῦ μοῦ μίλησες εἰς τέτοιο τρόπο μνῶγο
πὺς εἶχα κάμει νὰ 'χουσι τὸν ὑστερόν τως λόγο
τὰ χεῖλή σου τῇ σήμερο 'πωμένο, ἂν ἐμπροστά μας
δὲν ἦτονε, καθὼς θεωρεῖς, ὁ ἄξιος Βασιλιάς μας.
Εἰς τοῦτο ὁ Σολιμάνος τῶνε κίνει νῆτο μὲ τὸ χέριν του καὶ σωποῦσι
καὶ ἀπόκεις λέγει πρὸς τὴν Ἀρμίντα.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Κόρη περίσσια βγενική, ὅσ' εἶν' ἡ-ὁμορφιά σου 65
πολλή, τόσ' εἶν' ἀπόκοτη καὶ ἀδυνατή ἡ καρδιά σου,
καὶ ἄξιαι 'σαι νὰ θυμῶνουνται γιὰ σὲ καὶ νὰ μανίζου
τοῦτοι, καὶ ὅσοι ἄλλοι στρατηγοὶ τοῦ κόσμου σὲ γνωρίζου,
καὶ ὅντε τοὺς θεῖς ἀντίδικα τοῦ ἐχθροῦ σου τοῦ μεγάλου
γιὰ σένα τῇ ζωῇ τῶνε σὲ κίνδυνο νὰ βάλου.
Τοῦτο λοιπὸ νὰ κάμειτε 'δέτε, καθὼς τυχαίνει,
κ' ἡ δύναμὶς σας μοναχὰς 'ς τοῦτο μεγάλ' ἄς γένη,
γιατὶ γδικιώνοντας καὶ αὐτὴ τὴν κορασινῶν, ἀντάμω
θέλετε καὶ ὀγιά λόγου σας ὄφελος πλῆσιον κάμει.
Πόσους ἐσχότασε ἀπὸ μᾶς στρατιῶτες θυμηθῆτε,
πόσοι μᾶς κίνει ὀλημερνὲς πολλὰ κακὰ θεωρεῖτε·
τὸ δάσος πὺς ἐμέρωσε ξεύρετε μοναχὸς τοι,
καὶ μόνιος εἶν' τρεῖς χώρας μος ὁ χαλασμός δικός του,
κ' ἔτσι πρεπό 'ναι πᾶσα εἰς μ' ὅλη τὴν ὄρεξίν του
νὰ πολέμησῃ μετ' αὐτὸ, νὰ πάρῃ τῇ ζωῇ του, 80
καὶ ἄξω ἀπὸ τὰ χαρίσματα τρεῖς κόρης τὰ μεγάλα,
ὅποιος τὸ κάμῃ, τάσσω του νὰ 'χῃ ἀπὸ μένα καὶ ἄλλα.

Στ. 57 Κυάλει ἐδῶ Μ. Ἄλλοι εἶναι ἐδῶ Χ. 57 καύχησης Χ. Μ. 59 μιλιᾶς Μ.
60 Βασιλιά Μ. τότε κράζω Χ. 61 μὲ τέτοιο Χ. 62 νὰ 'χουσι Χ. 63 τὸ σήμερο Γ.Σ.
Μ. ἐμπροστά μας Χ. 64 δὲν ἦτονε καθὼς θεωρεῖς ὁ Βασιλιάς μας Μ. ἄξιος ὁ βασι-
λιάς μας Χ. 66 τόσα καπὸκοτη Μ. καὶ ἀδύνατη Μ. 67 ἄξιαι Χ. 68 καὶ ὅσοι στρατη-
γοὶ Χ. 69 κίνετα Μ. 70 κίνετο Χ. Τὸ Χ. μετὰ τὸν στ. 70 ἔχει «Τότες γυρίζει
πρὸς τοὺς στρατιῶτας». 73 γδικιώνοντας αὐτὴ Χ. 74 ὄφελος Χ. 76 ὀλημερνὲς Μ.
77 ξεύρομε Χ. ξεύρομαι μοναχότου Μ. 78 καὶ πόποι ἡ (!) Μ. 79 Ἐτξη Μ. πᾶσα
γίς Χ. 81 ἀπὸ τὰ Μ.

ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΥΡΚΟΣ (Χ. Ἀδραστος)

Μαζί του νὰ 'βγῶ σήμερο σοῦ τάσω νὰ μαλώσω,
τὴν κεφαλὴν του χάρισμα νὰ φέρω νὰ σοῦ δώσω.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΥΡΚΟΣ (Χ. Τισάφρενος)

Κ' ἐγὼ ἄλλο τόσο τάσσω σου, κόρη καὶ Βασιλιά μου, 85
'δεῖ θέλετε τῇ μπόρεσι, ἅπ' ἔχουν τ' ἄρματα μου.

ΤΡΙΤΟΣ ΤΟΥΡΚΟΣ

Κ' ἐμεῖς οἱ-ἄλλοι σὺν καὶ αὐτοὺς δὲ θέλομεν ἀφήσει
τοῦτο τὸν ἀπιστότατο μὴν ὄραν πλὴν νὰ ζήσῃ

ΑΡΜΗΝΤΑ

Τῇ δυνάμει σας ὁλωνῶ καλῶτατα γνωρίζω,
καὶ τὸ Ρινάλδον ἀπὸ σᾶς νὰ δῶ νεκρὸν ἐλπίζω 90

ΣΟΛΙΜΑΝΟΣ

Σάλαγο μοῦ φανίστηκε κ' ἐγροίκησα περίσσιο,
χρεῖα 'ναι στὴ χώρα, στρατηγοί, μαζί σας νὰ γυρίσω,
καὶ ὡς 'δοῦμε νᾶρθουν οἱ-ἐχθροί, νὰ θε νὰ πολέμησου,
θέλετε βγεῖ κ' ἐσεῖς ζιμιό, ποιοί 'στε νὰ σᾶς γνωρίσου
Τότες μισσεύγουσι, καὶ προβαίνει ὁ Γοφρέδος μὲ τὸ Ρινάλδο καὶ μὲ
ἄλλους στρατιηγούς.

ΓΟΦΡΕΔΟΣ

Χρεῖα 'ναι κιανεῖς νὰ πολεμᾷ καὶ νὰ μηδέν' ἀφίνῃ 95
τῇ δυνάμει των τῶν ἐχθρῶ πλειότερα νὰ πληθύνῃ.
Ρινάλδο, πὺς ἐμέρωσε τὸ δάσος μοναχὸς σου
τόσ' ὅσο μοῦ 'ναι μπορετό, περίσσια φχαριστῶ σου,

Στ. 84 θὰ φέρω Μ. 86 πούχουναι Μ. 87-88 τὸ δίστιχον ἔχει τὸ Χ. ἐν συνεχείᾳ
ὡς ἐκ μέρους τοῦ δευτέρου Τούρκου. 88 πλὴν Χ. Μ. 90 ὀλπίζω Χ. Μ. 91
Σάλογο Μ. 93 νὰ μποῦ νὰ πολέμησου Σ Γ. Πρὸ τοῦ λόγου τοῦ Γοφρέδου τὰ Γ.Σ.
ἔχουσι «Εἰς τοῦτο ἔρχεται ὁ Γοφρέδος καὶ λέγει». Τὸ Μ. δὲν ἔχει τίποτε. 96 τῇ δύ-
ναμει του καὶ τρεῖς ἐχθροὺς Γ.Σ. τῇ δυνάμει τοῦ ἐχθροῦ τῶνε Χ. Μετὰ τὸν στ. 98 τὸ
Χ. ἔχει τὸ δίστιχον (καὶ τὸ Μ.)

καὶ ὅλοι τως οἱ στρατιῶτες μου νὰ σοῦ 'ναι κρατημένοι
καὶ νὰ σοῦ δίδου πλειότερη πάντα τιμὴ τυχαίνει.

γιατί μπορούμε πιά καλλιά νὰ πολεμοῦμε τώρα
 τούτῃ τῇ δυνατώτατι κ' ἔτσι μεγάλη χώρα, 100
 κ' ἐκεῖνος, ὁποῦ γέννησε κ' ἔβαλε στὴν καρδίᾳ μας
 ἔς τούτῃ τῇ μάχῃ νάρθωμε, ξεύρετε πῶς βοηθᾷ μας,
 γιὰ ν' ἀπομείνουν ἀπὸ σᾶς τόσοι του σκλαβωμένοι
 δοῦλοι ἀπὸ τῇ σκλαβιᾷ τῶνε μιὰν ὄρα λυτρωμένοι,
 καὶ ὁ ἅγιος τοῦ Τάφου ν' ἀνοικτῇ μ' εὐλάβεια νὰ μπορούσι 105
 νὰ μπαίνουν οἱ Χριστιανοὶ νὰ τότε προσκυνοῦσι.
 Τώρα νὰ πολεμήσωμε τυχαίνει στ' ὄνομά του,
 καὶ πᾶσα εἰς μας νὰ βαλθῇ νὰ χύσῃ ἐκ τὴν καρδίαν του
 τόσ' αἷμα, ὅσον ἔχουσιν καὶ αὐτὸς γιὰ νὰ μᾶς βγάλῃ 110
 ἐκ τῶν δαυμόνων τῇ σκλαβιᾷ ἐκείνῃ τῇ μεγάλῃ.
 Τέσσερες ἀπὸ λόγον σας πρὸς τὰ τειχεῖα ἄς σιμώσου,
 καὶ ἄς κρίζουν ἄλλους τέσσερες νὰ βγοῦσι νὰ μαλώσου,
 καὶ ὅχι νὰ μὴ δειλιάσουσι τς ἄλλους, μὰ νὰ μπορούσι
 μαζί σας δίχως ντήρησι στὴ μάχῃ νὰ βρεθοῦσι,
 πρὸς τὰ παύοντα σέρνωμε, καὶ ἀποδεχθῇ μπορούμε, 115
 πῶς εἰς τὴ μάχῃ θέλετε διαῖξε νὰ συντηροῦμε.

ΡΙΝΑΛΛΟΣ

Γύριε, Ἀφέντη, τὸ λοιπὸν γιατί σὲ περιβάλλει
 δὲν πάει γιὰ περιδιάβασιν ἄλλος ποτὲ τῇ σκόλῃ
 τίποις λογῆς καλόκαρδος, καθὼς ἐμεῖς στὴ μάχῃ
 πᾶμε, καὶ ὅτι ἔναι τοῦ Θεοῦ δόξα σὲ μᾶς ἄς λάβῃ. 120
 Εἰς τοῦτο μισσεύγει ὁ Γουρρέδος, καὶ ὁ Ρινάλλος μὲ τσι συντρόφους του
 παύσαν τὴ μορῆσαι καὶ δίδουσι σημάδι εἰς τὰ τειχεῖα, καὶ τότε βγά-
 νουν οἱ Τούρκοι ἀπὸ μέσα ἓνα σκοῦδο.

ΡΙΝΑΛΛΟΣ

Σημάδι μᾶς εἰδείξασι, πῶς ἔχουσι νὰ βγοῦσι,
 τὴν πόρτα ἀνοῖξα κ' ἔρχονται στὸν πόλεμον νὰ μποῦσι.
 Εἰς τοῦτο βγαίνουν τέσσερες Τούρκοι, καὶ παύσαντες τὴ μορῆσαι πέφτουν
 σκοτωμένοι οἱ Τούρκοι, καὶ ὁ Ρινάλλος λέγει,

Στ. 101 καὶ παινερμένη χώρα Χ καὶ τὴν μεγάλην Μ. 101 γέμισε Χ. 103 ἀπὸ
 μᾶς Χ. Μ. 104 γλυτωμένοι Χ. 105 καὶ ὁ ἅγιος τάφος Μ. 105 νάρθοσι Γ. Σ. 108
 πᾶσα γὰρ μας Χ. Μ. 109 ἤχουσεν ἐκεῖνος Χ. 111 στρατιῶτες Χ. 112 τέσσαρους Μ.
 113 καὶ ὅχι νὰ μὴ δειλιάσῃ Μ. 111 στὸν πόλεμον νὰ μποῦσι Χ. 115 σύρνομαι Χ.
 118 δὲν παύουν Σ. ἄλλοι Σ. δὲν πάει περιδιάβασιν ἄλλῃ ποτὲ Γ. 120 καὶ ὅτι ἔναι
 τοῦ Θεοῦ ἡ δόξα Γ. Σ. καὶ ὅτι τοῦ Θεοῦ δόξα Μ. 122 ἐνοῖξα Χ.

Μόνον ἡ δόξα κ' ἡ τιμὴ ἔσεν' ἄς εἶν δοσμένη
 τουνῆς τσι νίκης σήμερον, Χριστέ, κ' οἱ σκοτωμένοι 125
 τοῦτοι τῶν ἄλλωνων τῶνε τόση τρομάρα ἄς δώσου,
 νὰ μὴν ἀποκοτήσουσι πλιὸ τῶς νὰ μᾶς σιμώσου.
 Εἰς τοῦτο μισσεύγει ὁ Ρινάλλος μὲ τοὺς συντρόφους του, κ' ἔρχονται
 οἱ Δαίμονες καὶ σηκώνουν τοὺς σκοτωμένους Τούρκους καὶ τελειώνει τὸ
 Ἰντερμέντιο.

ΠΡΑΕΙΣ Δ'.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

ΝΕΝΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ.

ΝΕΝΑ

Μὲ τόσο φόβο καὶ καημὸ τὰ πόδια μου σαλεύγω,
 ὁποῦ δὲ ξεύρω, ποῦ πατῶ, κ' εἰς ποιά μερὰν ὀδεύγω.
 Φεύγω, καὶ ποῦ νὰ πὰ χωστῶ, γῇ ποῦ νὰ πὰ νὰ δώσω,
 δὲ ξεύρω ἢ κακορρίζῃ σήμερον ἀνὲ γλυτώσω.
 Ὡφον καὶ γιάντα μοῖρα μου, μ' ἐκράτεις τὴν καημένη 5
 τόσον καιρὸν ἀρίρνητο στὸν κόσμον φυλαμένη;
 Γιάντα δὲν ἔχανα τὸ φῶς, καὶς νὰ μὴ δὲ μπορούσι
 τ' ἀμμάτια μου τὴ σήμερον τόσα κακὰ νὰ δοῦσι,

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Μεγάλ' ἀνακατώματα καὶ ταραχὴ περίσσια
 μοῦ ἔπαισι πῶς στοῦ Βασιλιοῦ τὸ σπῆτιν ἐγροικῆσα, 10
 κ' ἦρθα νὰ μάθω ποιά ἀφορμὴ τὴν ἔχει καμωμένη
 μὰ τῇ Χρυσόνομη θωρῶ περίσσια προκαμένη.

ΝΕΝΑ

Ὁϊμένα, Ἐρωφίλῃ μου, καὶ πόσο φόβον ἔχω,
 μόνο γιὰ τὸν κύριόν σου τόσ' ἄπονον κατέχω.

Στ. 123 Μόνον ἐσένα ἢ τιμὴ κ' ἡ δόξα Χ. Μόνοναι σένα ἢ τιμὴ Μ. 126 νὰ μᾶς
 μαλώσου Χ. 4 νὰ γλυτώσω Μ. 5 γιὰτι . . . ἐκράτεις Μ. ἐκράτεις Γ. Σ. 7 σκιάς
 Χ. 8 τὸ σήμερον Γ. Σ. Μ. 10 τοῦ βασιλίου Μ. 14 τόσα πονῶ Μ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Πῶς πάγει τοῦτο; δὲ μπορῶ παρὰ νὰ τσι σιμώσω
νὰ τὴ ρωτήξω, ποὺ ἀφορμὴ τήνε πρκαίνει τόσο.

15

NENA

Μὰ γιάντα στέκοι' ἔδεπιά, γιάντα ἀποδῶ δὲ βγαίνω,
κι ὅπου θεωροῦν τ' ἀμμάτια μου νὰ πορπατῶ νὰ πηαίνω;
μὰ πῶς ἡ κακορρίζικη πῶς ἡμπορῶ ν' ἀφήσω
τὴν Ἐρωφίλη μοναχὴ ὅς τόνον καημὸ περίσσιο;

20

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Γιὰ ποὺ ἀφορμὴ, Χρυσόνομη, κλαίγεις κι ἀναστενάξεις,
καὶ τς Ἐρωφίλης τ' ὄνομα στὰ κλάμματά σου κραῖζεις;

NENA

Λέ' ξεύρω εἴντα ὅ' γίνηκε ὅς τοῦτο τὸ βουλισμένο
οπίτι, μ' ἀπὸ τὸ στόμα μου θέλεις τὸ πρκαμένο
νὰ τὸ γρικήσεις, Σύμβουλε, μόνο γιὰ νὰ καγοῦσι
τὰ χεῖλιά μου χειρότερα, ὄντε σοῦ τὸ μιλοῦσι;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Αὐτὸ βασιλιάδω προξεντιές πλοῦσιω καὶ μπορεμένο
πῶς μὰς ἔφρα σήμερο μόνο ἔχω γρικήμένο
γιὰ τς Ἐρωφίλης τὴν παντρειά μὰ τοῦτο νὰ σοῦ δώση
χαρά ὅ' πρεπε, κι ὅχι ποτὲ καημὸ καὶ πρίκα τόσο.

30

NENA

Πρᾶμ' ἄλλο μεγαλύτερο μὲ κίνει καὶ θρηνοῦμαι,
καὶ τς Ἐρωφίλης, Σύμβουλε, τὸ θάνατο φοβοῦμαι.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Σὲ χίλια μέρη μ' ἔκαμες τὸ νοῦ μου νὰ σκορπίσω,
μὰ τὴν ἀλήθεια δὲ μπορῶ νὰ βρω καὶ νὰ γρικήσω,

Στ. 15 καὶ X. 17 γιατί... γιατί M. 18 θεωρῶ... δὲ M. 20 σόσο κακο X.
21 κλαίεις X. 25 πάλι γιὰ M. 26 ὄντα X. M. 30 πρέπει X. μόνο M.

γιὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ, νὰ ζήση τὸ κορμί σου,
τὸ πρᾶμα σὲ κοντολογιά, σὰ στέκει, μοῦ δηγήσου.

35

NENA

Τὸ πρᾶμα, πού 'ναι φανερὸ στὸν κόσμον ἀπατόν του,
κουρφο νὰ τὸ κρατῇ κιανεὶς δὲ πρέπει τοῦ φίλων του.
Πόθος μεγάλος καὶ πολὺς τὴν Ἐρωφίλη ἀντάμη
μὲ τὸν Πανάρετο χωστὰ νὰ παντρευτῇ εἶχε κάμει,
καὶ σήμερον ὁ Βασιλὸς δὲ ξεύρω ὅς εἴντα τρόπο
τὸ γρικήσε, κ' ἐκ τὸ θυμὸ μηδ' εἰς κιανένα τόπο
χωρεῖ, μὰ ὡς λόντας πορπατεῖ, καὶ μοναχὰς μουγγάται,
καὶ θάνατο πολλὰ πρὶν καὶ τῶν οἰδὺ ἀπονάται.

40

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ὅϊμένα κ' εἴντα σοῦ γρικήω! Χρυσόνομη, ἔσφαξές μου
μὲ τὸ μοντάτο τὴν καρδιά, ἀπού ὅθες κ' ἔδωκες μου.

45

NENA

Σύμβουλε, δὲν κατέχω πῶς τὰ μέλη μου μποροῦσι
σὲ τόσο πρίκα καὶ καημὸ τὴ σήμερο καὶ ζιοῦσι
τὸ νοῦ μου κάτεχ' ἔχασα κι ὅλα τὰ λογικά μου,
κ' ἓνα μαχαίρι δίστομον ἔσφαξε τὴν καρδιά μου,
γιατὶ ἔχω τς Ἐρωφίλης μου τὴν πρίκα τὴ μεγάλη,
κι ἀπελπισμένη ὁλοτενιάς στέχω γιὰ μένα πάλι,
γιατὶ ὅσοι κι ἂ γρικήσουσι τὸ πρᾶμα, δὲ μποροῦσι
παρὰ πῶς ἔβαλα κ' ἐγὼ ὅς τοῦτο βουλή νὰ ποῦσι
κ' ἐγὼ κατέχει τ' Ὀρανὸς κ' ἐκεῖνος ἀπ' ὀρίζει
τὸν κόσμον, κι ὅλα τὰ κουρφα πᾶσα καρδιάς γνωρίζει,
πῶς μοναχὰς τὴ σήμερο μὲ ἀμετρή μου πρίκα
τοῦτο τὸ πρᾶμα τ' ἀπρεπο τ' ἀφτιά μου ἀφουκραστήκα

50

55

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ὁφου, τίς τὸ θέλεν εἰπεῖ ὅς τόσο ταπεινοσύνη
σὲ τόσο τάξι κ' εὐγενειά, πού 'χεν ἡ κόρη ἐκείνη,

60

Στ. 37 μοναχὸν του X. 38 κρουφο M. 39 ἀντάμη M. 40 ἦχα κάμει M. 42
ὅχ τὸ θυμὸ σμιδεκιανέναν τρόπο M. 43 χωρὶς μιλῶντας. 44 πολλὰ κακο M. καὶ τῶν
δυονά Σ. 45 ὀρειμαί ἦντα M. 48 ζοῦσι X. M. 49 κατεχάλασα M. ἔχασα κάτεχε
X. λοῖκάμου M. 52 ἀπολπισμένη ὁλότενα X. 55 οὐρανὸς X. M. 56 κρουφὰ M.
57 μὰ μέτρητί μου M. 59 ποῖος Γ. Σ. M.

τς ἀγάπης πάθη καὶ φωτιὰς πόθου νὰ κατοικοῦσι
τ' ἁμμάτια νὰ κομπῶνουν νὰ μὴν τὰ συντηροῦσι;
γὴ ποιὸς γιὰ τὸν Πανάρετο σὸ νοῦν του τό 'χε βάλει,
ἀπὸν 'τον τόσα φρόνιμος, τέτοιας λογῆς νὰ σφάλλῃ;

NENA

Τὸ ριζικό κιὰμὰ φορὰ τὸ νοῦ τ' ἀθρώπου παίρνει,
κ' εἰς τοῦτα τὰ μπερδέματα, Σύμβουλε, τότε φέρονει,
γιὰ νὰ μπορῇ πᾶσα καλὸ κι ἀνάπαφιν του πρώτη
νὰ τοῦ γυρίσῃ σὲ κακὸ κ' εἰς πολλὴν πρικοτή.
Νὰ ἔῃς μὴ 'δῆς τὸ κριμάν τως, πολλὰ παρακαλῶ σε,
μὰ σὸ μπορεῖς καὶ δύνεσαι βοήθειαι τῶνε δῶσε.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Μάτρωρα βῆνω τὸ θεό, τὸ πὼς ποτὲ ἀπὸ μένα
δὲ θέλω λείπει 'ς τὸ μπορῶ, γιατί ἔτσι καὶ τὸν ἕνα
σάν καὶ τὸν ἄλλον ἀγαπῶ 'ς τοῦτη μου τὴν ἀγκάλῃ
μπορῶ νὰ πῶ τς ἀνάθρεψα, μὰ 'ν ἡ δουλειὰ μεγάλη,
κι ὁ Βασιλιὸς ἀφόθιμος, κι ἀληθινὰ ν' ἀρχίσω
τρομάσω 'ς τοῦτη τὴ δουλειὰ λόγο νὰ τοῦ μιλήσω.
Μ' ὅλον ἔτοῦτο δὲ θαρρῶ τίβοτας νὰ τὼς κάρῃ,
πάρῃ νὰ πάρῃ τὴ βοήθῃ καὶ τὴ δική μου ἀντάμῃ,
καὶ τότες θέλω 'βρεῖ κιὰμὰ στράτα νὰ τὼς βοηθήσω,
καὶ τὴν πολλὴν τὴν μάνιτα καὶ τὸ θυμὸ νὰ σβήσω.
Μὰ 'πὲ μου 'ς τόση παραζή τι ἔχει ἀποκατωμένο
τὸ δόλιο τὸν Πανάρετο;

NENA

Σημειὰ καδενομένο
τόνε κρατεῖ 'ς μιὰ κάρῃ με βλέπειται μεγάλη,
καὶ δὲν ἀφίνει οὐδὲ ποσὼς νὰ τοῦ μιλήσουν ἄλλοι,
καὶ τς Ἐρωφίλης ἀρχισε περίσσια θυμωμένος
νὰ λέγῃ χίλιες ἐντροπές, κι ὡσάν ἀπορητισμένος

85

Στ. 62 καὶ ὅλους νὰ τς κομπῶνουν νὰ μὴν τὸ X. 64 ἀποῦτου M. 69 Μαζὴ
δις τὸ κριματὸν M. 71 δίδω X. 72 δὲ θέλει λείψῃ τὸ μπορῶ M. τὰ X. 73 σάν
καὶ τὴν ἄλλην M. X ἀνάθρεψα X. 74 γι' αὐτὸς περίσσια τς ἀγαπῶ X. 78 νὰ
πάρῃ M

τὰ ροῦχά του ὅλα ζέσκισε, κ' ἡ μάνιτά του ἡ τόση
τολλὲς φορὲς τὸν ἔφερε νὰ τήνε θανατώσῃ·
κ' ἐγὼ ἐκ τὸ φόβον ἔφυγα τέτοιο θυμὸ περίσσιο
καὶ τῶρὰ πάλι στέκομαι ξοπίσω νὰ γυρίσω,
γιατὶ δὲ μοῦ 'ναι μπορετὸ ν' ἀφήσω, Σύμβουλέ μου,
μόνια τὴν Ἐρωφίλη μου 'ς τόσον καημὸ ποτέ μου.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Στὴν Ἐρωφίλη γύρισε ποῦρι, καὶ μὴ φοβᾶσαι,
'ς τοῦτη τς τὴν κακομοιριά παρηγοριά τς νὰ 'σαι,
καὶ θὲς τς εἰπεῖ ἀπὸ λόγου μου, πὼς τὸ θυμὸν αὐτεῖνο
τοῦ Βασιλιοῦ, ὡς κι ἂν εἶν πολὺς, λογιζῶ πὼς τοῦ σθῆνω.

95

NENA

Σύμβουλε, μὲ τὰ λόγια σου πὰ τὴν παρηγορήσω,
καλὰ καὶ στρέφω μὲ πολὺ φόβο μου καὶ περίσσιο.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Πήγαινε μὲ καλὴν καρδιά, κι ἂν ἦτο μπορετὸ μου
νὰ τὼς βοηθήσω, κάνω το καὶ μὲ τὸ θάνατό μου.

100

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ.

Μηδὲ κιανεῖς, ὡσὰ θαρῶ, φρόνεψιν ἔχει τόση,
νὰ δύνεται τὴν ὄρεξι τινὸς ἄλλου νὰ γνώσῃ,
γιατὶ τὰ λόγια τὰ ψευτὰ κ' ἡ-ῶπι τοῦ προσώπου
τὰ πάθη καὶ τς λογισμοὺς χώνουσι πᾶς' ἀθρώπου.
Σὲ πόση τάξι σήμερο 'ς πόση ταπεινὸσύνῃ
'ς πόση περίσσιαν εὐγενεῖα σφάλμα τοῦ πόθου ἐγίνῃ!
ποιὸς ' τς πολέμους δυνατός, σὸν κόσμον γνωρισμένος,
'ς τς ἀγάπης τὰ μπερδέματα βρίσκεται σκλαβωμένος!

105

Στ. 87 τὰ ροῦχα του ἐξέσκισαι M. 89 'ς τόσο θυμὸ περίσσο X. 90 σὲ κείνον
M. 91—92 ποτὲ μου ἐγὼ ν' ἀφήσω—'ς τόσο καημὸ περίσσο X. 100 νὰ τοὺς M.
101 φρόνεσιν Γ. Σ. M. 104 ἀνθρώπου M. 107 Ποῖος Γ. Σ. M.

καὶὰ πολλὰ τὸ λένει, πὼς στὰ ὁμορφα χορτάρια
 δρᾶκοντες χάνονται ζιμιὸ κι ἀγριώτατα λιοντάρια,
 κ' ἐκεῖ ποὺ τρέχου οἱ ποταμοὶ μὲ δίχως νὰ κτυποῦσι,
 μὲ φόβο μεγαλύτερο πρέπει νὰ τσι περνοῦσι.
 Μὰ 'ς τοῦτο, ἀπ' ἀνάμεσα τουνῶ τῶ δυῶν ἐγίνη,
 πλιὰ φταίγει, κρίνω, ὁ Βασίλος, παρὰ ποὺ φταίσι κείνοι,
 γιὰτὶ σὰ νὰ μὴν ἤθελεν ἔχει γυναικάς γνώμη
 κ' ἡ θυγατέρα του ἐκείνου, μηδὲ ποτέ του ἀκόμη
 σὰ νὰ μὴ δὲν ἐκάτεχε, πόση φωτιά γεννοῦσι
 'νοὺς νιοῦ τὰ χεῖλη, ὄντα μιλοῦ, τ' ἄμμάτια ὄντα θωροῦσι,
 στὸ λογισμό μιᾶς κορασιᾶς, καὶ πὼς δὲ φτάν' ἡ γνῶσι
 τ' ἀθρώπου ἀπὸ τὴν μπόρεσι τοῦ πόθου νὰ γλυτώσῃ,
 τόσαι τς ἀπῆκε θαρρετὰ κ' ἐσμίγνι πάντα ἀντάμια,
 ὥστε π' ἀνάμεσί τωνε τό 'χε νὰ γίνῃ ἐκάμα.
 Μιὰ κορασιῶδα εὐγενική κι ὁμορφοκαμωμένη
 μὲ τόσα πλούτη κι ἀρεντιῆς καὶ χάδια ἀναθρεμμένη,
 τόσαι σιχνιὰ 'ς μιὰ κατοικιὰ νὰ πράσῃ καὶ νὰ σμίγῃ
 μὲ κοπελλιάριν ὁμορφο σὲ βλέπουν ὀλίγη,
 λωλὸς θέλ' εἶσαι ὅποιος θαρρεῖ, πὼς δὲ μπορεῖ νὰ ξάψῃ
 φωτιά τς ἀγάπης μέσα τως, τὰ μέλη τως νὰ κάψῃ.
 Τὸν Ἑρωτα κατέχομε, πὼς πάντα του γυρεύει
 μὲ τὸ δοξάρι κοκχιαστὸ τς ἀθρώπους νὰ δοξεύγῃ
 κ' ἐκεῖνοι πῶχουν τὴν καρδιὰ πέτρινη, καὶ μποροῦσι
 τσι δύναιμις του τσι πολλῆς νὰ παραντισταθοῦσι,
 λίγοι στὸν κόσμῳ βρίσκονται, γιὰ κείνο δὲν τυχαίνει
 φωτιά μὲ τὰ λινόξυλα νὰ 'ν ἀνακατωμένη.
 Μὰ 'δῶ θωρῶ τὸ Βασιλιὸ περίσσια θυμωμένο,
 νὰ τοῦ σιμώσω χάνομαι, κι ὅλος ἀποκρυγαίνω.

ΣΚΙΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ.
ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Πίστι, 'ς ποιὸν τόπο βρίσκεσαι τὴ σήμερο χωσμένη,
 κ' εἰς ἄθροπο δὲ φαίνεσαι 'ς ὅλη τὴν οἰκουμένη;

Στ. 110 σιχνιὰ Χ. 111 βροντοῦσι Χ. 114 φταίν αὐτεῖνοι Χ. 117 πόσες φω-
 κίες γεννοῦσι Χ. 120 μηδὲ κιαμιά ἐκ τῇ μπόρεσι Χ. τζανθρώπους ἐκ τὴν πόρεσι
 Μ. 126 ἔμορφο Μ. 127 λόγος (!) Μ. 129 πάντοτε Γ. Σ. 130 κοκχιαστὸς Χ. Μ.
 134 λινόξυλα Χ. 137 τὸ σήμερο οὕτως ἔχουσι πάντοτε τὰ Γ.Σ.Μ., ἐδέχθημεν παντα-
 χοῦ τὴν γραφὴν τοῦ Χ. τὴ σήμερον.

'ς ποιὰ μάκρη τῆς Ἀνατολῆς, 'ς ποιὰν ἐξοριὰ τσι Δύσις
 σοῦ φανίστη γιὰ παιδα μας νὰ πὰς νὰ κατοικήσῃ;
 κι ἀπὸν τς ἀθρώπους πλιὸ κιανεῖς μὴν ἀνιμένη νὰ 'χῃ
 παρὰ κακὸν ὀγιά καλό, παρὰ γι' ἀγάπη μάχη.
 Βλέπετε τὸν Πανάρετο, τὸν εἶχα ἀναθρεμμένο,
 'ς τόσο καλό, ποὺ τοῦ 'καμα, πὼς μ' ἔχει ἀντιμεμένο·
 μὰ φκαριστῶ τὸν Οὐρανό, πὼς τό 'μαθα νὰ δώσω
 πλέρωμαν ἄξιο σήμερο στὸ κρῖμάν του τὸ τόσο.
 Μὰ μὲ τὴν ὥρα συντηρῶ τὸ συμβουλάτορά μου
 ν' ἀφουκραστῇ τὴν πρίκα μου καὶ τὴν κακομοιριά μου.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ψηλότατέ μου Βασιλιέ, ἂν εἶναι κ' εἶν δοσμένο
 τῶ δουλευτάδῳ τῶν καλῶ καὶ τῶν ἐμπιστεμένῳ
 τὴν πρίκα τ' Ἀφεντός τωνε κ' ἐκεῖνοι νὰ μαθαίνου
 γιὰ νὰ μποροῦ στὸ δύνουνται νὰ τῶς τήνε λιγαίνου,
 πέ μου τὴν πρίκα, ἀπὸν κρατεῖ τὴν ὄψι σ' ἀλλαμένη,
 γιὰτὶ κατέχεις πὼς πιστὰ θέλ' εἶσαι φυλαμένη.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Σύμβουλε μπιστεμένε μου καὶ συνανάθροφέ μου,
 τὴν πρίκα μου 'ναι τὸ πρεπὸ νὰ μάθῃς, φαίνεται μου,
 γιὰ νὰ γνωρίσῃς σήμερο πὼς μ' ἔχει πλερωμένα
 τόσα καλὰ ὁ Πανάρετος, ποὺ τῶχῳ καμωμένα,
 καὶ πὼς ἡ θυγατέρα μου, ἀπὸν γιὰ κείνη ἐθάρρου,
 πὼς εἶχασιν οἱ-ἐγνοῖες μου νὰ πάηου μονιτάρου,
 μ' ἔκαμεν ἐκ τὴν ἐντροπὴ νὰ μὴ μπορὰ στραφοῦσι
 τ' ἄμμάτια μου κιανένα πλιὸ στὸ πρόσωπο νὰ δοῦσι.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Πρικώτατην ἀρχὴ γρουκῶ, καὶ πρὶ τήνε τελειώσης,
 βάνω στὸ νοῦ μ' Ἀφέντη μου, ποιὰ πρίκα θὰ μοῦ δώσῃς.

Στ. 139 ἐξοριὰ Μ. δξορία Χ. 140 σοῦ φάνηκε Γ. Σ. 141 δὲν ἀνιμένη Μ.
 143 τὸν ἔχω Μ. 145 εὐχαριστῶ Μ. 146 σφάλμα Χ. 149 ἀνίνα καὶ δοσμένο Μ.
 Γ. Σ. 152 νὰ τοὺς Μ. 154 σοῦ τάσσω Χ. 155 πιστεμένε Μ. ἐμπιστεμένε Χ. 160
 μονοτάρου Μ. 161 ὁποῦ τὴν Μ. 161 πλιὰ πρίκα νὰ μοῦ δώσῃς Χ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

165 Πρίκα μου, Σύμβουλε, λοιπό, πλήσια νὰ μὲ πονέσης,
καὶ τὴν καημένη μου καρδιά λίγο νὰ μοῦ συστήσης,
γιατὶ τὴν ἀνακαίτωσεν ἡ-ἄμετρή μου πρίκα,
καὶ ὁ λογισμός μ' ἐχάθηκα, καὶ ὅξω τοῦ νοῦ μ' ἐβγήκα.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

170 Πρίκα δὲν εἶναι τὸ πρεπτό μηδὲ καμιὰ ν' ἀρήσῃ
τῆς Ἀφρευτιάς σου ἡ φρόνησις ποτὲ νὰ τὴ νοήσῃ,
μὰ κατὰ τὸ συνήθην τρεῖς πρέπει σὰν πρῶτας πάλι
νὰ γνωριστῇ γιὰ ἀδυνατὴ παρὰ στὸν κόσμον ἄλλῃ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Δὲν εἶν ἡ πρίκα ἡ σημερινὴ σὰν τρεῖς ἄλλες, Συμβουλέ μου,
λόγιασε μεγαλύτερη δὲ μ' εῖρηκε ποτέ μου.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Μὲ φόβο κ' ἔγνοια ἀμέτρητη στέχω νὰ τὴ γροικῶσω,
γιατὶ τὸ πρῶμα δὲ μπορεῖ νὰ ᾔναι παρὰ περίσσιο.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

180 θεωρῶντας τόσα κλάσματα ἔς τούτῃ τὴ θυγατέρα
τὴν αἰσχυρὰ καὶ τὴν κακὴ τὴ σημερινὴν ἡμέρα,
σὰν τρεῖς εἶπα καὶ ἀποφάσισα καὶ θέλω χωρὶς ἄλλο
νὰ τὴν παντρεύω διχαστὰς ἄργιστα πλὺ νὰ βάλω
σὴ μέση, καὶ λογιᾶζοντας τὸ πῶς γιατί ἐλυπῆτο
τύχη νὰ μᾶς ξεχωριστῇ, τόσα πολλὰ ἐθρηνᾶτο,
ἴστωκα τὸν Πανάρετο νὰ πᾶ νὰ τρεῖς μιλήσῃ
νὰ συνειστῇ νὰ παντρευτῇ· θάρρει ἀνὲν κ' ἡ φύσις
στὸν κόσμον ἔκαμε λωλὸν ἄθροιστον σὰν ἐμένα,
καὶ ἀνὲ καὶ πρέπει μου καλὰ τὰ μῶχει καμωμένα.

Στ. 166 συστήσης Γ. Σ. Μ. 170 σὴν ἀφρευτιάσου Μ. φρόνησι Μ. 171 τὸ πρῶτο
πρέπει πάλι Χ. 173 πρίκα ἡ σημερινὴ Μ. 175 ἔγνοια ἀμετρη Χ. Μ. τὸ γροικῶσω
Γ. Σ. 179 σὰν εἶπα Χ. Γ. Σ. καὶ λέγω Μ. κ' ἤθελα Χ. 180 διχὸς ἄργιστα Μ. μὲ
δίχως ἄργιστα Χ. 184 ἀνίσως κ' ἡ φύσις Μ. Χ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Μὴ δὲ σκοτώνεσαι, γιατί ἔς κακὸ νὰ σοῦ γυρίσῃ
δὲν ὀλπιζες, καθὼς μπορεῖ καθένας νὰ γνωρίσῃ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Δὲν τ' ὀλπιζα, μὰ βλέπω το, κ' εἶναι μου χρειὰ νὰ κλίνω
τὴν κεφαλὴ, τὸ θέλησεν ἡ Τύχης ν' ἀπομείνω. 190
Μ' ἀπείς αὐτὸς ἐδιάθηκε, ἔς λιγάνιν ἀπὸ πίσω
νὰ ξαναπάγω ἐλόγιασα κ' ἐγὼ νὰ τρεῖς μιλήσω·
κ' ἐκίνησα ὁλομόναχος, καὶ σιγανὰ σιμώνω
στὴν κάμεράν τρεῖς, καὶ δίχως μιλιὰ καμιὰ σηκώνω
τρεῖς πόρτας ὅξω τὸ παννί, διμένα ὁ καημένος, 195
καὶ ὅς ἤθελα ᾔσται ὁλότυφος, γῆ πούρι ἀποθαμμένος,
κ' εἰς ἕνα τρεῖς ἡῦρηκα θρονί, κ' ἐκάθουντα μὲ πλήσιο
θάρος, κ' ἐκεῖνο ἀποῦ ᾔτονε, Σύμβουλε, πλὴς περισσίο,
τὸ χέρι κράτειε γεῖς τ' ἄλλοῦ μ' ἀγάπη καὶ μὲ θάρρος,
ᾧφρου, καὶ ποῦ ᾔτον ὁγιά μὲ τότες ὁ δόλιος Χάρος. 200

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ᾧφρου θεωρῶ πρὶκώτατη! χίλια κομμάτια, κρίνω,
νὰ ᾔχε γενῇ πᾶσα καρδιά στὸ χαλασμόν ἐκεῖνο.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ὡς μ' εἶδαι, ᾔχαθήκασι, καὶ ἀδυνατὰ ᾔτρομάξα,
κ' οἱ ὄψες τως καὶ τῶν οἰδυὸ ζιμιδὸ ζιμιδὸν ἀλλάξα,
καὶ ἀρχίσα νὰ σκεπάζουσι μὲ τρόπον ἕνα καὶ ἄλλο, 205
καθὼς ἡ-ᾧρα τρεῖς ἔφταξε, τὸ κρῖμα τὸ μεγάλο·
μ' ἀπείτις ἐγνωρίσασι, πῶς λόγια νὰ μοῦ δώσου
δὲν ἦτο μπορετόν τῶνε, νὰ μοῦ ξεφανερώσου
τὸ σφάλμα τως ἐβάλλθησα γονατιστοὶ ὁμπροστά μου,
καὶ νὰ ᾔχω λύπησι ἔς αὐτοὺς στὸ στερο λέγοντάς μου. 210

Στ. 187 ἔς ἄλλο Γ. Σ. κακὸ Μ. 188 ὀλπιζες Χ. πασένος Μ. 189 ὀρπιζα Χ.
190 ἡ τύχη Γ. Σ. 191 ἀπείν Γ. 194 καμιὰ μιλιὰ Μ. 196 γῆ τυφλὸς Χ. 198 κ'
ἐκεῖνο, Σύμβουλε, ἀποῦ ᾔτο τὸ περισσο Χ. 200 ὡς γιὰ μὲ Μ. 202 στοχασμόν Χ. Μ.
203 ὡς μὲ ᾔδαι Χ. 204 κ' ἡ ὄψις τως Χ. ὄψις τῶνε καὶ τῶν δυὸ Μ. τότες γιὰ μίαν
ἐλλάξα Χ. 205 σκεπάζουσι Χ. 208 δὲν ἦτου Μ. 209 σφάλμα τους Μ. 209 ὁμπρο-
στάς μου Γ. Σ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

᾽Ωμίενα, κ' εἶντα ἀμέτρητη πρίκα γροικᾷ ἡ καρδιά μου,
γχαριστημένος ἦμουνε νά 'ναι κουρά τ' ἀφτιά μου.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Λόγιασε, πῶς ἀπόμεινα, πρίχου τὸ πῶ ἀπιάτῳ μου,
τὰ πόδια μου ἐκοπήκισαι, κ' ἐθάμπωσε τὸ φῶς μου.
Ἐλόγησαι νὰ σκοτωθῶ, ἡρθέ μου νὰ γλαχήσω
τὴν κεφαλή μου, Σύμβουλε, στὸν τοῖχο νὰ τσακίσω
μὰ πάλι δὲν ἡθέλησαι νὰ χάσω τὴ ζωὴ μου,
δίχως νὰ κάμω κ' εἰς τῇ διῶ τέλεια τὴ γδίκωσί μου.
Ἦτο ἔκωμαι κ' ἐπιάσαι τὸν ἀπιστον αὐτόνο,
καὶ σφαλισμένο τὸν κρατῶ, γὰ νὰ τοῦ δείξω μόνο,
πῶς νὰ μὴν εἶχε γεννηθῇ ἦτο καλύτερόν του,
γὴ πρίχου μπῆ στὸ σπῆτι μου νὰ δῇ τὸ θάνατόν του.
Μὰ πρὶν τοῦ κάμω τίποτας νᾶρθῃς ἐμῆνυσά σου,
(γι ὁ ἀποστολάτορας θαρρῶ νά 'ναι στὴν κατοικιά σου),
γὰ νὰ γροικήσῃς τὴ δουλειὰ τούτη, καὶ νά 'βρῇς τρόπο
νὰ γδικιωθῶ, κ' ἡ γδίκια μου ν' ἀρέσῃ τῶν ἀθρώπων.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Τὰ δὲν κατέχει Ἀφέντης μου, δὲ γνώθῃ ὁ δουλευτής του,
μ' ἀπῆς τ' ἀφτιά τοῦ φαίνεται νὰ δώσῃ τῇ βουλῇς του,
θέλω συνοφίξει τὴν καρδιά λίγο ν' ἀποκοτήσῃ,
τὴν αἰσθησι νὰ συσταθῇ, τὴ γλῶσσα νὰ μιλήσῃ
τὸ πρᾶμα, ποῦ μοῦ φαίνεται πῶς θέλ' εἶσται τιμὴ σου
νὰ κάμῃς στὸν Πανάρετο τόρρα κ' εἰς τὸ παιδί σου.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Μίλει, τί στέχεις καὶ θαυρεῖς;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Ἀφέντη, τὴν κερά μου
μῆπει κλιτὴ πῶς ἔρχεται, καὶ σφάζει τὴν καρδιά μου.

Στ. 212 γχαριστημένος X. 214 τὰ λόγια μου X. 219 αὐτήνον M. 220 γὰ
νον τοῦ M. 222 πρίχου M. 223 πρίχου κάμω τίποτας M. τίποτσι X. 226 καὶ γδίκια
μου X. 230 ν' ἀντισταθῇ M. 232 νὰ κάμῃ X. M. 234 καὶ ἔρχεται M.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

᾽Ωφου, δὲ θέλω νὰ σταθῇ μηδὲ ποσῶς ὀμπρός μου,
πέ τσι νὰ στρέψῃ, μὴ γενῇ πλειότερος ὁ θυμός μου. 235

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Τὸ θε νὰ πῇ τσι γροίκησε, νὰ ζήσῃ τὸ κεφάλι
τῆς Ἀφεντιάς σου τ' ἀκριβό, κ' ὕστερα κάμε πάλι
ἐκεῖνο, ἀποῦ σοῦ φανῇ καὶ πρέπει στὸ παιδί σου
κ' εἰς τοῦτον, ἀποῦ σοῦ φταῖξε τὸ δόλιο δουλευτή σου. 240

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

᾽Οχι γὰ νὰ τὴ λυπηθῶ, μὰ γὰ νὰ δῶ πῶς κλαίγει
νὰ δροσιστῶ, θε νὰ σταθῶ ν' ἀφουκραστῶ τὰ λέγει.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΡΩΦΙΛΗ, ΒΑΣΙΛΕΑΣ, ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Κύρι, καλὰ καὶ τ' ὄνομα τοῦτο νὰ μὴν τυχαίη
ἀποῦ τὴν κακορριζικὴν ἐμένα πλιὸ νὰ βγαίη,
γιατὶ τὸ σφάλμα, ἀποῦ 'καμα, καθὼς ἐσὺ τὸ κράζεις,
νὰ μὴ δὲ μ' ἔχῃς γὰ παιδί σὲ κάνει καὶ λογιάζεις 245
μ' ἀνὲν καὶ κλάηματα ποτὲ λύπησις ἡῦραν τόπο
στὸ στήθος κ' εἰς τὸ λογισμό τῶ μανισμένο ἀθρώπου,
τὰ δάκρυά μου τὰ ταπεινὰ παρακαλῶ κ' ἐμένα
τόπο νὰ βροῦσι λύπησις σήμερον εἰς ἐσένα, 250
κ' ἐκεῖν' ἀπόχω νὰ σοῦ πῶ ν' ἀφήσῃς νὰ μιλήσω,
γιατὶ θες 'δεῖ πῶς φταίσιμο δὲν ἔκαμα περίσσιο.

ΧΟΡΟΣ

Ζεῦ, κάμε νὰ τς ἀφουκραστῇ, καὶ νὰ 'χου τόση χάρι
τὰ λόγια τῇ τὰ ταπεινὰ, συχώρεσι νὰ πάρῃ.

Στ. 239 ποῦ σοῦ φαίνεται X. 240 κεῖς τοῦτο σούφτεξαι M. 241 μανά τὴν δῶ
M. 242 φουγκραστῶ M. εἶντα λέγει X. 244 ὁποῦ τὴν M. 245 πόκαμα M. 246 νὰ
λογιάζῃς X. M. 248 Ἀναί M. μ' ἂν εἶν X. 250 λίπησι.. πρὸς ἐσένα M. 253 ἀφου-
γκραστῇ M. Ζεὺς X. 254 τσι ταπεινῇ X.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Μὲ δίχως ταραχὴ τοῦ νοῦ τρεῖς γροῖκῃσε, νὰ ζήσῃ
 ἢ Ἄφεντιὰ σου, τὸ θὰ πῇ, 255

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ποιὸς τὴν κρατεῖ; ὡς μιλῇσιν.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Καλὰ κι' οὐδένας δὲ μπορεῖ τὴν ὥρα ποὺ μανίσῃ
 μέσα στὴ θέρη τοῦ θυμοῦ τὸ δίκιο νὰ γνωρίσῃ,
 ἢ ὅλον ἐτοῦτο ἢ φρόνησι κ' ἢ ἀγαθότητά σου,
 (καλὰ κι' ἀμέτρητη θεωρῶ πῶς εἶν ἢ μάνιτά σου)
 μὲ κρίνουν ἀπόκοιτ' ἔς τόσον καημὸ ν' ἀρχίσω
 τὸ πρᾶμ', ἀποῦ ἔχω νὰ σοῦ πῶ, λεύτερα νὰ μιλήσω.
 Κύρι, μὲ τὸν Πανάρετο δίχως τὸ θέλημά σου
 δὲν ἦτον τὸ πρᾶμ' ποτὲ νὰ παντρευτῶ χωστὰ σου
 κατ' ἔχω το καὶ λέγω το, κ' εἶμαι μεταγνωμένη,
 καὶ τοῦτο μόνον σήμερον μὲ κρίνει πρικοιμένη
 καλὰ κι' ἂν πάρῃς τὸ θυμὸ λέγο κι' ἀφουγκραστῇς μου,
 πένιμα ἐλπίζω, Ἄφεντι μου, νὰ δώσῃς τρεῖς βουλῆς μου.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Πένιμα ζωῆς, αἰτιχί, γιατί ἔνα δουλεντή μου
 χωστὰ μου ἐπῆρες γι' ἄντρα σου μὲ τόσην ἐντροπή μου;
 Οἰμένια, πῶς δὲ σκίζεσαι καρδιά, πῶς δὲ λεγαίνεις,
 πνίμα μου, τοῦ βασιόμοιρον, ψυχὴ μου, πῶς δὲ βγαίνεις;

ΕΡΩΦΙΛΗ

Μὲ δίκιο δὲν πρικοιίνεται γιὰ τοῦτο ἢ Ἄφεντιὰ σου,
 γιὰ ζήλωξ τὴν πρῖκα σου, πάρε τὴ μάνιτά σου,
 νὰ τὸ γροικῇς τὸ ζήμιο, γιατί ἔνας ποὺ μανίζει,
 μέσα στὴ θέρη τοῦ θυμοῦ τὸ δίκιο δὲ γνωρίζει. 275

Στ. 257 νὰ μπορῇ Σ. 257—258 μανίζει—γνωρίζει Μ. 261 μ' ἐκάμασιν Χ. καημὸ
 πρῖσσον Χ. 262 νὰ σὰς πῶ Μ. 267 ἀφουγκραστῇς Μ. 268 ἐλπίζω Χ. Μ. 269—270
 δουλεντή σου—ἐντροπή σου Χ. 272 κακομοιρον Χ. 274 σβῆσε τὴ μαν. Χ. 275 νὰ
 τὸ γνωρίξῃς Χ. 275—276 Δὲν ὑπάρχει τὸ δίστιχον εἰς τὸ Μ.

Δὲ θε νὰ πῶ, γιατί καλλιὰ τὸ ξεύρεις παρὰ μένα,
 πῶς ὅλοι γεννηθήκαμε στὴ γῇ ἀπὸ κύριν ἕνα,
 καὶ πῶς γδυνοὶ μᾶς ἔκαμε νὰ πέφτωμεν ἢ φύσι,
 μόνον ἔς τς ἀθρώπους διαφορὰ γιὰ νὰ μὴ δὲ χαρίσῃ, 280
 γιὰ νὰ κοπιᾷ μὲ τς ἀρετῆς τρεῖς στράτες νὰ γυρεύγῃ
 πᾶσα κιανεὶς στὸ δύνεταί τς ἄλλους νὰ περισσεύγῃ
 καὶ πῶς ἢ γνῶσι κ' ἢ-ἀντρεὶα κ' οἱ χάριτες ἀντάμῃ
 τρεῖς βασιλιάδες μοναχὰς στὸν κόσμον εἶχε κάμει
 καλὰ κι' ἀλλάξαν οἱ καιροί, κ' ἢ Τύχης ἀμποδίζει 285
 τς ἀθρώπους, ἀποῦ φρόνιμους κι' ἀδυνατοὺς γνωρίζει,
 γιὰ κεῖνο δὲν τιμᾶται πλὺ κιανεὶς, ὥσαν τυχαίνει,
 κ' ἢ-ἀρετή, σὰ βλέπομε, γδυμένη στὸν κόσμον πηαίνει
 μ' ἂν ἔναι καὶ τὴ σήμερον τοῦτο τὸ πρικοιμένο
 καὶ τ' ἄτυχό μας ριζικὸ τόσα πολλὰ ἐχθρεμένο 290
 δὲν ἦτονε μ' ὅσους γροικᾷ πῶς τς ἀρετῆς βαστοῦσι,
 καὶ μὲ τὸ δίκιο νὰ θεωρῇ ποιοὶ πρέπει νὰ ἔναι πλούσιοι,
 νὰ ρίξῃ τοῦ Πανάρετον τὸν κόσμον εἶχε δώσῃ
 γιὰ τς ἀρετῆς του τρεῖς καλῆς καὶ τὴν πολλὴν του γνῶσι
 κ' εἰς τοῦτο μόνον μάρτυρα θέλω τὸν ἑμαυτό σου, 295
 γιατί καλὰ κι' ἀπὸ μικρός, σὰ δοῦλος ἐδικός σου,
 στὸ σπῖτι σου ἀναθράφηκε, μ' ὅλον ἐτοῦτο οἱ τόσες
 χάρες, ἀποῦ ἔδες εἰς αὐτόν, κ' οἱ ἀρετῆς κ' γνῶσες
 σὲ κάμαν κ' ἔκαμές τονε τρεῖς τόπους σου νὰ ρίξῃ,
 μ' ὅλον ἀποῦ ἔτο τόσα νιός,

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Γιὰ κεῖνο τὸ γνωρίζει. 300

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ἐστ' εἰντά ἄσφαλα τὸ λοιπονίς, ἂν ἔναι καὶ παρμένο
 ἔχω ἕνα νιδὸν ὄγι' ἄντρα μου τόσα χαριτωμένο;
 γιατί δὲν εἶναι Βασιλιάς; καὶ ποιὸς μᾶς ἀμποδίζει
 νὰ κάμωμε ζήμιζ ζήμιζ τόπους πολλοὺς νὰ ρίξῃ;

Στ. 277 ἀπὸ μένα Χ. 279 γυνοὶ Γ. Σ. Μ. 281—282 Τὸ δίστιχον λείπει εἰς τὸ
 Χ. καὶ Μ. 281 ἀρεταῖς Γ. Σ. 284 νὰ φανού Μ. 285—286 ἀμποδίσῃ—γνωρίσῃ Γ.
 Σ. Μ. τύχη Γ. Σ. ἀπὸ Γ. Σ. 287 πλὺ Χ. 288 γυμνή Γ. Σ. Μ. 290 ἐχθαιμένο Μ.
 291 δὲν ἦτουν Μ. γροικᾷς Μ. 292 οἱ πλούσιοι Γ. οἱ πλούσιοι Σ. 294 πολλές Χ.
 καὶ τὴν παρῖσσα Χ. 295 τοῦτο θέλω Μ. ἑαυτό σου Χ. 304 γιαμιὰ—γιαμιὰ Μ.

Κίρι, καλλιὰ ἔναι, κάτεχε, γεῖς χαμηλογαλμένος 305
 μὲ πλήσιες διάξες καὶ ἀρετὲς καὶ χάρες στολισμένους,
 παρὰ πᾶσ' ἓνα βασιλιὸ πλουσιώτατο ἀπὸ τόπους
 καὶ ἀπ' ἀρετὲς φτωχότερος παρὰ μικροὺς ἀθρώπους·
 καλύτερά ἔναι, Ἀφέντη μου, καλύτερα ἔναι τοῦτος 310
 ὁ νιός, ἀπὸ ἡκάμα ἀντρα μου νὰ ἔχη ἀστενεία ἀπὸ πλοῦτος,
 παρὰ τὰ πλούτη, πῶχομε, νὰ μείνου ἀστοχισμένα
 ἀπ' ἄθροπον, ἀπὸ ἡθέλε μοῦ δώσει ἡ Τύχης ἓνα,
 μὲ τ' ὄνομα τοῦ βασιλιοῦ μονάχα στολισμένο,
 καὶ ἀπ' ἀρετὲς καὶ φρόνιψι γδυμνὸ καὶ ρημασμένο, 315
 πρῶμα ποὺ πλιὸ νὰ φτειάσωμε δὲν ἦτονε τς ἐξᾶ μας,
 μὰ τ' ἄλλο νὰ τὸ σάσωμε στέκει στὸ θέλημά μας.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Πέ μου, δὲν ἦτον πλιὰ καλλιὰ ἀντρα σου νὰ ἔχες κάμει 320
 ἓναν, ὁπόχει καὶ ἀρετὲς καὶ βασιλειὰν ἀντάμη;
 Τοῦτοι ποὺ πέψαν προξενειὲς οἱ βασιλιοὶ γιὰ σένα,
 πὼς εἶναι δίχως ἀρετὲς τοὺς ἔχεις γροικημένα;

ΕΡΩΦΙΛΗ

Καὶ ποιός, Ἀφέντη μου, ἄκουσε στὸν ἓναν τὼς μιὰ χάρι,
 γιὰ νὰ μπορῇ νὰ πῇ ποτέ, κ' εἶν ἄξιος νὰ μὲ πάρῃ;

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ὅπου ἔν τὰ πλούτη, οἱ-ἀρετὲς κ' οἱ χάρες κατοικοῦσι,
 κ' εἰς πᾶσα τόπο φρόνιμοι πάντα κρατοῦντ' οἱ πλούσιοι.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Τὴν εὐγενειάν, Ἀφέντη μου, τὰ πλούτη δὲ γεννοῦσι, 325
 καὶ δίχως γνῶσι φρόνιμοι ποτὲ δὲν εἶν' οἱ πλούσιοι
 καλὰ καὶ ὁ κόσμος τσι τιμᾷ, καὶ τς ἀτυχίης τὼς κράζει
 χάρες, κ' ἐκεῖνα ποὺ μισᾷ στὸν οὐρανὸ ἀνεβάζει,

Στ. 306 χάρες... διάξες X. 307 καθένα X. 308 φτωχότερο X. 312 σὰ μοῦ
 θέλει σάσαι M. 314 ἀρετὴ X. 313—314 στολισμένος—ρημασμένος X. 315 πουλιο
 M. μπλιὸ X. ἀξιά μας Γ. Σ. ἀξιάς μας M. 316 τᾶσσωμεν Γ. M. 318 ὁπόχει M. 321
 ἤκουσες πὼς ἔχει τόση χάρι X. 323 ὅπου τὰ πλούτη Γ. Σ. M. X. 321 κάθα X. 326
 δὲν εἶναι πλοῦσοι M. 327 τσι ἀγνωσές τὼς X. ἀρεταίς τὼς M. 328 ἐκεῖνο X.

γιατὶ τὰ γαλιρίσματα τώρα γεννοῦν τὴ χάρι,
 καὶ ὁ φόβος βάνει φανερά τσι γλώσσας χαλινάρι 330
 μ' ἂν ἔναι κ' ἡ πλουσιότητα μπορεῖ στήν Ἀφεντιά σου
 τόσα πολλὰ, σὰν εἶχα πεῖ, στὰ χέρια τὰ δικὰ σου
 βρίσκεται μόνο ἡ γιατρεία· εἴκολα πλιὰ μεγάλο
 κάνεις, ἂ θές, τὸ δοῦλό σου, παρὰ κιανέναν ἄλλο.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Λέν εἶναι μπορετὸ ποτέ· ποιὼς ἔχει τέτοια χάρι, 335
 τὸν τζέλεγο νὰ κάμῃ ἀητό, καὶ τὸ λαγὸ λιοντάρι;

ΕΡΩΦΙΛΗ

Μπορεῖς, ἂ θές, Ἀφέντη μου, γιατί παιδὶ κιανένα
 δὲν ἔχοντας τὴ σήμερο στὸν κόσμον παρὰ μένα
 νὰ τὸν ἀρήσῃς κατὰ πῶς τὸν ἔχω καμωμένο 340
 μὲ τὴν εὐχή σου ταίρι μου, καὶ τότε μπορεμένο,
 πλούσιο καὶ δυνατώτατο καὶ βασιλιὸ μεγάλο
 θές τότε κάμει νὰ γενῇ παρὰ κιανέναν ἄλλο,
 καὶ ἀνέν καὶ δίχως σου βουλή γι' ἀντρα μου τὸν ἐπῆρα,
 στὴ νιώτη δῶσ' τὸ φταίσιμο κ' εἰς τὴ δική μου μοῖρα.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Λέν εἶδα νιὸ νὰ γρεμιστῇ, γὴ μοῖρα νὰ μποδίση, 345
 μὰ ἔς τέτοιο τρόπο βασιλιὸ θέλω τότε ψηφίσει,
 ἀποὺ νὰ πῇ, πὼς ἦτονε καλύτερα γιὰ κεῖνο,
 νὰ μὴ δὲ σ' ἤθελεν ἰδεῖ ποτὲ στὸν κόσμον, κρίνω.

ΧΟΡΟΣ

Ἀπονη ἀπόφασι πολλὰ ἀπ' ἀπονο βγαλμένη· 350
 μ' ἄλλο ἀπὸ ἓνα τύραννο κιανεῖς μὴν, ἀνιμένη.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Στὰ χέρια σου μεθα κ' οἱ δυό, κ' ἡ Ἀφεντιά σου ἂς κάμῃ
 τώρα ἔς ἐμένα κ' εἰς αὐτὸ καθὼς δροῖζει ἀντάμη.

Στ. 331 μὰ ἂν εἶναι X. M καὶ πλουσιότητα M. 332 σὰν τόχα πεῖ M. 333 κ'
 εὔκολα X. 335 τόση χάρι X. 340 εὐχή Γ. Σ. M. 341 μπορεζάμενο X. 343 βουλή
 ἀντρα X. 344 στὴ κακή μου μοῖρα X. 345 γρεμιστῇ X. M. γρεμισθῇ Γ. γρεμι-
 σθῇ Σ. 347 ἔς ἐκεῖνο X. ἀπὸ κεῖνο M. 348 νὰ μὴ δὲν εἶχε γεννηθῇ ποτὲ X. 349
 ἐβγαλμένη X. ἀπονηνοβγαλμένη M. τινὰς μὴν X. 351 μᾶσαι M ἡμεστα X.

Μὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ σὰ δούλη καὶ παιδί σου,
 τοῦ δόλιου τοῦ Πανάρετου τσι δούλεψες θυμήσου,
 καὶ λόγιασε τὸ φταίσιμο μόνο, πὼς εἶν δικό μου,
 355
 γιατί ποτὲ δὲν ἔβαλα μέσα στὸ λογισμό μου,
 πὼς χαμηλώνω ἐγὼ ποσῶς, ψηλώνοντας αὐτεῖνο,
 γιατί κι' ὁ ἥλιος βλάψιμο ποτὲ δὲν πιάνει, κρίνω,
 τὴν ὥρα ποὺ τὴ λάμπειν του στὰ σκοτεινὰ χορῶζει,
 360
 μᾶλλον γὰρ τοῦτο μ' ἔπαινος 'ς ὅλη τὴ γῇ γυρῶζει.
 Κι ἀνὲν καὶ τοῦτο δὲν τὸ θές, βάλε στὸ λογισμό σου,
 πὼς εἶμαι ἐγὼ ἡ βαριόμοιρη παιδιάκι μοναχό σου,
 καὶ τοῦτο ἄς ξῶζῃ πρὸς ἐσέ, καὶ τοῦτο ἄς μπορέσῃ
 τὴ μίνιτά σου τὴν πολλὴ σήμερο νὰ κερδαίσῃ.
 365
 Κι ἂν ἔναι καὶ πριχαίνεσαι, γιατί τὸ φταίσιμό μου
 τόσα θαρρεῖς πὼς ἔκαμε βλάψιμον ἐδικό μου,
 γὰρ χάρι κι ὅχι βλάψιμο τῶχο ἡ φτωχὴ σιμά μου,
 κι ἄφησε 'ς τέτοιο κάμπομαι νὰ χαίρετ' ἡ καρδιά μου,
 γιατί τς ἀρέσει τσι καρδιάς, κ' ἔχει τὸ γὰρ μεγάλη
 370
 καλομοιριά, ποὺ τὴν κρατεῖ, παρὰ στὸν κόσμον ἄλλῃ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τοῦτο τὸ κάνουν μοναχὰς τοῦ κόσμον οἱ ἀγογιάρτοι,
 τὴν ἀφορμὰς τὼς πολλοὶ κρατοῦσι γὰρ καμάρι.
 Μ' ἀνὲν κ' ἐσέναν ἔβλαψε τὸ κόμπομαι αὐτόνο,
 κ' ἐμὲ κ' ἐσέναν σήμερο σοῦ τάσσω πὼς γδικιώνω.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Κύρι, ἐπειδὴ λογαριασμοὶ διώχνουντ' ἐκ τὸ θυμό σου,
 κ' ἐκεῖν' ἀποῦ νὰ τὸ προπτό, δὲν πιάνει ὁ λογισμός σου,
 375
 μὰ κεῖνα τὰ γλυκιὰ φίλιὰ μὰ κεῖνες τοὺς εὐχὰς σου,
 ποὺ μοῦ 'δίδες καθημερινὸ 'ς τς ἀγκαλὰς τς ἐδικὰς σου
 τσι χρόνους ποὺ μ' ἀνάθρεψες, χωρὶς τὴν πριχαμένη
 μάννα μου, ἀποῦ μ' ἄφηκε μικρὴ στὸν κόσμο ξένη,
 380
 καὶ τ' ὄνομά τ'εἰ μ' ἔκραζες γὰρ θύμισι ἐδική τ'εἰ,
 κ' ἔλεγες πὼς τήνε θαρρεῖς σὲ μένα τὸ παιδί τ'εἰ,

Στ. 356 ἔβανα Μ. 362 πὼς εἶμαι ἡ καχορίζικη Μ. 363 τοῦτο ἀξίζει Μ. τούτη Μ. 366 τόσο θαρρεῖς πὼς ἔκαμα Μ. ἔκαμα Γ. Σ. 367 τήνε κρατῶ Μ. 368 κιάφεις με Μ. 370 τήνε κρατεῖ Μ. 371 Τοῦτον τὸν κόσμον Μ. 372 τὴν ἀφορμαγρά τους Μ. 373 Μὰ μὲ Μ. αὐτήνο Μ. 375 ὀχτὸ Μ. 376 καὶ κεῖνος ὁποῦνε Μ. 377 εὐχαῖς Γ. Σ. 378 μ ὁ δηνες Μ. μόδιδες Γ. Σ. καθημερινῶς Μ. 379 ἀνάθρεψες Μ. 380 τὴ μάννα μου Μ. 381 θύμισι ἐδικήτ'εἰ Μ.

μὰ τὴ χαράν, ἀποῦ 'παιρνες τὴν ὥρα, ποὺ γροικῆσα
 τ' ἀρτιά σου, πὼς τὰ χεῖλη μου κύρι μου σὲ λαλήσα,
 385
 μὰ τ' ὄνομα, ποὺ τὴν καρδιά μιλῶντάς το δροσίζει,
 κι ὅλες τς ἀγάπες ἀπ' αὐτὴ τοὺς ἄλλες ξεχωρίζει,
 τ' ὄνομα κεῖνο τοῦ παιδιοῦ, λέγω, τὸ ποιοῦ 'χει χάρι
 ζῆσι νὰ δώσῃ τοῦ κυροῦ, καὶ νὰ τοῦ τήνε πάρῃ,
 τὸ σφάλμα μου συχώρεσε, καὶ κάμε νὰ γνωρίσω,
 390
 πὼς ὅσο θέλει φταίσιμο νὰ 'ναι πολλὰ περίσσιο,
 τὸ σπλάχνος κ' - ἡ ἀγάπη σου μποροῦ νὰ τὸ νικήσῃ,
 καὶ τσι καρδιάς σου τὸ θυμὸ καὶ τὴν ὀργὴ νὰ σθήσῃ.

ΧΟΡΟ

Λιοντάρων εἶν ἀγριώτατο, ἀνὲν καὶ δὲ γροικῆσῃ
 'ς τοῦτα τὰ λόγια λύπησε, τὴ μάνινα νὰ σθήσῃ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Τὰ σωθικά μου λύπησε τόσα πολλὰ γροικουσι,
 395
 καὶ δὲ μποροῦ τ' ἀμιμάτια μου τὰ δάκρυα νὰ κρατοῦσι
 κλαίγει, θαρῶ, κι ὁ Βασιλιός, γὰρ κεῖνο δὲ σηκώνει
 τ' ἀμιμάτια του νὰ τήνε δῇ, κι ὅσο μπορεῖ τὰ χώνει.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Γύρισ', Ἀφέντη μου, νὰ ξῆς, γύρισε πρὸς ἐμένα
 τ' ἀμιμάτια, ποὺ κρατεῖς στὴ γῇ περισσὶα θυμωμένα,
 400
 γύρισε δῶσ' μου μιὰ γλυκιὰ θαυριά, νὰ ξερισθοῦσι
 σὰ νέφαλα ἐκ τὸν ἄνεμον οἱ φόβοι, ποὺ κρατοῦσι
 τὸ νοῦ μου τσι βαριόμοιρης μεσοξετρονμισμένον,
 κι ἀπὸ τὸ φόβο ζωντανὴ στὸν Ἄδη κατεβαίνω.
 405
 Κι ἀνὲν καὶ τούτῃ δὲ μπορῶ τὴ χάρι νὰ γνωρίσω,
 κιὰς ἄφησ' με τὰ πόδια σου νὰ σκύψω νὰ φιλήσω,
 γὰρ ν' ἀποθάνω σήμερο σὰ σκλάβα ἀγοραστή σου
 στὴ χάρι σου, ἄξιε Βασιλιέ, κι ὅχι καθὼς παιδί σου.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Μηδὲ παιδί, οὐδὲ σκλάβα μου θέλω νὰ σ' ἔχω πλιά μου,
 410
 καὶ 'γείρου γλήγορ' ἀπὸ 'δῶ, μίσσειψ' ἀπὸ σιμά μου.

Στ. 383 περναί Μ. 384—385 γροικουσα—λαλοῦσα Μ. 386 ἀπ' αὐταῖς Γ. Σ. 395 πολλή Μ. 398 εἰδῇ Μ. 401 ξουριστοῦσι Μ. 402 σανέφαλο Μ. 403 μισο Μ. 404 ὀχτήν Μ. 408 βασιλιά Μ. 409 μηδὲ σκλάβα μου Μ.

ΧΟΡΟΣ

Δυνάμωσε τὰ δάκρυά σου, δίπλωσε παρακάλια,
γιατὶ κ' ἡ πέτρα κ' τὸ νερὸ τρώγεται ἀγάλια, ἀγάλια.

ΕΡΩΦΙΛΗ

ὦ μάννα μου γλυκώτατη, ὦ μάννα μ' Ἑρωφίλη,
γαίνετα δὲν εἶσαι ζωντανή, μὲ πρικαμμένα χεῖλη
ν' ἀναστενάξης σήμερο, πολλὰ νὰ μὲ πονέσης,
κι ὁμπρὸς στὰ πόδια ταπεινὴ τ' Ἀφέντη μου νὰ πέσης,
νὰ κάμης μὲ τὰ δάκρυα σου μιὰ πρικαμένη βρούσι
νὰ τρέξῃ, καὶ τὴ μάννιτα τὴν πλήσια νὰ τοῦ σβήσῃ.
Μ' ἀπείς ἐκείνη βρίσκεται χῶμα κρυγὸ στὸν Ἄδη,
κ' ἐκεῖ τρεῖς πόνοὺς μου γροικᾷ μὲ τρεῖς δικούς τες ὁμάδι,
κλάψεται ἑσείς, κοράσια μου, τώρα ἀντὶς γιὰ κείνη
καὶ ταπεινὰ ζητήξετε γιὰ μένα ἔλεημοσύνη.

ΧΟΡΟΣ

Στὸ πέσμα τῶ γονάτω μας νὰ ἵτονε μπορεμένο
νὰ βροῦμ', Ἀφέντη, τὴν ὁργὴ καὶ τὸ θυμὸ σβημένο
τῆς Ἀφεντιάς σου, νὰ μποροῦν τὰ δάκρυα τὰ δικὰ μας
νὰ κάμουν νὰ ἴχῃς λύπησι στὸν πόνο τρεῖς Κερᾶ μας.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Μὴ δὲ κοπιᾷτε παραμπρός, μὴ περισσομιλῆτε,
γεθῆτε γλῆγορ' ἀπὸ ἔδῃ, κι ὅθ' ἤρθετε διαβῆτε.
Γέγονε καὶ σὺ καὶ πήγαινε, κι ἀνίμεν' ἀπὸ μένα,
πὼς θέλω κάμει τὰ πρεπὰ ἔς ἐκεῖνο κ' εἰς ἐσένα.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Γυναῖκα, ὡς μισσέψωμε, γιατί εἵκαιρα κοπιῶμε,
ἔς τέτοια σκληρότατη καρδιὰ λύπη καιμὰ νὰ βροῦμε.

ΧΟΡΟΣ

Βασίλισσα κι Ἀφέντρα μας, κατὰ τὴν ἐμιλιά του,
πρικώτατην ἀπόρρσι φυλάγει στὴν καρδιάν του.

Στ. 412 ὁχτὸ Μ. 419 νεκρὸ Μ. 420 μούβρικα Μ. 421 ἀντὶς ἐκείνη Γ. Σ. 422
σὲ μένα Γ. Σ. 423 Στόπεμας Μ. 424 νάβρουν... πεσμένο Μ. 425 τὰ λόγια Μ.
427 νὰ περισ. Μ. 428 γέθεται Μ. κιοθέρθεται Μ. 430 τὸ πρεπο Μ.

Μὰ σὲ ζωὴ κ' εἰς θάνατο θέλομε νὰ κατέχῃς,
πὼς δοῦλες καὶ συντροφισσες πᾶσα καιρὸ μᾶς ἔχεις.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ὀϊμένα, κορασίδες μου, κ' εἶντα πολλὰ τρομάσσω,
σήμερο μὲ τὸ ταῖρι μου στὸν Ἄδη μὴν περάσω.
Μάννα ἀκριθὴ μου, κιάς ἐσὺ ἔς τοῦτο συμπαθήσέ μου
τὸ φταίσιμον, ἀπού ἴκαμα, καὶ τόπον ἄδειασέ μου
κάτω στὸν Ἄδη, νὰ μπορῶ νὰ στέκω μετὰ σένα,
δύο πρικαμένες νὰ ἴμεστα μ' ὄνομα μόνον ἕνα.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Σύμβουλε, πὼς σοῦ φαίνεται; εἶδες ποτέ σου τόση
ἔς ἄλλη γυναῖκ' ἀποκοτιά;

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Τόση δὲν εἶδα γνῶσι,
λευτέρα θέλω νὰ τὸ πῶ, κι ὡς μοῦ τὸ συμπαθήσῃ
ἡ - Ἀφεντιά σου, κι ἂ σταθῇ λίγο νὰ μοῦ γροικῇ,
θέλω τὴν κάμει νὰ τὸ πῇ κ' ἐκείνη μοναχὴ τρεῖς,
καὶ νὰ μὴν κάμῃ τίβοτας κακὸ τοῦ δουλευτῆ τρεῖς,
μηδὲ τρεῖς θυγατέρας τρεῖς, μὰ νὰ θελήσῃ, κρίνω,
νὰ συγκλιθῇ τὴ σήμερο ἔς ὅλο τὸ πρᾶμα κείνο,
ἀποὺ ἠελῆσαν οἱ θεοὶ κ' ἐκάμασι στασιὸν τρεῖς,
κι ὅχι γιὰ πλιὰ χειρότερο μὰ γιὰ καλύτερό τρεῖς.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Μὴ δὲ μὲ κάμης, Σύμβουλε, μὲ λόγια φοματένια
νὰ χάσω τὴν ἀπομονή τώρα καὶ μετὰ σένα.

Στ. 435 ζωὴ εἰς θάνατο Μ. 438 νὰ περάσω Μ. 441 κάτου Μ. 448 τίβοτοι Χ.
452 χειρότερο Χ. 454 ὑπομονή Μ.

τὴ νύκτα μέρα βούλεσαι, σὰ νὰ ἴμουν τυφλωμένος,
γὴ μονιτάρου δίχως νοῦ λωλὸς καὶ ξεπεσμένος
πὼς εἶμαι, νὰ μοῦ πῆς κ' ἐσύ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Τὴ φρόνεσι τὴν τόση
τῆς Ἀφεντιάς σου ξεύρω τὴ καὶ τὴν περίσσια γνῶσι,
κ' ἐκεῖνη πάλι ξεύρει με περίσσια μπιστεμένο,
καὶ λόγον ὥς τὴ σήμερο λογιᾶζω φοματένιο
νὰ μὴ μοῦ γροῖκησε ποτέ κ' ἔτσι ὡς χαλινώση
τὴ μάνιτα καὶ τὸ θυμῷ, κ' εἰς τὸ θὰ πῶ νὰ δώση
τ' ἀρτιά τήνε παρακαλῶ, γιατί ὁ θυμὸς τυφλώνει
τὸ νοῦ, κι ὡς ἄγρια θάλασσα χοχλιάζει καὶ φουσκώνει.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Θυμὸ καὶ πλειότερη ὀργὴ καὶ μάνιτ' ἄλλη τόση
τὸν Οὐρανὸ παρακαλῶ σήμερο νὰ μοῦ δώση,
γὰ νὰ μπορέσω, κατὰ πὼς ζητᾷ τὸ θέλημά μου,
γδίζια νὰ κάμω κ' εἰς τρεῖς δυό, ν' ἀλαφρωθῇ ἡ καρδιά μου.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Παρακαλῶ σ', Ἀφέντη μου, λίγο νὰ ξεμανίσῃς,
κ' ἐκεῖνο ἀποῦ ἔχο νὰ σοῦ πῶ, ν' ἀφήσῃς νὰ γροικίῃς,
κι ἂ δὲ σὲ κάμω φανερά νὰ δῆς, πὼς τὸ παιδί σου
ἔχει βοῦλὴ καλύτερη παρὰ τὴν ἐδική σου,
παίρνοντας τὸν Πανάρετο, κι ὅχι ἀπ' αὐτοὺς κινένα,
ἀποῦ σοῦ πέψαν προξενιές, θέλω καὶ μετὰ μένα,
ἀποῦ διαλέξιν ἤθελα μόνο γὰ τὴν τιμὴ σου
χίλιες φορές νὰ σκοτωθῶ, νὰ σβήσῃς τὴν ὀργή σου.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Σὰ μοῦ τὸ δείξῃς θέλω πεῖ, Σύμβουλε, πὼς μποροῦσι
τὰ λάγια ἀπείνω ἔς τρεῖς οὐρανοὺς τὰ ὕψη νὰ πετοῦσι.

Στ. 456 μονιτάρου Μ. 457 εἶναι Μ. φρόνεσι Γ. Σ. Μ. 461 νὰ χαλινώσει Μ.
163 θαμπώνει Χ. 464 χοχλιάζει Μ. 468 νὰ πιάσω Χ. Μ. 470 καὶ κείνα Μ. 472
εἶχε Χ. Μ. καλύτερη βουλή Χ. 475-476 τιμὴ μου—νὰ σβίσει τὴν ὀργή μου Μ. 477
δείξει Μ. 478 τοῦ οὐρανοῦ Χ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Δώσέ μου μόνο θέλημα λεύτερα νὰ μιλήσω.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Μίλειε, γιατί μ' ἀπομονὴ στέχω νὰ σοῦ γροικήσω.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Γυναῖκα θέλα, Ἀφέντη μου, νὰ πάρουν τὸ παιδί σου
δύο βασιλιᾶδες, ποῦ ἴσανε πᾶσα καιρὸν ἐχθροὶ σου,
κι ἀποῦ ῥθασινε κάποτες κ' οἱ δυό τῶνε συμμένοι
ς' τοῦτη τὴ χώρα με πολλὰ φουσατο θυμώμενοι,
καὶ τόσον αἶμα ῥύσασι τῶν ἰδικῶ σ' ἀθρώπω,
καὶ τόσα βασανίσασι τοῦτο τὸ δόλιον τόπο,
ἀποῦ ὄθε κι ἂν περάσωμε, γροικοῦμ' ἀκόμη ὡς τώρα,
κλήματα κι' ἀναστεναμούς στὴν ἐδική μας χώρα
κ' ἐκεῖνη δὲν τρεῖς θέλησε, κι ἄντρα τρεῖς πῆρ' αὐτόνο
ἀποῦ τοὺς ἐδιώξε ἀπὸ δῶ, κ' ἐσκόλασε τὸ φόνο,
τὸ φόνο καὶ τὴν ἐξημιὰ καὶ τὴ φωτιά τὴν τόση
με τὴν περίσσια δύναμι καὶ τὴν πολλήν του γνῶσι.

Καὶ πάλι δὲ σοῦ φαίνεται νὰ τὸ ῥη καμωμένο
πολλὰ καλά, μὰ βλέπω σε γὰ τοῦτο θυμωμένο
τρεῖς μάχες τῶνε τρεῖς ἀδικες στὸ νοῦ σου πὼς δὲ βάνεις,
μὰ τόσα ταραχίζεσαι, καὶ τόσην πρίκα πιάνεις,
γιατὶ ἐδικὸν δὲν τρεῖς ἔκαμες βάνοντας τὸ παιδί σου
σὲ χέρια ἀθρώπω, ποῦ ἴσανε πᾶσα καιρὸν ἐχθροὶ σου;

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Καὶ τοῦτο εἶν, ἀποῦ πονεῖ κ' ἐμένα πλιά περίσσιο,
γιατὶ τρεῖς μάχες ἤλπιζα καὶ τρεῖς ἐχθριτες νὰ σβήσω
με τέτοιον τρόπο μιὰ φορὰ, κι ἀγάπη στὸ λαό μου
ν' ἀρήσω με τὸ γάμο τρεῖς κιὰς εἰς τὸ θάνατό μου.

Στ. 480 γιατί ἔχω πομονή Μ. 482 ὀχθροὶ Μ. 483 κάποτες καὶ οἱ δυό τῶς
ἐσμεμένοι Χ. 484 μαζωμένοι Μ. 485 ἐχθροὶ Μ. 486 βασανίζω Μ. 487 καὶ
ἀπόπου Χ. ἀπόθαι ποῦ περάσαμεν Μ. 488 ἀναστεναγμούς Μ. 489 καὶ κείνους Μ.
494 περίσσια Χ. 498 ὀχθροὶ Μ. 500 ἤρπιζα Χ. ὀλπιζα Μ. ὀλπιζα Γ. Σ. ὀχθριτες Χ.
502 σκιὰς Χ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Λοιπὸ θαρρεῖς, Ἀφέντη μου, τὸ πὼς τὰ χέρια ἐκεῖνα,
 ἀπὸ τὸ αἷμα ἔσ' ἄπονα τῶν ἐδικῶ σου ἐχόνα,
 κ' ἔχον νὰ χύσουν ἀκομή κι ἄλλο, γιὰ νὰ γδικιώσου
 505 τς ἀθρώπους, ἀπὸν ἡάσαι, ποτέ τανε νὰ δώσου
 κι αὐτὰ καλὴν ἀνάπαυ γὴ ἀγάπη τοῦ λαοῦ σου,
 τοῦ ἐχθροῦ τὸς τοῦ παντοτινοῦ γὴ σένα τοῦ ἑαυτοῦ σου;
 πλὴν γληγορότερα ἔς φωτιά τὸ χιόνι πὼς νὰ στρέψῃ
 510 παρὰ ἔτοιο πρᾶμα νὰ γενῇ ποτέ ἴθελαι πιστέψει.
 Ὡφου, καὶ πὼς μοῦ φαίνεται, κ' ἐθώρουν ἄνω κάτω
 τὴν ἐπαρχιά σου, ὥς ἴκουναι τέτοιαι λογῆς μαντῆται,
 κι ἀνέμενα τὰ σοῦ τὸ πῶ τάχα νὰ τὸ γροικῇσου
 κ' οἱ ἄλλοι συμβουλάτοροι νὰ δοῦ νὰ σ' ἀμποδίσουν
 515 γιὰτὶ πολλὰ φοβοῦμαι μὴπως καὶ θε νὰ στέσου
 σὲ τοῦτο τὸ συγγενικὸ βρόχια νὰ μῆς μπερδέσου,
 κ' ἐκεῖνο μῆς ἐπάρουσι μὲ τέχνη, ἀπὸν θαροῦσαι,
 τὸ πὼς ποτέ μὲ δύναιμι νὰ πάρον δὲ μπορούσαι.
 Καλὸ μὴ γδέχεται κιανεῖς ποτέ ἀπὸν τὸν ἐχθρόν σου,
 520 μάλιστα ὅσο πλὴν θαρεῖ κλιτὸ τὸ πρόσωπόν σου,
 καὶ τὴν ἀγάπῃ πεθυμᾷ, καὶ τὴ φιλιᾷ γυρεύγει,
 θὰ τόνε τρέμῃ πλείοντα καὶ νὰ τόνε ξωφεύγῃ.
 Ὡ, πόσον εἶν καλύτερο, γαμπρὸ νὰ πάρῃς ἕνα
 νὰ λέγῃ, πὼς τὴ βασιλειᾷν ἐπῆρεν ἀπὸ σένα,
 525 παρὰ ἕνα πῶχρ τὸ ζιμὸ νὰ πάρῃ στανικὸ σου
 τὴν ἐπαρχιά σου ὅσαν ἐχθρός, κι ὅχι καθὼς γαμπρός σου,
 κι ἀλύπητος κι ἀδιάρκτος πάντα νὰ σὲ πειράζῃ,
 καὶ τὰ ζώῃς σου τς ἀκριβῆς τὸ τέλος νὰ σπουδαῖζῃ.
 Στὰ γέρα σοῦ νὰ τὸ πρεπὸ κιὰς τὸ κορμὶ σου νὰ ἔχῃ
 530 ἀνάπαυ ὅχι πείραξι, ἀγάπῃ κι ὅχι μάχῃ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ὅποιος μὲ τρόπο πορπατεῖ, καὶ τὸ δὲν εἶν φοβάται,
 πρᾶμ' ἀξιο δὲν ἐργάζεται, μὴδὲ ποτέ τιμᾶται.

Στ. 504 ὁποῦ Σ.Χ.Μ. 506 πὼς ἔχουσι Χ. 507 στὸ λαὸ σου Χ. 508 τὸ χθροῦς τος
 τῶν παντοτινῶν Μ. 509 γληγορότερα Μ. 511 ἐφαίνοντο Χ. 512 ἔτοιαι Χ. 513
 ταχιά Χ. 514 τὸ ἀμποδίσου Χ. 515 ἐφοβήθηκα Χ. Μ. 516 εὐγενικὸ Μ. 517 νὰ
 σοῦ πάρουσι Χ. 518 Τὸ δὲν λείπει ἐκ τῶν κειμένων. 520 μάλιστα Μ. Γ. Σ. 523 νὰ
 κάμῃς Μ. 529 καὶ τὸ κορμὶ Μ. σιᾶς Χ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Κ' ἐκεῖνος πάλι, Ἀφέντη μου, ἀπὸν δὲ θέλει νὰ ἔχῃ
 535 φρόβο ἔς ἐκεῖνο τὸ κακό, ἀπὸν μπορεῖ νὰ λάχῃ,
 βρίσκεται πάντα πλὴν φορὲς περίσσια κομπωμένος,
 κι ἂν ἀπομείνῃ ζωντανός, μένει μεταγνομένος.
 Μὰ δίχως τοῦτο λόγιασε γδίκια ἂ θες νὰ πιάσῃ
 ἀπάνω τοῦ Πανάρετου, πὼς μέλλεται νὰ χάσῃ
 540 τὴ βασιλειᾷ σου ὀλοτενιάς· γιὰτὶ ἂν τότε σκοτώσῃς,
 ὃ τιμημένε Βασιλιέ, πρέπει ζιμὸ νὰ γνώσῃς,
 τὸ πὼς ἡ θυγατέρα σου σφάζεται, κι ἀπομένει
 μὲ διχωστὰς κληρονομιά, κ' εἶντ' ἄλλο ἀνιμένει,
 παρὰ μὴν ὦρα νὰ σφαγῇς καὶ σύ, καὶ νὰ τελειώσῃ
 ἡ πρίκα, ἀπόχεις, στὸ ἴστερο τὸ νοῦ σου νὰ πλακώσῃ;
 545 Πιάσ' τὴ βουλή μ' Ἀφέντη μου, καὶ κάμε νὰ νικήσῃ
 τὴ μάνιτά σου ἡ φρόνειμι, καὶ τότες θες γροικῇσει
 τόσῃ καλὴ θαράπαυ, ἀπὸν νὰ φχαριστήσῃς
 τὴν ὥραν, ὁποῦ βάλθηκες νὰ τῶνε συμπαθήσῃς.
 Κι ἂνεν καὶ ταραχίζεσαι, γιὰτὶ ἀπὸ βασιλιᾶδες
 550 δὲν κατεβαίνει, οἱ τάξες του κ' οἱ γνῶσές του οἱ χιλιάδες
 ξάζουσι ἄλλους βασιλοῦς· μὰ ποιὸς μπορὰ κατέχῃ
 ἂνεν κι ἀπὸ βασιλικὴ ρίζα κι αὐτόνος τρέχῃ;
 Μὰ θες μοῦ πεῖ τὸ βγενικὸ αἷμα ἔς φτωχὸ δὲν ξίξει,
 παρὰ σὰ ρόδο μὲ χωρὶς φύλλα, πὸν δὲ μυρίζει.
 555 (Οἱ φρόνιμοι, ἄξιε Βασιλιέ, φτωχειὰ συντροφιασμένη
 μὲ διάξες κι ἀρετὲς κρατοῦ πλείοντα τιμημένη,
 παρὰ πολλὴ πλουσιότητα καὶ βασιλειᾷ μεγάλη,
 γδυμένη ἀπὸ πᾶσαν ἀρετή, καὶ δίχως χάριν ἄλλη
 γιὰτὶ τὰ ἔχει τὰ πολλὰ καὶ τὰ περίσσια πλούτη
 560 δὲν εἶν ἔς τς ἀθρώπους πάντοτε, ἀμ' ὦρες τὰ ἔχουν τοῦτοι,
 κι ὦρες ξαφνίδια χάνονται, καὶ παίρνουσίν τως τ' ἄλλοι,
 καὶ πάντα πηαίνου κ' ἔρχονται σὰν κῦμα ἔς περιγιάλι.

Στ. 535 ὅλες τρεῖς πλὴν φορὲς Χ. πάντα πλὴν βολαῖς Μ. σὰ ξεύρεις κομπωμένος
 Μ. 536 μετανιωμένος Χ. 537 γδίκιο Μ. ἀνιθές Μ. Χ. 538 ἀπάνου Μ. στοῦ Πανά-
 ρετου Χ. 539 ὀλότενα Χ. 542 οὐδάλω Μ. 543 γιὰ νὰ τελειώσῃς Μ. 545 Ποιὸς τὴ
 βουλή μου Μ. 548 νὰ τήνε Μ. 550 κ' οἱ χάρες του Χ. Μ. 551 ξίξουσι γι' ἄλλους
 Χ. μπορεῖ Μ. 552 καὶ κείνος Μ. 553 εἰς τόχο Μ. 555 βασιλιᾷ φτωχοὶ Μ. 556
 περνοῦ Μ. 558 γυμνὴ Γ. Σ. γυμνοὶ Μ. 559 καὶ τὰ μεγάλα Χ. Μ.

γι' αὐτὸς τῇ πλούσιον βλέπομε σιχνιὰ τὸ πὼς φτωχαίνου,
 καὶ τῇ φτωχοῦς κιαμιὰ φορὰ πὼς βασιλιοὶ ἀπομένον·
 μὰ σὺ ἔχεις τὴν πλουσιότητα, σὰν τὸ ἔπε τοῦ παιδὶ σου, 565
 καὶ ἔς τῇ φτωχειᾷ του τὴν γιαντριά δῶσ' μὲ τὴν φρόνειψί σου.
 Κι ὥς τὸ ἄστερο, Ἀφέντη μου, τάχα λησμονημένη
 ἔχεις τὴν ὥρα τὴν πρὶν καὶ τὴν πολλὰ κατημένη,
 ἀπὸ τοῦ τριγύρου τοῦ ἐχθροῦ εἴχαμε στὰ τειχεῖά μας,
 καὶ ἔλπιδα πλὴν δὲν ἦτονε κιαμιὰ τῇ λευτεριᾷ μας, 570
 γιὰτὶ ἄθροπος δὲν ἦτονε μηδέναν νὰ θελήσῃ
 μὲ τέτοιους δυνατοὺς ἐχθροὺς νὰ βγῇ νὰ πολεμήσῃ
 καὶ τοῦτος ὁ Πανάρετος μόνο γιὰ τὴν τιμὴν σου
 τὸ θάνατο δὲ χρῆζοντα, οὐδὲ γιὰ τὴν ζωὴν σου
 μηδὲ ποσὸς δὲν ἔχοντα βλέπῃσι στὴ δικαίαν του 575
 ἐβγήκεν ὁλομόναχος, καὶ μὲ τὴν δυνάμειν του
 τὸ ἐχθροῦ, ἀπὸ τοῦ βαστοῦσανε φωτιά νὰ μᾶς κεντήσῃ,
 καὶ μὲ τὴν βασιλείαν σου νὰ πάρουν τὴν ζωὴν σου,
 ἔδωκε, καὶ ἔδραμε ἔς αὐτοὺς τόσα πολλὰ ἀνδρειωμένους,
 ἀπὸ τοῦ θαρροῦ καὶ ἦτονε στὴ γῇ κατεβασμένους 580
 γιὰ τῶν ἀρμάτων ὁ Θεός, γιὰ ἄλλος κιανεὶς βουηθός σας,
 καὶ εἰς τόσο κίνδυνον πολὺ ἐβρέθη λυτρωμός σας.
 Τὰ τεῖχη τοῦτα συντηρῶ, τῇ πόρτει, τῇ κολῶνει,
 θέατρα, τῇ ψηλοῦς ναοῦς, καὶ τῷ Θεῷ τῇ εἰκόνει,
 καὶ φαίνεται σου κλαίει, καὶ ὁμάδι μετὰ μένει 585
 θυμῶντας πὼς γιὰ χάριν του δὲν εἶναι χαλασμένα,
 παρακαλοῦμε σὺ πολλὰ μὲ ὅλη τὴν ἄλλη χώρα
 τὴν Ἀφεντιά σου λύτῃσι νὰ ἔχῃ ἔς αὐτόνον τώρα,
 γιὰτὶ νὰ δίκαιον καὶ περὶ καὶ ἐκεῖνον, ἀπὸ τοῦ μπεῖκε 590
 ἔς τόση φωτιά γιὰ λόγον τῶς, καὶ νικητὴς ἐβγήκε,
 γιὰ χάριν τῶν καὶ ἐκεῖνόν σήμερον νὰ θελήσῃ
 ἡ Ἀφεντιά σου τὸ θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν ν' ἀφήσῃ,
 καὶ ὡς βασιλεὺς λυπητερός καὶ ἄξιός νὰ συχωρέσῃ
 τὸ σφάλμα, ἀπὸ τοῦ ἔκαμεν ἡ νιότης του νὰ πέσῃ· 595
 Κάμει τ' Ἀφέντη μου, λοιπὸν συμπήθησ' τῶς, νὰ ζήσῃς
 γιὰτὶ σοὺ τάσσω στὸ ἄστερο νὰ παραξενευσίσης,
 τόσα, περισσὰ νὰ χαρῆς γιὰ τέτοιον καλωσύνην,
 ἀπὸ τὴν πρὶν καὶ στὸ ἄστερο μὲ τὴν χαρὰν ἐκείνην

Στ. 564 βασιλεὺς Μ. 565 Μαζὶ Μ. καὶ σὺ Χ. Λεῖπουν ἐκ τοῦ Χ. καὶ Μ. στίχοι
 ἀπὸ τοῦ 567 600, ἦτοι στίχοι 34.

νὰ χάσῃς, καὶ νὰ κράξῃσαι περισσὰ καλομοίρης
 τὸ πὼς ἐγίνης πεθερός τέτοιον κορμιού καὶ κύρις. 600

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Σύμβουλε, τὰ μοῦ μίλησες, καλὰ ἔχω γροικημένα,
 καὶ τὸ θὰ κάμω καὶ εἰς τῇ δυό, ἔχω ἀποφασισμένα,
 καὶ ἀπάνω ἔς τοῦτο λόγο πλὴν δὲ μοῦ δευτερώσης,
 γιὰτὶ δὲν εἶναι ἡ πρώτη σου, ἀπόχεις νὰ μὲ γνώσῃς
 στὴν κατοικία σου γύρισε καὶ ἄσῃ με μοναχό μου 605
 νὰ κλαίγω καὶ νὰ ἴδωμαι τὸ πρικορρῆζικό μου.
 Εἰς τοῦτο μισσεύει ὁ Σύμβουλος καὶ ὁ Βασιλεὺς λέγει,

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Στρατιῶτές μου πιστότατοι, τοῦτο τὸ ντροπιασμένο
 μοῦ φέρετε, σὰ βρίσκεται, σφικτὰ καδενωμένο·
 κάμετε νᾶρθουσι μαζί καὶ ἐκεῖνοι, ἀπὸ τοῦ τελειώνου
 τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἄπωνα τῇ ἄτυχους θανάτου. 610

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΜΟΝΑΧΟΣ

Τὰ γερατειὰ ἡλώανασι, θαρρῶ, μὰ τὴν ἀλήθεια
 τὸ Σύμβουλο, καὶ κάθεται καὶ λέγει παραμύθια,
 λογιᾶζοντας, πὼς μετ' αὐτὰ τὸ νοῦ μου νὰ σκοτίσῃ,
 τέτοιο μεγάλο φταίσιμο ἀγδίκωτο ν' ἀφήσῃ·
 μ' ἂν τὸ πιστεύῃ, ὁλοτενιὰς νὰ κουζουλάθῃ, κρίνω, 615
 καὶ πάλι ἐγὼ λωλότερος εἶχα ἴσται ἀπὸ κεῖνο,
 ἂνεν καὶ ἀκούσῃ τοῦ ἡελα, γιὰτὶ ἄθροπο κιανένα
 στὸν κόσμον τόσα πελελὸ δὲν ἔχω γνωρισμένα,
 μὲ λόγια καὶ παραβολὰς νὰ θέλῃ ν' ἀπομείνῃ
 σήμερον δίχως γδίκωσι μὴν ἐντροπὴ σὰν κεῖνη. 620

Στ. 601 γνωρισμένο Μ. 602 ἀποφασισμένο Μ. 603 Κιὰς πάνου στὸ λόγο πλὴν
 Μ. 604 ἀπόχεις Μ. 605 ἄσαι με Χ. ἄφης με Χ. μοναχός μου Μ. 606 νὰ θρήνω-
 μαι Χ. Μ. 608 ποῦ βρίσκεται σφικτὰ καδενωμένος Μ. 613-614 σκοτίσω ἀφήσω
 Χ. Μ. 615 ὁλότενα Χ. 616 παρὰ κεῖνο Γ. Σ. 617 ἄνθρωπος Μ. 620 μπορῶντας
 δίχως γδίκωσι σανμιὰν Μ.

Μ' ἀπείτι λίγο θέλει 'σται στὸ κοῦμάν του τὸ τόσο,
 θάνατον ἀτυράννιστο σήμερο νὰ τοῦ δώσω,
 τόση στὸ νοῦ μου παιδωμὴ στέκω καὶ λογαριάζω,
 ἀπ' ἄλλοι νὰ δόθηκε στὸν κόσμον δὲ λογιᾶζω.
 Σήμερο θέλω πᾶσα εἰς νὰ δῇ τὴν μπόρεσί μου,
 γιὰ νὰ φοβᾶται, ὥστε νὰ ζῇ, περίσσια τὴν ὀργή μου,
 γιατί ἡ ντροπή, ποῦ μοῦ 'καμε ἔστοντας νὰ 'ναι τόση,
 δίχως μεγάλην ἀπονιὰ δὲν ἵμπορεῖ νὰ λειώσῃ.
 Μὰ πῶς νὰ διαῶ σὶν κακὴ καὶ ἄτυχη θυγατέρα;
 ν' ἀναμουρδώσω τάχατες τὴν προκαμένη χέρα
 στὸ ἴδιον αἷμα τὸ πρεπὸ τὸ 'θελε στὸ θεό μου,
 μ' ἀνὲν καὶ με δίχως αὐτὸ τέλειο τὸ γδικωμό μου
 μπορῶ νὰ κάμω μετ' αὐτῇ, δὲν εἶν καλλιὰ ν' ἀφήσω
 νὰ ζῇ σὲ πρίκιν ἀμετρη, κ' εἰσὲ καημὸ περίσσιο;
 καλύτερο μοῦ φαίνεται τοῦτο παρὰ νὰ δώσω
 τέλος γιαμιὰ τοῦ πόνου τσι, σὰν τήνε θανατώσω.
 Κρίνω, σὰ δῇ τὰ μέλη του νεκρὰ καὶ χωρισμένα,
 πάντα τὰ φυλλοκάρδια τζι νὰ στέκουνσι καημένα,
 τὸ θάνατο νὰ πεθυμῇ, νὰ κλαίγῃ νὰ θρηνᾶται,
 νὰ μεταγνώθῃ, ὥστε νὰ ζῇ, καὶ νὰ μὴ δὲ φελαῖται.
 Μὲ τέτοιον τρόπο τὸ λοιπὸ σὲ τοῦτο κ' εἰς ἐκείνη
 θὰ πιάσω, στὸ μοῦ φταῖξαι, σήμερο γδικωσύνη,
 γιατί ἔναν, ἀποὺ βλάψαι κ' ἐκεῖνος τ' ἀπομένει,
 νὰ τότε ξαναβλάψουνσι χειρότερα ἀνιμένει.
 Μ' αὐτὸ τὸ σκύλλο σιντηρῶ καὶ φέρουνσι δεμένο,
 θαυρῶντιάς τονε μοναχὰς ἄρτω ὅλος καὶ κρυγαῖνω.

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ, ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ΚΑΛΕΝΩΜΕΝΟΣ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Καλῶς τὸν ἄξιο μου γαμπρό, καλῶς τονε νὰ κάμω
 καθὼς τυχαίνει, σήμερο τὸν ὁμορφόν του γάμο.

Στ. 621 Μὰ τίτξη Μ. 622 με δίχως τας τυράγγισι Μ. 627 Γιατὴν τροπή Μ.
 628 περίσσιον Γ. Σ. νὰ γνώσει Μ. 629 ἀπονη Χ. 631 τὸ λοιπὸ Γ. Σ. Χ. 632 καὶ
 διχωστάς Χ. 634 ἀμέτρητη Χ. Μ. 642 νὰ πιάσω Μ. δικιοσύνη Μ. 643 βλάψουσι
 Χ. 644 χειρότερα τυχαίνει Χ. 647 ἄξο Χ. Μ.

Γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ τ' ἀμμάτια σου κρατεῖς χαμηλωμένα;
 νὰ τὰ γυρίσης ντρέπεσαι με θάρρος πρὸς ἐμένα;
 Ἀνέγνωρε καὶ ἀδιάκριτε καὶ ἄτυχε, τὸ ψευτὸ σου
 σκῆμα καὶ ταπεινότητα δὲν εἶναι 'ς ὀφελός σου.
 Πέ μου, παιδί μικρότατο καὶ ἀπὸ μικροὺς ἀθρώπους,
 σ' ἀνάθρεψα στὸ σπίτι μου, κ' εἰς ὅλους μου τσι τόπους,
 σ' ἔκαμα μεγαλύτερο παρ' ἀθροπο κιανένα,
 γιὰ νὰ 'χω τὴν ἀντίμεψιν ἐτούτην ἀπὸ σένα;

ΧΟΡΟΣ

Ζεῦ, δῶς' του χάρι, ἀπόκρισι φρόνιμη νὰ τοῦ δώσῃ,
 τὴν ἀγριεμένην του καρδιὰ ἂν τύχῃ νὰ μερώσῃ.

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Στὰ χέρια σου μ' ἀνάθρεψες, μεγάλον ἔκαμές με,
 πολλὰ καὶ ἀρίφνητες τιμές, Ἀφέντη μ', ἄξιωσές με,
 καὶ πάντα μου τὸ γνῶριζα, πάντα 'φχαρίστησά σου,
 καὶ μπιστικὰ στὸ δύνουμου πάντα μου 'δούλεψά σου.
 μὰ 'σφαλα μολογῶ σοῦ το, κ' ἔμεινα νικημένος
 ἀποὺ τὸν πόθο, κατὰ πῶς πάντα συνηθισμένους
 εἶναι τς ἀθρώπους νὰ νικᾷ δὲν ἦμουν με τς ὀχθροὺς σου
 προδότης σου, δὲν ἔδωκα τσι τόπους τς ἐδικούς σου
 τὸχθροῦ σου νιότης καὶ ὁμορφιά, σπλάχνος καὶ καλωσύνη
 μοῦ κάμασινε τὴν καρδιὰ στὸν πόθο νὰ συγκλίνῃ.
 Μ' ἀπείς 'ς ἐτοῦτο μ' ἔφερεν ἡ Τύχη ἡ-ἐδική μου,
 θὲ νὰ σοῦ πῶ τὴ σήμερο, τίνος κυροῦ παιδί 'μου,
 γιὰ νὰ γνωρίσης, πῶς πολὺ δὲν ἦτονε ν' ἀφήσῃ
 τὸν πόθο βασιλιοῦ παιδί τὸ νοῦν του νὰ νικήσῃ
 μ' ἄλλο παιδί 'νοὺς βασιλιοῦ στέκοντας πάντ' ὁμάδι
 'ς μιὰ κατοικίᾳ τόσους καιροὺς ἀπὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ.
 Ξεῦρε λοιπὸ, πῶς εἶμαι γιὸς τοῦ βασιλιοῦ τοῦ πλούσιου
 τσι Τζέρτζας τοῦ Θρασύμαχου τοῦ φίλου τοῦ δικοῦ σου,
 κ' ἡ τύχη σὰν ἠθέλησε κ' ἔμεινε νικημένος
 ἀποὺ τς ὀχθροὺς σας καὶ τῷ δυό, κ' ὕστερα σκοτωμένος,

Στ. 652 ἔφελος Χ. 657 Ζεὺς Χ. 658 ἀγριεμένη Μ. 660 ἀφέντι ἀξιοσάς με Μ.
 661 εὐχαρίστησα Χ. 662 πιστικὰ... ἐδούλευγά σου Χ. 665 ἦμουνε 'ς τς ἐχθροῦ σου
 Χ. 667 τοῦ ἐχθροῦ σου Χ. 668 μοῦ κάμνουσιν εἰς τὴν καρδιάν Μ. 669 ἡ τύχης
 Χ. 671 δὲν ἦτουναι Μ. 672 τὸν πόθο νὰ γροικῇ Χ. 675 ἦμου Μ. 676 τίς
 Τσίτζας τοῦ Τρυσίμαχου Χ. Τρυσίμαρχου Μ. 677 καὶ ἀπείς ἡ τύχη Χ.

μ' ἔφερεν εἰς τὸ σπίτι σου κ' εἰς τὴ δική σου χέρα,
 γιὰ ν' ἀποθάνω, σὰ θωρῶ, τὴ σημερινὴν ἡμέρα.
 Μ' ἂν εἶναι κ' εἶσαι βασιλιός, σὰ σ' ἔχω γνωρισμένο,
 καὶ τ' ὄνομά σου βρίσκεται στὸν κόσμον ξαπλωμένο,
 κάμει ὅλο καῖνο ἀπάνω μου, ἀπὸ τοῦ θελες θελήσει
 κ' εἰς τὸ παιδί σου νὰ γενῇ, ἂ σ' εἴχασιν νικήσει
 στὴ μάχῃ σὰν τὸν κύριον μου κ' ἐσένα οἱ-όχθροί σου,
 καὶ ὅσων ἐμὲ σὲ χέρια ἄλλου νὰ λάχῃ τὸ παιδί σου.

680

ΧΟΡΟΣ

Μεγάλο πράγμα ἀκούγομε, κ' ἀλήθεια τὸ κρατοῦμε,
 γιὰτὶ πολλὰ βασιλικὰς τρεῖς χάρεις τοῦ θωροῦμε.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τοῦτο ὅσες φορές τὸ πῆς, τὸ λέγεις ψόματα σου,
 μὰ σὲ ποτὲ δὲν ἦτονε βασιλικὴ· ἡ γενιά σου
 μὰ μετ' αὐτὰ τὰ ψόματα θὲς ἔχει κομπομένη
 τὴν Ἐρωφίλη ἀκομή τὴν τρισαταραμένη.
 Πιστεύω μαλλιοστὰς παιδί πὼς νὰ 'σαι 'νοὺς ὀχθροῦ μου
 'νοὺς κακοθελητὴ πολλὰ ἐμὲ καὶ τοῦ παιδιοῦ μου,
 καὶ ὅτι μικρὸ σ' ἀνάθρεψα γιὰ νὰ μὲ φαρμακίψῃς,
 καὶ πὼς ὀχθρὸς δὲ γίνεται φίλος νὰ μ' ἀριμνήψῃς.

690

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Τοῦτο 'ν ἀλήθεια, Βασιλιέ, καὶ ἀνὲν καὶ θὲς σημάδι,
 πὼς εἶμαι τοῦ θρασύμαχου καὶ μαρτυριὲς ὁμάδι,
 τό 'να καὶ τ' ἄλλο σήμερον σοῦ τάσσω νὰ σοῦ δώσω.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Καὶρὸ στὴν τόση σου ἀτυχία μιὰν ὥρα δὲ θὰ δώσω.

700

ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ

Θυμῆσόν καὶς, Ἀφέντη μου, πὼς μοναχὸς μου ἐμπήκα
 'ς τόσους σου ὀχθροὺς πολλὰς φορές, καὶ νικητὴς ἐβγήκα.

Στ. 679 μὲς στὸ σπίτι σου X. μ' ἔφεραν M. 680 τὴν σήμερον ἡμέρα X. 681
 Μανέναι M. μὰ ἀνίσως X. σὰν ἔχω X. 683 ἀπάνου M. 684 ἀνίχα M. 685 κ' ἐσένα...
 στὴ μάχην X. 686 νὰ μείνῃ M. νὰ δώσῃ X. 688 τρεῖς πράξεις M. διάξῃς X. 691—692
 Τὸ δίστιχον ἔχει τὸ X εἰς τὸ τέλος τοῦ λόγου. 691 θὲς νὰ χῇς X. ἔχεις M. 693
 Μάλλιος λογιᾶζω X. μάλιστα M. 696 παλιοῦ M. 695 καὶ ὄφου M. 698 Τρισίμαχον
 X. Τρασίμαχον M. 699 Τὸν στίχον τὸ X. καὶ M. ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Βασιλέα. 701
 οκιάς X. μοναχὸς ἐμπήκα M. 702 στὸσους ἐχθροὺς M.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Πᾶσά σου δούλεψι καλὰ νὰ μείνῃ πληρωμένη
 σοῦ τάσσω δίχως ἄργιτα τώρα, καθὼς τυχαίνει.
 Κρατεῖτέ τονε, στρατηγοί, κ' ἐλάτε μετὰ μένα,
 διπλοῦ νὰ τοῦ ἀντιμέσωμε τὰ μῶχει καμωμένα.

705

ΧΟΡΟΣ

Μὲ μάνιταν ἐμίσεψε καὶ μὲ θυμὸ μεγάλο,
 γι' αὐτὸς λογιᾶζω τὴ ζωὴ τοῦ παίρνει δίχως ἄλλο.
 Θεέ μου, βουήθησέ του σύ, γιὰτὶ ἄλλοι δὲ μπορούσι
 στὰ χέρια, πὺν τότε κρατοῦ, βουηθοί του νὰ γενοῦσι.

710

ΧΟΡΟΣ

Ἀκτῖνα τ' οὐρανοῦ ἡραριωμένη,
 ἀπὸ μὲ τὴ φωτιά σου τὴ μεγάλη
 'ς ὅλη χαρίζεις φῶς τὴν Οἰκουμένη.
 Τὸν οὐρανὸ στολίζει 'ς μιὰ κ' εἰς ἄλλη
 μερὰ καὶ ὅλη τὴ γῆ ἡ πορπατηξιά σου,
 δίχως ποτὲ τὴ στρατὰν τρεῖς νὰ σφάλλῃ.
 Καὶ ὄντα μᾶζε μᾶζε μακροαῖνης τὴ θωριά σου,
 μὲ χιόνια καὶ βροχὰς τὴ γῆ ποτίζεις
 γιὰ νὰ μπορούν νὰ ζιοῦ τὰ πλάσματά σου.
 Καὶ πάλι σὰ σιμώσῃς, καὶ ἀρχινίσης
 τὰ χιόνια νὰ σκορπᾷς καὶ νὰ ζεσταίνῃς
 τὸν κόσμον, ὅλη τὴ γῆ μ' ἀθροὺς γεμίζεις,
 τὰ φύτρα ἀναγαλλιάς, καρποὺς πληθαίνεις,
 μεστώνεις παρκεῖα, γεννᾷς λιθάρια
 πολλῶ λογιῶ, κ' εἰς δόξα πάντα μένεις.
 Διαμάντε καὶ ρουμπιά, μαργαριτάρια
 κ' ὅλες τρεῖς πέτρες τρεῖς ἄλλες μοναχὸς σου
 πὼς κάνεις, ὅλοι βλέπομε καθάρια.
 Τὰ δὲ θωρεῖ στὴ γῆ ποτὲ τὸ φῶς σου,
 μὰ βρίσκονται στὰ βάθη φυλαμένα
 καὶ ὅσα καὶ ἂν εἴν ὀμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν σου,

715

720

725

730

Στ. 708 χωρὶς ἄλλο M. 714 Στὸν οὐρανὸ στολίζει μιὰ M. 716 τρεῖς στρατάνη
 M. 717 ὄντε μᾶζε μακροῦνης X. M. 719 ζοῦ X. τὰ πλουμιστά σου Γ. 723 γιομί-
 ζεις M. 726 διαμάντια Σ. ρουμπι μαργαριτάρια M. 727 τρεῖς ἄλλες πέτρες X. M. μο-
 ναχή σου X. 728 κάμνεις Γ. Σ. M. 729 ποσῶς X. M. 730 εὐρίσκονται Γ. Σ.

γῇ ἐσὶν τὰ κάνεις ὅλα, γῇ ἀπὸ σένα
θρέφονται, καὶ κρατειοῦνται, καὶ πληθαίνουν,
καὶ νὰ χαθῇ ποτὲ μπορεῖ κιανένα;

Ἦλιε μου φωτερὲ, τοῦ περασμένου
καιροῦ τὰ πάθη, ποὺ ἔχαμε, θυμοῦμαι,
κι ὁλόκρυγα τὰ μέλη μου ἀπομένου.

Τεῖ ποταμούς πὼς εἶδαμε μποροῦμε
ἔς τούτους τεῖ δόλιους τόπους τς ἐδικού μας
νὰ κυματίσουν αἵματα νὰ ποῦμε.

Τριγύρου στὰ τειχιά ἔχαμε τς ὄχθρους μας
κι οὐδὲ κιαιμὰ ἄλλη ὀλπίδα ἀπόμεινε μας
στὴ μάχη τὴν πολλὴ τοῦ βασιλείου μας.

Μὰ τῶ θεῶν ἡ χάρις ἐβοήθησέ μας,
κ' ἐνοῦ μας στρατηγοῦ χέρ' ἀντρωμένη
κι ἀπὸ τὴ μάχη αὐτὴν ἐλύτρωσέ μας.

Ὡρον, πρικειά του μοῖρα ἀσβολωμένη,
τὶ τόξιζε τς ὄχθρου μας νὰ κερδαίσῃ,
κ' ἐκεῖνος τς ἐρωτιᾷς σκλάβος νὰ γένη;

Στὸν πόθο τεῖ Κερᾶς εἶχε πέσει,
κι ὄντα κρατειέτο πλιὰ χαριτωμένος
ἔς ἀμετρῆς λόχης ἔπεσε στὴ μέση.

Τώρα στὴ φυλακὴ καδενωμένος
θάνατο ἐκ τὸ θυμὸ τοῦ Βασιλιᾶ μας
σκληρότατο ἀνιμένει ὁ πρικαμένος.

Ἦλιε μου, τὸ λοιπὸ στὰ κλίματά μας
λυπητερὸ τὸ φῶς σου ἄς σκοτεινιάσῃ,
γῇ ἔς ἄλλα μέρη στεῖλὲ το μακρὰ μας.

Νέφος σκοτεινιασμένο ἄς σὲ σκεπάσῃ,
κι ἀστροπελέκι ἄς πέσῃ θυμωμένο,
καὶ τοῦτο τὸ Παλάτι ἄς χαλάσῃ.

Μὲ χίλιες ἀστραπὲς τὸ μανισμένο
κάμε τὸ Βασιλιὸ μας νὰ τρομάξῃ
νὰ μὴ χαλάσῃ τέτοιο νιὸν ἀντρειωμένο.

Στ. 737 καὶ ὅλα κρυγιά Χ. καὶ ὁλόκρυα Μ. 738 Καὶ ποταμούς Μ. 739 στούτους
τούς τόπους ποῦρι Μ. 740 κυματοῦσιν Χ. κυματίζουν Μ. 744 καὶ τῶ Θεῶν Γ. Σ.
μὰ τοῦ Θεοῦ Μ. καὶ τοῦ Θεοῦ Χ. 745 νοὺς μας Χ. 746 ἐκεῖνη Χ. ἐγλύτωσέ μας Μ.
747 ἀσιδομένη Μ. 748 τοῦ τ' ἄξωσε Χ. τὰ τόξιζαι Μ. 751 φχαριστημένος Μ. 752
ἀάμετρη λόχη Μ. 754 βασιλιῶ Γ. Σ. Μ. 757 λυπητερός Χ. 758 τὴ πικρά μας Χ.
759 ἀσσεσκεπάση Μ. ἄς σκεπάσῃ Γ. Σ.

Μὲ φοβερὲς βροντὲς κάμε ν' ἀλλάξῃ
τὸ λογισμόν του τὸν κακὸ ἔς ἀγάπη,
κι ὥς κύρις ἀγαθὸς τώρα νὰ πράξῃ
ἔς αὐτήν κ' εἰς ἐκεῖνο τὸν ἀζάπη.

Τέλος τῆς τετάρτης πράξεως.

INTERMEDIO TETARTO.

ΓΟΦΡΕΛΟΣ, ΡΙΝΑΛΛΟΣ, ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ ΚΑΙ ΣΟΛΙΜΑΝΟΣ.

ΓΟΦΡΕΛΟΣ

Μικρὸς, καθὼς τὸ βλέπετε, στρατιῶτές μου ἀντρειωμένοι,
τὴ χώρα νὰ κερδαίσωμε κόπος μᾶς ἀνιμένει,
γιατὶ ἐκ τὰ παλληκάρια τεῖ λίγα τῆς ἀπομείνα,
καὶ τὰ τειχιά τς ἐπέσασιν ἔς τόπους πολλοὺς κ' ἐκεῖνα
κ' ἔτσι πᾶς ἕνας σήμερο πρέπει ἀπὸ σᾶς νὰ βάλῃ
στὸ λογισμόν του, ποῖα ἀφορμὴ μᾶς ἔκαμε μεγάλη,
ν' ἀφήσωμε τεῖ τόπους μας, τὰ σπίτια, τὰ παιδιὰ μας,
κ' ἔτσι μακριὰ νὰ φέρωμε ὅλοι μας τὰ κορμιά μας.
Δὲν ἤρθαμ', ἄξιοι στρατηγοί, δὲν ἤρθαμε γιὰ πλούτη,
μηδὲ γιὰ περιδιάβασιν στὴν ἐξουριὰν ἐτούτη,
μὰ γιὰ νὰ ξεσκληθώσωμε τὸν τάφο τοῦ Χριστοῦ μας,
κ' εἰς λευτεριά νὰ βάλωμε τόσοις πιστοῦς δικού μας
τοῦτο μᾶς ἔφερεν ἐδῶ, τοῦτο μᾶς εἶχε κάμει,
τόσες φορὲς στὸν πόλεμον ὅλοι νὰ μποῦμ' ἀντάμῃ,
καὶ γιὰ τὴν χάριν τ' ἐκείνου, ποῦρθεν ἐδῶ νὰ δώσῃ
θάνατο, ἀπὸ τὸ θάνατο γιὰ νὰ μᾶς λευτερώσῃ,
πάντα μὲ νίκη ἐβγήκαμε, καθὼς καὶ τώρα πάλι
μὲ νίκη θέλωμεν ἐβγῇ καὶ μὲ τιμὴ μεγάλη,
μόνο νὰ μὴ θελήσωμε νὰ λείψωμ' ἀπατοί μας
ἔς ἐκεῖν', ἀπὸ τὴ σήμερο πρέπει ὀγιά τιμὴ μας.
Λέτε, στρατιῶτές, μου, λοιπὸ, σὺν εἴστε μαθημένοι,
νὰ κάμετε τὸ δύνεστε στὴ μάχῃ, ἀπ' ἀπομένει,

Στ. 1 τὸ βλέπομεν Μ. ἔς ἀπομένει Μ. 5 ἀπὸ μᾶς Μ. 10 ἐξουριὰν Μ. 11 ξε-
σκληθώσωμε Μ. 12 δικούς μας Σ. 14 νὰ πάμεν ὁμάδι Μ. 16 νὰ μᾶς Μ. 20 ἡ
τύχη καρτερεῖ μας Μ. 22 δύνεσθε Γ.

νὰ τελειωθοῦν οἱ κόποι μας καὶ τὰ τασσίματά μας,
 νὰ πάμε νὰ κρεμάσωμεν ὅλοι μας τ' ἄρματά μας
 στὸν Ἅγιον Τάφο τοῦ Χριστοῦ, ποὺ βοήθη χάρι τόση,
 νεκρὸν ἐκείνον πόδωκε ζῆσι ἁλλωνῶν νὰ δώσῃ,
 καὶ ἄξια στὴ γῇ κ' εἰς τς Ὀρανοὺς καὶ πλερωμὴ καὶ χάρι
 σὰς τάσσω στὰ κοπιᾶστε πᾶς ἕνας σας νὰ πάρῃ.
 Λέτε λοιπὸ νὰ δώσετε σημάδι τοῦ πολέμου,
 καὶ ἂν εἶδαι τ' ἀρμιάται μου κιανένα σας ποτέ μου
 νὰ πολεμήσῃ μὲ τς ὀχθροὺς μ' ὅλη τὴν ὄρεξίν του,
 ὡς δεῖξῃ καὶ τὴ σήμερο πάλι τὴ δύναμίν του.

ΡΙΝΑΛΛΟΣ

Πάντα κιανεὶς καμώματα πλήσια τυχαίνει νὰ ᾔχῃ
 καὶ λίγα λόγια ὅσο μπορεῖ περιττοπλιάς στὴ μάχῃ,
 γιὰ τοῦτο μὲ λιγώτερα λόγια, ποὺ νὰ μποροῦμε,
 τῆς Ἀφεντιάς σου τάσσωμε στὸν πόλεμο νὰ μποῦμε
 μ' ἀποκοτιά καὶ μ' ὄρεξι καὶ δύναμι μεγάλη,
 κ' ἐλπίζω νὰ γυρίσωμε μὲ πλήσια δόξα πάλι.

ΓΟΦΡΕΛΟΣ

Μὴ στέκετε τὸ λοιπονίς, κάμετε τὸ σημάδι
 τῇ μεγαλύτερης μαλίας, ἀπὸς μπορεῖτ' ὁμάδι.
 (Εἰς τοῦτο κἀνοῦσι σημάδι τοῦ πολέμου).

ΡΙΝΑΛΛΟΣ

Τὴν πόρταν εἶδα καὶ ἀνοίξε, κ' ἕνα θαρῶ καὶ βγαίνει
 ξαρματωμένο, τίποτας μαντάτο μᾶζε φέρνει.

ΓΟΦΡΕΛΟΣ

Σταθῆτε νὰ γροικίσωμε, τί θέλει νὰ μιλήσῃ,
 καμιά ῥηται, μοῦ φαίνεται, σὺβαςι νὰ ζητήσῃ.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Τέσσερες μέσ' στὴ χώρα μας στρατιῶτες ἀντρεωμένοι
 βρίσκονται νὰ μιλωσσοῦσι πολλὰ πεθιμισμένοι.

Στ. 24 σάν εἶναι ἡ πεθυμιά μας Μ. 25 βοήκα Μ. 26 ἐκεῖ ἀποδόκασι ἁλωνῶν
 νὰ δώσει Μ. 27 ἄξι Μ. 28 κοπιᾶσατε Γ. 36 στήν ἀφεντία σου Μ. 39 στέκεσαι
 Μ. 43 καὶ ἀρμὴ Σ. καμιάρχειται Μ. σου φαίνεται Μ. 45 Τέσσαροι Μ. 46 ποθυμο-
 μένοι Μ.

μὲ τὸ Ρινάλλο καὶ μ' αὐτοὺς τς ἴδιους ἐκείνους τς ἄλλους,
 ποὺ μᾶς σκοτώσαν τέσσερες στρατιῶτες μας μεγάλους,
 καὶ ἂν ἔναι καὶ νικήσουσι καὶ τούτους, νὰ σὰς δώσῃ
 τὴ χώρα τάσσει Ἀφέντης μου, μὲ δίχως νὰ μαλώσῃ
 πλιὸ του, σὰς μνόγει μ' ἀνισῶς, καθὼς ἐλπίζει, λάχῃ
 νὰ βγοῦσιν οἱ στρατιῶτες του μὲ νίκην εἰς τὴ μάχῃ,
 θέλει καὶ σὺ νὰ μὴ μπορῇς πλιὸ νὰ τόνε μαλώσῃς,
 μ' ἀποδεπὰ τὰ τόσα σου φουσσᾶτα νὰ σηκώσῃς.

ΓΟΦΡΕΛΟΣ

Γύρισε τὸ γοργότερο, καὶ πὲ στὸ βασιλιό σου
 νὰ στείλῃ τῇ στρατιῶτες του γλήγορα νὰ μαλώσῃ,
 καὶ ἂ μὲ νικήσῃ, τάσσω του τὴ χώραν του ν' ἀφήσω
 λεύτερη, κ' εἰς τὸν τόπον μας μ' ὅλου μας νὰ γυρίσω
 μ' ἂ νικηθοῦσι τὸ ζιμιὸ τὴ χώρα ὡς μοῦ δώσῃ,
 μὴν τότε κάμω πλειότερη κακομοιριά νὰ γνώσῃ.
 Ρινάλλο καὶ στρατιῶτες μου πολλὰ μ' ἀγαπημένοι,
 τόση μεγάλη προθυμιά σὰς ἔχω γνωρισμένη,
 κ' ἔτσι σὰς ξεύρω δυνατούς, ἀπὸς τὴ μάχῃ βάνω
 τούτῃ, καθὼς τὸ βλέπετε, ὅς τῇ νόμους σας ἀπάνω,
 κ' ἔτσι δὲν πρέπει νὰ σὰς πῶ καὶ νὰ σᾶς θυμίσω,
 τί ἔναι προεπὸ νὰ κάμετε, γιατί εἶχε ὅσαι περισσοί
 στὸν πόλεμο μὲ τὴν εὐχὴ καὶ τὴν περίσσια χάρι
 σὰς στέλλω μόνο τοῦ Χριστοῦ, καὶ κάμετε νὰ πάρῃ
 τιμὴ καὶ δόξα μετὰ σᾶς, καὶ τόσοι σκληθωμένοι
 δοῦλοί του ν' ἀπομείνουσι τώρα λευτερωμένοι.
 Σέρνομαι πάλι ὅς μιὰ μερὰ μόνον, ὅγιά νὰρθοῦσι
 μὲ δίχως ντήρησι οἱ-ὀχθροὶ στὸν πόλεμο νὰ μποῦσι,
 καὶ ὡς νικηθοῦσιν ἀπὸ σᾶς, καθὼς θαρῶ καὶ ὀλπίζω,
 στὴ χώρα νᾶμπω νικητὴς πασίχαρος γυρίζω.

ΡΙΝΑΛΛΟΣ

Καθὼς μ' ἀποκοτιά πολλὴ καὶ μ' ὄρεξι μεγάλη
 ὅς τούτῃ τὴ μάχῃ σήμερο πὰ ξαναμποῦμε πάλι,

Στ. 48 τέσσαρους Μ. 49 νικίσουτζη Μ. 52 στρατιώταις μας Μ. 55 τοῦ βασι-
 λειοῦσου Μ. 57 Κι ἀνενικίσει Μ. 58 ὅλους μου Μ. 62 ἔχω σὲ σὰς δοσμένη Μ.
 64 στὴ γνώμῃ σας ἀπάνω Μ. 66 ἔχεται Μ. 67 στὸ λογισμό Μ. 71 πάλι τὸ λοιπὸ
 Μ. 72 τίρησι Μ. 73 νικηθοῦσι καθὼς θαρῶ Μ. 76 νὰ ξαν. Μ.

τέτοιας λογῆς παρακαλῶ καὶ τοῦ Θεοῦ τῇ χάρι,
 νὰ κάμῃ τὸν πᾶσ' ἓνα μας νίκη ᾧς τς ὀχθροὺς νὰ πάρῃ.
 Εἰς τοῦτο ἔρχονται καὶ παῖζον τῇ Μορέσκα μὲ τ' ἄρματα, καὶ πέφτουν
 οἱ Τοῦρκοι καὶ ὁ Ρινάλλος λέγει,

ΡΙΝΑΛΛΟΣ

Πάντοτ' ὡς εἶναι τοῦ Χριστοῦ τ' ὄνομα δοξασμένο,
 περὶ ἀπὸ σῶς τὸν Τάρον του βλέπω λευτερωμένο. 80

ΓΟΦΡΕΛΟΣ

Στρατιῶτῆς μου, στὸν ἄμετρο κόπο τὸν ἐδικό σας,
 ὅσο μπορῶ καὶ δύνωμαι περισσὴ φχαριστῶ σας,
 καὶ μετὰ σῶς τῇ σήμερο χαίρομαι, σὰν τυχαίνει,
 γιατί στὸν κόσμο ἐμφίνετε περισσὴ δοξασμένοι,
 καὶ ἀθίνατ' ἀπομένονοι στῇ γῇ τὰ ὀνόματά σας 85
 γὰρ τὴν πολλή σας δύναμι καὶ τὴν παλληκαριά σας.

ΡΙΝΑΛΛΟΣ

Τῇ νίκη μᾶς ἐχάρισεν ἡ τύχη ἡ-ἀγαθή σου,
 μόνον, Ἀφέντη, κ' ἡ τιμὴ κ' ἡ δόξα ὡς εἶν δική σου.

ΓΟΦΡΕΛΟΣ

Ἀργεῖοι νὰ βροῦσι τὰ κλειδιά τῆς χώρας νὰ μᾶς δώσω,
 τίχα λογιᾶται θέλονσι πῶς νὰ μᾶς κομπώσω. 90
 Εἰς τοῦτο τῶνε κάνουνσι σημάδι, καὶ βγαίνει ὁ Σολιμάνος μὲ
 τς ἄλλους καὶ λέγει,

ΣΟΛΙΜΑΝΟΣ

Γοφρέδο, βλέπω φανερά, πῶς κόλοι δὲ μποροῦσι
 μηδὲ βουλῆς μηδ' ἄρματα ποτὲ ν' ἀντισταθοῦσι
 στ' ὀρίσασιν οἱ Οὐρανοί, καὶ ὡς ἄξιο νικητὴ μου
 σὲ προσκυνῶ καὶ δέχομαι κλίνοντας τὴν κορφή μου.
 Τεῖ χώρας μου ἔναι τὰ κλειδιά τοῦτα, καὶ τοῦτο τ' ἄλλο 95
 τὸ θησαυρό μου, κάτεχε, σφαιλίζει τὸ μεγάλο,

Στ. 78 περὶ ἀπὸ μᾶς ἔνασας νίκη Μ. 80 ἀπὸ μᾶς Μ. 82 εὐχαριστῶσας Μ.
 86 περισσὴ Μ. 88 καὶ τιμὴ καὶ δόξα Μ. 89 Ἀργεῖοι Σ. Μ. βροῦσι Μ. 90 λογι-
 ζουν Μ. Μετὰ τὸν στίχον 90 τὸ Μ. ἔχει τὸ δίστιχον «Γλίγορα κάμετέτονε σημάδι νὰ
 λογιᾶσιν—πῶς ἔχουσι ὀγλίγορα στὸν ἄδην νὰ περάσιν». 91 ἀλὶθινὰ Μ. 92 βολῆς
 Σ. 94 δαίνομαι Μ.

καὶ ὡς εἶν τῶν ἄξιω σου ἀρετῶν, καὶ ὡς εἶν τῇ δυνάμει σου
 μὲ τὰ κορμιά μας ὁλωνῶ κέρδος καὶ πλερωμὴ σου.
 Μὰ ᾧς τούτῃ σὲ παρακαλῶ τὴν τύχη μὴν ἀφήσῃς,
 πῶς ἐγεννήθης ἄθροπος καὶ σὺ νὰ λησμονήσῃς, 100
 καὶ ὁ σκλαβωμὸς κ' ἡ μοῖρά μου κ' ἐτούτῃ ἡ δόλια χώρα
 ξόμπλι ὡς γενοῦν παντοτινὸ τοῦ λογισμοῦ σου τώρα,
 γὰρ νὰ μὴν εἶσ' ἀλύπητος στοὺς ἔπιασες στῇ μάχῃς,
 γιατί τὸ μῶλαχεν ἐμὲ μπορεῖ κ' ἐσὲ νὰ λάχῃ.

ΓΟΦΡΕΛΟΣ

Συνήθι μου ἔναι, Σολιμάν, πάντα μου νὰ γυρεύω 105
 τῇ ταπεινῶς νὰ λημονῶ, τς ἄγριους νὰ παιδεύω,
 σὰν τῶχουν τοῦτοι ὅλοι τως στῇ μάχῃ γνωρισμένο,
 κ' ἐκ τὸ συνήθι μου ποτέ, κάτεχε, πῶς δὲ βγαίνω.
 Σηκώσου ἀπὸ τὰ πόδια μου, τίβοτας μὴ φοβᾶσαι, 110
 φίλος μου καὶ ὄχι σκλάβος μου πάντα μου θέλω νὰ ᾧσαι
 γυναῖκες, δοῦλοι καὶ παιδιά καὶ ὅλος ὁ θησαυρός σου
 καὶ ὅλοι οἱ στρατιῶτες ἀκομὴ χάρισμ' ὡς εἶν δικό σου,
 καὶ ὅπου τὰ θεὸς ἐλεύθερος τὰ πάρε μετὰ σένα,
 σώνει μας μόνο νὰ ᾧχωμε τὴ χώρα κερδαιμένα.

ΣΟΛΙΜΑΝΟΣ

Τὸν Οὐρανὸ παρακαλῶ δόξες νὰ σοῦ χαρίξῃ, 115
 καὶ μὲ τιμῆς ἀθάνατες πάντα νὰ σὲ στολίσῃ,
 γιατί ἔχεις χάρι μετὰ σέ, ἀπ' ὅλοι οἱ-ὀχθροί σου.
 τιμοῦν καὶ προσκυνοῦσι σε καὶ θέλουν τὴ ζωὴ σου.
 Μ' ὡς πάμε, Ἀφέντη, τὸ λοιπὸ, τὴ χώρα νὰ σοῦ δώσω, 120
 τὴν ὕστερη κακομοιριά τούτῃ μου νὰ τελειώσω.

Τέλος τοῦ τετάρτου Ἰντερμέδιου.

Στ. 97 τόσοσου ἀρετῶν Μ. 104 τὸ μούλαχε Μ. 105 ὁ σουλιμά Μ. 107 Σαῦτος
 τούτῃ ὅλη μας τὴ μάχῃ Μ. 108 ὀχτὸ Μ. 110 σοῦ τάσω Μ. 112 καὶ ὅλοι μας Μ. οἱ
 στρατιῶται σου χάρισμα Μ. 114 μόνε Μ. 115 νὰ μοῦ χαρίσει Μ. 116 στολίσῃ Μ.
 117 ὅπου καὶ οἱ ὀχθροί σου Μ.

ΠΡΑΞΙΣ Ε'.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Ὡ σπῖτι τρισκατάρατο, σπῖτι καταραμένο,
 γιάντα στὰ βιάθη τοῦ γυαλοῦ δὲν εἶσαι βουλισμένο;
 παλιὰ φωλιά τῆς ἀπονιάς καὶ κατοικιά τοῦ φρόνου,
 βρύσι τοῦ δάκρυου καὶ σκολειὸ τῆς πρίκας καὶ τοῦ πόνου,
 πῶς δὲ θημιώνετ' ὀφρανό, κ' ἡ γῆς πῶς δὲν τρομάσσει,
 πῶς ἡ-ὀργὴ δὲν ἔρχεται τοῦ Ζεῦ νὰ σὲ χιλιάσει;
 πῶς σκοτεινὰ δὲν πέφτουναι νέφη νὰ σὲ πλακώσουν,
 καὶ ἀπὸ τ' ἀμμάτια καθενὸς σήμερον νὰ σὲ χώσουν;
 Σ ποιὰ δάση βρίσκονται ποτέ, ἔς ποιὰ σπήλια κατοικοῦσι
 θεριὰ τόσ' ἄγρια καὶ ἄπονα, θεριὸ νὰ μὴ σὲ ποῦσι,
 οὐ δὲν πονοῦσιν ἄθροισμα μηδὲ ποσὼς χιανέναι
 οἱ σκυλλοκάρδοι καὶ ἄτιχοι, ποὺ κατοικοῦ ἔς ἐσένα;

ΧΟΡΟΣ

Ποιὸς κλαίγ' ἔδω, ποιὸς θρήνηται, ποιὸς εἶν, ἀπὸν γεμίζει
 τοῦτο τὸ σπῖτι κλάμματα, καὶ ὅλο τ' ἀναμιγίζει;
 πρᾶμα πολλὰ λυπητερό τοῦ δίδει αἰτιά καὶ κλαίγει,
 καὶ ἄπονο δίχως ντήρησι τοῦτο τὸ σπῖτι λέγει.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Ἦλε, πῶς δίδεις σήμερον ἔς τούτη τὴ γῆ τὸ φῶς σου,
 καὶ θαμπωμένος καὶ κλιτὸς δὲν πηαίνεις στὴν ὁδὸ σου;
 Ὡφρον, κακώτατοι καιροί, ψυχροὶ καὶ πρικαμένοι,
 καὶ ὥς πότε δύνετ' Ὀφρανό πλιὸ νὰ σᾶς ἀπομένῃ;

Στ. 2 γιὰ τὴ Γ'. Σ. 4 τὸ δάκρυον... πρίκας Μ. 5 οφρανό Μ. 7 σκοτεινὰ Μ.
 γνέφη Μ. 8 πᾶσανός Μ. 10 θεριῶν νὰ μὴν πονοῦσι Μ. 13 θρήνηται ὅπου γεμίζει
 Μ. 14 ἀναμιγίζει Μ. 15 ἐτία Μ. 16 ἄπονα δίχως τίρησι Μ. 18 τὴν δδόνσου Μ.
 19 πρικαμένοι Μ. 20 οφρανό Μ. ὑπομένη Σ.

ΧΟΡΟΣ

Φίλε, γιὰ τὶ τόσα πολλὰ κλαίγεις καὶ ἀναστενάζεις,
 καὶ ἄπονο δίχως ντήρησι τοῦτο τὸ σπῖτι κράζεις;

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Ὅσα μαλλιά στὴν κεφαλῇ-βαστῶ, χιλιάδες τόσες
 ἔς τοῦτο τὸ στόμ' ἂν ἦσανε τὸ πρικαμένο γλώσσες,
 καὶ σιδερεὴ τὴν ἐμιλιά νὰ ἔβγανα, τὸν καημὸ μου
 σωστὰ νὰ πῶ, κοράσια μου, δὲν εἶναι μπορετό μου.
 τώρα μὲ μιὰ λογιάσετε, πῶς δύνομαι ν' ἀρχίσω,
 τὸ ἔδασι τὰ καημένα μου μάτια νὰ σᾶς μιλήσω.

ΧΟΡΟΣ

Ἦέ μάς το κατὰ πῶς μπορεῖς, πέ μας λιγάκι μόνο,
 γιὰ νὰ συγκλάψωμεν κ' ἐμεῖς ἔς τόσο σου πλήσιο πόνο.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Ἄν ἔναι καὶ μιλῶντάς το δὲ φρύξη ἡ-ἀναπνιά μου,
 γῆ δὲ χαθῇ τὸ πνέμα μου, γῆ δὲ σχιστῇ ἡ καρδιά μου,
 πρᾶμα πρικὸ σᾶς θέλω πεῖ, πλήσια νὰ λυπηθῇτε,
 καὶ ὀγιάντα νὰ τὸ δηγηθῶ στό ἔστερο νὰ μοῦ πῆτε
 μὰ κεῖν', ἀπὸν μπορέσασι τ' ἀμμάτια μου νὰ δοῦσι,
 κρίνω, τ' ἀφτιά σας δὲ μποροῦ ποτὲ ν' ἀφουγκραστοῦσι,
 γιὰ τὴν ἔναι τόσ' ἀδυνατό, ἀπὸν μπορεῖ νὰ σθήσῃ
 τὸν ἥλιο μὲ τὴ λάμπιν του, τὸ φέγγος νὰ μαυρίσῃ.

ΧΟΡΟΣ

Σωπῶντάς το μᾶς τυραννᾶς, καὶ ἀργειῶντάς το μᾶς δίνεις
 διπλὸν καημὸ, καὶ πέ μάς το, πλειότερα μὴ μᾶς κρίνης.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Στὴν πλιὰ βαθύτερη μερὰ, στοῦ Παλατιοῦ τὸν πάτο,
 στοῦ πύργου τοῦ ψηλοῦ ἔτουνου τὸ βάθος ἀπὸ κάτω,

Στ. 22 ἄπονα... τίρησι Μ. 24 στόμα ἦσανε Μ. 25 σίστερη τὴν ὀμιλιά Μ. 26
 σοστὰ ὅπου κοράσια μου Μ. δὲν ἦτου Μ. 28 τὰ δάση Μ. 30 καὶ μεῖς τόσο σου
 πλίσσο Μ. 32 πνεῦμα Μ. μιλιὰ μου Μ. 35 νὰ εἰδοῦσι Μ. 36 φουγκραστοῦσι Μ.
 36 καὶ νὰ τονεμαυρίσει Μ. 40 πλιόταιρο Μ. 41 μεριά Μ. 42 στὸν πύργο τὸν ἡν-
 λότατο τὸ βάθος Μ.

σὲ μέρη τόσα μοναχὰ κ' ἔτσι σκοτεινισμένα,
 ἀπὸν ἡλιοῦ ἀκτῖνες μὴδὲ φῶς δὲν ἔχουσι δοσμένα,
 γεῖς ἄγχιος τόπος βρίσκεται, κ' ἐκεῖ ναι μαθημένοι
 οἱ βασιλιᾶδες ὅλοι τῶς, τοῦτος κ' οἱ περασμένοι,
 τοῦ θυμωμένου Πλούτωνα νὰ κἀνοῦσι θυσία
 μὲ τῶν ἀθρόωπῳ τὰ κορμιά κουφὰ κατὰ τὴ χρεῖα
 κ' ἐκεῖ ἔκαμιν ὁ Βασιλεὺς καὶ πῆγαςι δεμένο
 τὸ δόλιον τὸν Πανάρετο, καὶ θάνατο κομένο
 τοῦ ἴδωκε τόσ', ἀπὸν ποτὲ ἔς ἀθρόωπῳ πλιὸ κιανένα
 νὰ δόθηκε χειρότερος δὲν ἔχω γροικημένα.

ΧΟΡΟΣ

Πρικεῖαν ἀθιβολὴ ἄρχισες, μὰ τέλειωσες, νὰ ζήσης,
 καὶ ὅτι ἴδασι τ' ἀμμάτια σου τίβοτας μὴν ἀρήσης.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Σὰν ἔφταξεν ὁ Βασιλεὺς ἔς τοῦτον τὸν πρικαιμένο
 τόπον, ἀπὸν γροικίσετε, μὲ πρόσωπ' ἀγριεμένο
 ἔς ἓνα θρονὸν ἐκάθησε, κ' ἐκεῖνον ὁμπροστά του
 τοῦ πῆγαν οἱ πηρέτες του καὶ ὡς ἦτον ἡ καρδιά του
 γεμάτη τὴν πικρότητα καὶ τὸ πολὺ φαρμάκι,
 στρέφεται καὶ θεωρεῖ τονε, καὶ νογελεῖ λιγάκι,
 κ' ἦτον τὸ γέλιον του σκληρό, σὰν ὄντε θὰ χιονίσση
 καὶ θαμπαθοῦν οἱ Ὀρανοὶ ἔς ἀνατολὴ καὶ δύσι,
 καὶ τότες ἥλιος διχωστιάς ζέστη γλοιὸς ἐβγαίνει,
 καὶ ὅποιος στραφῇ καὶ δῇ τονε, κακὸ καιρὸ ἀνιμένει.
 Μ' ἀπείς τὸ γέλιόν του ἴδωκε τρεῖ κακωσύνης τόπο,
 κ' ἡ ὄψη του ἄψε κ' ἔσθισε, νὰ λέγη ἔς τέτοιον τρόπο
 πρὸς τὸν Πανάρετο ἄρχισε, ποὺ στέκετο σὰν ἓνα
 ἀητόν, ὄντα τὰ πόδια του καὶ τὰ φτερά δεμένα
 κοπέλλια τῶχουσι μικρά, καὶ δὲ μπορὰ πετάξῃ,
 μὰ ναι στή διάκρισίν τονε μὲ φόβο καὶ μὲ τάξι.
 Σκόλλε, δοξάζω τὸ θεό, πὼς σὲ θεωρῶ ὁμπροστά μου,
 γδίκια νὰ πιάσω ἀπάνω σου, σὰν πεθυμᾷ ἡ καρδιά μου.

Στ. 43 μοναχὰς Μ. 44 φῶς τότε Μ. 45 τόπος ἄγχιος Μ. 47 κάμνουσι Μ. 48 κουφὰ Μ. 49 βασιλιάς καὶ πῆγαςι Μ. 51 ἴδωκε Μ. 52 χειρότερος νὰ δόθηκε Μ. 55 ἔσωσεν Μ. 59 τὸ πολλὰ Μ. 60 ἀκριογέλα δαμάκι Μ. 61 κατίου Μ. 62 οὐρανοὶ Μ. 63 προβαίνει Μ. 64 ὅπου τὰ πόδια του Μ. κομένα Μ. 69-70 πετάσει-κισσεκάσει Μ. 72 δίκια Μ.

μὰ ποιά τυράννησι μπορῶ σήμερο νὰ σοῦ δώσω,
 ἔς τόσο μεγάλο φταίσιμο νὰ μὲ παραγδικιώσω;
 χίλιες ψυχές, χίλια κορμιά, χίλιες ζωές, οἰμένα,
 γιάντα δὲν ἔχεις, πῖβουλε, σήμερο μετὰ σένα,
 νὰ στέκω νὰ σὲ τυραννῶ, μὰ μὰ νὰ σοῦ σηκώνω,
 γιατί δὲ φτάνει ἔς τόσο μου θυμὸς ἡ ζωὴ σου μόνο». 75
 Καὶ λέγοντάς το τοῦ ἴδωκε μὲ μάνιτα μεγάλη
 στὸ πρόσωπο, ἀπὸν ποτὲ ντροπὴ δὲν εἶχεν ἄλλη, 80
 πεντέξι μὲ τὸ σκῆπτρόν του μ' ὅλη τὴ δύναμίν του,
 κ' ἐτότες πάλι ἐγύρισε κ' ἔκατσε στὸ θρονὸν του.
 Κ' εἰς τοῦτο ὁ Πανάρετος τοῦ λέγει, «Δὲν ἐθάρρου
 τούτη ἀπὸ σέν' οἱ κόποι μου τὴν πλερωμὴ νὰ πάρου,
 μὰ σθῆσε ποῦρι, ἀλύπητε καὶ ἄπιστε, τὴν ὁργὴ σου 85
 μ' ὅση καὶ ἂ θέλῃς ἀπονιά ἔς ἐμὲ κ' εἰς τὸ παιδί σου.
 Μ' ἂν ἔναι δίκιος Ὀρανός, ποτὲ δὲ θέλ' ἀφήσει
 παρὰ μὴν ὥρα γδίκιωσι πλῆσια νὰ μᾶς χαρίσῃ.
 Καθὼς πληθαίνει μὴν φωτιά, ὄντε κιανεὶς τρεῖ βάλλῃ 90
 κλαδιά καὶ ξύλα πλειότερα, κ' ἡ λόχη τρεῖ ἡ μεγάλη
 στα ὕψη ἀπάνω τ' οὐρανοῦ μαύρους καπνοὺς σηκώνῃ,
 καὶ σπῖθες μὲ πολλὴ σπουδὴ τὰ τρίγυρα γεμώνῃ,
 τέτοιαις λογῇς ἐπλήθυνε, καὶ πλιὰ μεγάλη γίνῃ
 ἡ μάνιτα τοῦ Βασιλεῦς στήν ἐμιλιὰν ἐκεῖνη. 95
 Ὅλος ἐξεκοκκίνισε, καὶ φαίνεται σου ἐρρίχνα
 χίλιες φωτιές τ' ἀμμάτια του, κ' οἱ ἐμιλιές του δειχνα
 πὼς ἦτον πλιὰ ἀγριώτερη παρὰ θεριοῦ ἡ καρδιά του
 ἔς τόσον, ἀπὸν τρομάξαμεν ὅσοι μεστα κοντά του,
 καὶ ἄγρια περίσσια φώνιαζε, «πηρέτες μου καὶ δοῦλοι, 100
 χάμαι τότε ξεπλώσετε, καὶ δέροντέ τον οὔλοι». 100
 Σὰ σκύλλοι, ὄντα πεινοῦσινε, καὶ τὸ φαγὶ θεωροῦσι,
 καὶ νὰ τρεῖ λύσου μοναχὰς στέκουν καὶ καρτεροῦσι,
 νὰ τρέξουν νὰ τ' ἀρπάξουν με μινιγισμό μεγάλο,
 καὶ ἀπὸν τὴ βιά τως τὴν πολλὴ σποδώνει ὁ γεῖς τὸν ἄλλο,
 τέτοιαις λογῇς κ' οἱ ἄπονοι καὶ σκυλλοκάρδοι δοῦλοι 105
 μὲ βιά πρὸς τὸν Πανάρετο ζιμιὸν ἐτρέξαν οὔλοι,
 καὶ ἄλλος στὸ πρόσωπο γροθιές, καὶ ἄλλος εἰς τὸ κεφάλι,
 καὶ ἄλλος στή ράχι τοῦ κρουγε, καὶ ἄλλος θεωρεῖ νὰ βγάλῃ

Στ. 74 παραδικιώσω Μ. 76 γιατί Μ. 77 συντιγῶ Μ. 79 τόδωσαι Μ. 80 δὲν εἶδεν Μ. 82 σκαμνίτου Μ. 84 ὁποῦσαν Μ. πάρω Μ. 87 οὐρανός Μ. 88 δικίωση Μ. 90 λόχη ἡ μ. Μ. 94 ἐμιλιὰν Μ. 97 θεργιὸ Γ.Σ. 98 τόσο Μ. 99 φώναξαι Μ. 100 δέρεται τον Μ. 105 καὶ ἄτυχοι Μ. 106 βία Μ. 108 θεωρεῖ νὰ Μ.

τὰ ροῦχά του, καὶ ὀλόγδυμνο στὴ γῇ τὸν ἐξαπλῶσα,
 καὶ ὅση τυράννησι μπορεῖ νὰ πῇ κιανεῖς τοῦ δῶσα·
 110 ποῖος τοῦ ἔδενε τὰ πόδια του, ποῖος τὸ λαιμόν του ἐπάτειε,
 ποῖος τοῦ ἔσερνε καὶ κόρδιζε τὴ χέραν, ἀπὸν κράτειε·
 ποῖος τοῦ ἔδερνε τρεῖς πλάτες του, ποῖος τρεῖς πατοῦχες κάτω
 ποῖος τοῦ ἔφρασε μὲ τὸ πιννὶ τὸ στόμα, ἀπὸν μουγγάτο,
 115 τόσ' ἀπὸν θώρειες ἔς μιὰ μεριά κ' εἰς ἄλλη τρεῖς χιονάτες
 σάρκες περίσσια μελανές καὶ πληγωμοὺς γεμιᾶτες·
 κ' ἐκεῖνα, ποὺ τοῦ κρούγασι, τὰ βούνευρα στραγγίζα,
 καὶ ἀνεβοκατεβαίνοντας αἷματα μᾶς γιομίζα,
 κ' εἶδα πολλὰ χάμαι στὴ γῇ νὰ πέφτουσι νὰ σποῦσι,
 120 γιὰτί χασινε λύπησι τέτοιον κορμιοῦ νὰ κρούσι.
 Μὰ λύπησι τὸ Βασιλιὸ νὰ ἔχη κιὰμιά δὲν εἶδα,
 μᾶλλιος τὸ θρόνον τ' ἄφηκε, κ' ἐκ τῇ χαράν τ' ἐπῆδα
 λέγοντας, «δοῦλοί μου πιστοί, δοῦλοί μ' ἀγαπημένοι
 τῇ γδίκωσί μου κάμετε σωστή, καθὼς τυχαίνει»,
 125 καὶ δέκα τς ἄλλαξ φορές, μόνο γιὰ νὰ μποροῦσι
 σὸ κακορριζικο κορμὶ πλιά δυνατὰ νὰ κρούσι.
 Μ' ἀπείτις δὲν ἐμπόρειε πλιὸ τρεῖς πόνους ν' ἀπομένῃ,
 μιὰ λιγωμάρα τοῦ ἔδωκε, καὶ ὅλος ἀποκρυγαίνει,
 καὶ οὐδένα μέλη ἐσάλευγε τόσ', ἀπὸν μονιτάρου
 130 τὸ πὼς ἀπόμεινε νεκρὸς στὰ χέρια τῶν ἐθάρρου.
 Τότες σκολάζου τὸ δαρμό, καὶ ὁ Βασιλιὸς ἰσιμώνει,
 κ' ἐλπίζοντάς τονε νεκρὸ περίσσια μεταγνώνει,
 πὼς τέτοιο τοῦ ἔδωκε δαρμό μεγάλο ν' ἀποθάνῃ,
 κ' εἶδά τον ἐκ τῇ μάντι τὰ γένεια του νὰ βγάνῃ.

ΧΟΡΟΣ

Λύπησ' ἀργιὰ καὶ ἀνέφελος μεταγνώμους περίσσια. 135

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Λύπη τ' ἀφτιά σας οὐδὲ μιὰ κρίνω νὰ μοῦ γρουκῆσα.

ΧΟΡΟΣ

Μὰ γιάντα ἐμετάγνωσε;

Στ. 109 ὀλόγδυμνο Μ. 111 ἔδερνε Σ. 113 τοῦδεναι Μ. πατούσαις κάτω Μ.
 114 φράζε Μ. 115 Στόσα Μ. 116 πληγωμαῖς Μ. 117 γούνευρα Μ. 122 μ' ἄλ-
 λουὼς Σ. ἄφεισε καὶ ὀχτιό Μ. 123 ἐμπιστικοί Μ. 124 τῇ δικαιοσύνη μου Μ. 128
 ἀποκρυγαίνει Μ. 129 μονιτάρου Μ. 134 ὀχτιή μάντιατου Μ. 136 μὴ δὲ μιὰ Μ.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Γιατὶ τὸ νεκρωμένο
 κορμὶ νὰ γνώθῃ πόνο πλιὸ δὲν ἦτο μπορεμένο.

ΧΟΡΟΣ

Ὁφου, καρδιὰ σκληρότατη καὶ ἄπονη, πὼς ἐμπόρειε
 140 τόση περίσσια παιδωμὴ ἔς τέτοιο κορμὶ κ' ἐθώρειε;

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Μὰ κεῖνος, ὅπ' ὀλοτενιάς δὲν ἦτο ἀποθαμμένος,
 μ' ἀπὸν τρεῖς πόνους τρεῖς πολλοὺς, σὰν εἶπα, λιγωμένος,
 ἔς λιγάκιν ἐσυνήφερε καὶ λέγει, μὴν ἀρήσης
 παρὰ νὰ δώσης μετὰ μὲ τς ἀλύπητῆς σου φύσις
 145 θροφή, καθὼς τὴν πεθυμᾷ μ' ἂν ἔναι δικαιοσύνη
 στοὺς Οὐρανούς, τῇ γδίκῃ μου κιὰς θέλου κάμει κεῖνοι.
 Ὡς τοῦτο φωνιάζει ὁ Βασιλιὸς μὲ πλιά θυμό, καὶ ἄρπουσι
 τὴ γλῶσσάν του καὶ βγάνουν τῇ, καὶ χάμαι τὴν πατοῦσι,
 150 καὶ μετὰ τοῦτα τς ἄκουσα τ' αὐτιά νὰ πῇ «Ἐρωφίλη»,
 τὴν ὥρα, ποὺ τῇ ρίξασι στὴ γῇ ἐκεῖν' οἱ σκύλλοι
 καὶ τότες καὶ τ' ἀμμάτια του τοὺς ὥρισε κ' ἐβγάλα,
 κ' εἰσὲ μιὰ κούπα ὀλόχρυση μέσα ζιμὸ τὰ βάλα,
 καὶ μὲ μεγάλην του χαρὰ τὰ πιάνει, καὶ θωρεῖ τα,
 155 κ' ὥστερ πάλι τάριξε σὸ χῶμα καὶ πατεῖ τα,
 καὶ πλιά ἄγριος μέσα στὴ χαρὰ τῶν ἔκαμε σημάδι,
 καὶ τὰ καημένα χέρια του τοῦ κόψασιν ὁμάδι,
 καὶ ὅσων τὸν ἔκαμε καθὼς γρουκᾶτε, τοῦ σιμώνει,
 καὶ ὅσον ἐμπόρειε πλιά ψηλά τὰ χέρια του σηκώνει,
 καὶ τὸ μαχαίρι τ' ἄπονο στὰ σισθικά του βάνει,
 160 καὶ ἀλύπητα τὸν ἔσφαξε μὰ πρίχου ν' ἀποθάνῃ
 σὰ λιόντας ἐμουγγίστηκε, καὶ τὰ πριχιά του χεῖλη
 διὰ τρεῖς φορές ἀνοίξασι νὰ ποῦσιν, «Ἐρωφίλη·
 ἔς τς ἵστερους ἀναστεναμούς, μὰ λείποντας ἢ γλῶσσα
 τ' ὄνομα μόνο τὸ γλῶκ δέχως λαλιὰν ἐδῶσα,

Στ. 137 Γιάντα μετάγνωθε λοιπὸ Μ. 138 νὰ γνώσει Μ. 140 τόσαις περίσαις
 πεδομαῖς Μ. 142 σὰν ἀπολυγομένος Μ. 143 Λιγάκιν Μ. 144 δώσεις ἐξαλίτητος σου
 Μ. 145 τροφή Γ. Σ. 146 τῇ γδίκῃ μου Γ. Σ. 148 χάμαι Μ. 150 ἐκεῖ οἱ σκύλλοι
 Μ. 154 χάμαι τάριξε Μ. 155 πλιάγριο Μ. 160 πριχοῦ Μ. 163 Κῦστερα μαναστε-
 ναγμούς Μ.

καὶ ὅσοι ἔχ' ἡ λύπη στήν καρδιά, καὶ ἀγάπην ἐγνωρίσα,
πὼς Ἐρωφίλη ἔλεγε, καλὸτάτη ἐγροικίῃσα.

ΧΟΡΟΣ

Πέτρεινὴν ἔχει τὴν καρδιά τὰ λόγια αὐτὰ π' ἀκούσῃ,
καὶ τὸ ζυμὸν τ' ἀμμάτια τὸν βρῦσες νὰ μὴ γενοῦσι.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Σὰ ρόδον ὄντα κόμμεται, κ' ἐκ τὸ κλωνάρι βγαίνει,
καὶ μαρμαμένο καὶ γλοιὸ σοῦ φαίνεται ἀπομένει,
τέτοιαις λογίῃς τὸ πρόσωπο καὶ ὅλο τ' ἀπομονάρι
κορμὶ ἔμεινε στὰ χέρια τὼς δίχως τὴν πρώτη χάρι
κ' εἶδα τὸν πύργο νὰ σεισθῇ, τὰ τοίχους νὰ τρομάξουν,
τὴ γῆ ν' ἀνοίξῃ, καὶ κορμὶ νερὰ ν' ἀναστενάξουν,
καὶ τοὺς εἰκόνες τῷ Θεῷ παρέχει νὰ στραφοῦσι,
τόση μεγάλην ἀπονιά γὰρ νὰ μὴδὲ θεωροῦσι.

ΧΟΡΟΣ

Πρὶν καὶ τὴν ἀθροῖν καὶ τέλος πρὶν καμμένο
γι' αὐτὸ τὸν κακορρίζον καὶ τὸν πολλὰ καμμένο
σήμερ' ἀφρονιστήκαμε,

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Στὸ τέλος μὴ θαρρεῖτε,
πὼς ἤρθαμε τῆς ἀπονιάς τινὲς ν' ἀφρονιστήτε.

ΧΟΡΟΣ

Πῶς; δὲν τελειώνει ὁ θάνατος; πᾶσα καμνὸ καὶ πόνο;
βοτάνι τότε κρᾶζουσι ποῦρι στὰ πᾶθη μόνο.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Τελειώνει ναί, κ' ἐνοῖς κορμοῦ τὰ πάθη ἀπ' ἀκούσῃ
θλίβονται καὶ πρὶν καίνονται τὴν ὥρ' ἀπὸν θεωροῦσι,

Στ. 166 ἐγνωρίσα Μ. 167 εἶχε Μ. 169 ὄντα κόμμεται Μ. 173 Κεῖδα τὸ πρό-
σωπο μύργον νὰ σεισθῇ. 175 Καὶ τὰ εἰκόνες Μ. 183 Τέλειον εἶναι Μ. τὰ πάθειμα
που ζοῦσι Μ.

τὸ πὼς ξεσκίζον τὰ κορμὶά πάλι τ' ἀποθαμμένα
χέρια ἄπονα τῷ ζωντανῷ, σὺν εἶδαν τὰ καμμένα
τ' ἀμμάτια μου τὸ Βασιλὶ τὰ μέλη νὰ ξεσκίξῃ
τοῦ δόλιου τοῦ Πανάρετου, καὶ νὰ τοῦ τὰ χωρίζῃ.

ΧΟΡΟΣ

Πέ μας, νὰ ζήσης, φίλε μου, κ' ἐκεῖν' ἀπ' ἀπομένει,
γιατὶ ποτὲ τέτοια ἀπονιά δὲν ἔχομ' ἀκουσμένη.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Σὰν εἶδε, πὼς ἀπόμεινε νεκρὸς, ζυμὸν ἀρχίζει
σὲ χίλια μέρη τὸ κορμὶ τὸ δόλιο νὰ χωρίζῃ
τὴν κεφαλὴν του τῶκοψε, καὶ τὴν καρδιάν του βγάνει,
καὶ ὁμάδι μετὰ τὰ χέρια του ὅς ἕνα χρυσὸ τὰ βάνει
βατσέλλι, καὶ ὅλο τ' ἄλλο του κορμὶ τ' ἀπομονάρι
τῷ λιονταριῶν του τό ὅδε, γὰρ νὰ μὴν εὖρη χάρι
σκιάς νὰ τὸ θάψουσι στὴ γῆ, κ' ἐκεῖνα ἐπετακτῆκα
καὶ θυμωμέν' ἀλλήλως τὼς ζυμὸν τὸ μοιραστῆκα,
καὶ τ' ἄλλα ἀπ' ἀπομείνασι τὰ μέλη τὰ καμμένα
μετὰ μιὰ μάγνιὰ τὰ σκέπασε κ' ἔχει τα φυλαμένα,
καὶ κατὰ πὼς τοῦ γροικίῃσα κ' ἔλεγε, θὰ τὰ δώσῃ
κανίσκι τς Ἐρωφίλης του, γὰρ νὰ τὴ θανατώσῃ.

ΧΟΡΟΣ

Πανάρετε βαριόμοιρε, Κερά μας πρὶν καμμένη,
καὶ πόσον εἶν τὸ χάρισμα πρὶν, ποὺ σ' ἀνιμένει!
πὼς νὰ τὸ δοῦ τ' ἀμμάτια σου, καὶ ἀπάνω του ν' ἀπλώσῃ
τὰ χέρια σου, καὶ τὸ ζυμὸν νὰ μὴ σὲ θανατώσῃ;

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Τὸ τέλος ἐγροικίσετε, κοράσια τιμημένα,
τοῦ δόλιου τοῦ Πανάρετου, καθὼς τὰ πρὶν καμμένα
τό ὅδε ἐμὲ τ' ἀμμάτια μου μετὰ πρὶν μου περίσσια,
καὶ δάκρυα ἀπὸν τὴ λύπησι σὰ βρῦσες ἐκινήσα.

Στ. 189 ἀπαπομῆνα Μ. 190 δὲν ἔχω ἀκουσμένη Μ. 194 τὴ βάνει Μ. 196 τῶ-
ριξε Μ. 197 καὶς Μ. 198 μοιραστῆκα Γ. Σ. 200 μανιὰ Μ. 204 πρὶν καμμένα Μ. 209
μετὰ περίσσια Μ.

ΧΟΡΟΣ

ὦ θάνετε πρικόττατε, τοὺς σμίγει ὁ πόθος γιάντα
 σ' ἀρέσει τόσ' ἀλύπητα νὰ ξεχωρίζῃς πάντα;
 γιάντα ἐκεῖνος τῇ φιλιᾷ φίλος, κ' ἐσὺ τῇ μάχῃ,
 γιάντα σπουδαίεις καὶ κοπιᾷ, καὶ πεθυμιὰ πάντα χεῖς
 πᾶσι γλαυκὸν τοῦ χάρισμι πρίκα νὰ κατασταίνῃς, 215
 καὶ ὅπου ἡ-ἀγάπη κατοικᾷ γὰρ χαλυσιῶν τῇ μπαίνει;
 μὲ μάχριτα πολλοῦ καιροῦ μὲ συργουλιές καὶ κόπο
 γυρεῖται ὁ πόθος τῇ καρδίᾳ, καὶ σμίγει τῶν ἀθρώπων
 καὶ κάνει μιὰ τῇ δυὸ καρδιές, καὶ τὰ ξεχωρισμένα 220
 κορμιὰ στὸν κόσμῳ ζοῦσινε μόνῳ μὲ πνέμα ἓνα,
 καὶ οὐδένα ἄλλο δὲ μπορεῖ πρᾶμα νὰ τὰ μπουδίσῃ,
 μόν' ἡ κακὴ σου, θάνετε, καὶ ἀλύπητὴ σου φύσι.

ΜΑΝΤΑΤΟΦΟΡΟΣ

Γυναῖκέ μου τὸ Βασιλιὸν θεοῦ τὸ σκολοκαῖορδη,
 καὶ ἄς φύγομεν ἀπὸ δεπιά, μὴ μᾶζε φτάξῃ ὁμάδι.
 Ἦ ἀρμιάττα μου μὴδὲ ποσὼς νὰ τόνε 'δοῦ μποροῦσι, 225
 καὶ ἄς πηγαίνομεν ἀπὸ δεπιά, μὴ δὲ μοῦ τυφλωθοῦσι.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΜΕΤΑ ΚΕΙΝΟΥΣ, ΑΠΟΥ ΒΑΣΤΟΥΣΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Βάλετο 'ς τοῦτο τὸ θρονί, γυρίσεν ὅλ' ὀπίσω,
 γιατί τῇ θυγατέρας μου μόνιος μου θὰ μιλήσω
 νῆσθῃ 'δεπιά τῇ μήνισα, καὶ ὅπου καὶ ἂν εἴ, προβαίνει,
 τ' ἄξιο νὰ δῇ τὸ χάρισμα, ἀπὸ τὴν ἀνιμένει. 230
 Τώρα λογοῦμαι Βασιλιός, τώρα τὴν ἐντροπή μου
 μποροῦ νὰ πῶ, πὼς ἔλειψεν ἡ χρεὶα ἡ-ἐδική μου.

Στ. 212 γυρεῖται Μ. 213 γιατί Μ. 214 γιατί Μ. 218 τῇ καρδιάς Μ. 219
 κάνει μιὰ καὶ δυὸ καρδιάς Μ. 220 ζοῦσινε Μ. 221 νὰ τὸν μπουδίσῃ Μ. 222 οἱ
 κακοὶ σου θάνατοι Μ. 225-226 Ἦ δίστιχον δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ Μ. 227 βάλεται
 Μ. 228 μονιάς θαναμιλήσω Μ. 229 μίλησα Μ. 230 τάξο Μ.

Τώρα εἶδεν ὁ Πανάρετος, λογιᾶζω, πὼς τυχαίνει
 τῷ βασιλιάδων ἡ τιμὴ νὰ στέκῃ βλεπημένη
 καὶ ἂν ἔναι καὶ δὲν εἶν τυφλοί, μποροῦσι νὰ θεωροῦσι 235
 καὶ οἱ-ἄλλοι, ποῦ στῶ βασιλιῶ τὰ σπίτια κατοικοῦσι,
 τὸ θάνατόν του τὸ σκληρό, νὰ τρέμου σὺν καλάμῃ
 δὲν παίζου μὲ τοὺς βασιλικοὺς μὲ τέτοιο τρόπ' ἀντάμῃ.
 Θέλου μερκοί, γεῖς βασιλὶος πάντα μὲ καλωσύνη
 καὶ ὅχι ποτὲ μὲ μάνιτα πᾶσα δουλειὰ νὰ κρίνῃ, 240
 καὶ ἀπάνω 'ς ὅλα λέσινε, πὼς πρέπει νὰ 'ν γνοιασμένος,
 ἀνὲν καὶ ἀπ' ἄλλους πεθυμᾷ νὰ στέκῃ ἀγαπημένος,
 φόβοι κιανεῖς νὰ μὴ βαστᾷ μὴδὲ ποσὼς 'ς αὐτεῖνο
 μὰ γὰρ τὸ πρᾶμα ἀλλῆς λογῆς στὸ λογισμό μου κρίνω.
 Δὲ χρῆζω νὰ μοργίζονται, ποῦρι νὰ μὲ φοβοῦνται 245
 ὅλοι τῆς ἐπαρχίας μου· γιαμιὰ γιαμιὰ γεννοῦνται
 σὰ δυὸ παιδιὰ ἀπὸ μιὰν κοιλιά φόβος καὶ βασιλεία,
 καὶ ὅποιος νὰ τὸνε τρέμουνε τόση δὲν ἔχει χρεῖα,
 μὴ χρῆζῃ νὰ 'ναι βασιλιός, καὶ δουλευτὴς ἄς γένῃ, 250
 καὶ τότες ὅλες τς ἐντροπές τοῦ κόσμου ἄς ἀπομένῃ,
 ὁ φόβος πὼς τῇ βασιλικοῦς φυλάσσει, λογαριᾶζω,
 καὶ δίκως του τὴ βασιλειὰ τίβοτας δὲν τὴ κράζω.
 Πόσα περίσσια χαίρομαι, γιατί στὰ γερατεῖά μου
 ἔκαμα πρᾶμα ἄξιο μου, καὶ ἔφταισα τὴν καρδιά μου,
 καὶ βασιλὶος ἀληθινὸς ἐφάνηκα 'ς καθ' ἓνα, 255
 νὰ μὴν ἀποκοτᾷ τινὰς νὰ παίζῃ μετὰ μένα
 μὰ πόσον εἶχα 'σαι λολός, ἂν ἤθελα γροικῆσαι
 τοῦ Σύμβουλού μου τὴ βουλή, νὰ 'θελα συμπαθήσαι
 τοῦ πύβουλου Πανάρετου, καὶ ἀγδίκωτῃ ν' ἀφήσω
 τὴν ἐντροπή, ποῦ μοῦ 'καμε καὶ τέτοιο κοῖμα πλήσιο, 260
 σὰ νὰ μὴν ἤθελα γροικᾷ καλύτερα ἀπ' αὐτόνο,
 πὼς ἡ γυατεῖα τῆς ἐντροπῆς εἶναι ἡ γδίκια μόνῳ,
 καὶ πὼς οἱ αἱματοχυσές καὶ οἱ ἄπονοι θανάτοι
 σημαδὶν εἶναι μιὰς καρδιάς πᾶσα τιμὴς γεμάτη.
 Μὰ 'δῶ τὴν ντροπιασμένη μου καὶ ἄπονη θυγατέρα 265
 τί ξίζω θέλ' ἰδεῖ καὶ αὐτὴ τὴ σήμερον ἡμέρα.

Στ. 235-238 Λεῖπουν οἱ στίχοι ἐκ τοῦ Μ. 241 ἀπάνου Μ. νὰ γνοιασμένος Γ.
 Μ. 244 πρᾶμα ὅπου ποτὲ νὰ μὴ στὸ λογισμό μου ἀφείνω Μ. 246 ταῖς ἐπαρχίας
 μου Μ. 249 Μὴ χρῆζῃ Μ. 250 τροπαῖς Μ. 251-252 Τὸ δίστιχον ὑπάρχει δις εἰς
 τὰ Γ. Σ., ἥτοι ἐδῶ καὶ μετὰ τὸν στίχον 244 λογαριάζουν-κράζουν Μ. δὲ χρειάζω
 Γ. Σ. 253-256. Οἱ τέσσαρες στίχοι δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὸ Μ. 259 ἀγδίκωτο Μ.
 261 ἀπαντήνο Μ. 264 γιομάτῃ Μ. 265 ἀτυχῇ Μ. 266 τὴ σημερινήν Μ.

ΣΚΙΨΗ ΤΡΙΤΗ.

ΕΡΩΦΙΛΗ, ΝΕΝΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΑΣ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Νένα, τὰ πρικοιμένα μου μέλη γροικῶ κοιμένα,
 κι ὁ νοῦς μου τσι βαριόμοιρς δὲν εἶναι μετὰ μένα
 τὰ σωθικά μου σφάζονται, κι ἀπολαγίν' ἡ ψή μου,
 κι ὥσ' ἂν τὸ φυλλοκαλάμι τρομαίσει τὸ κορμί μου
 λιγοθυμῶς μοῦ δίδουσι καὶ πόνοι τοῦ θανάτου,
 καὶ πλὴν παρὰ ποτὲ δειλιῶ τὸ τέλος τοῦ πρικοιμένου.

270

ΝΕΝΑ

Μὴ δὲ πρικοινοῦ, Ἀφέντρα μου, καὶ γι' ἄλλο δὲ σὲ κράζει
 ὁ Βασιλεὺς οὐνοδακτικῆ, παρὰ γιὰτὶ λογιᾶται,
 τὸ φταίσμ', ὅποι' κἀμετε, νὰ σᾶζε συμπαθήσει,
 τὸ πρᾶμα δὲ μπορῶντις πλὴν ξεπίσω νὰ γυρίσει.

275

ΕΡΩΦΙΛΗ

Μᾶλλον γιὰτὶ μοῦ μῆνυσε μὲ τὸν Ἀρμόδι, κρίνω,
 (γιὰτὶ ἄθροιστο χειρότερο δὲν ἔχοι' ἀπὸ κεῖνο),
 πῶς ἔβαινε ἀπόρρισι κακὴ γιὰ μὲς περισσῆ,
 κι ἀπόστην ἦθε κ' εἶπε μοι, τὰ σωθικά μου ἄλῃσα,
 τὸ πνέμα μ' ὅλο χάρηκε, καὶ δὲ μπορὰ μιλήσω,
 καὶ δυὸ ἂν πάγω ἔλλα ὁμπρὸς, τέσσερα στρέφω ἴπισω.
 Νένα καὶ μάννα μου ἀκριβή, τάχα νὰ χωριστοῦμε;
 σήμερον μὴ τὴν ἄλλη μὲς τάχατες νὰ μὴ δοῦμε;
 γιὰτὶ κατέχω σήμερον, πῶς ἔχω ν' ἀποθάνω,
 καὶ πῶς σ' ἀφίνω δίχως μου ἔς τοῦτο τὸν κόσμ' ἀπάνω.
 Παρακαλῶ σε, Νένα μου, περισσῆ ἀγαπημένη,
 καθὼς μ' ἀγάπας ζωντανή, μ' ἀγάπα ἁποθαμμένη,

280

285

Στ. 269 ψυχὴ μου Μ. 272 πρικοιμένου Μ. 277 Μ' ἄλλοιως Σ. 280 καὶ ἀπὸ τῆς
 Μ. 281 πνεῦμα μου Μ. 282 νὰ πάγω Μ. 283 Νένα κριβὴ καὶ μάννα μου πολλά μου
 ἀγαπημένη Μ. 284 καθὼς μαγάπας ζωντανή μ' ἀγάπα ποθαμένη Μ. Τὸ δίστιχον
 τοῦτο ὡς τὸ ἔχει τὸ Μ. εὐρίσκεται εἰς τὸ Γ. Σ. ὡς στ. 287—288. 285—290 Οἱ ἑξ
 στίχοι δὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὸ Μ.

καὶ τ' ὄνομά μου τὸ γλυκὺ κιαιμὶ φορὰ νὰ λέγῃς,
 καὶ τὸν πρικό μου θάνατο λυπητερὰ νὰ κλαίγῃς.

290

ΝΕΝΑ

Μὴν κλαίγῃς, θυγατέρα μου, σάπασ', Ἀμύρισσα μου,
 γιὰτὶ μὲ δίχως ἀφορμὴ μοῦ καίγεις τὴν καρδιά μου.
 Πρὶ δῆς τὸ τέλος τσι δουλειᾶς, νὰ ζήσῃ τὸ κορμί σου,
 τέτοια παρατηρήματα μὴν κάνῃς ἀπατή σου.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Νένα, ποθαίνω, λέγω σου, κι ἂν εἶναι μπορετό σου
 ἔς μιὰν ἄρκλα μὲ τὸ ταίρι μου τὰ χέρια σου ἂς μὲ χώσου
 τὰ κακορρῖζικα κορμιά τ' ἀδικοσκοτωμένα
 χῶμα στὸν Ἄδην ἂς γενοῦν τὸν πρικοιμένον ἕνα,
 καθὼς τὰ δυὸ μὲ μιὰ ψυχὴ στὸν κόσμ' ἀπάνω ἔζουσα,
 κι ἀγαπημένα πάντα τως μιὰ θέλῃσι ἔκρατοῦσα
 κι ὅσο γλυκὺ μ' ἐπότισες γάλα, παρακαλῶ σε,
 τόσα νεκρῆς τὴ σήμερον δάκρυα πρικοῦ μοῦ δῶσε.
 Ἄλλο δὲν ἔχω νὰ σοῦ πῶ παρὰ νὰ σὲ φιλήσω,
 Νένα μ' ἀγαπημένη μου, νὰ σ' ἀποχαιρετήσω.

295

300

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τί πρᾶμα συντυχαίνουσι, κι ἀργειοῦσι νὰ σιμώσου;
 κιαιμὶ, θαρρῶ, γυρεύουσι στράτα νὰ μὲ κομπώσου.

305

ΝΕΝΑ

Ὡφου, καὶ πῶς τὰ λόγι' αὐτὰ σφάζου τὰ σωθικά μου,
 καὶ νὰ κρατήξω δὲ μπορῶ ποσῶς τὰ κλάημά μου.
 Τάσσω σου, θυγατέρα μου, νὰ ἔμεστα πάντ' ὁμάδι,
 γῇ ἐδῶ στὸν κόσμῳ ζωντανές, γῇ καὶ νεκρὲς στὸν Ἄδην
 δὲ θέλω ἀφήσει ν' ἀκουσθῇ, κι ἀπόθανες, Κερά μου,
 κ' ἐμὲ τὸν ἴλιον νὰ θωροῦ τ' ἀμμάτια τὰ δικὰ μου.

310

Στ. 289 τὸν πρικοιμένον Νένα Μ. 299 Καθὼς καὶ δῶ Μ. 301 μ' ἐπότιζες Μ.
 302 νεκρὴ τὸ σήμερον Μ. τὸ σήμερον Γ. Σ. 303—304 Δὲν ὑπάρχουσιν οἱ δύο στίχοι
 εἰς τὸ Μ. 305 Τί πρᾶμα συντιροῦσιν Μ. 306 θαρρῶ Μ. 308 τὰ δάκρυα μου Μ.
 309 νάμασται Μ. 311 νὰ κουστῇ Μ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Στὸν κόσμο πάλι νά 'σαι σύ, παρακαλῶ σε, Νένα,
νὰ σ' ἔχουν οἱ κορυσίδες μου θάρρος τὼς σὰν κ' ἐμένα.

NENA

Κάτεχε, θυγατέρα μου, κάτεχε, πὼς στὸν Ἄλδη
διαβαίνω γὰρ πρωτότερα,

315

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

ὦ, πὼς συγκλαίσι ὁμάδι!
τὸ τέλος τοῦ Πανάρετου τάχι 'χασι γροικίσει;

NENA

Βασιλεῦ μοῦ γαίνεται κι ἄκουσα νὰ μιλήσῃ,
γλήγορα, θυγατέρα μου, πᾶψε τὰ κλάμματά σου,
τὸ πρόσωπό σου μέρωσε, σύστεψε τὰ μαλλιά σου,
γιατὶ θωρῶ τὸ Βασιλεῖο περίσσια μερωμένο,
κι ὁλόχαρος σὲ καρτερεῖ, κ' εἰς ἔγνοια πλιὸ δὲ μπαίνο.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ἔτσι καὶ τ' ἄγρια κήματα τὸ κάνουν τῇ θαλάσσουν,
σὰν πνέξουνσι τὸν ἄθροπο, παύτουν καὶ κατατάσσουν.
Τὸν ὀρισμὸν ἐγροΐζησι τῆς Ὑψηλότητάς σου,
κ' ἦρθα νὰ μάθω τὸ ζήμιό, τί 'ναι τὸ θέλημά σου.

325

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Καλῶς τῇ θυγατέρα μου τὴν πολυαγαπημένη,
ἀπὸ ποτὲ ἐκ τὸν ὀρισμὸ τ' ἀφέντη εἴτι δὲ βγαίνει.
Τόπο μᾶς δῶσ', Χρυσόνομη, κ' ἔλα 'ς λιγάκι πάλι,
γιατὶ δὲ θέλω, τὸ θά πῶ, νὰ τὸ γροικήσουν ἄλλοι.

330

ΕΡΩΦΙΛΗ

Μισοῦγ' ἡ Νένα μου ἀπὸ 'δῶ, καὶ πλειότερα τρομάσσω,
παρὰ νὰ σκοτεινιάζουμι μόνυ μου 'ς ἄγριο δάσο.

Στ. 321—322 Τὸ Μ. συνέφυγε τὸ δίστιχον οὕτως: «Γιατὶ πολλὰ πασίχαρα καὶ σέγνια πλιὸ δὲ μπένω—μὲ πρόσωπο σεκαρτερεῖ περίσσια μερωμένο Μ. 323 τῆς θαλάσσης Μ. 324 πρῶτον Μ. 327 πολυαγαπημένη Γ. Σ. 329 κ' ἔλα λιγάκι Γ. Σ. 330 τὸ θανατῶ ποτε δὲ θά τα κοῦσουν ἄλλοι Μ. 331 Μίσεβαι Μ. 332 μονήσμου Μ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Καλὰ καὶ ταραχὴ πολλὴ μῶδακε, θυγατέρα,
τὸ σφάλμα σου τ' ἀμέτρητο τῇ σημερινῇ ἡμέρᾳ,
κι ὁ νοῦς μου νὰ σκοτείνιασε, καὶ ν' ἄψεν ἡ καρδιά μου, 335
καὶ νὰ 'λεγα, τὸ πὼς ποτὲ δὲν παύτει ἡ μάνιτά μου,
μ' ὅλον ἐτοῦτο βάνοντας στὸ λογισμό μου πάλι
τὸν πόνο τὸν ἀξείκαστο, τὴν πρῶτα τὴ μεγάλη,
ἀπὸ 'χα πάρει στὸ 'στερο, ἃ σ' εἶχα θανατώσει,
σὲ καλωσύνην ἔστρεψα τὴ μάνιτα τὴν τόση, 340
κι ἀγδίκιωτο ἀποφάσισα ν' ἀφήσω τὸ θυμὸ μου,
κ' ἐκεῖνον, ἀπὸ τοῦ μοῦ 'φταιξε, νὰ κάμω καὶ γαμπρό μου·
ἔτσο' ἔδεκεῖ, ποὺ βρίσκετο, κι ἀνίμενε νὰ σώσω,
τυραννισμένο θάνατο κι ἄπονο νὰ τοῦ δώσω,
ἐπῆγα κ' ἠῤῥηκά τονε, κ' ἔκαμα νὰ γροικίσῃ 345
μὲ σπλάχνος μεγαλώτατο, πὼς τοῦ 'χα συμπαθήσει
κ' ἐκεῖνο, ποὺ δὲν ἤξευρα, μηδ' ἄκουσά το πλέα,
πὼς εἶναι τοῦ Θρασύμαχου παιδί τοῦ βασιλέα
μοῦ 'πε, τὸ ποῖο πρωτότερα ἂν ἤθελα γροικίσει,
τόσα περίσσια καὶ πολλὰ δὲν ἤθελα μανίσει. 350

ΕΡΩΦΙΛΗ

Μὰ τὴν ἀλήθειᾳ, Ἀφέντη μου, ποτέ του τέτοιο πράμα
δὲ μοῦ 'πε καὶ γροικῶντάς το πό 'χω μεγάλο θάμα
κι ὄχι γιατί 'ναι βασιλεῦ παιδί, γιατί' ἔτσι χάρι
νὰ 'χῃ δὲν ἤμπορεῖ παρὰ βασιλικὸ κλωνάρι, 355
μὰ μοναχὰς γιατί κουρφοῦ τόσον καιρὸ τὸ κράτειε,
καὶ δίχως περιφάνεσι στὸν κόσμον ἐπορπάτειε.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ἔτσι 'ναι, θυγατέρα μου, καὶ φχαριστῶ τὴ μοῖρα,
κιὰς ἀπὸν μέ 'καμε παιδί 'νοῦς βασιλεῦ κ' ἐπῆρα.
Γιὰ κεῖνο ἔκραξα κ' ἐσέ, γιὰ νὰ σοῦ συμπαθήσω,
σὰν κ' ἐκεينوῦ συμπάθησα ὅτ' σφάλμα του τὸ πλήσιο. 360

Στ. 333—334 Λεῖπουν ἀπὸ τὸ Μ. 335 Κι ὁ νοῦς μου ἐσκοτήνιασαι καὶ ἄναψεν Μ. 336 παύγει μάνιτα μου Μ. 338 τὸν ἀξάκουστον Μ. 339 σὰν εἶχα θανατώσει Μ. 341 ἀγδίκιωτα... νὰ σβύσω Μ. 342 γὰ γαμπρό μου Μ. 343 Καί τῇ... ἀνιμένα Μ. 344 τυραννισμένο Μ. 346 τοῦ τοῦχα Μ. 348 Τρασίμαχου Γ. Τρασίμαρχου Μ. 349 τὸ πλιὰ Μ. 353 ἔχει χάρι Μ. 354 δὲν εἶναι μπορετὸ Μ. βασιλικοῦ Μ. 355 κρουφὸ Μ. 356 ἐπερπάτειε Μ. 357 φχαριστῶ Σ. 358 μούδακε Μ. 359 Τόρα καὶ σένα ἔκραξα Μ.

Τὸ πρᾶμα, ἀπὸ ἡμεῶν λοιπὸ στανιῶς μου, συχωρῶ σου,
 κι ἄντρας σ' ἄς εἴ ὁ Πανάρετος, σάν τότε θές, δικός σου,
 κι ἄς εἶναι τ' ὄχι θέλημα, κι ὄρεξι τὸ στανιό μου,
 προξενητὴς ὁ πόθος σας, βοιηθὸς τὸ ριζικό μου.
 Κι ὄχι νὰ γνώσης πλὴν καλλιὰ, πὼς ἐσιμπάθησά σου,
 θέλω γι' ἀγάπη μου ἀκοιμὴ νὰ πάρης χάρισμά σου
 τὰ πρᾶμα ἀπὸν βρίσκονται ἔς ἐτοῦτο τὸ βατσέλλι
 οἴμωσε, δέ τα, χάρισμα πλῆσιο φανῇ σοῦ θέλει.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Σημάδι μεγαλύτερο στὸ πλάγχθος τὸ περισσώ
 τῆς Ἀφεντιάς σ', Ἀφέντη μου, δὲ χοῖζω νὰ γνωρίσω,
 σάν τὸ συμπαθεῖο, ποῦ ἡδὴ σήμερον ἀπὸ σένα
 στὸ φταίσιο τ' ἀμέτρητο, ἀπόχω καμωμένα.
 Μ' ὅλον ἐτοῦτο ταπεινὰ σκύπτω τὴν κεφαλὴ μου,
 καὶ τὸ μοῦ δίδεις, δέχομαι μ' ὅλη τὴν ὄρεξι μου.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Κάνεις, καθὼς τὰ φρόνιμα παδιὰ νὰ κρατημένα,
 γιὰ κεινο πάντα τὴν εὐχὴ θές ἔχεις ἀπὸ μένα.
 Σίμωσε τώρα τὸ λοιπὸ, ἐσχέπασε καὶ δέ τα,
 καὶ μετὰ σίνα ἔπιω' τα, κι ἄγωμε στέρεψέ τα.
 Τί στέκεις, θυγατέρα μου, πιάω' τα, καὶ μὴ φοβάσαι,
 γιὰτὶ συναφοριὰς τὸνε πασίγνωθ' ἔν νά 'σαι.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Τρέμ' ἡ καρδιά μου καὶ χτυπᾷ, τ' ἀμμάτια μου δειλιούσι,
 καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ χάρισμα τρομάσσω νὰ στραφοῦσι,
 καὶ ἡ χεὶρ μου μηδὲ ποσὸς δὲ θέλει νὰ σιμώσῃ,
 κι ὡς ὅμις ἄγχιος νὰ τ' ὄνε, τρομάσσει νὰ τ' ἀπλώσῃ.
 Ὡς, ὦς δὴμένα! τί θωρῶ, τί συντηρῶ ἡ καημένη,
 καὶ τίνας εἶν ἡ κεφαλὴ, ἀπὸ νὰ δῶ κοιμένη;

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τ' ἀγαπᾷσάν σου τοῦ καλοῦ μὲ τὴ διζὴ μου χεῖρα
 κοιμένη, σάν τοῦ τύχαιεν, ἄπονη θυγατέρα.

Στ. 361 στανιό μου Μ. 364 φόβος τὸ ριζικό μου Μ. 366 ἀκόμι Μ. 367 τὸ
 πρᾶμα ἀπὸν βρίσκειται Μ. 368 σίμος κι δὲς τὸ χάρισμα πλῆσιο Μ. 369 στὸ πρᾶμα
 Μ. 371 πόλαβα Μ. 372 ὁπόχω Μ. 376 θές ἔχει Μ. 384 δὲ θέλει Μ. 385 ὦ
 φου ὦ εἰμένα Μ. εἶντα θωρῶ Μ. 386 καὶ τίς εἶναι Μ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ὡφου, κανίσκι ἀλύπητο, κανίσκι πρικαμένο,
 καὶ πὼς ἀπὸ τὸ νοῦ μου, οἴμέ, θωρῶντάς το δὲ βγαίνω! 390

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Κανίσκιν εἶν ἀξιότατο καὶ πλερωμὴ τῆς τόσης
 τιμῆς, ἀπ' ἀποκότησες τὸν κύρι σου ν' ἀξιώσης.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Τοῦτό 'ναι τὸ κεφάλι σου λοιπὸ τ' ἀγαπημένο,
 Πανάρετέ μου ἀφέντη μου, τὸ ματοκυλισμένο;

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τοῦτό 'ναι, ναί, καὶ χαίρου το, γλνκαὶ κανάμισέ το,
 κι ἂν εἶναι καὶ λυπᾶσαί το, κλῆψε καὶ ξέπλυνέ το. 395

ΕΡΩΦΙΛΗ

Τοῦτά 'ναι τὰ χεράκια σου; κύρι μου, τὴν καημένη
 κα' εἶντα κανίσκιν ἄσκημο μ' ἔχεις κανισκαμένη.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ἀσκημον ἔκαμες καὶ σὺ πρᾶμα πολλὰ ἔς ἐμένα,
 μὰ γὼ 'χω μόνο τὰ πρεπὰ ἔς ἐσένα καμωμένα. 400

ΕΡΩΦΙΛΗ

Καρδιά μου, πὼς δὲ σκίζεσαι, μάτια μου, πὼς μπορεῖτε
 τέτοια μεγάλην ἀπονιὰ σήμερο νὰ θωρεῖτε;

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ὡς εἶδασι τ' ἀμμάτια μου κα' ἐμὲ τὴν ἐντροπὴ μου,
 καὶ τὰ δικὰ σου νὰ θωροῦ πρέπει τὴ γδίκωσί μου.

Στ. 391 ἔναι Μ. 392 τοῦ κύρι σου νὰ δώσει Μ. 394 ματοκυλισμένο Μ. 395
 καμάρονέτο Μ. 396 κι ἀνέναι... σκίψε καὶ φίλισαίτο Μ. 399 Ἀσκημα Μ. 400
 σήμερο ἀπὸ σένα Μ. 401 πὼς δὲν μπορεῖται Μ. 404 γδίκωσι μου Μ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Καὶ τοῦτο τ' ἄλλο τί ν' ἔδω; κρίνω ἡ-ἀγαπημένη
νά ν' ἡ καρδιά, ποὺ πάντα τσι μ' ἐβάστα φυλαμένη.

405

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τούτη ναι κ' ἐβγάλε κ' ἐπὶ τώρα τὴν ἐδική σου,
καὶ αἰψέ τινε μετ' αὐτή, ἀν τὴν πονῇ ἡ ψυχὴ σου.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ὡρον, μὲ ποῖα γωτιά ἄκαφε μέσα τὰ σωθικά μου,
μ' εἶναι μαχαίρι μοῦ ἄσφαξες, κύρι μου, τὴν καρδιά μου

410

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τὸ ἴδιο, ποὺ μ' ἐπλήρωσε, σ' ἄσφαξε κάτεχε το,
κι ἀν εἶναι δίξιο καὶ πρεπό, στὸ νοῦ σου μέτρησέ το.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Γιατὶ δὲ μ' ἄσφαξες ἐμὲ πρῶτας, γιατί ν' ἀφήσης;
τόσο κακὸ τ' ἀμμάτια μου νὰ δοῦσινε, νὰ ζήσης;

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Γιατὶ καὶ σὺ τόσ' ἐντροπὴ μ' ἔκαμες νὰ γνωρίσω
σὲ τοῦτο τὸ λιγούτσικο καιρό, ποὺ θε νὰ ζήσω.

415

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ἐλκρότατο μου πρόσωπο, κεφάλι τιμημένο,
ποῦ ναι τ' ἀπομονάρι σου χορμὶ τὸ σκοτομένο;

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Θρογὴ ἐγγὺ τῶ σκυλλιῶ, τῶ λιονταριῶ μου βρῶσι,
γιατὶ δὲν ἦτο τὸ πρεπὸ χῶμα νὰ τὸ κουκλώσῃ.

420

Στ. 405 πούνε δῶ θορῶ γιαγαπημένη Μ. 410 καὶ μήντα κύρι μοῦ σφαξες μα-
χέρι Μ. 415 καὶ σὺ τὴν ἐντροπήν Μ. 416 πόχω Μ. 419 Τῶν λιονταριῶν μου ἐγ-
νικαι καὶ τῶν σκυλιῶν μου βρῶσι Μ. 420 Γιατὶ πρεπὸ δὲν ἦτουνα χόμα νὰ τὸ σκε-
πάσει Μ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ὡφ, ὧχ διμένα τί γροικῶ, ψυχὴ, πῶς δὲ χωρίζεις
ἀπὸν τὸ δόλιο σου χορμὶ; καρδιά, πῶς δὲ ραίξεις;

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Κ' ἐγὼ ἐκ τὴν τόση μου χαρὰ τὸ πῶς δὲν ξαναγιώνω,
πῶς εἰς τὰ ἦψη τ' οὐρανοῦ μὲ τὴν κορφή δὲ σώνω;

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ἡ πρίκα μου τὸ λοιπονίς, κύρι, χαρὰ σοῦ κάνει;
κ' ἡ λύπη μου τόση δροσιὰ στὰ σωθικά σου βάνει;

425

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Ὅσο σὲ βλέπω, κάτεχε, περισσὶα πρικαμένη,
τόσο μοῦ κάνεις τὴν καρδιά πασίχαρη καὶ μένει
μὰ κλαῖγε, καὶ τὰ κλάηματα ποτέ σου μὴ σκολάσης,
κι ἀπὸν τὴν πρίκα τὸ θεὸ παρακαλῶ νὰ σκάσης
τ' ἀγαπημένο πρόσωπο συντήρα τοῦ καλοῦ σου,
κι ὅσο μπορεῖς εὐχαριστιᾷς δίδε τοῦ ριζικοῦ σου,
πῶς τέτοιον ἄντρα σοῦ ἔδωκεν ἄξιο τῆς εὐγενειᾶς σου,
καὶ γὰ νὰ κλαίγῃς πλεόπερα μισσεύγω ἀπὸ κοντά σου.

430

ΣΚΙΪΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΕΡΩΦΙΛΗ ΜΟΝΑΧΗ.

ΕΡΩΦΙΛΗ

Ὡ κύρι μου, μὰ κύρι πλιὸ γιάντα νὰ σ' ὀνομάζω,
κι ὅχι θεριὸν ἀλύπητο κι ἄπονο νὰ σὲ κράζω,
πειδὴ περνᾷς στὴν ὄρεξι πᾶσα θεριὸ τοῦ δάσου,
καὶ πλιὰ ἄγρια πιὰρὰ λιονταριοῦ μῶδειξες τὴν καρδιά σου;

435

Στ. 421 ἦντα γροικῶ Μ. 423 ὄχι ν Μ. 425—428 Οἱ τέσσαρες στίχοι δὲν ὑπάρ-
χουσιν εἰς τὸ Μ. 432 εὐχαριστιὰ Μ. 435 καὶ γιάντα πλιὸ κύρι νὰ σ' ὀνομάσω Μ.
437 τὴν ὄρεξι πᾶσα θεριοῦ Μ. 438 μῶδειχες τῇ θοριά σου Μ.

Θεριὸ λοιπὸν ἀλύπητο παρὰ θεριὸ κιανένα,
 γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ δὲν ἔσφαξες τὴν ταπεινὴν ἐμένα;
 440 Μὰ κεῖνο, ποῦ δὲν ἔκαμε τὸ χέρι τ' ἄπονό σου
 Θέλω τὸ κάμει μόνια μου κιὰς μὲ τὸ στανικό σου,
 γιατί δὲν εἶναι μπορετό, μηδὲ ποτὲ τυχαίνει,
 μὴν ὦρα ἀπὸ τὸ ταῖρι μου νὰ ζῶ ξεχωρισμένη.
 445 Ταῖρ' ἀκριβό μου καὶ γλαυά, φῶς καὶ παρηγοριά μου,
 καὶ πῶς σὲ βλέπουν τσι φτωχῆς τ' ἁμμάτια τὰ δικά μου;
 καὶ μ' ὅλον τοῦτο δύνουνται τὰ μέλη μου καὶ ζιοῦσι,
 τ' ἁμμάτια μου καὶ βλέπονσι, τὰ χεῖλη καὶ μυλοῦσι.
 Πάντ' ἀκριβό μου ταῖρι μου, μ' ἔθρεφεν ἡ καρδιά σου,
 450 τώρα σὸν ἄδῃ τὴ φτωχὴν μὲ βάνει ἡ-ἀσκημά σου,
 καὶ ἄλλοι τ' ἁμμάτια μου, ὦχ, ὀϊμέ, στανιό τῶς συντηροῦσι,
 γιατί ἔτσι σὰ σ' ἐκάμασι τρέμον νὰ σὲ θεωροῦσι.
 Πανάρετε μ' Ἀφέντη μου, ποῦ ἔν τὰ πολλά σου καίλλη,
 ποῦ κείν' ἡ νόστιμη θεωριά, καὶ πᾶσα χάρι σ' ἄλλη;
 455 ποῦ ἔναι τ' ἁμμάτια τὰ γλαυά; ποῖον ἄπονο μιχαίρι
 σοῦ τὰ βγάλε κ' ἐτίγλωσε, διυέ! ἀκριβό μου ταῖρι;
 στόμα μου νοστιμώτατο καὶ μοσχομυρισμένο,
 βροῖσι ὅλων τῶν ἀρετῶν, ζαχαροζυμωμένο,
 γιάντα τὰ πλουμισμένα σου καὶ τὰ γλαυά σου χεῖλη
 τὴ δοῦλη σου δὲν κραῖζουσι, ὀϊμέ, τὴν Ἐρωφίλη;
 460 γιάντα σωπᾶς σὸν πόνο μου, γιάντα στὰ κλάμματά μου
 δὲ συντηχάινεις δυὸ μικρὰ λόγια ἔς παρηγοριά μου;
 μὰ δίχως γλῶσσ' ἀπόμεινες, καὶ πῶς νὰ μοῦ μιλήσης,
 πῶς τὴν πολλὰ βαριόμοιρη νὰ μὲ παρηγορήσης;
 πῶς νὰ μοῦ παραινεθῆς, πῶς νὰ μοῦ πῆς, ψυχὴ μου,
 465 γιὰ σένα μόνο θάνατον ἐπῆρε τὸ κορμί μου;
 Κ' εἰς, χεράκια μ' ἀκριβά, ποιὰ χέρια ἀποκοτῆσαι,
 καὶ ἄπονα ἀπὸ τὸ δόλιο σὰς κορμί σὰς ἐχωρίσαι;
 χέρια, ποῦ σὰς ἐτίγμανε σκῆπτρο νὰ σὰς βρωαίνει,
 καὶ μοναχὰς νὰ δίδετε νόμο σὴν Οἰκουμένη,
 470 γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ δὲν πιάνετε τὰ χέρια τὰ δικά μου;

Στ. 439 ἀνελέπτο Μ. 441 τὸ δικόσου Μ. 443 μηδὲ ποσῶς Μ. 445 ἀκριβό καὶ
 γλαυά φῶς καὶ μὲ παρ Μ. 446 τὴν φτωχὴν Μ. 447 ζοῦσι Μ. 449 ἔτρεφεν Γ. Σ. ἡ
 θεωριά σου Μ. 454 νοστιμοθορία Μ. 456 ἐμέ Μ. 460 τώρα τὴν Ἐρωφ. Μ. 461
 Γιατί σωπᾶς τὸν π. Μ. 462 λόγια παρηγοριάμου Μ. 464 παρηγορήσει Μ. 469
 βασταίνει Μ. 470 μοναχὰ Μ.

γιάντα στὸ στήθος σπλαχνικά καὶ ἀπάνω σὴν καρδιά μου
 δὲν ἄγγιζετε ν' ἀλαφρωθῇ, τσι πόνους τσι νὰ χάσῃ,
 κ' ἐτούτη τὴν τρομάρα τσι τὴν τόση νὰ σκολάσῃ;
 475 Καὶ σὺ, καρδιά ἀνθρωπένῃ μου, τοῦ πόθου φυλακτάρι,
 ποιὸ ἔκείνο τ' ἄπονο καὶ ἀγριώτατο λιοντάρι,
 ποῦ σ' ἐβγαλ' ἐκ τὸν τόπο σου, κ' αἱματοκυλισμένη
 τ' ἁμμάτια μου νὰ συντηροῦ μ' ἔκαμε τὴν καημένη;
 480 καρδιά μου ἀγαπημένη μου, γλαυώτατη καρδιά μου,
 πόσα τοῦ πόθου βάσανα εἶχες γιὰ ὄνομά μου!
 πάντα ἔχεις μ' ἀναστεναμούς, κ' ἐθρέψουσαι μὲ πρίκες,
 κ' εἰς τό ἄστερο ἀνασπάστηκες, κ' ἐκ τὸ κορμί σου βγήκες,
 γιὰ νὰ μπορῶ τριγύρου σου νὰ ἴδω, πῶς εἰ γραμμένο
 τ' ὄνομα τς Ἐρωφίλης σου τὸ πολυαγαπημένο.
 485 Ὡφου πρικί μου ριζικό, καὶ ἀντίδική μου μοῖρα,
 τόσα γοργὰ μ' ἐκάματε νύφη γιαμιὰ καὶ χήρα!
 μοῖρα κακὴ γιὰ λόγου μου, κοιμπώτρα καὶ ὀχθρεμένη,
 ἔς ποῖο τέλος μ' ἐκατάφερες τὴν πολυπρικαμένη!
 490 ποῖο πρᾶμα μ' ἔκαμες νὰ δῶ, ποιὰν πρίκα νὰ γνωρίσω,
 ποιὰ παιδωμὴ, ποῖο βάσανο, ποῖον πόνο νὰ γροικῇσω!
 ποῦ κείνα, ποῦ ἔλεγε τοῦ νοῦ, ποῦ κείνα ποῦ ἀπὸ σένα
 τ' ἁμμάτια μ' ἀνιμένασι νὰ δοῦσι τὰ καημένα;
 495 χαρὲς περισσὶες μοῦ ἔτασες, καὶ πρίκες μὲ γεμώνεις.
 ζῆσι καὶ ἀνάπαρη πολλή, καὶ θάνατο μ' ἀξιάνεις.
 Λαμπρὸ τὸν ἥλιο μοῦ δειξες, κ' ἡλιζα καλωσύνη,
 μὰ τὸ ζυμὸ θαμπώθηκε, καὶ ἄγριος καιρὸς ἐγένη.
 Χρυσὸ στεφάνιν ἔβαλες, ἀπάνω σὴν κορφή μου,
 καὶ ὄφρις ἐγένηκε ζυμὸ κ' ἐπῆρε τὴ ζωὴ μου.
 500 πολλὴ δροσιὰ μ' ἐπότισες, μὰ ἔτον φαρμακεμένη,
 καὶ ὀλπίζοντας πῶς θρέφομαι, μένω θανατωμένη.
 Τὴν πόρτα τσι Παράδεισος μ' ἀνοιξες, καὶ ἀπὸ κείνη
 σὴν Κόλασι μ' ἐπέρασες, καὶ ἀλύπητα μὲ κρίνει

Στ. 472 καὶ ἄπονο Μ. 473 δὲν σκίζεται Μ. νὰ λαφρωθῶ Μ. 476 πηνίτου ἐκεῖνο
 ταπεινὸ Μ. 477 ὀχτόν Μ. ματοχλίσμένη Μ. 478 νὰ σὲ θοροῦ Μ. 479 πρικαμένη
 μου Μ. 481 Πάντα σου Μ. θρέψουσαι Μ. 483 ἄνος εἰ γραμμένο Μ. 484 πολλαγα-
 πημένο Σ. πολ' ἀγαπημένο Γ. 486 πόσα γοργὰ Μ. 487 καὶ χρομένη Μ. 489 ποῖο
 πρᾶμα νὰ γροικῇσω Μ. 490 ποιὰ βάσανα Μ. 491 ποιὰ κείνα... ποῦν κείνα Μ. πόλο
 σένα Μ. 493 χάρες Γ. Σ. 494 ζήσε Μ. 495-496. Λεῖπει τὸ δίστιχον ἀπὸ τὸ Μ
 497 χρυσὸ Μ. 498 καὶ ὄφρις ζυμὸν ἐγένηκαί καίφαγε τὸ κορμί μου Μ. 499 Πολιδρασι
 Μ. μὲ πότιζες Μ. φαρμακομένη Μ.

φευτὸ καλὸ μοῦ χάρις, καὶ ὡς ὄνειρον ἐχάθη,
 σὰ χόρτον ἐξεράθηκε, σὰ ρόδον ἐμαράθη·
 σὺν ἀστραπῇ ἄψε κ' ἔσθισε, κ' ἔλυσε σὺν τὸ χιόνι,
 σὰ νέφελον ἐσκόρπισε, στὸν ἄνεμο σὰ σκόνι.
 Μὰ δὲ φαρὰς τὰ πάθη μου, δὲ μοῦ λιγαίνεις πρίκα,
 κ' οἱ πόνοι μου κ' οἱ κρίσεις μου παντοτινὰ γενῆκα,
 καὶ πλειότερη τὴν παιδεία γὰρ νὰ ἔχω καὶ τὰ βάρος
 τὰ πάθη μου δὲν ἔχουσι νὰ μὲ σκοτώσου χάρι.
 Μὰ κείνο, ποῦ δὲ δύναται τόσος καιμὸς νὰ κάμῃ,
 θέλει τὸ κάμει ἢ χέρα μου καὶ τὸ μαχαίρ' ἀντάμῃ,
 στὸν Ἄδην νὰ μὲ πέμψουσι, καὶ ὁ κύρις ἄπονός μου
 τὴ βασιλείαν τ' ἄς χαίρῃ καὶ τρεῖς χαρὲς τοῦ κόσμου.
 Στήθός μου κακορρίζο, καρδιά μου πρκαμένη,
 πόσα ἴσως καλύτερο ποτὲ μοῦ γεννημένη
 στὸν κόσμῳ νὰ μὴν εἶχα ἴσως, πόσα ἴσως καλλιά μου
 λὺγ' ἴλλου νὰ μὴ δοῖνε τ' ἀμμύτια τὰ δικιά μου.
 Τὸ πνέμα σου, Πανάρετε, τίρι γλυκύτατό μου,
 παρακαλῶ σε νὰ δεχτῇ τὸ πνέμα τὸ δικό μου,
 ἵνα νὰ στέκοιέστανε τόπο, καὶ μιὰν ὁμάδι.
 Κόλασι γῆ Παράδεισο νὰ γνῶσθαι στὸν Ἄδην.
 Πανάρετε, Πανάρετε, Πανάρετε, ψυχὴ μου,
 βοήθη μοῦ τρεῖς βασιλοῦργος καὶ δέξου τὸ κορμί μου.
 Ἐδῶ πιάει τὸ μαχαίρι, ὅπου ἦτονε στὸ βασιλέα καὶ σφάζεται, καὶ
 πέφτει σκοτωμένη καὶ εἰς λιγάκι ἐρχονται οἱ κορασιδες τῆς γυ-
 νεύοντάς την.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ.

ΚΟΡΑΣΙΔΕΣ, ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΝΕΝΑ.

ΚΟΡΑΣΙΔΕΣ

Α: τίρι νὰ γροικίσουμε, τί γίνην ἢ Κερά μας,
 μὰ ποῖα ἴσως τοῦτι, ποῦ νεκρὴ κείτ' ἔδῳ σιμά μας;

Στ. 503 φευτόκαλο Μ. 504 ἐξεραθήκασι Μ. σὰ χόρτο ἐμαρ. Μ. 505 καίλισσε
 Μ. 506 καίλισσε νὰν τὸ χιόνι Μ. 508 καὶ κρίσεις μου Μ. 510 σιμπόσου χάρι Μ.
 511 δὲ γίνεται Μ. 513 νὰ μὲ πέμψουσι Μ. 516 γεννημένη Γ. Σ. 517 ποσάτουμε Μ.
 519 πνεύμα σου Μ. γλυκύτατο Μ. 520 νὰ δεχτεῖς Μ. 522 καὶ παράδεισο Μ. 524
 Τὸ τελευταῖον ἡμιστίχιον λείπει ἐκ τοῦ Μ.

Ὅϊμένα, κ' εἶντα συντηρῶ, Κερά μ' ἀγαπημένη,
 τ' ἔχεις καὶ χάμαι κείτεσαι ὡς ἀποθαμμένη;
 Βασίλισσά μου, μίλησε, Βασίλισσα, σηκώσου,
 γύρισε λίγο πρὸς ἐμὰς τ' ἀργυροπρόσωπό σου.
 Ὅϊμέν, οἶμέ, σκοτώθηκε, βοιηθᾶτέ μου τρεῖς ξένης!

ΧΟΡΟΣ

Πιάσ' τηνε, πιάσ' τη γλήγορα, τί στέκεις καὶ ἀνιμένεις;

ΚΟΡΑΣΙΔΕΣ

Δὲ βλέπεις, πὼς ἐσφάγηκε, καὶ ἀκόμη τὸ μαχαίρι
 τ' ἄπονο σφίγγ' ἢ χέρα τρεῖς πρὸς τρεῖς καρδιάς τὰ μέρη;
 Ὅφου κακὸν ἀμέτρητο, ὥφου κακὸ περίσσιο,
 βοιηθήσετε, γυναῖκές μου, λίγο νὰ τὴ γυρίσω.
 Ὅ κακομοῖρα μας Κερά, καὶ γιάντα θανατώθης,
 γὰρ ποῖα μεγάλην ἀφορμὴ σήμερον ἐσκοτώθης;

ΧΟΡΟΣ

Δὲν τὴ θεωρεῖς τὴν ἀφορμὴ; τοῦτο τὸ χωρισμένο
 κεφάλι τοῦ Πανάρετου τὸ ματοκυλισμένο
 μόνο θε νὰ ἴνῃ-ἀφορμὴ.

ΚΟΡΑΣΙΔΕΣ

Ὅ νιὲ χαριτωμένη,
 στολὴ τοῦ κόσμου καὶ ὁμορφιά, Πανάρετε καμένη·
 ὦ πλησία ἀγαπημένη μας καὶ σπλαχνική Κερά μας,
 πὼς ὀλωνῶ μας ἔσφαξες σήμερον τὴν καρδιά μας!

ΝΕΝΑ

Γὰρ ποῖα ἀφορμὴ, γυναῖκές μου, κλαίγεται καὶ θρηνᾷτε,
 γιάντα σκληρὰ σκοτώνεστε; γιάντα μοιρολογᾷτε;

ΧΟΡΟΣ

Δὲν συντηρᾷς, Χρυσόνομη, δὲ βλέπεις τὴ Κερά μας,
 πὼς σκοτωμένη κείτεται, μὰ τί ἔχομε ρωτᾷς μας;

Στ. 528 καθὼς ἀποθαμένη Μ. 536 νὰ τὴ συκόσω Μ. 541 Μὰ δὲ θενάναι Μ.
 544 ὀλωνῶνε ἐσφαξες Μ. 546 γὰρ ἀφορμὴ Μ. 548 μὰ σὺ ἀκόμα ροτάσμάς Μ.

NENA

Ὀϊμένα, Ἐρωφίλη μου, οἶμέν' οἶμέν' οἶμένα
οἶμέ, κακόν, ἀπόπαθα!

ΧΟΡΟΣ

Πιάστε τσι τὰ καημένα 550
χέρια νὰ μὴ σκοτώνεται.

NENA

Ὀϊμένα, θυγατέρα,
κ' εἶντα κακὴ ξημέρωσε τοῦτη γιὰ μέν' ἡμέρα.
Γιὰ ποιά ἀφορμὴν ἐσφάγηκε, γιὰ ποιά ἀφορμὴ, Κερά μου,
νεκρὴ σὲ βλέπουν τσι φτωχῆς τ' ἄμμάτια τὰ δικὰ μου;

ΧΟΡΟΣ

Τὰ χέρια καὶ τὴν κεφαλὴ δὲ βλέπεις χωρισμένα 555
τοῦ δόλιου τοῦ Πανάρετου μέσα 'ς βατσέλλιν ἕνα;

NENA

Τοῦτη θὲ νὰ 'ν ἡ-ἀφορμὴ, κ' ἐσφάγηκε καὶ τοῦτη,
τοῦτη τζι τὴν ἀπόφασι σήμερον εἶπέ μου τη.

ΧΟΡΟΣ

Ὡ ἄπονο κι ἀλύπητο τοῦ Βασιλοῦ τὸ χέρι, 560
γιάντα νὰ πέψη σήμερο στὸν Ἄδῃ τέτοιο ταίρι!

NENA

Ὀϊμένα, Ἐρωφίλη μου, κι οὐγίντα δὲμποροῦσι
τ' ἄμμάτια μου τὰ σκοτεινὰ διὰ βρύσες νὰ γενοῦσι,
νὰ σοῦ ξεπλύνου τὴν καρδιὰ τὴν καταματωμένη,
κ' ὕστερα μὲ τὴ χέρα μου κ' ἐγὼ, καθὼς τιχαίνει,
τὴν ἐδική μ' ἀλύπητα κι ἄπονα νὰ πληγώσω, 565
κι ὥσ' ἂν ἐσένα θάνατο κακὸ κ' ἐγὼ νὰ δώσω!

Στ. 552 γιὰ κακὴ ἐξημέρωσαι τοῦτη κακὴ ἡμέρα Μ. 553 γιὰ ἀφορμὴ Μ. 554 τὴν φτωχή Μ. 556 χάμου Μ. 557 σφαίικαις εἰς τοῦτη Μ. 558 στοῦτηνε Μ. 560 νὰ πέσει Μ. κι ὥς βρύσαις Μ. 566 δὶχως καιρὸ Μ.

Ὀϊμένα, Ἐρωφίλη μου, καὶ πῶς νὰ κατεβοῦσι
στὸν Ἄδῃ τόσες ὁμορφιὲς καὶ χῶμα νὰ γενοῦσι;
πῶς νὰ μαδήσουν τὰ μαλλιά τὰ παραχρυσωμένα,
πῶς νὰ λυθοῦν τ' ἄμμάτια σου στὴ γῆ τὰ ζαφειρένια; 570
πῶς τ' ὁμορφό σου πρόσωπο κ' ἡ μαρμαρένια χέρα
θροφὴ σκοιλήκω νὰ γενῇ, χρουσή μου θυγατέρα;
Ὀϊμένα, Ἐρωφίλη μου, τὸν Ἄδῃ πῶς πλουταίνεις
μὲ τς ὁμορφιὲς σου τσι πολλές, κι ὅλη τὴ γῆ φτωχαίνεις!
Τὸν ἥλιο ἀφίνεις δὶχως σου σθηστὸ καὶ θαμπαμένο, 575
κι ὅλο τὸν κόσμον σκοτεινὸ καὶ παραπονεμένο.
Τσι χάρες ἐθανάτωσες, καὶ μετὰ σέν' ὁμάδι
σήμερον, Ἐρωφίλη μου, τς ἐπῆρες εἰς τὸν Ἄδῃ.
Ὀϊμένα ἡ βαριόμοιρη κ' ἡ πολυπρκαμένη
πῶς βρίσκομαι στὸ θάρος σου σφαλτὴ καὶ κομπωμένη! 580
στὴν κεφαλὴ σου ἐλόγιασα στεφάνι νὰ φιλήσω,
κ' ἐδὰ σφραμένη σὲ θωρῶ, καὶ τρέμω νὰ σοῦ 'γγίσω.
Παιδάκι σου ἐλογάζιαζα τὰ χέρια μου νὰ πιάσου,
νὰ τ' ἀναθρέψου σπλαχνικά, νὰ δῶ κληρονομιά σου,
κ' ἐγὼ σὲ θάφτω σήμερο, κι ὁμάδι μετὰ σένα 585
τὰ μέλη μ' ἐθανάτωσες τὰ πολυπρκαμένα.
Ὡφου, καὶ πῶς τὸ 'κόβουσου, πῶς τὸ 'βανες στὸ νοῦ σου,
πῶς τ' ὄνειρό σου τὸ πρὶν σήμερον ἐφοβούσου!
πῶς τὸ 'ξευρες, Ἀφέντρα μου, κι ἀποχαιρέτισές με,
καὶ σπλαχνικά στὸ πρόσωπο σὰ μάννα φίλησές με. 590
Μὰ νᾶρθω τάσσω σου κ' ἐγὼ στὸν Ἄδῃ μετὰ σένα,
δούλη σου πάλι νὰ μ' ἐκεῖ κι ἀγαπημένη Νένα,
σὰ θάψω τοῦ Πανάρετου τοῦτα τὰ λίγα μέλη
μὲ τὸ κορμί σ', Ἀφέντρα μου, καθὼς ἡ τύχη θέλει.

ΧΟΡΟΣ

Χρυσόνομη, τὸν ἄπονο θωρῶ τὸ Βασιλέα, 595
καὶ σκόλασε τὰ κλάηματα, γιὰ τὴν θὰ κάμω πλέα
'ς τοῦτο τὸν κόσμον νὰ μὴ ζῇ μ' ἀφῆτε νὰ σιμώσῃ,
πρὶν νὰ τόνε κάμωμε τὸ θάνατο νὰ γνώσῃ.

Στ. 567 καταλυθοῦσι Μ. 570 χυθοῦ Μ. 572 τροφὴ Γ. Σ. 577 ταῖς κόραις Μ.
καὶ μεταμένα Μ. 580 βρίσκου μου στὰ θάρι μου τιφλή Μ. 583 Πεδάκι μου Μ.
587 Ὡφου καὶ τὸ φόβο σου Μ. 589—590 Λεῖπουσιν ἐκ τοῦ Μ. 594 ἡ τύχης Μ.
598 νὰ νιώσει Μ.

NENA

Μή, μή, γυναῖκες, τοῦ θεοῦ τῇ γδίκῳσιν ἀφῆτε,
κ' εἰς τέτοιο κρῖμα σήμερο μὴ θέλετε νὰ μπῆτε.

600

ΧΟΡΟΣ

Νὰ ζῇ ἔναι κρῖμα ἀλύπητος στὸν κόσμο πλὶὸ μιὰ ὥρα,
μὰ πάψετε τὰ κλήματα, γιατί οἰμὰ ἔναι τώρα.

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ, NENA, ΚΟΡΑΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Μεγάλα κλήματα γροικῶ, κι ὅλα θὲ νὰ ἔναι γιὰ κεῖνο
τὸν ἄπιστο, ἀπ' ἀπόθανε. Γυναῖκες, τέτοιο θρῆνο
καὶ τέτοια ἀναμιγῇ γιατί κἀνέτ' ἀνάμεσά σας,
αὐὰ νὰ στοχάζεστε κ' ἐσεῖς τὸ θάνατ' ὀμπροστάς σας;

605

ΧΟΡΟΣ

Ἀφέντη, τὴν καημένη μας Κερὰ τὴν πρῆκαμένη,
οἶαν ἤθελεν ἡ μοῦρά μας, βλέπομε σκοτωμένη.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Καὶ τίς τὴν ἐθανάτωσε;

ΧΟΡΟΣ

Τοῦτα καὶ τὸ μαχαίρι
τῇ θανατῶσ', Ἀφέντη μου, μὲ τὸ δικό τ' ἐξί χέρι.

610

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Κι ὀμπρός σας ἐσκοτώθηκε;

Στ. 599 δίκαιο Μ. 600 μεγάλο μνημῆται Μ. 601 Μὰ σῆναι Μ. πλιά Μ. 603
ἀκουσα Μ. καὶ δὰ γιακεῖνο Μ. 604 κρήνω Μ. 605 μάνιτα Μ. ἀμοιβή Σ ἀναμεσό-
σας Μ. 606 ὀμπρός σας Μ. 608 καὶ γῶμε Μ.

ΧΟΡΟΣ

Χάμαι ξεψυχημένη
τὴν ἡῦραμ', ὄντεν ἤρθαμε.

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Δὲν πρέπει ν' ἀνιμένη
γεῖς, ἀπ' ἐργάζεται κακά, παρὰ τὸ τέλος νὰ ἔχη
κακὸ περίσσια κι ἄτυχο ἔς ὅποια μερὰ κι ἄ λᾶχη.
Θλίβομαι καὶ πρῆκαίνομαι, πὼς χάνω τὸ παιδί μου,
μὰ πὼς τελειώνει μετ' αὐτὴ σήμερο ἡ-ἐντροπή μου,
χαίρομαι τόσ', ἀπὸν ποσῶς τὴν πρῆκ' αὐτὴ δὲ χρῆζω,
μαλλιοστὰς πλιά πασίχαρος παρὰ ποτὲ γυρίζω,
γιατὶ μὲ διχωστὰς τιμὴ τὰ πλούτη δὲ φελοῦσι,
κι ὅποιοι ἀπομένον μ' ἐντροπή, δὲν ἤμπορὰ κρακοῦσι
ἔς τοῦτο τὸν κόσμον ζωντανοί.

615

620

ΧΟΡΟΣ

Τὸ πρᾶμα, ἀπὸν κρίνει
τῆς Ἀφεντιάς σ' ἡ φρόνεψι, μηδένας τ' ἀντιτείνει,
μηδὲ τιχαίνει, οὐδὲ μπορεῖ μ' ἄλλοι παρὰ παιδί σου
τόση μεγάλη βασιλειὰ νὰ θὲ κληρονομῆσου,
κρῖμα πολὺ μοῦ φαίνεται, κ' ἔχω καὶ γροικημένο,
πὼς τὸ συμπάθειο μοναχὰς στὸν κόσμον γεναμένο
βρίσκεται ἀπὸν τὸ φταίσιμο, κι ἀλύπητους καλοῦσι
τς ἀθρώπους, ἀπὸν φταίσιμο δὲ θὲ νὰ συμπαθοῦσι.

625

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Τοῦτο μπορέσειν ἤθελε νὰ λέγεται γιὰ τς ἄλλους,
κι ὄχι ποτὲ γιὰ βασιλικοὺς τόσα στὴ γῇ μεγάλους
μ' ἀνὲν καὶ κληρονόμος μου δὲ βρίσκεται παιδί μου,
τ' ὄνομα κληρονόμος μου θέλ' εἶσται κ' ἡ τιμὴ μου,
καὶ σώπασε τὰ λόγια σου, γῇ τάσσω σου κ' ἐσένα,
(γιατὶ ἤρθες τῇ δασκάλισσα νὰ κάμης μετὰ μένα),

630

Στ. 611 ξεψυχισμένη Μ. 612 ἐδέρθαμεν Μ. νὰ ποθάνει Μ. 614 σότι καιρὸ κι
ἀλάχει Μ. 618 μάλιστα Γ. Σ. Μ. 619 μὲ δίχος τῆς τιμῆς Μ. 620 κρατοῦσι Μ.
622 κατακρίνει Μ. 626 χαρισμένο Μ. 627 κι ὅλοι ποῦ τζὴ καλοῦσι Μ. 628 συμπα-
θίσου Μ. 631 ἀπὸ τὰ σπλάγχνου Μ. 632 θέλει στέκει τιμίμου Μ. 633 μὰ τάσσω Μ.

πὼς τῇ Κερᾷ σου συντροφιά στὸν Ἄδην νὰ σὲ πέψω,
κι ἄλλα νὰ λέγῃς φρόνιμα λόγια νὰ σ' ἀρμηνέψω. 635

ΧΟΡΟΣ

Κλιτὴ, ὥς μοῦ ἔναι μπορετό, στὰ πόδια τς Ἀφρεντιάς σου
πέφτω ἢ φταχτή, καὶ ταπεινὰ τὴν Ὑψηλότητά σου
παρακαλῶ, στὰ μίλησα συμπαῖθιο νὰ μοῦ δώσῃ,
γιατὶ ἔς ἐτοῦτο μ' ἔφερε μόνον ἡ πρῖκα ἡ τόση. 640
Εἰς τοῦτο γονατίζοντας κáμνει ἀτὴ τῇ πὼς ἀγκαλιάζει τὰ πόδια του νὰ
τὰ φιλήσῃ, καὶ κείνη τὰ σφίγγει καὶ ρίχνει τονε χάμαι ἀπέκεις κρᾶ-
ζει ὅλες νὰ ρᾶζουν γὰ νὰ τότε σκοτώσῃ.

ΧΟΡΟΣ

Γυναῖκες μ' ὅλες τρέξετε νὰ κάμωμεν ὁμάδι
τοῦτο τὸν ἀπονάτατο νὰ κατεβῇ στὸν Ἄδην.
Ἐδῶ ράσσουν ὅλες καὶ κολλοῦσίν του

ΒΑΣΙΛΕΑΣ

Βοηθήσατέ μου, δοῦλοι μοι, τρέξετε, στρατιῆγοί μου,
κι ἄπονα μὲ πληγώνουσι, καὶ παίρνουν τὴ ζωὴ μου.
Ἐδῶ τότε σκοτώνουσι καὶ εἰς τοῦτο βγαίνει ἡ ἀσκία τοῦ ἀδελφοῦ του,
καὶ στένεται ἀπὸ πάνω του καὶ λέγει,

ΑΣΚΙΑ

Τοῦτο ἐστέκουμου νὰ δῶ τὸ τέλος στὸ κορμί σου,
τόρῃ ἄς κατέβῃ μετὰ μὲ στὸν Ἄδην ἡ ψυχὴ σου,
νὰ χῆς κ' ἐκεῖ τῇ παιδωμὲς πάντα, καθὼς τυχαίνει,
τόση μεγάλη σ' ἀτυχία νὰ μείνῃ πληρωμένη. 645

ΝΕΝΑ. ΚΟΡΑΣΙΔΕΣ ΚΑΙ ΧΟΡΟΣ.

ΝΕΝΑ

Γυναῖκές μου τὴν ἀπονιά σκολάσετε τὴν τόση,
θάνατο μὲ τὸ θάνατο σώνει σας νὰ πληρώσῃ. 650

Στ. 636 κι ἄλλα πολλὰ τὰ σάπεψα φρόνιμα ναρμηνέψω. Μ. 637. Εἰς τὸ Σ. οἱ
τέσσαρες στίχοι ἀποδίδονται εἰς τὴν Νέναν. 637 ὅσο μοῦναι Μ. 639 στὸ μίλησα
Μ. 641 ὅλες ὁμάδι Μ. 643 βοεθήσατέμου Μ. 645 Τοῦτονε στὸν κόσμον νὰ εἰδῶ
Μ. 646 τότε κατέβεις Μ. 649 - 650 Λεῖπει τὸ δίστιχον ἀπὸ τὸ Μ.

ΧΟΡΟΣ

Ἀπονος κι ἀνελύπητος εἶν ὅποιος τὸ κατέχει,
κ' εἰς τοῦτο, ἀπὸ τοῦ κάμαμε, λύπησι λίγην ἔχει.

ΝΕΝΑ

Ὡ Βασιλιὲ κακότυχε, ὦ πλήσια κακομοίρη
παρὰ κιανέναν ἄθροπο, παρὰ κιανένα κύρι
σήμερο πέτας ἔς τς ὀρανοὺς, κ' ἔθανες εἰς τὸ νοῦ σου 655
τιμὲς καὶ καλορριζικιὲς ἐσὲ καὶ τοῦ παιδιοῦ σου,
κ' ἐσένα πρίκες σ' ἡῦρασι, θανάτοι σὲ πλακῶσα,
καὶ τ' ὄνομά σου λειώσασι, τὴ δόξα σου τελειῶσα.

ΧΟΡΟΣ

Τί στέκομέστα πλιὸ ἐδῶ, τί καρτεροῦμε πλιά μας;
στὴν κάμερα τῇ ἄς πάγωμε τῇ δόλιας τῇ Κερᾷ μας, 660
τὸ ξόδι τῇ νὰ κάμωμε μὲ πόνο καὶ μὲ θλίψη,
κι οὐδὲ κιαμιὰ ἀπὸ λόγου μας τιμὴ νὰ μὴ τῇ λείψῃ,
κ' ἐτοῦτον ἄς ἀφήσωμε τὸν ἄπονο, νὰ βγοῦσι
σκύλλοι, σάν εἶναι τὸ πρεπό, νὰ τότε μοιραστοῦσι.
Πιάστε τη, κορασίδες μου, πιδέξια, ὅσο πορεῖτε 665
μάτια μου κακορριζικα κ' εἰντὰ ἔναι τὰ θωρεῖτε!
Εἰς τοῦτο τὴ σηκώνουν οἱ κορασίδες τῇ καὶ πᾶσι μέσα μὲ τὴ Νένα
καὶ ὁ Χορὸς τῶν γυναικῶν ἀπομένοντας καὶ λέγοντας τὰ καταγε-
γραμμένα βέρσα σέρνου καὶ τὸ Βασιλιὸ μέσα καὶ χάνεται.

ΧΟΡΟΣ

Ὡ, πόσα κακορριζικους, πόσα λωλοὺς νὰ κραῖζου
τυχαίνει κείνους, ἀπὸ ἔδῳ κάτω στὴ γῇ λογιαῖζου,
πὼς εἶναι καλορριζικοι, κ' εἰς τ' ἄστρα πὼς πετοῦσι
γὰ πλοῦτος, δόξες καὶ τιμὲς, ἀπὸ ἔς αὐτοὺς θωροῦσι 670

Στ. 652 τοῦ κάμνωμεν Μ. 653 Βασιλέα Μ. 655 ἀπέτα Μ. 656 σεσὲ καὶ τὸ
παιδί σου Μ. 659 Τί καρτεροῦμεν... τί σκεκομάσται πλιόμας Μ. 662 γὰ λόγου
μας τιμὴ δὲ θέλει λείψῃ Μ. 666 ὅπου θ. Μ. 667 ὅ πόσους... πόσους Μ. 668
κείνον ἀποδῶ κάτω Μ. 669 καὶ σὰ ἀστραπὴ ἀπετοῦσι Μ. 670 ὅπου σάν τοὺς
θοροῦσι Μ.

γιατὶ ὅλες οἱ καλομοιριᾶς τοῦ κόσμου καὶ τὰ πλούτη
μιά μόν' ἀσκιά ἔναι στὴ ζωὴ τὴν πρικομένη τούτῃ,
μιά φουσκαλίδα τοῦ νεροῦ, μιὰ λάβρα, ποὺ τελειώνει
τόσα γοργά, ὅσο πλιὰ ψηλὰ τσι λόχες τσι σηκώνει.

Τέλος τσι τραγωδίας τῆς Ἐρωφίλης.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

A

ἀγδίκιωτος ἐπιθ. Δ 614'), ἀνεκδίκητος· πρβλ. γδίκια, γδικιώνω, κ. λ.

ἀγογιάροι Δ 371, οἱ μαινόμενοι, μανικοί. Πιστεύω, ὅτι ἐσχηματίσθη ἐκ ρηματος ἀκνοομένου καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ γοῖζω, καὶ ἀγοῖζω ἀορ. ἐγόισα (ἐκ τοῦ γόος-γοή)=γοῶμαι, οἰμώζω, σχετιάζω· πρβλ. τὸ ἐπιφώνημα ἐγὼ μου καὶ ἐγούρια μου (Χατζιδ. Λεξικ. Ἀρχ. Δ σελ. 5). Τὸ ἀγογιάρις ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ συνωνυμον ἀφορμάρις. Ἐφ' ὅσον, γνωρίζω, εἶναι ἀπαξ εἰρημένον.

ἄγωμε=πήγαινε, ἄμε, Α 555, Β 425, Ε 378. Περὶ τούτου ἰδὲ Γλωσσ. Ἐρωτοκρ. ἄμε, καὶ Χριστ. Κρητ. Α 536, 555.

ἀδικοκρίτης Α 626 ὁ ἄδικος κριτής.

ἄζάπης Α 347, Β 330, Δ 768 φίλος, ἐταῖρος καὶ μετὰ συμπαθείας λεγόμενον, ὁ κατημένος, ὁ ταλαίπωρος· περὶ τῆς Ἀραδικῆς αὐτῆς λέξεως *azap* καὶ τῶν χρήσεών της εἰς μεσαιωνικά καὶ Κρητικά κείμενα ἰδ. Γλωσσ. Ἐρωτ. ἄζάπης.

ἀδιβολή ἢ Α 128, Ε 177 πολλαχοῦ, λόγος, ὁμιλία, μνεία· ἰδ. Γλωσσ. Ἐρωτ.

ἀκομή Α 440, Γ 270, Δ 505, 592, Ε 336 πολλ., ὁ ἀρχαιότερος τύπος (ἐκ τοῦ ἀκμήν) ἀντὶ τοῦ ἀκόμη· ἰδ. Γλωσσ. Ἐρωτ.

ἀκριβὸς ἐπιθ. Γ 135, 418 φιλάργυρος· ἰδ. Γλωσσ. Ἐρωτ.

ἄκταφα τά, Ἰντ. Α 11, Ἰντ. Β 58 τὰ τάρταρα. Εὐρίσκεται καὶ εἰς ἄλλα Κρητικά κείμενα π. χ. Ζήνων Α 46, 176, Β 109, Γυπαρ. Α 306, Ε 276, Κρητ. Πολ. Μπουνιαλῆ 178.10, 209.24. Σήμερον ἀκούεται τ' ἄκταφα, καὶ ἄκταχα τσι γῆς.

ἀλάκερος ἐπιθ. Προλ. 22 = ὀλόκληρος· ἐκ τοῦ ὀλοακέραιος, ὀλάκερος καὶ ἀλάκερος.

ἀλλήλως τως ἐπιρ. μεταξύ των Γ 200, 413, Ε 198· ἰδ. Γλωσσ. Ἐρωτ.

ἀμάδι ἐπιρ. Α 266 ἀντὶ τοῦ συνήθους *ομάδι*, περὶ οὗ ἰδ. Γλωσσ. Ἐρωτ.

ἀμπόδιτρο Γ 239 ἐμπόδιον, πρόσκομμα

¹⁾ Διὰ τοῦ Ἀφ. δηλοῦται ἡ Ἀφιέρωσις, Πρ. ὁ Πρόλογος, Α, Β, Γ, Δ, Ε ἡ πρώτη δευτέρα κλπ. Πράξις, Ἰντ Α, Β, Γ, Δ τὰ Ἰντερμέδια πρῶτον, δευτέρον κλπ.

Ἀμύρισα E 291 λέγεται θωπευτικῶς = ἀφέντρα, κυρά· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. Ἀμυράς.

ἀνάμελος ἐπιθ. A 53 ἀμελής. Ὡς οὖς. B 379 = ἀμέλεια.

ἀναμιγή ἡ, B 517, E 605 ταραχή, σύγχυσις, θόρυβος.

ἀναμιγίζω B 511, E 14 ταράσσω, θορυβῶ. Κοινὰ σήμερον καὶ τὸ ρῆμα καὶ τὸ οὖς, ἐν Κρήτῃ.

ἀναμουρδώνω B 127, A 630 μολύνω, λερώνω, ρυπαίνω· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀνιστοροῦμαι καὶ **ἀναστοροῦμαι** Προλ. 75, Ἰντ. B 102 ἐνθυμοῦμαι, μέμνημαι καὶ σήμερον κοινὸν ἐν Κρήτῃ τὸ ἀνεστοροῦμαι.

ἀνέγνωρος ἐπιθ. Ἰντ. B 153, Γ 293 ἀχάριστος, ἀγνώμων· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀνεγδίκιωτος ἐπιθ. Γ 306 τὸ ἄλλως ἀγδίκιωτος = ἀνεκδίκαιος.

ἀνεμική ἡ, B 227, Γ 196 ἰσχυρὸς ἄνεμος, θύελλα· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀνεξείκαστος ἐπιθ. Ἀφ. 49 καὶ ἀξείκαστος E 340 = μέγας, ὑπέρμετρος, ἐκ ρήματος (ἐ)ξείκασω. Ὅμοιοι σχηματισμοὶ εἶναι τὰ ἀνεπίστευτος-ἀπίστευτος, καὶ τὰ ἀνεγδίκιωτος-ἀγδίκιωτος.

ἀνέφελος ἐπιθ. E 135 ἀνοφέλης.

ἀνισῶς ἐπιρ. ἂν ἴσως, B 107 ἀνισῶς δὲν ἔχουν, 457, ἀνισῶς καὶ λάχη κλπ. Καὶ τὰ δύο μέρη ἦτοι καὶ ὁ ὑποθ. σύνδεσμος καὶ τὸ ἐπιρ. διατηροῦσι τὴν δόξαίν των. Ἐξ αὐτοῦ καὶ ἀνισαστάς· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀντήρητα ἐπιρ. A 117 χωρὶς φόβου, ἀδιστακτός· ἐκ ρήματος ντηροῦμαι ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀντιδικά μου ἐπιρ. — κατ' ἐμοῦ, ἐναντίον μου Γ 183.

ἀντιμεύω καὶ οὖς. ἡ ἀντίμεγῃ B 382, Γ 208, Ἰντ. Γ 35, A 706 = ἀνταμείβω, ἀνταμιβή· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀντιτείνω E 622, ἀντιλέγω.

ἀξείκαστος ἐπιθ. E 340 ἰδ. ἀνεξείκαστος.

ἀξιῶνω B 244 (ἀνατολ. Κρήτῃ ἀξῶνω) προσενῶ, ἐπιφέρω. Καὶ σήμερον κοινὴ ἐν Κρητ. ἡ σημασία αὕτη.

ἀπαντοχή ἡ, Γ 79 προσδοκία, ἐλπίς ἐκ ρημ. ἀπαντέχω.

ἀπαρθινά ἐπιρ. A 227 ἀληθῶς, ἀληθινά· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. Σήμερον ἀκούεται ἀκόμη ἐν Σητεία ἀπαρθινά καὶ εἰς τὴν ἄλλην Κρήτην κατὰ συγχοπὴν ἀπαρθιά.

ἀπείς καὶ **ἀπείτις** συνδ. χρονικὸς — ἀφ' οὗ, B 167, 348, Γ 163, A 207 πολλ. Εἶναι ὁ ἀρχ. συνδ. ἐπέ· ἰδ. Ἑρωτοκρ. (ἐκδ. Ξανθοῦδίδου) σελ. 409-410.

ἀπλώνω E 205 πολλ. τείνω τὰς χεῖρας, ἀπτομαι διὰ τῆς χειρός· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀποζυγώνω Ἰντ. Γ 12 ἀποδιώκω· ἰδ. ζυγώνω.

ἀπονοῦμαι Δ 44 θάνατον ἀπονάται = μνησικακῶν ἐπιθυμεῖ καὶ εὐχεται θάνατον· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀπονέματα B 115 τοῦ ριζικοῦ ἀπονέματα = ἀπειλαί, συμφοραὶ τῆς τύχης.

ἀπόσταν καὶ **ἀποστάν** A 116, 335 = ἀφ' οὗ, ἀφ' οὗτον· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀποστολάτορας Δ 224, ἀπεσταλμένος, μαντατοφόρος· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀποφρύσσω Ἀφ. 41 στεριεύω, ξηραίνομαι· λέγεται ἐπὶ ποταμοῦ, θαλάσσης, κρήνης κ. τ. ὅ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀρκλα ἡ, E 296 τάφος κτιστός, σαρκοφάγος λάρναξ. Λέξις Βυζαντ. ἐκ τοῦ Λατιν. arcula· ἰδ. Βλάχου Θησ. καὶ Γλωσσαρ. Δουκαγγίου ἐν τῇ λέξει. Ἡ λέξις καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ δηλοῖ τάφον ἐκ ξεστῶν λίθων καὶ πλακῶν.

ἀρίφνητος ἐπιθ. Γ 142, 230, Δ 6 πολλ. ἀναρίθμητος, ἀπειροπληθής· ἐπιρ. ἀρίφνητα. Προλ. 38 = ὑπερμέτρος· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀσκιὰ ἡ, B 111, 131, E 672 πολλ. ἡ σκιά· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀτυχος ἐπιθ. ἄθλιος, πονηρὸς καὶ οὖς. ἡ ἀτυχία = πονηρία, κακία, Ἰντ. B 56, Γ 311, Ἰντ. Γ 19, 49, Δ 610 πολλ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀφέντης ὁ πατήρ E 328, ὡς ἀκούεται καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀφορμάγρα ἡ, Δ 372 ἡ μανία, ἡ παραφροσύνη· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. εἰς λέξ. ἀφορμή, ἀφορμίζω, ἀφορμάγρα.

ἀφωρμισμένος Δ 86 μετοχ. ἐπιθ. = μανικός, παράφρων· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἀφρόθυμος ἐπιθ. ὀργίλος, ὀξύθυμος Δ 75.

B

βασιλῖος, πληθ. **βασιλῖοι** Προλ. 11, 102, A 138, B 35, 84 πολλ. Εἶναι ὁ συνήθης τύπος εἰς τὰ Κρητ. κείμενα· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

βασιέλλι τό, E 265, 367, 556 ἀγγεῖον, λεκάνη· εἶναι τὸ ἰταλ. bacile· ἰδ. βατζέλι εἰς Βλαχ. Θησ. Ἡ λέξις εὑρεται καὶ εἰς ἄλλα Κρητ. κείμενα π.χ. Γεωπον. Λάνδου 131, καὶ Σάθα Μεσ. Βιβλιοθ. VI, Κρητ. συμβολ. 663.

βέρσα τά, E διδασκ. στ. 666 = οἱ στίχοι Ἰταλ. versi.

βερτόνια τά, A 559, τὰ βέλη· φέρεται εἰς τὰ κείμενα καὶ βελτόνια· ἐκ τοῦ ἐνετ. vereton· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

βουνὶ τό, τὰ **βουνιά** Γ 257, 341 πολλ. Εἶναι ὁ συνηθέστερος τύπος εἰς τὰ Κρητ. κείμενα· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

βρωσι ἡ, Προλ. 89, E 419, ἡ τροφή, τὸ ὄψον. Εὑρεται εἰς τὰ Κρητ. κείμενα καὶ ἀκούεται καὶ σήμερον· ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

Γ

γαλιφιὰ ἡ, Ἰντ. A 65 κολακεία, θωπεία. Ἐξ ἐπιθέτου γαλίφος (Ἰταλ. gaglioffo) γίνεται ρῆμα γαλιφιζω = θωπεύω, κολακεύω, οὖς. γαλιφιὰ καὶ γαλίφισμα Δ 329. Ἀκούονται καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρ-

χίς τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω τύπους καὶ γαλοῦφος, γαλουφιά.

γδέχομαι (εἶναι τὸ ἐκδέχομαι) περιμένω, προσδοκῶ A 571, Δ 519. Ἀκούεται καὶ σήμερον.

γδίκια ἢ, καὶ **γδίκιωσι** καὶ **γδικιωσύνη** καὶ **γδικιωμός** = ἡ ἐκδίκησις καὶ ῥῆμα γδικιώνω, γδικιώνομαι = ἐκδικοῦμαι, Γ 432, Ἰντ. Γ 24, 26, 27, 73, A 218, 226, 632, 642, E 88 πολλ.

γεῖς = εἷς Προλ. 69.

γείρομαι προστικτ. **γίρον** = ἐγέρθητι A 480, Ἰντ. B 115, Δ 410, 428, 429 πολλ.

γιαμιὰ καὶ κατ' ἀναδίπλωσιν **γιαμιὰ γιαμιὰ** ἐπιρ. = διὰ μιᾶς, ἀμέσως, Προλ. 15, A 182, 186, 326, Γ 212 πολλ. Εἶναι περίπου ταυτόσημον μὲ τὸ ζιμιό.

γιάντα καὶ **δγιάντα** = διατί, Ἰντ. A 19, E 560, 561 πολλ., ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

γιρλάντα ἐπιθ. Ἰντερμ. A 164 (διδασκαλία) = διανοῆς, διηρησμένη.

γιδότρα ἢ, τὸ κονταροκτύπημα A 303, 314, 359, 362 ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. γιδώτρα.

γκόλφι τό, A 340, τὸ ἐγκόλπιον.

γραίνω B 127 γγραίνω.

Δ

δειλοσκορπισι ἢ, Ἀμφερ. 43 = ἀμφιβολία, ἀμφιταλάντευσις τοῦ νοῦ. Φαίνεται, ὅτι τὸ ἀρχικὸν ἦτο **δειλοσκοπῆσι** ἐκ τοῦ **δειλοσκοπῶ** = μετὰ δειλίας ἔξεσθω τι, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται εἰς τὴν Κρητ. κοιμωδίαν φορτοινάτον. Ἰντ. III σι. 17 ὁ νοῦς σου μὴ δειλοσκοπῇ, τὸ δὲ ρ εἶναι παρεμβλήτων παρερμολογηθείσης τῆς λέξεως ἐκ τοῦ σκορπῶ, σκορπίζω (σκορπῆ ὁ νοῦς ὡς λέγεται). Καὶ σήμερον ἀκούεται ἐν Κρήτῃ τὸ δειλοσκορπῶ, δειλοσκορπισι,

διάζω (ἐκ τοῦ διαίγω), νῦν **διάζω** = πράττω, ἐνεργῶ, Ἰντ. Γ 116, Δ 629. Ἐξ αὐτοῦ οὖν, **διάζεις** = πράξεις, κατόρθομαι, ἔργον, A 59, 142, Γ 118, Δ 629. Κοινὰ καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ.

δοξάρι τό, B 502 τὸ τόξον ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

δοξεύγω ἀορ. **ἐδόξεγα** Γ 19 τοξείνω.

δότομος ἐπιθ. Θηλ. **δότομη** A 538 ἐνῆλιξ, εἰς ὄραν γάμον. Εὐρηται τὸ ἐπιθ. εἰς φορτοινάτον τρίς, καὶ εἰς ἄλλα Κρητικὰ κείμενα. ἰδ. Λεξιλ. Φορτοινάτον εἰς τὴν λέξιν. Τὴν προέλευσίν του ἐκ τοῦ ἰταλ. *di eta d'huomo* (κατὰ τὸ *galant'uomo*, γάλαντόμος) μοι ὑπέδειξεν ὁ φίλος κ. Παντελίδης, συντάκτης τοῦ Λεξικοῦ. Θὰ ἦτο κατ' ἀρχάς **δοτόμος**, κατόπιν λησιμονηθείσης τῆς ἀρχῆς του ἀντιβίβασε τὸν τόνον κατ' ἄλλα ἑλληνικὰ ἐπίθετα (π.χ. ἀπότομος, δίοτομος, δεκάτομος κλπ.).

Ε

ἐγκρεμνός ὁ, A 30 κρημνός ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. **ἐγκρεμνός** καὶ **ἐγκρεμός**. Εἰς Δ 345 γκρεμιστῆ.

εἴντα ἐρωτημ. ἀντων. = τί, τίνα, Ἰντ. B 130, Δ 410 πολλ., ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἐκ ἢ πρόθεσις συντασσομένη μετ' ἐνάρθρου αἰτιατικῆς, Προλ. 60, ἐκ τῆ δικῆ μας χώρα, A 90 ἐκ τὰ πάθη σου, 167 ἐκ τῆ φορῶν ἐκείνη, πολλ. Προβλ. Γλωσ. Ἑρωτ. **ἐκ**, **ὁκ**, **ὄχ** καὶ σημ. A 111. Σήμερον δὲν ἀκούεται πλέον ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τοιαύτης χρήσεως, ἀντικατασταθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀπό.

ἐμαυτός - ἢ, ὁ. Εὐρίσκεται καὶ εἰς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον πρόσωπον ἀντὶ τοῦ σεαυτοῦ, ἐαυτοῦ καὶ δι' εἰς ὅλας τὰς πτώσεις, π.χ. Προλ. 124 τὸν ἐμαυτόν του, A 450 ἐμαυτό σου, B 46 ἐμαυτῇ σου, 49 ἰὴν ἐμαυτῇ μου, πολλ. καὶ εἰς Γύπαριν E 184 ἐμαυτῆς σου. Παρ' Ἑρωτοκρίτῳ δὲν εὐρίσκεται. Ἡ χρῆσις αὕτη προῆλθεν ἐκ λογίας ἐπιδράσεως.

ἐν τον = ἰδέ τον A 71, Γ 329. Εὐρηται καὶ εἰς ἄλλα Κρητικὰ κείμενα π.χ. Ζήνων E 73 καὶ 128 **ἐν τηρε**, Στάθης Ἰντ. A 29 **ἐν τσι**, 43 **ἐν τηρε** καὶ πολλαχοῦ, ἀκούεται δὲ καὶ σήμερον. Εἶναι τὸ ἰδέ ἀκολουθούμενον ὑπὸ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας κατ' αἰτίαν. **τόν**, **τὴν** κλπ.

ἐξιά ἢ, B 41, 43, 67 πολλ. = ἐξουσία, Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς σημασίας καὶ τῶν χρήσεων ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. εἰς λεξ. ἐξά καὶ σημ. A 1000.

ἐξοδος ἢ, πληθ. **ἐξοδες** Προλ. 117, A 199 ἐπὶ δευτερογενεῖς σημασίας = πράξεις, περιπέτειαι προβλ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ἐπαρχιά ἢ, πληθ. **ἐπαρχιές**, ἐξουσία, ἐπικράτεια, ἀξιώματα. Προλ. 103, A 526, B 394, Δ 512, 526. Ἐπὶ ὁμοίας σημασίας εὐρηται καὶ εἰς Ζήνωνα Προλ. 86, E 74.

ἐπῶδες Ἰντ. A 67 ἐπιρ. τόπου = πρὸς τὰ ἐδῶ σήμερον ἀκούεται **ἐπά**, καὶ **ἐπαδά**.

ἐρθωμένοι Ἰντερ. B 32 μετοχή τοῦ ἔρχομαι συνήθως ἀκούεται σήμερον **ἐρχωμένος**.

ἐχθρωμένοι B 489 μετοχ. ἐπιθ. = ἐχθρικοί, μισητοί. Εἰς τὸ E 487 εὐρηται ὑπὸ τὸν τύπον **ὠχθρευμένοι**.

τὰ ἔχει Δ 559 τὰ ἔχει τὰ πολλὰ = τὰ πλούτη, ἢ περιουσία. Οὕτως ἀκούεται καὶ σήμερον.

Ζ

ζιμιδόν καὶ τὸ **ζιμιδόν** ἐπιρρηματικῶς = εὐθύς, ἀμέσως, τότε, Προλ. 89, A 178, 350, B 157, Δ 204 πολλ. Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς χρήσεως καὶ τῶν σημασιῶν ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ζυγώνω ἀορ. **ἐζύγωξα** μετοχ. **ζυγωμένος**, A 201, B 175, Δ 274 πολλ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

Θ

θαλάσσι τὸ καὶ γεν. τῆς θαλάσσου A 320, E 323. Εἶναι παράδοξοι οἱ τύποι αὐτοὶ ἀντὶ τῶν συνήθων θαλάσσα κλπ. Ὁ τύπος τῆς θαλάσσου εὐρίσκεται καὶ εἰς ἄλλα Κρητ. κείμενα λ.χ. Ἀγέλη Μαιτ. πολιορκ. 497, τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσου, Ζην. Προλ. 65 τῆς θαλάσσου ἡγεμών, Ἀποκοπ. 395, Ἄλωσ. K/πολ. 931.

θέλω, θέλει, θὰ νά, θὰ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πρέπει, ἀρμόζει A 354 θέλει νὰ μιλῇ, A 437 θὰ νὰ παρηγορεῖται = πρέπει νὰ παρηγορεῖται, A 260, B 93 πολλ.

θέτω, ἀορ. ἤθηκα = κατακλίνομαι, πλαγιαῖζω, Ἰντ. B 71, 74 διδασκ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

θρηνοῦμαι, θρηνᾷται καὶ θρήνεται A 31, 639, E 13. Περὶ τοῦ τύπου ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

Κ

κακοσοδευμένος, κακοσοδευμένοι τοῖχοι Ἀφιερ. 34 = κακῶς συντεθειμένοι ἐκ ρήματος σοδέω, περὶ οὗ ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

καματερῇ A 155 ἡμέρα ἐργασίμος (ἀντιθ. σχολή), ἡ καθημερινή.

κανακίζω ἐπιρρ. κανακιστά, θωπεύω, χαϊδεύω, θωπευτικῶς, B 149, E 395 πολλ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. καὶ λέξεις Ἑρωτοκρίτου (εἰς Λεξικ. Ἀρχ. A σελ. 146—147).

κανίσκι τό, καὶ ρῆμα κανισκεῖω-εφα, δῶρον, δωροῦμαι, E 202, 389, 391, 398 πολλ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

καρφηχτίζομαι, προστ. καρφηχτίσσω Ἰντερ. A 113 κατοπτρίζομαι. Ὁ Κρητικὸς τύπος καρφηχτής προήλθεν ἐκ τοῦ ἀρχ. καθρύπτης, περὶ οὗ ἰδ. Λεξικ. Ἀρχ. B (Ἀθηνᾶς τόμ. KZ') σελ. 85.

κατὰρθε ἀορ. τοῦ κατέρχομαι, B 226 = κατέπεσε, κατήντησεν.

κανκί τό, A 606 τὸ κανκί τοῦ γιαλοῦ = ἡ θαλασσία λεκάνη. Ἡ λέξις κανκίον εἶναι Βυζαντιακή (ἐκ τοῦ Λατίν. caucis)· σήμερον ἐν Κρήτῃ εἶναι κοινοτάτη δηλοῦσα κύπελλον ἢ φιάλην γενόμενα μάλιστα ἐκ κολοκύνθης τῆς λαγυνοφόρου.

κεντῶ ἀορ. ἐκέντησα = καίω, κατακαίω A 577 ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

κιανεῖς, γεν. κιανεύς, θηλ. κιανεύς οἱ Κρητικοὶ τύποι τοῦ κανεῖς = τις καὶ ἐν ἀρνήσει οὐδεὶς, A 45, 68, 76, 125, 192 καὶ πολλαχοῦ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

κιάς ἐπιρρ. ἐλαττωτικὸν τοῦ Κρητικοῦ ιδιώματος = κῆν, τοῦλάχιστον, A 238, 272, B 236, 445, 462, Γ' 254 πολλ. Εὐθρηται καὶ σκιάς. Περὶ τοῦ τρόπου τοῦ σχηματισμοῦ των ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. Καὶ σήμερον κοινοτάτα ἐν Κρήτῃ.

κλιτὸς ἐπιθ. κατηγής, αἰθμός B 110, 236, Γ' 62 πολλ., ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

κνογελῶ, E 60 κνογελᾷ λιγάκι = ὑπομειδιᾷ, γελᾷ βεβιασμένον μειδίαμα. Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ του ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

κόβγομαι E 587 «ὄφου καὶ πῶς τὸ κόβγουσιν» = προαισθάνομαι, μαντεύω. Σπανία ἡ σημασία αὕτη τοῦ ρήματος· τὴν ἀπήντησα καὶ εἰς Π. Βλαστοῦ, ὁ Γάμος ἐν Κρήτῃ (Ἀθην. 1893) σελ. 114: ἄχι κι ἄς τ' ἀνακόδωγετο = προησθάνετο.

κοκκιαστὸς A 130 μὲ τὸ δοξάρι κοκκιαστὸ = ἔχων τοποθετημένον τὸ βέλος εἰς τὴν ἐντομὴν τοῦ τόξου πρὸς τόξευσιν· πρβλ. Γλωσ. Ἑρωτ. κοκκιάζω.

κολλῶ E 642 διδασκ. = τύπτω, παίω. Κοινότατον καὶ σήμερον τὸ ρῆμα ἐπὶ τῆς σημασίας αὐτῆς ἐν Κρήτῃ. Πῶς προήλθεν ἡ σημασία ἡρμήνευσεν ὁ καθ. Γ. Ν. Χατζιδάκις (ἐκ τοῦ ἀρχαίου κολλῶ καὶ οὐχὶ τοῦ κολάζω) ἐν Λεξικ. Ἀρχ. Σ' 1 ἐξ.

κολόσσα τά, Προλ. 51. Δηλοῖ τὰς πυραμίδας καὶ τὰ ἄλλα κολοσσιαῖα ἀρχιτεκτονικὰ καὶ πλαστικὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου.

κομπώνω-ομαι, ἀπατῶ, ἀπατῶμαι, ἀπατῶμαι, B 263, Γ' 255 πολλ. οὐσ. κόμπωμα A 368, 373 = ἀπάτη, καὶ κομπώτρα E 487 = ἡ ἀπατεῶν ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

κοπελλιάρης A 126 ὁ νεανίας κοινότατον καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

κοπελλίστικος ἐπιθ. A 150, 188 παιδικός, παιδαριώδης ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

κουζουλαίνομαι ἀορ. ἐκουζουλάθη(κα) A 615 μωραίνομαι, παραφρονῶ ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. κουζουλόξ.

κουκλώνω E 420 σκεπάζω ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

κρούγω E 108, 117, 120 πολ. κρούω, πλήττω.

κρουσεύγω ἀορ. ἐκρούσεψα Ἰντ. A 15 δηῶ, ληλατῶ. Αἱ λέξεις τὸ κρούσος, κρουσεύω, κρουσάρις κλπ. εἶναι Βυζαντιακή κληρονομία. προήλθον ἐκ τοῦ Λατ. cursus, curso, cursor κλπ. ἰδ. Λεξικά Sophocles καὶ Du Cange.

Λ

λαβρίζω A 225 λαβρίζουν τὰ σωθικά = φλέγονται, καίονται ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. λάβρα.

λακταρίζω A 213, 215 σπαρταρῶ, συγκινεῖν ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. καὶ Λεξικ. Ἀρχ. A σελ. 156—157.

λαντουρῶ = ραντίζω, B 127 λαντουροῦ καὶ γραίνου με (τὰ αἵματα). Τὸ ρῆμα κοινότατον καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ, προήλθεν ἐκ τοῦ ραντός (τοῦ ραίνω), ραντήρι(ον), ραντούρι, ραντουρῶ, λαντουρῶ κατὰ τὴν συνήθη ἐναλλαγὴν τοῦ ρ εἰς λ (Μεσ. Ν. Ἑλλην. A 329).

λασίβα ἐπιθ. λασίβα φορεσιὰ Ἰντ. A 164 διδασκ. = ἐνδυμασία ἄσημος, ἀκόλυστος ἱταλ. lascivo.

λιμῶνας ὁ, Ἄφιερ. 60, Γ 220, ὁ λιμὴν ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

λινόξυλα τά, Δ 134 τὰ ἐκ τοῦ λινοῦ φρύγανα. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

τὸ λοιπονίς Ἄφιερ. 53. Περὶ τοῦ τύπου ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

λούπης ὁ, Β 151, 161 ἀρπιακὸν ὄρνεον, εἶδος ἱέρακος οὕτως ἀκουόμενον καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ περιγράφεται εἰς τὸν Πουλλολόγον (Wagner, Carmina graeca med. aevi στ. 357 ἐξ.) Κατὰ τὸν Ν. Χ. Ἀποστολίδην (Ἑπετηρίς Παρνασσοῦ Α σελ. 125—126) εἶναι ὁ ἱκτίνος, *Milvus regalis* Briss εἶδος ἱέρακος.

M

μαγνιά ἡ, Ε 200 ὕψισμα λεπτὸν καὶ ἀραιὸν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς σημασίας τῆς λέξεως ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. καὶ Λεξικ. Ἀρχ. Α σελ. 157—8.

μάκριτα ἡ, Ἰντ. Α 133 μὲ μάκριτα καιροῦ — μετὰ πολλὸν χρόνον.

μαλιά ἡ, πληθ. *μαλιές*, μάχη πόλεμος, Ἰντερ. Α 35, 74, 160, Β 383, 399 πολλ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

μαλώνω, πολεμῶ, μάχομαι Ἰντ. Β 94 διδασκ. Ἰντ. Γ 83 πολλ.

μᾶλλιος καὶ **μαλλιστάς** ἐπιρ. = μᾶλλον Α 591, Α 360, Ε 277, Β 395, Α 520, 693, Ε 618 πολλ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. καὶ Λεξικ. Ἀρχ. Β 159—160.

μελλετικό, Β 335 ἦτονε μελλετικό μου — μου ἐμέλλετο, ἐπέπρωτο ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. *μέλλει*, *μέλλεται*. Εἰς Μαρίν. Φαλιέρι (Λεξ. Ἱστορ. Ἑθνολ. Ἑταιρ. Α 305 στ. 57, 64) εὔρηται *μελάμενο*, καὶ σήμερον ἀκούεται *μελούμενο*.

μερκοί Ε 239 κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ μερικοί = τινές, ὀλίγοι.

μερτικό Ἰντερ. Α 59 περιληπτικῶς = τινές.

μεσοξετρουμισμένος Α 403 σχεδὸν περίτρομος, παρὰ ἄρρων ἐκ τρόμου. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. *ξετρουμισμένος*.

μεταγνώθω, καὶ *μεταγνώω*, μετοχ. *μεταγνωμένος*, οὐς. *μεταγνωμός* καὶ *μεταγνώματα* Α 406, 414, 421, 435, 496, Β 102, 105, 108, Δ 536, Ε 132 πολλ. = μετανοῶ, μεταβάλλω γνώμην ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. Σήμερον ἀκούονται καὶ τὰ ἀνωτέρω καὶ τὸ *μεταγνώω*, *μεταγνωμός*.

Μονάρχας ὁ, Γ 280 ὁ μονάρχης. Ὁ τύπος ἐκ τοῦ Ἰταλ. *monarca*.

μόνιος ἐπιθ. 0ηλ. *μόνια*. Εἶναι ὁ συνήθης Κρητικὸς τύπος ἀντὶ τοῦ μόρος, Α 364, 581, Γ 214, Ε 228, 332, 442 πολλ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

μονιάρου ἐπιρ. συλλήβδην, πλήρως, ὁλότελα, παντελῶς, Ἰντερμ. Α 50, Α 160, 456, Ἰντ. Δ 78 διδ. Ε 129 πολλ. Περὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς σημασίας του ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. καὶ Λεξικ. Ἀρχ. Β 160 ἐξ. καὶ Χριστ. Κρήτη Α 339—340.

μορέσκα ἡ, εἶδος ἐνοπλίου χοροῦ μετὰ μουσικῆς καὶ ᾄσματος, Ἰντ. Γ 120, 122 (διδασκ.), Ἰντ. Δ 78 (διδασκ.) Ἰταλ. *moresca* ἐξ αὐτοῦ τὸ ἐπιρ.

μορεσκάντο = μετὰ μορέσκας, ἦτοι μετὰ ρυθμικοῦ ἐνοπλίου χοροῦ, Ἰντ.

Α 164 (διδασκ.) 186, Ἰντ. Β 60 (διδασκ.), ἰταλ. *morescanto*. Περὶ τοῦ πράγματος ἰδὲ τὰ ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ περὶ αὐτοῦ εἰρημένα.

μοσκορραῖνα Προλ. 64. Δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν εἶναι μία λέξις, ἦτοι τὸ ρῆμα *μοσκορραῖνω* = *μοσκομυρίζω* ἢ περιφέρομαι μεμυρωμένος, ἢ ἂν πρέπη νὰ γραφῇ *μοσκορραῖνα* = *ἐρράντιζον* μὲ μόσκον ἦτοι ἐμύριζαν μόσκον. Εἰς Γυπ. Α 413 εὔρηται ὅμοιον ρῆμα *μοσκολαντουροῦνται* = *ραντίζονται*, ἀρωματίζονται μὲ μόσκον.

μουγγοῦμαι καὶ *μουγγίζω* καὶ *μούγουμαι* καὶ οὐς. *μουγγισμός*, *μυκῶμαι*, *βρυγῶμαι*, Ἰντ. Β 111, Δ 43, Ε 103, 114, 161.

μπορὰ ἀντὶ *μπορεῖ* νὰ κλπ. Προλ. 34, Α 378, Β 298, 437, Γ 195 πολλ., ἰδ. καὶ πὰ καὶ Γλωσ. Ἑρωτ. εἰς τὸ *μπορῶ*.

μπορεζάμενος καὶ *μπορεμένος*, ὁ δυνατός, ὁ ἰσχυρός Α 79, Β 191, 197, 229, Δ 340 ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. *μπορῶ*.

μπόδιστρο τό, ἐμπόδιον, κώλυμα Ἰντ. Β 136.

N

ναίσκε ἐπιρ. ναί, μάλιστα Β 417. Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ του ἐκ τοῦ *ναί* οὐ καλὲ ἰδ. Χατζιδ. εἰς Λεξικ. Ἀρχ. Ε' σελ. 7 ἐξ.

νᾶττο τό, νεῦμα, Ἰντερμ. Γ 64 (διδασκ.). Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς σημασίας του ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. καὶ Λεξικ. Ἀρχ. Α 163.

ναύκληρος Γ 51, ὁ ναύκληρος, ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

νιφίδι τό, ψιμύθιον, φτειασίδι, Ἄφιερ. 35. Σήμερον ἐν Κρήτῃ ἀκούεται κατὰ παρετυμολογίαν *λειφίδι* ὡς ἐκ τοῦ ἀλείφω.

νιηροῦμαι Γ 330 ὀρρωδῶ, δειλιῶ οὐς. *νιήρησι* Α 176, Γ 143, Ε 16, 22 πολλ. δειλία, συστολή ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

Ξ

ξιάζω καὶ **ξάζω**, Α 69, ἀξίζω, ἔχω ἀξίαν ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. Ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀκόλουθον οὐς.

ξιασμός Ἰντερ. Γ 34 ἀμοιβή, πληρωμή.

ξαφνίδια ἐπιρ. Προλ. 115, Δ 561, ἐξαίφνης, αἰφνιδίως ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. *ξάφνου*.

ξόδι τό, πληθ. *ξόδια* Προλ. 84, Ε 661 κηδεῖα νεκροῦ. Ἀκούεται καὶ σήμερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς σημασίας, ὅπως καὶ τὸ ρῆμα *ξοδιάζω* = *κηδεύω*.

ξόμπλι τό, Α 450, Β 222, Γ 227, 288· παράδειγμα ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

Ξιανόνς = Χριστιανός Ἰντερ. Γ 15. Εἶναι ἀξιοσημείωτος ἡ συγκοπὴ αὕτη τῆς λέξεως Χριστιανός εἰς *Χστιανός*, *Ξτιανός*. Ὁμοία εἶναι ἡ τοῦ χωρίου *Χριστογέρακο* εἰς *Κστογέρακο*, *Κουστογέρακο* (ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σελίνου), *Χριστουλιανὰ* εἰς *Κ(ου)στουλλιανὰ* (ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καινούργιου) μὲ παρέμβλητον τὸ εὐφωνικὸν *ου*. Ἀνάλογος συγκοπὴ ἐγένεν εἰς τὸ τῆς Λέσβου *Ξόν* ἐκ τοῦ *Χριστόν* (Λεξικογρ. Ἀρχ. Σ' 214). Ὁμοίως ἔχουσι συγκοπῇ τὰ ὀνό-

ματα *Ξόγρους* ἐκ τοῦ Χρυσόγονος, *Ξόμαλλη* = Χρυσόμαλλη, *Ξούλλα* = Χρυσούλλα¹⁾ καὶ *Ξυμπηγή* = Χρυσοπηγή. Καὶ τὸ χωρίον τῆς ἐπαρχίας Ἀποκορώνου *Ξόπολι* πιστεύω ὅτι προήλθεν ἐκ τοῦ Χρυσόπολι ἢ Χριστόπολι.

Ο

ογιάντα Γ 253 διατί. ἔχει τὸ προθετικὸν ο, ὅπως τὸ *ογιά* ἀντὶ τοῦ *γιά* ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. *γιά* καὶ *ογιά*.

ὀδὸς ἢ, καὶ *οῖμα* *ὀδεύω* = πορεύομαι. Α 608, Δ 2, Ε 18. Εἶναι λίαν συνηθὴ εἰς τὰ Κρητικὰ κείμενα ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

οἰδιό, τῶν *οἰδιό* σας Α 204, Ἰντ. Β 7. Εἶναι τὸ ἀριθμ. *δύο* μετὰ πεληγότης ἀρθρον *οἰ* ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. *δύο*.

οἰκόνομος Α 515 κατὰ μετρικὸν τονισμόν ἀντὶ οἰκονόμος.

ὀιμέ καὶ *ὀιμένα*, ἐπιφων. σχελιαστικὸν συνηθέστατον εἰς τὰ Κρητικὰ κείμενα, οἴμοι, ἀλῖμονον, Γ 125, 139, 159, Α 13, 45, 271, Ε 75 πολλ. ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ὀκ ἢ *ὄχ* ἕτερος τύπος τῆς ἐκ προθέσεως.

ὀλοτενιάς ἐπιφ. *ὀλόμια*, παντελῶς, Β 274, Α 52, 539, 615, Ε 141. Ἐγένετο καὶ ἀναλογίαν πρὸς ἄλλα εἰς -ας ἐπιρρήματα, τὸ δὲ *ν* ἀντὶ τοῦ *λ* καὶ ἀνομοίωσιν, ὅπως εἰς τὸ *συραλλήγως*.

ὀρδινιάζω Ἰντερ. Α 52 τιαιοποιῶ, διευθετῶ ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

Π

πά ἀντὶ *πῖω* (πῖεις, πῖει, πῖμε κλπ.) *πά*, Α 76 *πά* ξαναμποῦμε, 97 *πά* τὴν παρηγορήσω. Οὕτως ἀκούεται καὶ σήμερον π.χ. δὲν *πά* χαθῆς. Ὅμοιον εἶναι τὸ *μετωά* (ἰδ. λξ.) καὶ τὸ *θα* ἐκ τοῦ θέλω *νά*, *θενά*.

παῖδα ἢ, καὶ *παιδομή*, Ἰντερ. Γ 46, 47 πολλ. = βιάσανος, ταλαιπωρία ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

παραγδικιώνω Ε 74, ἢ πρόθεσις ἐπιτείνει τὸ γδικιώνω, ὁ ἰδέ.

πάραντας ἐπιφ. χρόν. Β 320. Εὑρίσκεται καὶ εἰς ἄλλα Κρητ. κείμενα ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

πᾶσα καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν γενῶν, Α 595 *πᾶσα* κυνεῖς, *πᾶσα* φυτόν Α 609, *πᾶσα* δέντρο Α 610 πολλ. Οὕτως εὑρίσκεται εἰς πάντα τὰ Κρητ. κείμενα, καὶ ἀκούεται καὶ σήμερον ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

πασπάλη ἢ, Προλ. 136 *παιπάλη*, κονιορτός. Κοινὰ σήμερον ἐν Κρήτῃ τὸ *πασπάλη*, *πᾶσπαλος* (ἕως «δαίλε τὰ πασπαλιά σου»), *πᾶσπαρος*, *πασπάρα*, *πασπαρίζαλη* (ὁ ἐκ τῶν βημμάτων ἐγειρόμενος κονιορτός).

πατούχα Ε 113 τὸ πέλμα τοῦ ποδός, ἢ πατοῦσα ἰδ. Βλαχ. Θησαυρ. ἐν τῇ λξ.

¹⁾ Προβλ. Α. Μπούτορα, Νεοελληνικά κύρια ὀνόματα, Ἀθην. 1912.

πελελὸς ἐπιθ. Β 42, 273 πολλ. μωρός, παλαβός· περὶ τοῦ σχηματισμοῦ του ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

περηφάνεσι ἢ, Ἀφιερ. 50, Ε 356 ἢ ὑπερηφάνεια.

περισεεύγω Δ 282, ὑπερετῶ, ὑπερβάλλω, διακρίνομαι περὶ τῆς σημασίας ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. *περισσάρις* καὶ *περισεεύγω*.

περιττοπλιάς ἐπιφ. Α 329, 461, Β 414, Ἰντερ. Δ 34 = καὶ μάλιστα, καὶ πρὸ πάντων. Εὑρίσκεται καὶ εἰς ἄλλα Κρητικὰ κείμενα π.χ. Στάθ. Α 117, Β 92, Γύπαρ. Β 12, Γ 19, Δ 106.

πλήσιος ἐπιθ. = διαφιλής, ἀφθονος, παμπληθής· καὶ ἐπιφ. *πλήσια* = παρὰ πολὺ, ὑπερβολικά, Ἀφιερ. 8, 30, 36, Προλ. 29, 73, Ἰντερ. Α 33, Β 136, 467 πολλ., ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. *πλήσος*.

πλήσκω Α 434 ἀθυμῶ, ἀδημονῶ ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

πλουσιοφραμένος (ἢ πλούσια φραμένος) Β 321, ὁ πλουσίως ἔχων εὐφρανθῇ, ὁ ἀφθόνως ἀπολαύσας τι

ποδότης ὁ, πληθ. *ποδοτές* Γ 52, ὁ προφεύς, ὁ πιλότος. Εἰς Πουλλολόγον 528 εὑρεται *ποδότας*, ἐπίσης εἰς Γαδ. Λυκ. Ἀλουπ. 144. Ὁ Ι. Βογιατζίδης (Λεξικ. Ἀρχ. Β 129 ἔξ.) ἡρμήνευσε τὴν λέξιν ὡς προελθοῦσαν ἐκ τοῦ ἀποδότης, ἔξ οὗ καὶ τὸ Ἰταλ. *pedoto*.

ποιὸς μετὰ τοῦ ἀρθρον ὁ *ποιός*, ἢ *ποιά* κλπ. ἀναφορ. ἀντων. Ἰντ. Γ 11, Δ 387, Ε 349 πολλ. = ὁποῖος, ὅστις.

ποσῶς ἐπιφ. μετ' ἀρνήσεως, *μηδὲ ποσῶς* Δ 235 ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ποῦρι Δ 196 λοιπόν, μάλιστα ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

προβαίνω, Ε 229 προφαίνωμαι, παρουσιάζομαι ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

πρόσοπι ἢ, Α 605, Ἰντ. Α 70 ἢ ὄψις, τὸ πρόσωπον.

πυκνερός ἐπιθ. Β 123 πυκνός, δασύς.

πυράμιδες Προλ. 54, 114 αἱ πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου ὁ τόνος κατὰ τὸν ἰταλικὸν τύπον τῆς λέξεως.

Ρ

ράσσω, ἀορ. ὑποτ. *νά ράξουν*, Ε 640, 642 (διδασκ.) ὁρμῶ, ἐπιτίθεμαι ἀκούεται καὶ *ἀράσω*, ὅπως καὶ *παρ'* ἀρχαίως ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ.

ριζικὸ τό, ἢ μοῖρα, ἢ τύχη, τὸ πεπρωμένον, Α 48, Β 239 375, 377, πολλ. Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς σημασίας τῆς λέξεως ἰδ. Γλωσ. Ἑρωτ. καὶ Λεξικ. Ἀρχ. Α 174—176.

Σ

σάλαγος ὁ, Ἰντερμ. Γ 91 θόρυβος, ὃν ποιοῦσι πολλοὶ ἄνθρωποι ἢ ζῶα, ταραχή. Ἀκούεται καὶ σήμερον *σάλαγο* καὶ *σάλαχο* καὶ *τσάλαχο*. Ἡ λέξις ἀρχαία. Ἦσυχ. *σαλαγεῖ*, ταρασσει ἰδ. Κοραῆ, Ἀτακτα Β 323.

σένα ἢ, Γ 370 (διδασκ.) ἢ σκηνή· Ἰταλ. *scena*.

σημαδεύγει Ἰντερμ. Β (ἀρχή· διδασκ.) = εἰκονίζει, παριστάνει.

σκαλέρι τό, Α 575 ή βαθμής, τὸ σκαλοπάτι. Ἰδιαίξει εἰς τὸ Ρέθυμνον, π. χ. Πικιτ. 275, Μαλτ. πολιορκ. 396, ἀκούεται δὲ καὶ σήμερον οὕτως εἰς τὸ Ρέθυμνον.

σκιάς Προλ. 50, Β 74, Ε 197 πολλ. = κᾶν, τοῦλάχιστον· ἰδ. τὸ κιάς καὶ Γλωσ. Ἐρωτ.

σκονάδι τό, Α 61, Β 484 = ἠθικὴ μορφή, ἐλάττωμα, ψόγος. Ἐπὶ τῆς τροπικῆς ταύτης σημασίας ἀκούεται καὶ σήμερον ἐν Κρήτῃ, π. χ. κοπελλιὰ χωρίς σκονάδι· ἄνευ οὐδενὸς ἠθικοῦ ψόγου.

σκοῦδο τό, Ἰντ. Γ 120 (διδασκ.) = ἀσπίς· ἰταλ. scudo.

σονάρε Ἰντερ. Β 74 (διδασκ.) μετὰ μουσικῆς, ἰταλ. sonare

σποδώνω, ὁμοιασμι. νᾶ σποδῶσω, Ἄφιερ. 38, Ἰντερμ. Β 92, Γ 238, Ε 104 = διαφθείρω, βλάπτω, ἀφανίζω. Εὑρίσκεται καὶ εἰς Κρητ. πολ. Μπουνιαλῇ 564.6 καὶ Φορτουν. Α 456. Εἶναι ἀξία σημειώσεως ἡ χρῆσις τοῦ ρήματος τοῦτου εἰς τὰ Κρητ. κείμενα ἐκ τοῦ ἀρχ. σποδῶω καὶ σποδῶω.

σπούρδα ἡ, Β 354 ἡ φαρέτρα. Εὑρίσκεται καὶ εἰς ἄλλα Κρητ. κείμενα καὶ φανταί· ἐκ τοῦ Λατ. καὶ Ἰταλ. sporta.

σταλάρω Β 354 νᾶ κίμιοι τὸν ἥλιο νᾶ σταλάρω = νᾶ σταματήσῃ· Ζήν. Ε 219, 251, Φορτουν. Γ 33, 763, III 156. Ἀκούεται καὶ σήμερον σταλάρω καὶ σταλέρω· εἶναι τὸ Ἑντ. stalar.

στερεύω, ἀορ. στερεύω καὶ μεσ. στερεύτη(κα), Α 300, 494, Ε 378 = φιλλάττω, κρατῶ, τὸ μέσον = στεροῦμαι· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

στρεπιτάρω καὶ οἶο. στρέπιτο Γ 370 (διδασκ.) Ἰντερμ. Β (διδασκ.) = θόρυβος, θορυβῶν· ἰταλ. strepito, strepitare.

συβαστικὸς ἐπιθ. Β 401 = συμβιβαστικὸς, σύμφωνος· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ. σφάλλομαι.

συναφορμάς ἐπιρ. μετὰ γενικῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας Προλ. 95, Ε 380 = ἔντα, ἐξ αἰτίας. Εὑρίθται καὶ εἰς ἄλλα Κρητ. κείμενα καὶ ἀκούεται καὶ σήμερον· πρβλ. Χριστ. Κρητ. Α 358 καὶ Hesselring, Pentat, Glossaire.

συντηρῶ, βλάπτω, παρατηρῶ Α 239, 241, Β 218, Ε 527, 547 πολλ., ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

συργουλιὰ ἡ, καὶ ῥῆμα συργουλιῶω καὶ συργουλιζω = κολακεία, θωπεία, κολακεύω, θωπεύω καὶ ἐπιρ. συργουλιστά = κολακευτικῶς, μετὰ πειθοῦς· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ. καὶ Λεξικ. Ἀρχ. Α 180.

ουσιένω καὶ ουσιένω, ἀορ. ἐσιένω καὶ ἐσιένω· παθ. ἐσιενάθηκα = ταπεινώ, δουλοπνέω, Β 179, Γ 235, Α 166, 230, Ε 320. Εὑρίσκεται καὶ εἰς ἄλλα Κρητικὰ κείμενα καὶ ἀκούεται καὶ σήμερον, πρβλ. Φορτουν. Γ 96, Σταθ. Α 54, 56.

συχνιά ἐπιρ., εἶναι ὁ Κρητικὸς τύπος ἀντὶ τοῦ συχνα, Β 120, 140 πολλ., ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

συχναλλάσσω Γ 199 συχνα ἀλλάσσω καὶ μεταβάλλω-ομαι. Εἶναι σύνθεσις καὶ σήμερον.

σφάνω Ἀφιερ. 19, Ἰντερ. Γ 45 = σφάλλω. Συνηθέστερον εὑρίθται καὶ ἀκούεται σήμερον σφαίνω.

σώνει καὶ τρίτον πρόσωπον = ἀρκεῖ Β 99, 423, Ἰντερ. Δ 114, Ε 650· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ. σώνω.

Τ

ταραχίζομαι Δ 496, 549, ταράσσομαι, ὀργίζομαι κοινὸν σήμερον ἐν Κρήτῃ καὶ τὸ ταραχίζω καὶ τὸ ταραχίζομαι· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

τζέλεγος ὁ, τὸ στρουθίον, ὁ σπουργίτης Δ 336. Σήμερον ἀκούεται τσέλεγος καὶ ἀτσέλεγος.

τζόγια ἡ, πληθ. τζόγιες Ἰντ. Β 120 στέφανοι, κοσμήματα· τὸ Ἑντ. zoja· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

τόμου χρον. μόριον = εὐθὺς ὡς Δ 336 τόμου καὶ γυρίσω, ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ. καὶ Λεξικ. Ἀρχ. Α 184, Γ 49 ξ.

Τύχης ἡ, Δ 190, 285, 312. Εἶναι παράδοξος ὁ τύπος αὐτὸς τῆς ὀνομαστικῆς. Ὅμοιον εἶναι ἡ γῆς (ὡς λέγεται καὶ μέχρι σήμερον) καὶ ἡ Κρήτης (ὁ Χάνδαξ), Μπουνιαλῇ Κρητ. πολ. 195.9, 297.8.

τυχαίνει τριτοπροσώπως = πρόπει, ἀρμόζει, Προλ. 91, Ἀφιερ. 15, 66 Α 333, 445, 507 πολλ., ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

Φ

φάνιστη ἀορ. τοῦ φανίζομαι μετρετικὸν τονισμόν· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ. εἰς τὸ φανίζομαι.

φέγγος τό, Ε 38 τὸ φεγγάρι, ἡ σελήνη.

φελᾶται Δ 640 = ὠφελεῖται· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ. φελῶ.

φίλαινα ἡ, Ἰντ. Α 29 φίλη, φυλαινάδα· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

φιλῶ Β 149 ἐπὶ ἀλληλοπαθοῦς σημασίας· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

φλακή ἡ, Β 60 ἡ φυλακή, τὸ δεσμοτήριον· εἶναι ὁ συνήθης Κρητικὸς τύπος καὶ ῥῆμα φλακιάζω· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

Φορτοῦνα ἡ, Ἰντερ. Β 25, ἡ Τύχη· ἰταλ. fortuna.

φουσάτο τό, στρατός, στρατεύμα, Α 207, Γ 283, Δ 484 πολλ. Περὶ τῆς λέξεως ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

φρύσσω Ε 31 «δὲ φρύξη ἡ ἀναπνία μου» = ξηρανθῇ, στερεύσῃ. Τὸ ῥῆμα εὑρίθται συχνότερον ἀποφρύσσω· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

πτῶσι ἡ, Β 489 ἡ πτώσις. Ἡ λέξις δὲν φαίνεται δημοτικὴ, ἀλλ' εἶναι τὸ ἀρχ. πτώσις, ἣν ὁ Χορτάτζης ἐνέδυσσε μετὰ λαϊκὸν τύπον.

φυρῶ Ε 507 στερεύω, ἐλαττώνω· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

Χ

χοχλάζει Δ 464 κοχλάζει σήμερον ἀκούεται χοχλαῶ· ἰδ. Γλωσ. Ἐρωτ.

χεῖζω, A 574, E 245, 249, 370, 617 = ἔχω ἀνάγκην, μέλει μοι, λογα-
ριάζω· ἰδ. Γλωσσ. Ἑρωτ.

χρουσάφι τό, Ἀμφιρ. I, *χρουσαομένα* A 599, *χρουσοκερά* B 163, πολλ.
Κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς Λυττιζῆς Κρήτης διὰ τοῦ *ον*.

Ψ

ψέγωσις ἡ, Ἀμφιρ. 20 ψόγος, μομφή.

ψευτός ἐπιθ. A 651 ψευδής, ἀντὶ τοῦ κοινοῦ *φοματινός* καὶ *φοματένιος*.

ψή ἡ, E 269 ἡ ψυχή, περὶ τῆς συγχοπῆς ἰδ. Γλωσσ. Ἑρωτ.

ψύγομαι ἴντ. B 81, μαραινόμεν· ἰδ. Γλωσσ. Ἑρωτ.

Ω

ὠχ δῦμένα σφελισσ. ἐπιρ. A 16, 230, Γ 11, E 385, 421.

ὠχθρεμένος E 487 μετοχ. ἐπιθ. μισητός.

Σημ. Ὁ θάνατος κατέλαβε τὸν ἔξοχον ἐρευνητὴν καὶ ἀλησιμόνητον
φίλον ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗΝ ἀσχολούμενον μετὰ παραδειγματικῆς
στοργῆς περὶ τὴν κρητικὴν καὶ κρητικὴν ἔκδοσιν τῆς *Ἑρωφίλης*. ΧΡΗΣΤΕ
ΚΑΙ ΑΛΥΠΕ ΧΑΙΡΕ! Ἀπὸ τῆς σελ. 33 τοῦ κειμένου τὰ τυπογραφικά
δοκίμια ἀνέγνωσα καὶ διώρθωσα μόνος ἐγὼ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χειρογρά-
φων τοῦ ἐκδότου.

24 XII 1928.

Νίκος Α. Βέης (Bees)

TEXTE UND FORSCHUNGEN ZUR BYZANTINISCH - NEUGRIECHISCHEN PHILOLOGIE

Zwanglose Beihefte der
„BYZANTINISCH - NEUGRIECHISCHEN JAHRBÜCHER“
herausgegeben von

Prof. Dr. **NIKOS A. BEES** (Βέης)

Erschienen:

Nr. 1: **NIKOS A. BEES**, *Die Inschriftenaufzeichnung des Kodex Sinaiticus Graecus 508 (976) und die Maria-Spilacotissa-Kloster-Kirche bei Sille (Lykaonien)*.

Mit Exkursen zur Geschichte der Seldschukiden-Türken. 90 S. 8°.
Preis für Deutschland 7 RM. (Für die direkten Abonnenten der Jahrbücher 20% Rabatt).

Nr. 4: **NIKOS A. BEES**, *Der französisch-mittelgriechische Ritterroman „Imberios und Margarona“ und die Gründungssage des Daphniklosters bei Athen*. 108 S. 8°.

Preis 14 schweizerische Fr. (Für die direkten Abonnenten der Jahrbücher 20% Rabatt).

Nr. 5: Prof. Dr. **G. P. ANAGNOSTOPOULOS**, *Tsakonische Grammatik, mit einem Geleitwort von Prof. Dr. EDUARD SCHWYZER*. Zürich, 84 S. 8°.

Preis für Deutschland 8 RM., für alle übrigen Länder 11 schweiz. Fr. (Für die direkten Abonnenten der Jahrbücher 20% Rabatt).

Nr. 6: **A. HADZOPULOS**, *Die Flüchtlingsfrage in Griechenland. Eine wissenschaftliche Behandlung des grossen historisch-wirtschaftlichen Siedlungsproblems*.

Preis für Deutschland 8,50 RM. (Für die direkten Abonnenten der Jahrbücher 20% Rabatt).

Nr. 7: **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Μ. ΑΙΜΗΤΤΡΙΟΥ**, *Οι εξωκατάκοιλοι ἄγγελοι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας*. 60 S. 8°.

Preis für Deutschland 1,80 RM.

Bald erscheinen zwei weitere Nummern der „Texte und Forschungen zur Byzantinisch - Neugriechischen Philologie“:

Nr. 8: Prof. Dr. **O. SCHISSEL v. FLESCHENBERG**, *Marinos von Neapolis und die neuplatonischen Tugendgrade*. 130 S. 8°.

Preis für Deutschland 8 RM.

2. *Byzantinische Siegelbeschreibungen nebst einer Einführung in die Siegellerhe und -Forschung des griechischen Mittelalters*. Von **NIKOS A. BEES** (Βέης).

3. *Unedierte Schriftstücke aus der Kanzlei des Johannes Apokaukos, des Metropolitens von Naupaktos (in Aetolien)*, herausgegeben mit Einleitung u. Kommentar v. **NIKOS A. BEES** (Βέης).

Druck und Verlag von **P. D. SAKELLARIOS**

Athen, Lykurgos - Str. 8.